

OSHO

MUDROST PESKA

Predavanja o sufizmu

Prevod:
Julijana Jovanović

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

141.336

РАЈНИШ, Бхагван Шри

Mudrost peska : predavanja o sufizmu / Osho ; prevod Julijana Jovanović. - Beograd : Esotheria, 2005 (Beograd : M3). - 229 str. ; 21 cm. - (Beli oblak : edicija dela Osha)

Prevod dela: Wisdom of the Sands / Osho. -
Tiraž 1.000.

ISBN 86-7348-198-8

a) Суфизам
COBISS.SR-ID 126145036

Naslov originala:
WISDOM OF THE SANDS – OSHO

© Copyright za Srbiju i Crnu Goru: IP „ESOTHERIA” Beograd
Sva prava prevoda i objavljivanja zadržava izdavač

Izdavač:
IP ESOTHERIA, Beograd
Maršala Birjuzova 13a
tel: 011/3285–949; 2631–820
web: www.esotheria.com
e-mail: esother@EUnet.yu

Glavni urednik:
Vladimir Madić
Art direktor i direktor produkcije:
Bojana Gnjatović

Lektura i korektura:
Dragana Jovanović
Kompjuterski slog:
Anita Jovanović
Dizajn korica:
Ivana Flegar

Štampa:
„M3”, Beograd

Prvo izdanje
Beograd 2005.

Tiraž: 1000

ISBN 86–7348–198–8

Sadržaj:

1. Priča peska	7
2. Poverenje u Alaha	34
3. Putovanje je samo sebi cilj	59
4. Suprotno od svih očekivanja	81
5. U vašoj svesti postoji oaza	106
6. Budite potpuni, onda postojite	131
7. Idol ludog kralja	155
8. Ne postoje merdevine	180
9. Iskustvo je srž svega	208

Prvi deo

Poglavlje 1

Priča peska

Iz svog izvora u udaljenim planinama, prolazeći kroz sve vrste i oblike predela, reka je napokon stigla do pustinjskog peska. Up-ravo kao što je prešla sve druge prepreke, je pokušala da pređe i ovu prepreku – pustinju. Ali, otkrila je da njene vode nestaju dok je proticala kroz pesak.

Reka je, međutim, bila ubeđena da je njena sudbina bila da pređe pustinju, pa ipak nije bilo načina kako to da učini. Neki nevidljivi glas, koji je dolazio iz same pustinje, šapnuo joj je:

„Vetar prelazi pustinju, pa može i reka”.

Reka je prigovarala da njena voda nestaje u pesku, da biva upijana, da vetar može da leti i zato može da pređe preko pustinje.

„Sudarajući se sa svime na svoj uobičajen način, ne možeš da je pređeš. Ili ćeš nestati ili ćeš postati močvara. Moraš da dopustiš vetru da te prenese do tvog odredišta.”

„Ali kako će se to dogoditi?”

„Ako mu dopustiš da te upije.”

Reka nije prihvatila tu ideju. Uostalom, nikada ranije je niko ni-

je upio. Ona nije želela da izgubi svoju individualnost. A kada je jednom izgubi, kako će znati da može ponovo da je stekne? Pesak je rekao: „Vetar preuzima tu funkciju. On podiže vodu, prenosi je preko pustinje, a zatim je ispušta. Padajući na zemlju kao kiša, voda opet postaje reka.”

„Kako mogu da znam da je to istina?”

„To je tako, a ako ne veruješ u to, ne možeš da postaneš ništa drugo nego močvarno tlo. Ali, čak za to su potrebne mnoge godine. A močvara sigurno nije isto što i biti reka.”

„Ali, zar ne mogu da ostanem ista reka kakva sam danas?”

Šapat je odgovorio:

„Ni u kom slučaju ne možeš da ostaneš ista. Bitni deo tebe je odnesen i oblikovaće ponovo reku. Ti se smatraš onim što jesi čak i danas, jer ne znaš koji je deo tebe bitan.”

Kada je reka to čula, u njenim mislima su počeli da se javljaju neki odjeci. Nejasno se sećala stanja kada je ona – ili samo neki njen deo? – počivala u naručju vetra. Setila se takođe – da li je to istina? – to je bila prava stvar, a ne nešto što je očigledno potrebno svakako učiniti.

I reka se podigla u obliku pare do raskriljenih ruku vetra, koji ju je nežno i s lakoćom nosio u visine napred i pustio je da meko padne čim su stigli do vrha planine, mnogo, mnogo milja daleko.

S obzirom na to da je reka bila podložna sumnjama, mogla je da se seti i snažnije utisne u svoj um detalje tog iskustva. Razmišljala je: „Da, sada sam spoznala svoj pravi identitet”.

Reka je učila. Ali pesak je šaputao: „Ja znam, jer vidim da se to svakodnevno događa. Znam to i zato što se ja, pesak, širim od rečne obale sve do planine.”

Zato se kaže da je u pesku zapisan tok reke života i njeno putovanje.

Danas ulazimo u svet sufizma. To je svet, a ne pogled na svet. To je uzvišenost, ali ne filozofija uzvišenosti. Sufizam ne propoveda nikakva teorije, on vam jednostavno daje praktične savete.

Sufizam nije teoretisanje, on je sasvim realističan, pragmatičan,

koristan. On je zemaljski, nije apstraktan. Zato nije pogled na svet. I, takođe, zato što nije sistem, on ne sistematizuje znanje.

Sistem potpuno objašnjava postojanje. Sufizam u tom smislu nije sistem. On ne objašnjava postojanje, on je put koji vodi u tajne postojanja. On ništa ne objašnjava, već jednostavno ukazuje na tajnovitost, vodi vas u tajnovitost. Sufizam ne demistifikuje postojanje. Svi sistemi se bave time da nepoznato učine poznatim, da unište tajnovitost, razore čudesnost. Sufizam vas vodi od jednog čuda do drugoga, vodi vas sve dublje u zemlju čuda.

On nije sistem, jer nikada ne daje potpuno objašnjenje ni o čemu, daje samo vrlo, vrlo neznatne nagoveštaje, blesak letimične vizije. On ne ispreda priče, anegdote, metafore, parabole, poeziju. On nije metafizika, već metafora. On nije prst koji pokazuje Mesec. Mesec ne možete da razumete ako analizirate prst. Ali, ako sledite njegov smer sa saosećanjem, ako stupite s njim u odnos, onda ćete ugledati Mesec. Prst nije Mesec, on ne može da bude Mesec, ali može da vam pokaže put.

Sufi priče nisu filozofske. One su samo nežni nagoveštaji, šaputanja. Sufizam ne viče, on šapuće. Naravno, jedino oni koji su spremni da slušaju sa simpatijom – ali ne samo sa simpatijom, već i sa empatijom – samo oni koji su spremni da otvore srce poverenju i predanosti mogu da shvate šta je sufizam. Samo oni koji su sposobni za ljubav, mogu da razumeju šta je sufizam. Kakva je poruka sufizma? On se ne bavi logičkom analizom, ali nije ni nelogičan poput žena. Kažu da je sufizam logičan u jednom ekstremu, ali je nelogičan u drugom. On je upravo negde na polovini, niti je logičan, niti nelogičan. Ne priklanja se ni levoj ni desnoj strani. Nije apsurdan, nije logičan kao Sokrat, niti apsurdan kao Bodidarna. Kaže se da Bodidarna i Sokrat samo izgledaju različito, ali je njihov pristup jednak. Zapravo, Bodidarna je logičniji od Sokrata. Zato upada u nelogičnosti. Ako nastavite i dalje da sledite logičnu liniju, pre ili kasnije ćete stići do tačke kada ćete zaključiti da se logika završava, ali da se putovanje nastavlja. Bodidarna je Sokrat koji je prošao čitav put i stigao do granice gde se logika zaustavlja, ali se život nastavlja.

Bodidarma se čini drugačijim, ali njegov pristup je sokratovski. On je intelektualan. Zen je protiv intelekta, ali biti protiv intelekta još uvek znači biti intelektualan. Zen je protiv filozofije, ali biti protiv filozofije znači biti filozofski nastrojen. To je vaša filozofija. Sufizam izbegava ekstreme. On sledi sredinu, egzaktnu sredinu, zlatnu sredinu.

U zenu je ključna reč „sklonost promišljanju”. Ključna reč sufizma je „sklonost osećajnosti.” Zapamtite to, postaće vam jasnije gde se oni razlikuju. Zen je protiv uma, on ima potpuno indiferentan stav prema umu. Sufizam je usredsređen na srce, on se jednostavno ne brine za um, već veruje osećaju. Ipak, i u sufizmu se javlja jedna vrsta probuđenosti. Ako zen probuđenost zovemo *satori* budnost uma, onda ćemo morati da izmislimo reč za sufi probuđenost. Možemo da je nazovemo „budnost srca”. Sufi put je put ljubavnika, zen put je put ratnika, samuraja. I zbog te osnovne razlike u principu...

I jedni i drugi koriste priče. Zen koristi priče, ali ih koristi i sufizam. Ali, njihove priče imaju drukčiji ukus, različitu modulaciju. Zen priča je apsurdna – ona je zagonetka koja ne može da se reši. Možete da pokušate da je rešite, ali nikada nećete uspeti. Ta nerešivost je ugrađena u nju, ona je bitna u zen priči. Mora da bude takva, jer je sredstvo za razaranje vašeg uma, sredstvo koje će zaprepastiti vaš um. Ona je mač koji će razrezati vaš um, ona vas gotovo zaluduje, jer izgleda da ne postoji skoro rešenje, a vi morate i dalje da razmišljate o toj priči. Ona je sredstvo za meditaciju. Um donosi mnoga rešenja, ali učitelj ih sve odbija. Učenik i dalje svakodnevno nastavlja da donosi nova rešenja, a učitelj i dalje više na učenika: „To je glupost! Idi i traži ponovno!” Nekada prođu meseci, nekada godine dok učenik odjednom u trenutku spozna da ne postoje nikakva rešenja. Na tom stepenu nepostojanja rešenja, nepostojanja zaključaka događa se uzvišenost, skok, energetski skok – uzdigli ste se iznad uma uz pomoć uma. Zen priča deluje kao mač koji reže čvor uma.

Sufi priča nije zagonetka, ona je poređenje. Ona nije sukob, nije mač. Ona je uveravanje, zavođenje. Ona je način na koji deluje

ljubavnik, vrlo je nežna, ženstvena i meka. Zen je muški, sufizam je ženstveni. Zen priča vas zaluduje stvaranjem jednog stanja zaludnosti u umu, ona vam pomaže da se uzdignete iznad nje, tera vas u zanesenost. Sufi priča vas opija polako, polako, ali neminovno.

Sufi preča je poetična, ona ima svoj ritam, o njoj morate da razmišljate, a ne da meditirate. O zen priči morate da meditirate, ali sufi priču morate da upijete u sebe, da je pijuckate kao čaj, da opušteno uživate u njoj. U zen priču morate da prodrete vrlo koncentrisani, vrlo napetog stava, intenzivno. Morate da koncentrišete svu svoju energiju u tu priču, da zaboravite čitav svet – postoji samo ta mala apsurdna priča. I vi znate da je ona nerešiva, pa ipak koncentrišete svu svoju energiju na nju. Sve vreme znate da je apsurdna, da vas nikuda ne vodi, ali učitelj kaže: ”Usredsredi se! Koncentriši se! Pazi! Istraži zagonetku priče.”

Sufi priču morate da slušate samo kao priču. Sufisti su veliki pripovedači. Oni će da pijuckaju čaj ili kafu, sedeće svi zajedno na nekom udobnom, toplom mestu. I priča će da počne! Učitelj će je započeti! A priča daje samo nagoveštaje, aluzije, ali vrlo snažne, vrlo oštromne. Sve što je učeniku potrebno jeste da sluša, ne pažljivo nego dobronamerno, otvorenog srca, a ne napeto. U priči mora da se uživa. Ona vam otkriva svoje tajne dok uživate u njoj.

Reći ću vam još neke stvari pre nego što počnemo da uživamo u priči. Već sam vam rekao da sufizam nije pogled na svet. Pogled na svet znači da vi ostajete isti i da počinjete da verujete u filozofiju, u neka otkrića o stvarnosti. Ostajete isti, niste se uopšte promenili. Pogled na svet vam daje neko saznanje – vi postajete veći poznavalac.

Vizija vas transformiše. Vizija je moguća jedino onda kada ste transformisani, kada ste dovedeni do drugih vrhunaca, do drugih visina, drugih životnih dubina.

Sufizam je vizija. Zapravo, nije ispravno tu viziju zvati sufizam, jer ona uopšte nije nikakav „izam”. Sufiji je ne zovu sufizam, takav naziv su joj dali amateri. Sufiji svoju viziju zovu *tasa wuwuri*, ljubavna vizija, ljubavni pristup stvarnosti. To znači zaljubiti se u postojanje. Osoba koja misli o postojanju je malo antagonistična, jer stvara

problem iz postojanja – kao da je to postojanje izaziva i da ona mora da ga odgonetne, mora da dešifriruje misteriju, mora da je uništi. Zato se bori.

Sufiji kažu: „Mi i postojanje smo jedno. Nema potrebe boriti se. Uveravaj, govori nežno, pozivaj, voli, prijatelji se – onda će i samo postojanje početi da otkriva svoje tajne. Nema potrebe da ga silom otimaš. Filozofski pristup, naučni pristup, intelektualni pristup – sve to je otmica! To znači prisiljavati postojanje da otkrije svoje srce. To znači razodevanje postojanja, nasilno i silovito. Nasilje može da bude naučna metoda, ili logična metoda – svejedno – ali radi se o nasilju. Filozof je zauzeo stav kao da priroda nije spremna da otkrije svoje tajne. Ona mora na to da se prisili. To je nasilni pristup.

Sufizam kaže da nema potrebe za tim. Život vas čeka da mu se približite, kako bi otkrio svoje srce. Život vas čeka da se zaljubite u njega. Ako ste duboko zaljubljeni u njega, on počinje da se otvara, počinje da otkriva svoje tajne, dugo je čekao da mu se približite. Nema potrebe da ga prisiljavate niti da ga silom otimate. Morate da se zaljubite u njega.

Pogled na svet je agresivan stav, vizija je ljubavni stav. Rekao sam već da sufizam nije sistem, jer svi sistemi stvaraju ropstvo, oni stvaraju zatvore oko vas. Sufizam je sloboda, on ne stvara nikakve zatvore, ne traži od vas da verujete u neki sistem. On govori o poverenju, ali ne i o verovanju.

Poverenje je sasvim različita stvar. Verovanje je verovanje u teoriju, filozofiju, u pogled na svet. Vi verujete u islam, verujete u budizam, u hrišćanstvo. Ali, kada imate poverenje, vi imate poverenje u život. Vi ne verujete u život, vi imate poverenje u život. Vi verujete u filozofije. Vera je jedna zamena za poverenje. I, zapamtite, vera dolazi iz glave, dok poverenje dolazi iz srca. Njihovi kвалiteti su različiti, potpuno različiti, dijametralno suprotni. Nikada nemojte da postanete deo sistema verovanja. Nikada nemojte da postanete hinduist ili musliman, đainista ili budista. Kada postanete deo sistema neke religije, postajete njen rob. Ako možete da pronadete mesto, prostor gde vam vera nije nametnuta, već se traži poverenje, potražite takvo mesto. To je pravo mesto na kojem zaista možete da raz-

stete i razvijate se u slobodi. Nema drugog sazrevanja – rast u slobodi je jedino sazrevanje.

Rekao sam vam da sufizam nije filozofija, ali nije ni antifilozofija. Sufizam se jednostavno ne obazire na filozofije niti na antifilozofije. On ih zaobilazi, on je indiferentan. On kaže: „Zašto se brinuti za reči dok je dostupna stvarnost?” Dok pijete vodu, zašto se brinuti za teorije o vodi? Ako možete da izađete na sunce i da plešete sa sunčevim zracima, zašto da se brinete za teorije? Zašto da ne doživite iskustvo, autentično iskustvo? Filozofija se kreće naokolo, ona kruži okolo, a nikad ne prodre do srži istine. Ona razmišlja o istini, ali razmišljati o istini znači falsifikovati je. A s istinom morate da se susretnete, a ne da o njoj razmišljate. Istina se mora živeti, a ne u nju verovati. Istina je tamo. Vi ste istina, drveće je istina, ptice su istina, Sunce, Mesec! Istina se nalazi svuda naokolo, a vi zatvarate oči i razmišljate o istini! Sve to razmišljanje će vas odvesti na stranputicu.

Nema potrebe razmišljati. Živite! Samo kada živite, saznajete istinu.

Sufizam nije način mišljenja, već način života, način življenja. On nije filozofija života nego način života.

Rekao sam da sufizam nije teoretisanje. Nagadanje znači da razmišljate o stvarima koje ne poznajete! To je ludo! Nagadanje znači da slep čovek razmišlja o svetlu, a gluv o muzici. Kada razmišljate o Bogu, da li mislite da se razlikujete od slepog čoveka koji razmišlja o svetlu? Boga niste videli, niste okusili ništa božansko, a ipak i dalje razmišljate o tome. Šta ćete da uradite? Um je vrlo pametan, on može da istka i rasplete prelepe sisteme, ali ti sistemi uopšte nisu važni. Dobro ili loše, logično ili nelogično – sve to nije važno. To nije važno za stvarnost, nema konteksta u stvarnosti, sve su to igre uma.

Sufizam nije igra uma. Zato je praktičan, apsolutno praktičan. Ako sufija pitate za Boga on će se nasmejti, ili će da zapeva pesmu koja nema veze s Bogom, ili će da vam ispriča priču u kojoj se Bog uopšte ne spominje. Ili će da vam kaže nešto što se nikako ne odnosi na Boga. On će jednostavno da kaže: „Ne budi lud, budimo praktični”. Vi ga pitate o Bogu, a on će vam govoriti o molitvi,

ali ne o Bogu. Pravi sufi će da izbegava temu Boga. On će razgovarati o molitvi, molitva je nešto praktično. Vi ga pitate o raju, a on će vam govoriti o vašoj bedi i kako da je se oslobodite – to je praktičnost. S obzirom na to da raj ne postoji negde drugde – kada se oslobodite svoje bede, vi ste u raju ili, još tačnije, vi sami ste raj.

Sufiji uvek pričaju o tehnikama, o metodama. Oni nikada ne govore o „šta”, već o „kako”? Na taj način oni imaju naučni pristup kao bilo koji naučnik. Sufizam daje letimičan uvid u pojam kako religija mora da postoji. Bespredmetno je govoriti o Bogu. Stvorite stepenice koje će vas dovesti do Boga. Razgovor o raju je potpuni gubitak vremena. Nađite metode da raj možete da otkrijete u sebi. To je duhovni fenomen, to je vaš unutrašnji prostor. Isto se odnosi i na pakao.

Sufizam nije čak ni religija. To je pre religioznost. On nema crkvu, nema knjiga – *Bibliju* ili *Kuran*, *Vede* ili *Damapade*. On nema ni knjiga ni svetih tekstova. On nema crkvu. Sufizam je vrlo slobodno ploveća religioznost. Svako može da bude sufi – hinduist, hrišćanin, musliman. Sufi možete da budete svuda. To je praktičan pristup temi kako stvoriti religioznost.

Ljudi razmišljaju: „Kako pripadati nekoj religiji?” Sufizam kaže: „To je ludo, glupo. Jedino pitanje koje je važno je sledeće: Kako stvoriti religioznost, kako transformisati sopstvenu energiju da postane religiozna?” Ako počnete da pripadate religiji, dobićete samo potvrdu o pripadnosti, ali nećete biti religiozni i vaš drugi, duhovni svet neće biti ništa drugo nego projekcija ovog sveta.

Pogledajte druge „svetovne” ljude. Ako ih pažljivo posmatrate i gledate, iznenadićete se: njihov „drugi” svet nije ništa drugo nego projekcija ovoga sveta. Mислеći o svom „nebu” oni se nadaju istim zadovoljstvima, naravno bazirajući ih na jednoj trajnijoj osnovi – intenzivnijoj, prijemljivoj – ali, radi se o istim zadovoljstvima. U svom „paklu” boje se istih bolova, iste patnje, samo intenzivnije i trajnije. Razlika je u količini. Vatra pakla će biti ista vatra kao što je ovde, ali možda jača, užarenija. Ona jače pali, više ozleđuje, ranjava jače, ali biće to ista vatra. A u „raju”? Tamo će biti iste hrane, ukusnije, hranjivije – ali, razlika je u kvantitetu, a kvantitet nije prava razlika. Ra-

zlika nastaje samo ako se krećete od kvantitativne vizije do kvalitativne vizije. Kada počnete da menjate kvalitet svojeg života, onda postajete religiozni.

Istinski religiozan čovek ne može da bude hinduist, ni musliman, ni hrišćanin. On je jednostavno religiozan. Isus nije bio hrišćanin, on je bio religiozan. Ja ga zovem sufijem. Buda nije budista, on je jednostavno bio religiozan. I njega zovem sufijem.

Sufi je onaj ko je istraživao samu suštinu religije i odbacio sve što nije bitno. Pozivam vas u to blagoslovljeno stanje, koje se zove sufizam, ali moći ćete da uđete u njega samo ako prema njemu osećate veliku simpatiju. Slušajte s ljubavlju, raspravljanje vam neće pomoći. Sufizam se ne trudi da vas uveri u nešto. On se jednostavno čini dostupnim za sve one koji su spremni da ga prihvate. To je poziv otvoren za sve, ali samo oni koji su dovoljno hrabri da ne raspravljaju, moći će da uđu u taj svet sufizma. Simpatija mora da bude temelj, sudelovanje mora da bude osnova. Zapamtite, raspravljanje je kukavičluk. Sve kukavice dokazuju, i sve kukavice mogu da dokažu. Samo hrabri skaču u nepoznato. Nepoznato ne može da se dokaže, ono je očigledno. Zato se zove nepoznato.

Možete da dokazujete poznato, možete razmišljanjem da zaključujete o poznatom, ali kako ćete da se susretete s nepoznatim? Razmišljanjem možete da stignete samo do starih stvari koje su vam poznate i koje ste doživeli. Razmišljanje ne može da vam pruži nešto što niste nikada doživeli ni znali. Ako ostanete previše zaokupljeni razmišljanjem, dospećete u nepriliku.

Nepoznato se ne javlja iz vaše prošlosti, već iz budućnosti. Nepoznato prožima vaše sećanje, ali dolazi iz nekog izvora o kojem ništa ne znate, iz nekoga nepoznatog izvora. Vaše sećanje mora da popusti: to je ono na šta mislim kada kažem da slušate saosećajno, da se uskladite. Ja ovde ne predlažem nikakav filozofski dokaz. Samo ću da vam ispričam priču. Pričom se ništa ne dokazuje. Kada se priponeda priča, vi samo slušate kao dete, uživajte u njenim nijansama, njenim obrtima, iznenadnim obrtima. Vi jednostavno pokušavate da uđete u duh priče, u ono što priča želi da ispriča. A ona ima mnogo toga da kaže. I što vaša empatija više raste, priča će vam se du-

blje otkriti.

Poverenje! Neka poverenje bude vaš pristup sufizmu. On je dostupan samo onima koji imaju poverenje. I, zapamtite, samo hrabri mogu da imaju poverenje. Kukavice uvek zaziru od nepoznatog.

Iz svog izvora u udaljenim planinama, prolazeći kroz sve vrste i oblike predela, reka je napokon stigla do pustinjskog peska.

A sada priča... ona je jedna od najboljih.

Svaka reč ima svoju moć, moraćete da uđete u duh svake pojedinačne reči.

Reka

Reka je metafora za život – za vaš život, moj život, za svačiji život. Vi se niste ovde iznenada pojavili, vi niste slučajno ovde. Vi ste ovde oduvek – od večnosti, vaša reka je neprestano tekla iz dalekih planina koje ste sasvim zaboravili, iz izvora... vi više ne znate odakle.

A vi ste prolazili kroz sve vrste i oblike predela: bili ste stena i bili ste stablo, bili ste ptica i životinje, bili ste sve! Bile su vam dostupne sve vrste iskustava. Prolazili ste kroz mnoge predele. Prolazili ste kroz sve različitosti, kroz sve mogućnosti – tako vas je život obogaćivao.

Ali sada živite zaboravljajući sve. Previše je svega, ne možete sve da obuhvatite. Previše je svakodnevnih briga. To zahteva vašu punu svest, zato ne možete da se setite. Morate da zaboravite veći deo svojih iskustava, jer je vaša pažnja vrlo ograničena, pa je takav i njen sadržaj. Svakog dana morate da zaboravite skoro 99 posto svojih iskustava. Samo jedan posto zadržavate nakon nekoliko dana, a i taj jedan posto nije više potpun, deo njega nestaje. Posle nekoliko godina sve to nestaje, ostaje tek neznatan trag.

Ako negujete svoju pažnju, moći ćete da zadržite više stvari u

sećanju. Buda je rekao da ćete moći da se setite svojih prošlih života ako vaš um nije opterećen svakodnevnim brigama – to je istina. Ako vaša koncentracija na svetovno popušta, onda će svetlost početi da osvetljava prošlost. Buda je mogao da se seti svega, govorio je o svim svojim prošlim životima, o hiljadama života – o životu kada je bio slon, drvo i tako dalje. Takvi su bili i vaši životi.

Vi se niste pojavili ovde iznenada, vi imate kontinuitet, vi ste neprekidnost. Svest je reka.

Vilijam Džejms je bio prvi koji je te reči upotrebio na Zapadu: reka svesti. Mora da ih je čuo iz nekog sufi izvora, drugo nije moguće – jer sufiji su uvek govorili o toku svesti, o reci života. To je jedan fenomen koji uvek protiče, to je kretanje koje nije statično. Čak i dok ste ovde stvari se menjaju. Stvari se menjaju svakog trenutka. Telo je bujica, um je bujica, vaše biće je bujica. Vi niste isti ni dva uzastopna trenutka. Ujutru ste bili tako srećni, tako puni poverenja. Do popodneva ste postali sumnjičavi i nepoverljivi, a uveče postajete skeptični, cinični, čak sarkastični. Rano ujutro svi izgledaju pobožni i nevini. Tokom dana, kako vas varaju, povlače i guraju s jedne na drugu stranu, počinjete da gubite svoju nevinost.

Vi se neprestano menjate... sve je u pokretu. Ako pokušate da ostanete isti, nastaje jad i beda, jer ćete se onda boriti protiv svog života. Poruka je bujica... Poruka je: plovi, kreći se. Poruka glasi: ne plivaj uzvodno, kreći se sa strujom, to je tvoj život. I nemoj da se bojiš, jer ta reka protiče već godinama, vekovima, nema potrebe da se bojiš, ta reka će teći još vekovima i u budućnosti. Od jedne večnosti do druge, ona se uvek nastavlja.

Vi ste tkivo univerzuma, vi nećete nestati. I onda kada mnogo puta nestanete, vi ostajete. Srž ostaje. Samo ono što nije bitno i dalje nestaje, ali ono što nije bitno niste vi.

Iz svog izvora u udaljenim planinama, prolazeći kroz sve vrste i oblike predela, reka je napokon stigla do pustinjskog peska.

Još dve stvari o ovoj tvrdnji...

Izvor je u planinama, u visinama. To govori svaka religija sveta:

da čovek potiče od Boga, da je izvor visoko u planinama, čovek se spustio s visine. Zato se hrišćanstvo toliko protivilo Darwinovoj teoriji evolucije – jer se ta ideja protivi svim religijama.

Teorija evolucije propoveda da čovek ne potiče s planina već iz dolina, da je čovek nastao tako što se uspravljao. A sve religije sveta su poučavale upravo suprotno: one su govorile da je čovek potomak, da potiče od Boga. Ovde treba nešto razumeti: ako potičete od Boga, samo tada možete i da se vratite Bogu, inače ne – jer izvor je uvek i cilj. Ciklus se završava, vi stižete do tačke s koje ste pošli.

Darvin je stvorio vrlo čudnu teoriju, linearnu progresiju kojom se neprestano razvijate – ali, gde će ta evolucija da se završi? Ona je kao linija – nastavlja se u nedogled. Počinje negde u mračnim dolinama, a gde će da se završi? Nigde. To je linija koja se neprestano nastavlja. To je ravna, prava linija – ona će uvek ostati nedovršena, uvek će ostati nezadovoljna, nikada neće doživeti ispunjenje.

Religije propovedaju sasvim drugačiju priču. One kažu da čovek potiče od Boga i konačno stiže ponovo do Boga. To je ciklus, dovršenost, a u toj dovršenosti je ispunjenje.

Iz svog izvora u udaljenim planinama, prolazeći kroz sve vrste i oblike predela, reka je napokon stigla do pustinjačkog peska.

Napokon! Svaka svest stiže do tačke cul de sac, do tačke koju sufiji nazivaju „pustinja”. Pustinja je tačka u kojoj počinjete da osećate da nestajete. Pustinja je tačka u kojoj osećate da umirete. Pustinja je tačka gde se osećate potpuno beznadežno, beznačajno, to je tačka na kojoj počinjete da razmišljate o samoubistvu, tačka na kojoj ne možete da smislite – šta da radite, šta da ne radite, biti ili ne biti. Pre ili kasnije svaka svest mora da se suoči s pustinjom, jer ako ne prođete pustinju, nikada nećete zaista sazreti. To je deo školovanja svake duše. Zapravo, kada počnete da se susrećete s pustinjom, počnete da razmišljate o religiji. Dok je sve dobro, ko se brine za religiju? Ko razmišlja? Ko meditira? Ko se moli? Kada stvari nisu dobre, onda počinjete da shvatate da s vama nešto u osnovi nije u re-

du.

To je čudan fenomen – kada god čovek ima sve što mu je potrebno, mora da se susretne s pustinjom. Bogato društvo se susreće s pustinjom. Siromašno društvo je još daleko od pustinje. Obilje približava pustinju, jer imate sve čemu ste težili: imate ženu koju ste želeli, kuću, novac, ugled, moć. Imate sve o čemu ste nekada sanjali, sada vam ne preostaje ništa o čemu biste sanjali, pojavila se pustinja. Iznenada osećate jednu vrstu besanice. Ne možete ni da spavate, pustinja je svuda oko vas.

Kako preći tu pustinju? – pustinju besmislenosti, pustinju očaja, pustinju apsurdnosti?

Upravo kao što je prešla sve druge prepreke, reka je pokušala da pređe i ovu...

Prirodno je da uvek reagujemo iz naše prošlosti. To je uvek delovalo, zato mislimo da će delovati u svakoj situaciji. Ali, jednog dana nastaje situacija kad je vaša prošlost jednostavno postaje nevažna, ne deluje više. To je prava kriza... i prava prilika.

Kineska reč za krizu – oni zapravo nemaju nikakvu reč, imaju samo slike – kineski ideogram za krizu je predivan. Sastoji se od dve male slike, od dva mala ideograma, ili simbola za pojam: jedan znači opasnost, a drugi priliku. Kriza je opasnost i prilika. Zavisi od vas. Ako i dalje delujete u prošlosti, počinćete samoubistvo. To je opasno. Ako ste dovoljno inteligentni, pa vidite da je problem nov, i odgovor mora da bude nov – stari odgovor neće delovati – ako ste dovoljno inteligentni da to uočite, onda je to velika prilika. Prolaskom kroz pustinju postićete veliku zrelost i veliku integraciju. I, zapamtite, tako se uvek događa.

Jedne noći neka lepa žena je postala asketa. Ona se bojala. Strah je bio vrlo važan. Bojala se, jer jednom nije održala obećanje o venčanju. Zato se uplašila da li će sada moći da održi obećanje da se odrekne svega. Ali, venčanje je venčanje. Asketizam nije venčanje. Venčanje je ropstvo, asketizam je sloboda. Venčanje je lanac, zakon. Asketizam je oslobođenje – ljubav. Ali, vi znate da je njen dokaz

duboko u njoj. Ona je želela da postane asketa – bila je iskrena žena – ali se bojala da li će moći da održi to obećanje, jer ranije nije uspela. Nije mogla da održi obećanje koje je dala svom vereniku.

Mi uvek izmišljamo prošlost. Tako svi deluju. To je značenje reakcije. To je razlika između reakcije i odgovora. Odgovor znači uočiti da je situacija nova, da na nju ne možete da odgovorite na temelju prošlosti. Kada to shvatite, odgovarate prema situaciji. Pratite situaciju, ali ne mislite na prošlost. Ako mislite na prošlost, ako u to unesete prošlost, uništćete priliku za svoj rast, ponašaćete se i dalje prema starim uzorcima, po staroj rutini. Tako se to dešava.

Bili ste hrišćanin, bili ste hinduist, a sada se borite da postanete asketa. Mislite da je to takođe jedna crkva. Ali nije! Mislite da je i to organizacija. Ali nije! Mislite da će i to postati deo verskog sistema. Ali niste u pravu. Suočavate se s nečim potpuno novim, zato je prirodno da reagujete iz prošlosti. Mislite: „Bio sam hrišćanin, kakvog smisla ima da se sada odrekнем svega?”

To se svakodnevno događa. Jednom je došao neki budistički monah i rekao: „Dosta mi je monaštva, ne želim da se odrekнем svega”. Ja sam rekao: „Ali, ne radi se o monaštvu! Moji učenici nisu monasi!”

Reč „monah” označava nekoga ko živi sam, u samoći. Samostan dolazi od istih reči – samoća. Monah je onaj koji se odrekao sveta i živi sam.

„Monopol” dolazi od iste reči, „monogamija” takođe. One znače isto – jedan muškarac s jednom ženom – to je monogamija. Monopol znači kada jedan čovek poseduje moć nad svime.

Moji učenici nisu monasi ni monahinje. Ja ne uništavam ljude. Monahinja je ruševina od žene. Monah je karikatura čoveka. Ja podižem njihovu čovečnost, podižem njihov život i njihovu ljubav. Ali prirodno je, kada se pojavi budistički monah, on razmišlja; kada se pojavi katolički redovnik, on razmišlja:

„U čemu je problem?”

Upravo pre nekoliko dana bio je ovde neki katolički redovnik. Živeo je u jednom katoličkom samostanu 12–13 godina i nekako je

uspeo da pobegne. Sada se boji, pa kaže: „Vrlo se bojim, bojim se tebe, Ošo, jer ti mnogo saosećaš sa mnom, pa me je strah da ne postanem asketa. A upravo sada sam pobegao i ne želim više da pripadam nijednom sistemu.”

To je prirodno, može da se shvati, ali ono što je prirodno nije nužno istinito. Ima situacija kada se suočavate s nečim novim, s nečim s čim se niste nikada ranije suočili, ali vaše oči su pune prošlosti. One ih interpretiraju na stari, proveren način.

Upravo kao što je prešla sve druge prepreke...

Prešla je preko planina, dolina, ravnice. Reka je prešla preko mnogo stvari. Spustivši se s visokih planina, s nepoznatog izvora, putovala je dugo, bilo je to dugotrajno hodočašće. Stekla je mnoga iskustva dok je prelazila preko tvrdih stena, ali je uvek pobeđivala. A sada svo to iskustvo postaje prepreka.

... reka je pokušala da pređe i ovu prepreku – pustinju. Ali je otkrila da njene vode nestaju dok je proticala kroz pesak.

Našla se u novoj situaciji. Inteligencija se sastoji u tome da se uoče činjenice. Ako je situacija nova, nikada ne pokušavajte stare stvari. Kada je situacija nova, budite i vi novi, budite inventivni. Zaboravite prošlost. Izgledajte novi! Neka vaša svest odgovara tom novom. Održite je. I, ne borite se grešaka. Jer u novoj situaciji jedina greška koja ne može da se oprostí je greška korišćenja nečeg što je bilo korisno u nekoj drugoj situaciji – to je jedina neoprostiva greška. Sve druge greške su savršeno u redu, naučićete nešto iz njih.

Reka je, međutim, bila ubeđena da je njena sudbina da pređe pustinju, pa ipak, nije bilo načina kako to da učini.

Sufiji na vrlo neobičan način koriste reč ubeđenje. Vi kažete: „Ja sam ubeđeni hrišćanin”, ili „Ja sam ubeđeni hinduist”, – to nije pravo značenje reči, nije *sufi* značenje. Sufiji kažu da *ubeđenje* znači

samo „ono što izlazi iz vašeg najdubljeg jezgra, a ne ono što dolazi spolja.” Na primer, svi traže sreću – to je ubeđenje. To je prirodno. Niko vam nije rekao da tražite sreću, to vam je urođeno. Svi je traže. Niko vam nije rekao da je sreća moguća. Zapravo, mnogi filozofi kažu da sreća nije moguća. Frojd to kaže, Niče to kaže – da se sreća nikada nije dogodila niti će se dogoditi. Ona se ne može dogoditi zbog same prirode stvari, nemoguće je da se dogodi. Ali ipak, ko se brine za Frojda i Ničea? Ljudi i dalje traže sreću. Čak i Niče ju je tražio, kao i Frojd. U svojim filozofskim trenucima je znao da ona nije moguća. Ali, bilo je trenutaka koji nisu bili pod uticajem filozofije, kada je Frojd bio ljudsko biće – otac, suprug, ljubavnik, prijatelj. Tada je počeo da traga za srećom, a znao je da ju je nemoguće pronaći. Ali, to saznanje ostaje površno.

Ubeđenje je nešto što je usađeno u čoveku. Ptica koja gradi gnezdo na stablu je ubeđena u nešto o čemu nema nikakvih saznanja. Nikada ranije nije gradila gnezdo, nikada ranije nije imala mlade – to joj je prvi put – i nikada nije bila ni u kakvoj školi u kojoj bi naučila kako da sagradi gnezdo. Niko joj nije rekao, niko je nije naučio, pa ipak, iznenada se javlja ubeđenje. U trenutku kada ptica hoće da položi jaje, iz neke nepoznate dubine se javlja ubeđenje da treba da sagradi gnezdo. To se javlja ne toliko u glavi koliko u svakoj ćeliji njenog bića. Ona počinje da se kreće, da sređuje stvari. Hiljadu i jednu stvar mora da sredi i kada mladunci dođu gnezdo će biti spremno. Ptica nema nikakvu predstavu o mladuncima, kakvi će biti, nema nikakvu ideju o gnezdu, ali sve se događa samo od sebe. To je ubeđenje u pravom *sufi* smislu reči. Sufiji koriste reči na svoj način. Oni okreću i obrću jezik, usklađuju ga sa sopstvenom vizijom. Ja mislim da je njihova upotreba reči *ubeđenje* upravo onakva kakva bi trebalo da bude.

Reka je, međutim, bila ubeđena...

Uprkos svom znanju, uprkos svom iskustvu. Reka je videla sebe kako nestaje u pustinji, ali je ipak postojalo u njoj ubeđenje da je njena sudbina da pređe pustinju.

Zar i u vama ne postoji to ubeđenje? Zar niste u to ubeđeni? Zar negde duboko u vašem biću ne postoji ubeđenje da ova Zemlja nije vaš dom, da morate da pronađete svoj dom, da ste ovde samo stranac, da je ljubav koju doživljavate nekako površna, da postoji nešto mnogo uzvišenije što mora da bude vaša sudbina – da život kojim živite nije ono što ste vi mislili. To ubeđenje postoji, zbog toga traganje, zbog toga pustolovina. Zato čovek traži ovde i onde, u ovom pravcu i onom pravcu. Negde mora da postoji neko ko će otkriti kako ostvariti sudbinu.

Ko vam je rekao da ovo nije vaš dom? Ko vam je rekao da ima još mnogo toga što morate da doživite? Ko vam je rekao da postoji život koji se nastavlja posle smrti? Niko se nije vratio iz mrtvih, niko nije rekao: „Ja sam preživio.” Ni Buda, ni Mahavira, ni Krišna se nisu vratili iz mrtvih, ali postoji suptilno uverenje, nepokolebljivo uverenje, da ćete vi na svaki način i dalje da živite. Ovo telo će nestati, ovaj život će nestati, ali život će se nastaviti – Život s velikim slovom Ž.

... Reka je, međutim, bila ubeđena da je njena sudbina da pređe pustinju, pa ipak nije bilo načina kako da to učini. Neki nevidljivi glas koji je dolazio iz same pustinje, šaputao joj je: „Vetar prelazi pustinju, pa može i reka”.

Pogledajte sada tu priču s mnogo emocija. Ona ima veliku poruku za vas. Kaže, da je „sama pustinja šaputala”. Šta to znači? Šta to objašnjava? To znači – ako slušate situaciju, problem koji je pred vama, krizu kroz koju prolazite, naći ćete ključ kojim ćete otvoriti vrata. U problemu je rešenje. To je značenje. U bolesti je skriven lek, lečenje. Ako uđete u problem, bez unapred spremnog odgovora, problem će vam šapnuti rešenje, reći će vam kako da ga rešite. Pustinja je kriza reke, reka umire u pustinji. Ali, pogledajte! – čak i pustinja je vaš prijatelj. Samo morate da slušate.

Kada ste ljuti, slušajte svoju ljutnju, naći ćete ključ koji će otvoriti vrata samilosti. Kada ste obuzeti seksom, slušajte svoju seksualnost, naći ćete na vrata *sanadhia*. Slušajte svoju pohlepu, bićete izne-

nađeni da je u sâmom fenomenu pohlepe skrivena tajna deljenja.

To je umeće koje vas uči da budete meditativni. To je prava meditacija: uvek kada se suočite s problemom, uđete u problem – to možete da učinite jedino onda kada nemate već spremno neko rešenje. To rešenje je vaš neprijatelj. Da li sada vidite promenu: vi mislite da su rešenja koja nosite u glavi kao znanje, vaši prijatelji, mislite: gde biste bili bez tih rešenja? Ali, nije istina, rešenja su vaši neprijatelji. Zbog tih rešenja ne možete da čujete tihi šapat problema, ne možete da prođete u misteriju problema.

Gledajte to ovako: znate da je seks loša stvar, jer ste o tome čitali u svetim tekstovima. Znate da je greh, jer sveštenici to govore već vekovima. Sada je ta misao usađena u vas, ona je postala vaše znanje: seks je greh. Zbog toga nikada nećete moći da gledate na seks s dubokim osećajem, nikada nećete moći da prođete u njegovu tajnovitost. Ta ideja da je seks greh, sprečavaće vas u tome, biće vam prepreka. A vi znate da već znate, zato nema smisla učiti.

Ako poslušate fenomen seksa koji vam kuca na vrata svakodnevno, godinama, i nastavlja da kuca i onda dok umirete... iznenadićete se kada saznate da kada god osuđenika razapnu na krst, ili je osuđen na smrt, poslednja stvar koja mu se događa je ejakulacija. Za žene nismo sigurni, jer kod njih ne postoji taj očigledni fenomen. One verovatno osećaju orgazam, što nije vidljivo. To je moje zapažanje kod mnogih ljudi koje sam posmatrao u trenutku smrti. To je bilo jedno od mojih interesovanja još od detinjstva.

U gradu u kojem sam živeo nikada nisam dopustio da neko umre bez mene. Čim bih čuo da je neko na samrtnoj postelji, stizao sam i ja. Ako me ne bi bilo kod kuće nekoliko sati, moji roditelji bi govorili: „Potražite nekoga ko umire – on je sigurno tamo”. I sledio bih ga na njegovo poslednje hodočašće, bio bih sa svakim ko je umirao, bez obzira na to da li je bio bogat, siromašan ili prosjak – bio bih čak uz psa ili mačku koja je umirala – sedeo bih i posmatrao. I čudio sam se što sam više gledao. Video sam da se to uvek ponavlja, da je poslednja čovekova ideja dok umire, seksualna. Isto se događa i s psima i mačkama.

Seks je vrlo uporan. On vas napušta tek onda kada ste naučili

lekciju, a da je naučite, morate da slušate. O seksu treba mnogo razmišljati, ne smete da imate antagonistički stav. Budite vrlo tihi, uđite u seks kao u hram – to je nešto najsvetije – u njemu je skriven ključ te najveće od svih tajni, majstorski ključ. S obzirom na to da je seks izvor života, mora da postoji ključ za otvaranje vrata.

To je značenje šapata pustinje: „Vetar prelazi pustinju pa je može preći i reka”.

Reka je prigovarala ...

... upravo kao što i vi mnogo puta prigovarate meni. Svakog dana primam pisma – prigovori, prigovori: „To ne sme da bude tako, već mora da bude ovako” – a vi ni ne znate šta sve pričate! Ne znate gde ste, ali i dalje nastavljate da propisujete, savetujete, prigovarate.

Upravo sam pre nekoliko dana dobio pismo. Neki čovek je imao jaku želju da postane asketa, da se odrekne sveta, ali prigovara asketizmu „jer je to jedna vrsta ropstva”. Vi ništa ne znate o asketizmu. Vi ništa ne znate o predanosti. Predanošću postajete gospodar, a ne rob – ali to je tajna koja mora da se proživi, nema drugog načina da je shvatite – morate da je proživite. Bez obzira na prigovore koji se javljaju, oni se javljaju kao rezultat vašeg prošlog znanja. A to prošlo znanje više nije važno, nema vrednosti za asketu. Vi niste nikada bili asketa.

Ova reka nije nikada ranije ušla u pustinju, nikada nije prošla kroz nju. Pustinja se prvi put pojavila u životu reke.

Reka je prigovarala da njena voda nestaje u pesku, da biva upijana, da vetar može da leti i zato može da pređe pustinju.

„Ali kako ja to mogu da učinim?” Vrlo logično pitanje „Vetar može da leti, a ja ne mogu. Vetar može da pređe pustinju, ali kako ja to mogu da učinim?”

„Sudarajući se sa svime na tvoj uobičajeni način, ne možeš da je pređeš.” Poslušaj, pustinja kaže: „Sudarajući se sa svime na tvoj uobičajeni način, ne možeš da je pređeš”. Moraćeš da napustiš uo-

bičajan način, put navike. To je predanost: napuštanje uobičajenog, napuštanje prošlosti, napuštanje poznatog, naučenog, suočiti se s novim uz pomoć nove svesti.

„Ili ćeš nestati, ili ćeš postati močvara. Moraš da dopustiš vetru da te prenese preko do tvoga odredišta.”

To znači ispustiti iz ruku, ostaviti nešto. Moraš ispustiti iz ruku. Moraš da dopustiš samom životu da te odvede do tvoga krajnjeg odredišta. O tome se radi u predanosti. Pustinja poučava reku kako da postane predana.

„Ali kako to može da se dogodi?” – „Dopusti vetru da te upije u sebe.”

To je smrt, to je umiranje – umiranje u učitelju, opuštanje u učitelju. Nestati u onome koji je nestao.

Reka nije prihvatila tu ideju. Uostalom, nikada ranije je niko nije upio. Ona nije želela da izgubi svoju individualnost.

Ljudi i dalje dolaze kod mene i govore: „Asketizam je dobar, ali šta je s našom individualnošću? Zar nećemo da je izgubimo?”

Vi je i nemate! A tako se brinete da ćete da je izgubite. Kakvu individualnost imate? Reka je zabrinuta da ne izgubi svoju individualnost. Zapamtite da ono što je bitno ne možete da izgubite. Zato u predanosti, kada se jednom predate, nestaje samo ono što nije bitno, a bitno se javlja u svojoj potpunoj jasnoći i blistavosti. Ono je bilo skriveno u nebitnom. Nebitnog je bilo 99 posto, smeća je bilo 99 posto, a Kohinor, dijamant vašeg bića, bio je iznad smeća. Kada se predate, samo smeće možete da predate, samo ono što nije bitno možete da predate! Bitno ne može da se preda. Nema načina da se to učini. Dakle, kada nestane smeće, vi prvi put shvatate svoje bitno jezgro, svoj Kohinor, svoj dijamant. Ali, reka se boji.

Ona nije želela da izgubi svoju individualnost. A kada je jednom izgubi, kako će znati da može ponovo da je stekne?

I vi se toga bojite. Svi oklevaju pred asketizmom, na ovaj ili on-

aj način. Kako neko može da bude siguran da neće da bude izgubljen ako preda svoje biće? Kako ćete ponovo da ga pronađete? Ne možete da se ljutite na reku. Prirodna logika, vaša logika, svačija logika pita: „Kako ću znati da se neće bitno izgubiti? I kako ću ponovno doći do sebe?” Strah je prirodan.

Pesak je rekao: „Vetar preuzima tu funkciju”.

Funkcija učitelja je funkcija vetra: on vam dopušta da pustite sebe da budete upijeni. Tim postupkom nebitno nestaje, a bitno je, prvi put, jasno pred vama. Vi se predajete učitelju, a on vam vraća vaše skrovito biće, on uzima samo ono što vi niste, on uzima samo ono što nikada niste ni imali, a vraća vam ono što ste uvek imali u sebi, ali čega nikada niste bili svesni. On vam daje ono što vi jeste, a uzima ono što niste.

Vetar... preuzima tu funkciju. On podiže vodu, prenosi je preko pustinje, a zatim je ispušta. Padajući na zemlju kao kiša, voda opet postaje reka.

„Kako da znam da je to istina?”

Pre ili kasnije, svako ko traži pita: „Kako ću znati da je to istina? To može da bude samo mit, priča, verovanje, da bi se reke iskoristile. To može da bude prevara, može da bude varka, vešta smicalica u prevari, strategija. Kako mogu da znam da je to istina?” Reka želi da logično bude uverena. Ona želi dokaz. Unapred želi da zna šta će se dogoditi.

„To je tako, a ako u to ne veruješ, ne možeš da postaneš ništa drugo nego močvarno tlo. Ali, čak i za to su potrebne mnoge godine. A močvara sigurno nije isto što i biti reka.”

Pustinja kaže: „To je tako”. Nema načina da se ista dokaže. Nema načina da se nešto sazna ranije. Saznajete tek onda kada se upustite u to.

Ljudi dolaze kod mene i pitaju:

„Šta znači biti asketa?”

I uvek sam zbunjen. Šta da im kažem? Sve što mogu da im kažem jeste: postanite asketa, pa ćete saznati. To je iskustvo, proba. Saznaćete samo kada i sami probate. Ali, oni su logični, racionalni ljudi. I oni kažu: „To je u redu, ali ima li dokaza da kada jednom to postanemo... i ako se ništa ne dogodi, ako nam to stanje ne odgovara, ako nema radosti u njemu... Potrebna je neka garancija, neki dokaz. A ako nema dokaza, bar jedno mora da bude sigurno: da možemo da se vratimo na ono što smo bili ranije. Kada jednom nestanemo, ulazimo u nesigurnost, odlazimo u nešto kao što je mračna noć. To je riskantno.”

Ali nema drugog načina da se saznaju stvari koje nisu zemaljske. Jedini način je da uđete u njih, da budete s njima. Pustinja kaže: „Jedno je sigurno, ne mogu da ti dam nikakav dokaz. Mogu samo da kažem da je to tako, video sam mnogo puta da se tako događa. Ali, ako nemaš poverenja, ne možeš da postaneš ništa drugo nego močvara. Dakle, možeš da izabereš – ili postaješ močvara, ili se izlažeš opasnosti i nestaješ u vetru. Čak ako i odlučiš da postaneš močvara, nikada više nećeš biti reka. U svakom slučaju, reka nestaje. Možeš kukavički da nestaneš u močvari. Ili, možeš vrlo hrabro da nestaneš u energetskom skoku. Postoji jedna mogućnost: ako veruješ, možeš ponovno da postojiš, u drugačijem obliku, na drugačijem nivou.”

Kada učenik nestane u učitelju, on nestane na vrlo niskom nivou, a rađa se na višem nivou. Umire kao fizičko telo, a rađa se kao suptilno. Umire kao telo, a rađa se kao duh. Umire kao periferija, a rađa se kao središte. Ali odluka je vaša – možete da postanete močvara. Ali zapamtite, ni na taj način nema više reke.

Ali, zar ne mogu da ostanem ista reka kakva sam danas?

Reka postavlja vrlo nevažno pitanje. „Da li su to jedine mogućnosti? – da postanem močvara i izgubim svoju individualnost, ili moram da nestanem u vetru i izložim se opasnosti nekog nepoznatog

putovanja, ne znajući gde će se ono završiti i hoću li se vratiti na zemlju ili ne? Da li su to jedine dve alternative? Zar ne postoji neka treća mogućnost?”

Zar ne mogu da ostanem ista reka kakva sam danas?

I vi isto mislite. Ali ne možete da ostanete isti. Život se kreće, nema načina za povratak, ne postoji način da se zaustavi to kretanje.

Veliki naučnik Edington je rekao da je reč „mirovati” prazna reč, jer u životu nema situacije koja odgovara reči „mirovati”. Sve se kreće, ništa ne miruje. Zvezde se kreću, Zemlja se kreće, Sunce se kreće i život se kreće, drveće se pomera – sve je u pokretu. Nikada ni za trenutak nema zastoja. Čak i dok spavate i kažete da se odmarate, vi se zapravo ne odmarate. Sve je u pokretu. Posle osam sati ćete biti stariji za osam sati. Čak i kada duboko spavate, snovi su u pokretu, vaša svest se kreće, vaše telo se menja, vaš um se menja. Sve je u pokretu, život je pokret, zato ne postoji način da ostanete isti.

„Ni u kom slučaju ne možeš da ostaneš ista”, govorio je šapat. Bitni deo tebe je odnesen i oblikovaće ponovno reku. Ti se smatraš onim što jesi čak i danas, jer ne znaš koji deo tebe je bitan.”

Da bi se saznala suština, jedini način je odbaciti nebitno, napustiti nebitno. Upoznati pogrešno kao pogrešno je jedini način da saznate šta je istina.

Kada je reka to čula, u njenim mislima reke su počeli da se javljaju neki odjeci.

Da, istina je, reka je to videla. Ona nije bila čovek. Ljudska bića su vrlo zaslepljena. Čak ni reke nisu toliko slepe. Ljudska bića su vrlo glupa, postojana i tvrdoglava. Reka je videla u čemu je stvar – da ona ne može da ostane ista, da nikada nije ni bila ista, čak niti dva

uzastopna trenutka, stvari su se uvek menjale. „To je istina, neprestano sam se menjala. Osim promene, sve ostalo se menja. To je istina.”

Reka je shvatila problem. Videla je dve alternative: jedna je da postane močvara, prljava močvara, da se zauvek izgubi u pustinji, a druga je da se izloži opasnosti, nestane u vetru, ispari, da poveruje i čeka šta će se dogoditi. Nećete nikako izgubiti. Ne možete da ostanete isti, to više nije alternativa. Jedina alternativa je postati kukačička močvara ili postati hrabar deo skoka.

Ljudi koji sumnjaju, postaću močvare. Samo oni koji i dalje budu imali poverenja, saznaće stvarnost. Onog trenutka kada je reka postala svesna poruke tog šapata, u njenim mislima su se javili odjeci...

To se i s vama događa! Slušajući me, uvek kada se u vama javi poverenje, neki odjeci... nešto iz vaše sopstvene podsvesti počinje da izranja. Da...

Nejasno se sećala stanja kada je – ili samo neki njen deo? – počivala u naručju vetra...

Ako me slušate, ako učestvujete u mom životu, u vama će se javiti neki odjeci; da, negde, u jednom trenutku, bili ste deo postojanja. Postojali ste bez ikakvih briga, bez ikakvih sumnji. Postojali ste u jednoj vrsti izmirenja s celinom – to je bilo u utrobi vaše majke. I ako je to bilo moguće, zašto opet ne može da bude moguće? Postojanje se pobrinulo. Ako se opustite, možda će se opet pobrinuti?

Nejasno se sećala stanja kada je – ili samo jedan njen deo? – počivala u naručju vetra. Setila se takođe – da li je to istina? – to je bila prava stvar, a ne nešto što je očigledno potrebno svakako učiniti.

Zapamtite to, ovu veliku tvrdnju: ono što je očigledno i prirodno nije nužno stvarno. Očigledno je ono što ide uz vašu prošlost. Prirodno je ono što je u skladu s vašim navikama. To ne mora nužno

da bude prava stvar. U životu postoji trenutak kada se suočite s pustinjom, kada je sve znanje beskorisno, prošlost je nevažna, sve navike, uobičajeni načini mišljenja i ponašanja jednostavno nemaju nikakvog smisla. Taj trenutak krize, taj trenutak suočavanja s pustinjom je važan trenutak. Ako ste dovoljno hrabri da se izložite opasnosti, preobrazićete se.

I reka se podigla u obliku pare do raširenih ruku vetra, koji ju je nežno i s lakoćom nosio u visine i pustio je da meko padne čim su stigli do vrha planine, mnogo milja daleko. S obzirom na to da je reka bila podložna sumnjama, mogla je da se priseti i snažnije utisne u um detalje tog iskustva. Razmišljala je: „Da, sada sam spoznala svoj pravi identitet.”

Reka se izložila opasnosti: to je bila jedina inteligentna alternativa. Ako vidite stvari jasno, nema drugog izlaza. Ako vidite jasno, moraćete da uradite ono što je realno. Izlaz postoji samo u zbrkanom umu. Iznenadićete se kada saznate: um koji ima jasnu bistrinu nema izbora. Za njega ne postoje alternative. Kakve alternative uopšte i postoje? Ili je nešto dobro ili nešto nije dobro. Kada ste jasni, kad imate bistrinu i percepciju, vi jednostavno vidite ispravno i postupate ispravno. Ne počinjete da razmišljate da li da uradite ispravno ili pogrešno. Nema alternative. Alternativa nastaje samo u zbunjenom umu. Zbunjenost stvara izbor. Zbunjeni um.

Mnogi ljudi me pitaju šta je greh, a šta vrlina? I kako da ih raspoznaju! Ako vi odlučujete, vaša odluka će biti pogrešna. Ako odaberete, učinićete to pogrešno. Nema načina da se odluči. Nema potrebe odlučivati šta je greh, a šta vrlina. Potreban vam je samo bistar um, jasnoća, um bez misli, svest kao ogledalo. Šta god se dogodi u takvoj svesti je vrlina. U takvoj svesti ne može da se dogodi greh.

I reka se podigla u obliku pare do raskriljenih ruku vetra.

Reka je jasno videla da je to jedini moguć put, da nema alternative: „Ne mogu da budem ista... a postati močvara – to je isto kao

spustiti se u pakao. Zašto se ne izložiti opasnosti, zašto se ne kockati?"

I reka se kockala, postala je para, nestala je u vetru.

... u raskriljenim rukama vetra.

One su uvek raskriljene. Život je uvek spreman da vas zagri. Ali, vi i dalje trčite, bežite.

Nežno ju je i s lakoćom nosio u visine i napred...

Univerzum je uvek ljubazan, uvek spreman da vam bude prijatelj. Vi ste njegovo dete. On je vrlo nežan, brine se o vama sa velikom pažnjom. Brižan je i pun pažnje. Ako ponekad osećate da vam je život težak, setite se uvek da se verovatno borite s njim. Vaša borba stvara problem. Inače, život je uvek milostiv, majčinski.

... nežno i ju je i s lakoćom nosio u visine i napred i pustio je da meko padne čim su stigli do vrha planine, mnogo milja daleko.

Budući da je imala svoje sumnje, reka je mogla da se seti i jače u svom srcu izrazi pojedinosti iskustva. Razmišljala je: „Da, sada sam spoznala svoj pravi identitet.”

Identitet koji sada imate nije vaš pravi identitet. On je lažan. Vaše ime je lažno, vaš lik je lažan. Vi niste ni ime ni lik – ono što hinduisti zovu – *nama rupa*, niste ni lik. Vi ste nešto iznad ta dva. Ali, ne znate ko ste. To ćete saznati samo kada se predate.

Predanost znači predati lažnu ličnost. Predanost znači predati lažan identitet. Zato menjate ime kada postanete asketa, menjate odeću. Samo je simbolično kada vam kažem da niste više deo svoje prošlosti, da je vaše ime nestalo, sve je nestalo s imenom. Vaša odeća se promenila – počnite da razmišljate o svom biću na nov način.

Da, sada sam spoznala svoj pravi identitet.

Reka je učila. Ali pesak je šaputao: „Ja znam, jer vidim da se to događa svakodnevno, pošto se ja, pesak, širim od rečne obale do

planine.”

I zato se kaže da je u pesku zapisan put kojim će reka života nastaviti da protiče.

Slušajte mudrost peska.

Ova priča je izuzetno važna. Ako joj dopustite da padne u vaše srce kao seme, uskoro će izrasti u visoko stablo. A kada dođe vreme, imaćete mnogo cveća i prelepog mirisa.

Ovo je priča o asketi kojega upravo ja ovde predstavljam. To je ono što se ovde događa.

Da li je dovoljno za danas?

Poglavlje 2.

Poverenje u Alaha

Prvo pitanje:

Zašto ste protiv asketizma? Zar asketizam nije religiozan? Zar asketizam nije put koji vodi Bogu?

Taj put je upravo nešto suprotno – put u ludnicu. To je patologija, to je izraz lošeg uma, izraz nasilnog uma. Obično je nasilje usmereno prema drugima, ali ono može da bude usmereno i prema nama samima. I kada se to dogodi, ono postaje vrlo opasno, jer nema nikoga ko će da vas brani.

Kada ste nasilni prema nekom drugom, on će se braniti, štiti, boriti se s vama. Kada se nasilje okrene prema vama, ono je apsolutno, nema nikoga ko će da vas brani.

Po mom mišljenju, Adolf Hitler je manje opasan od Mahatme Gandija, on je bio manje nasilan. Možda ćete to teško da shvatite, ali su se slične stvari događale pre mnogo godina: ljudi koji su imali mazohističke sklonosti, izjavljivali su za sebe da su religiozni. Religija je izgovor za mazohizam. Uklonite izgovor, pa će se mazohizam razotkriti.

Ako i dalje mislite da je onaj ko sebe muči duhovna osoba, i vi negujete njegov mazohizam. Neko jednostavno uživa da muči samog sebe. Kada mučite sami sebe nestaje radost. Ona se sastoji od osećaja snage. Kada mučite nekog drugog, to i u vama izaziva ose-

ćaj snage. Zato postoji nasilje. Ljudi jednostavno muče jedni druge. To je njihov jedini način da se osete moćno. Oni mogu da unište drugog, u tome je njihova moć. Ali, postoje različita nasilja kada možete da počnete da uništavate i sebe. I onda ćete se osećati moćno.

Na primer, pripoveda se priča – ne verujem da je istinita, ali bi mogla da bude – da je hinduistički mistik Surdas jednom prolazio ulicom i ugledao prelepu ženu. Na trenutak je zaboravio da se odrekao sveta, zaboravio je da je svetac, zaboravio je sve o religiji, disciplini, jogi. U tom trenutku njegovo srce je jednostavno zadržalo od strasti i ljubavi prema toj ženi. Trenutak kasnije, uhvatio je sâm sebe u tim mislima. Vratio se u svoju kolibicu i oslepeo svoje oči, postao je slep, jer sveti tekstovi kažu: ako vas oči zavedu, uništite ih. Mora da se osećao neobično moćno dok je uništavao svoje oči: „Mogu čak i to da uradim!” Ego je verovatno osećao vrlo suptilnu hranu. Njegov ego mora da je bio jači nego ikada ranije.

A nije se radilo o njegovim očima, već o njegovoj sposobnosti da se uzdigne iznad svesti. Nisu ga oči zavele. Kako oči mogu da vas zavedu? Oči su samo prozori u svet. Stojeći u svojoj sobi i gledajući kroz prozor, ugledate prekrasnu ženu – nećete zato da uništite prozor. Ako ga uništite, ništa time nećete postići – nećete postati ništa duhovniji, nećete postati seksualan, vaša strast neće nestati. Bićete samo zatvoreni u svojoj kući, a vaša strast i dalje će ključati u vama. Oči su prozori.

Pre nekoliko dana, mislim da je to bilo pre sedam dana, jedna Amerikanka je odsekla sebi jednu ruku, jer u Bibliji piše: ako vas ruka povredi, bolje da je odsećete i bacite nego da stignete u pakao i trpi večno. Ti ljudi – Surdas i ova žena – a ima ih na milione sličnih – da li mislite da su religiozni? Duhovni? Oni imaju patološke sklonosti.

Religiozan čovek je zdrava, potpuna osoba. On prihvata život onakav kakav jeste, prihvata radost koju život pruža. Pleše s plesom, peva hiljadu i jednu pesmu. Njegov stav prema životu nije antagonistički, nije protiv života.

Asketski pristup životu se protivi životu. Možete veoma polako i postupno da izvršite samoubistvo. To ništa ne menja. Neko skoči

sa stene i ubije se. Neko se polako, u nastavcima uništava, potrebne su mu godine za to. To je polako trovanje, ali to ne menja stvar. Zapravo, čovek koji skoči sa stene je hrabriji od čoveka koji polako obavlja čin samoubistva.

Ali proteklih godina smo hvalili te nezdrave ljude, poštovali smo ih. Zbog tog poštovanja je čovečanstvo ostalo nezrelo, čovečanstvo je ostalo abnormalno. Normalni ljudi nisu normalni, samo se tako zovu. Oni postoje u velikom broju, ali nisu pravilo – a nisu ni zdravi. Oni nekako proživljavaju. Čovek koji je destruktivan prema sopstvenom biću nije zdrav, a ljudi koji ga poštuju kao sveca takode nisu zdravi.

Ja sam potpuno protiv asketskih principa, jer su takvi principi protiv života. A ja sam za život. Ja sam za pobožnost. Život je svečanost. Pogledajte oko sebe... sve postojanje je neprestana svečanost, jedna vrsta „aleluje“. Život peva, pleše, voli i uživa. Ako pogledate postojanje, razumećete šta znači biti religiozan – biti deo te svečanosti, znači biti religiozan.

Čuo sam...

Pokojni Aga Kan III, vođa muslimanske sekte Ismaili, uživao je u hrani. Kada ga je neki posetilac upitao kako je pomirio svoje sklonosti za svetovna zadovoljstva sa svojim položajem religioznog vođe, Aga je odgovorio: „Ne mislim da Gospod želi da u dobrim stvarima uživaju samo grešnici“.

Savršeno se slažem s Agom. Glupo je da samo grešnici mogu da uživaju, a sveti ljudi moraju da žive po zatvorima koje nazivaju samostani. Oni ne smeju da jedu. Ako i jedu, nije im dopušteno da uživaju u ukusu hrane. Ne smeju da slušaju predivnu muziku, jer je senzualna. Ne smeju da plešu, jer izvor plesa leži u seksu – paun pleše kada želi da vodi ljubav. Oni ne smeju da pevaju, jer pesma nije ništa drugo nego izraz seksa. Ptice pevaju, one ne recituju *Kur'an*, ni *Vede* ni *Gitu*. Njihova pesma je ljubavni poziv! Cveće cveta – ono ne cveta da biste ga vi ubrali i odneli u neki hram na oltar. Cveće je izraz seksualnosti biljke. Ako dublje pogledate, sve je

senzualno, život je senzualan i sve ima koren u seksu i sam život je rođen iz seksa.

Takozvana duhovna osoba počinje da se isključuje iz života. Jedna po jedna, sve stvari nestaju. Čovek je ostavljen gotovo mrtav, on jednostavno vegetira. Ja nisam za tu vrstu života.

Moji učenici moraju da kažu „da“ životu, ne smeju da kažu „ne“. Moji učenici moraju da potvrđuju život u njegovoj potpunosti, u njegovoj multidimenzionalnosti, u svim njegovim mogućnostima, bogatstvu i raznolikosti. Moj učenik mora da ima korenje u postojanju, moj učenik mora da proživi sve nivoe života, od seksa do stapanja s Bogom, do *samadija*. Ako nešto nestane samo od sebe, to je druga stvar, ali to nije asketizam. Znam da dođe trenutak kada vaše energije počinju da se kreću prema višem nivou postojanja. Seks nestaje, jer više nije potreban. On više nije potreban, jer istu energiju uživate na višim nivoima, a ne zato što je nešto bilo ružno. On nije potreban, jer ista energija ima više orgazme. *Samadi* je krajnji orgazam, seks je samo nagoveštaj *samadija*.

Naravno, kada postignete stanje *samadi*, seks nestaje, ali ne zato što morate da ga se odreknete. Ako ga se odričete, radite nešto loše. Vi se i dalje krećete sve dublje, penjete se sve više i što treba da nestane, nećeće. Na kraju, sve nestane! Samo pobožnost ostaje. Ako se odričete života, nikada nećeće postići to stanje.

Čuo sam...

Bio jednom neki mladi čovek koji je tražio sve veće pokore, jer je verovao da se ništa, što ima pravu vrednost, ne može lako postići. Napokon je otkrio jedan stari samostan u Himalajama čiji su monasi ispunjavali najstrože zavete siromaštva i pokore. Taj samostan se nalazio na samom vrhu jednog zastrašujućeg planinskog vrha, a monasi su morali da se penju i silaze gore-dole niz gvozdene lance koji su bili prikovani na planinsku hridinu. U samostanu nije bilo dopušteno zagrevanje prostorija, pa su monasi spavali na hladnim, kamenim podovima. Da bi preživeli, svakog dana su se spuštali niz lance da bi pretraživali smrznuto tlo u potrazi za nekoliko lišajeva koji su

tamo rasli. Ostatak vremena su meditirali, pevali i obavljali Božju službu. To se svidelo mladom čoveku i on je zatražio dozvolu da ostane s njima, što mu je bilo odobreno.

Oblik meditacije monaha je bio sledeći: morali su da razmišljaju o raznim zagonetkama, a baš pošto im se mladić priključio, nadstojnik samostana je postavio pitanje: „Koliko je visoko gore?” Onda je uputio mladića da mesec dana meditira o tom pitanju i vrati se s odgovorom. Mladiću je bilo teško da razmišlja o bilo čemu, jer je neprestano drhtao od hladnoće. Ali, surovost uslova mu je predstavljala veliki izazov. Pošto je prošlo mesec dana, bio je uveren da zna odgovor.

Nadstojnik samostana je ponovo pitao: „Koliko je visoko gore?” a mladić je odgovorio: „Toliko je visoko koliko čovekov um može da zamisli”. Ali nadstojnik ga je prezrivo pogledao i rekao: „Meditiraj još jedan mesec”. Mladić je poslušao.

Posle mesec dana se ponovo sastao s nadstojnikom. Njegov odgovor je bio ovakav: „Gore je toliko visoko koliko to Bog želi”. Ponovo je odbijen njegov odgovor pa se vratio svojoj meditaciji. Kada mu je sledeći mesec postavljeno isto pitanje, nije progovorio ni reči, već je podignuo uvis jedan hladan, ukočen prst i pokazao gore. Ponovo su ga vratili. Svaki mesec je mladić bio sve više uveren da nikakav odgovor neće zadovoljiti nadstojnika pa se njegovo razočaranje povećavalo. Sledeći put kada je video nadstojnika i kada mu je postavljeno isto pitanje, mladićev glas je bio prekoran od prigušenog besa: „To je ludost! Nema odgovora!” I ponovo je bio poteran, ovog puta s više izrugivanja nego ranije, jer je nadstojnik znao da je mladić blizu istine.

Kada je otišao od nadstojnika, mladić se zavetovao da će to biti poslednji put da pokušava da otkrije odgovor. Prestao je da jede i ono malo lišajeva, ostajao je budan na vrhu krova koji se uzdizao iznad planina. Kada se dugačak mesec napokon završio, drugi monasi su moreli da ga skinu s krova pokušavajući da ga odmrznu da bi mogao da razgovara s nadstojnikom. Onda mu je ponovo postavljeno isto pitanje: „Koliko je visoko gore?”

Mladi čovek je na trenutak izgledao zbunjeno, onda je iznena-

da vrisnuo, poskočio snažno nekoliko puta i pre nego što je iko mogao da ga zaustavi, pretrčao je sobu i udario nadstojnika toliko jako da je ovaj pao na pod. Monasi su mu pritrčali u pomoć i podigli ga. Čim je došao k sebi, nadstojnik se osmehnuo i rekao mladiću:

„Pogodio si”.

Onda je mladić brzo pokupio svoje stvari i napustio samostan. Vrativši se kući, bio je pun sreće, jer je otkrio istinu i postigao prosvetljenje.

Ili je možda razlog što se osećao tako dobro bila činjenica da mu je bilo toplo. Asketske vežbe kojima se spoznaje istovetnost individualnog i kosmičkog duha daju vam jednu vrstu bolesne, morbidne radosti. Što ste više povezani s tim vežbama, to više osećate da postajete pobednik, vi nešto pobeđujete. Što vam telo više govori: „Nemoj da me uništavaš”, vi postajete nepopustljiviji. U sebi gradite splav između sebe i svoga tela. Počinje velika bitka.

Telo je prirodno. Telo jednostavno zahteva ono što je zdravo, prirodno. Zahteva samo ono što život dopušta i želi da se dogodi. Telo nema neprirodnih želja, sve njegove potrebe su prirodne potrebe, zdrave potrebe. A što više izgladnjujete telo, ono sve više moli i zahteva, ono vas opседа. Ali, vi možete misliti da vas ono izaziva: možete da mislite da vas telo zavodi, da je ono u rukama neprijatelja, u vrućim rukama. Možete da se borite s više snage, s više nasilja i agresije. Borite se i dalje s telom. Ali, javlja se trenutak kada možete da ga oslabite.

Ako postite duže vreme, telo postepeno počinje da slabi. Ono počinje da prihvata svoje stanje, prilagođava se, u to nema sumnje! Niko se ne brine, kakva je svrha od plakanja? Telo otupljuje. Vi gubite osetljivost, gojite se, postajete debeložni. Onda vas ne zbunjuje ni vrućina ni hladnoća, a zatim ni gladovanje. Naprotiv, osećate vrlo duboko u sebi da pobeđujete. Ali, ne pobeđujete, već gubite tlo pod nogama. Svakog trenutka gubite tlo pod nogama, jer istina može da se spozna samo telom. Istina se spoznaje svešću, ali kroz telo. Čovek mora da bude ukorenjen u telu.

I sâm Bog je pustio korene u svetu. Ako iščupate drvo iz zemlje

ono će uvenuti. Život drveta je isprepleten s životom zemlje. Njemu su potrebni voda, đubrivo, hrana, potreban mu je vazduh, vetar. To su njegove prirodne potrebe, drvo ne može da postoji bez njih. Izvucite drvo iz zemlje – nekoliko dana možda nećete primetiti da ono vene, voda koju je zadržalo u sebi možda će ga održavati zelenim neko vreme, možda će se pojaviti nekoliko pupoljaka, rascvetaće se nekoliko cvetova, ali to neće dugo trajati – pre ili kasnije zalihe drveta će se iscrpiti i ono će uvenuti.

Ako izidete iz tela, umrećete. Vaše telo je vaša zemlja. Vaše telo pripada zemlji, došlo je iz zemlje, ono je mala zemlja oko vas. Ono vas hrani, ono nije vaš neprijatelj, niti je u rukama đavola. Nema „đavola”, „đavo” je kreacija patološkog uma, đavo je kreacija paranooidnog uma. On je došao na svet iz straha. Ali i vaš takozvani „Bog” se takođe pojavio iz straha. Vaš „Bog” i vaš „đavo” su se pojavili iz straha. Vi niste poznali pravu pobožnost. Prava pobožnost se ne javlja iz „straha”, već iz ljubavi, iz radosti. Možete da je iskusite samo kada postanete osetljiviji, otvoreniji.

Budite u svom telu. Izidite iz uma, uđite u svoja čula. To je jedini način da postanete pobožni. Izgledaće paradoksalno, ali reći ću vam: jedini način da budete religiozni jeste da budete u svetu, duboko u svetu – jer pobožnost je skrivena u svetu. Ne postoji „drugi svet”. Drugi svet je najdublja srž ovoga sveta, ona nije odvojena od njega.

Ja sam protiv svih asketskih delovanja. A u budućnosti, askete će lečiti u ludnicama, u psihijatrijskim bolnicama. Od stotinu vaših takozvanih svetaca, devedeset devet posto ih je bilo neurotično. Ali, pošto ste verovali, niste mogli da vidite šta se zaista događalo. Kada jednom poverujete u nešto, vaše verovanje stvara fenomen.

Ako odbacite sve vrste verovanja i počnete da gledate na stvari jasno, začudićete se: čovek nije patio zbog ljudi koji nisu bili religiozni, već zbog onih takozvanih religioznih. Čovekova najveća beda je nastala zbog razdvajanja tela od duše. Čovek je postao šizofrenik zbog svojih svetaca, zbog svojih crkava i svetih tekstova. Ne tvrdim da nikada nije bilo pravih svetaca. Bilo ih je. Isus ili Diogen, Buda i Krišna, Zaratuštra i Lao Ce – ti ljudi su voleli život. A tradiciju ko-

ja govori nešto drugo su stvorili patolozi.

Hrišćani kažu da se Isus nije nikada smejao. To je potpuna ludost. Tu ludost su hrišćani nametnuli Isusu. Oni su slikali Isusa tužnog, izduženog lica. Isus iz crkava je lažni Isus. Crkve su stvorile veštačkog, svog sopstvenog Isusa. Pravi, autentični Isus se rado smejaao, bio je čovek koji je voleo svečanosti. Drugačije ne može ni da bude.

Evo moje poruke: uživajte u životu što je moguće potpunije, tako ćete se približiti Bogu, približićete se svom domu.

Drugo pitanje:

Danas ste govorili o potrebi bistrog uma kako bi čovek mogao da vidi stvari jasnije, eliminišući potrebu izbora. Zar nisu želje koje potiču samo iz ega, jedini uzrok prljavosti uma? Ako nema želja, nema ni potrebe za izborom. Stvari se jednostavno događaju.

Problem se sada vraća na eliminisanje ega i želja. Čini se da je to loš krug čiji je uticaj raskinut na dva načina, ili:

- 1) Postupnim procesom slabljenja ega i želja, što će trajati mnoge živote, ili
- 2) Presecanjem kruga tangentom, trčeći za nepoznatim ili kockajući se s nepoznatim.

Čini se da je poželjnija druga metoda, ali odakle potiče motivacija da se preseče krug? Akcija je obično motivisana željom. Čovek može da dopusti da se stvari dogode, ili može da deluje, što opet znači da je u pitanju izbor. Pre svega, ne postoje dva načina kako da se izade iz uma koji je pun želja. Samo je jedan način. Kada bi postojala dva, onda bi morao da postoji i izbor. Ali, samo je jedan način.

Vi najpre kažete: „Postupnim procesom slabljenja ega i želja, što

će trajati mnoge živote...”

Ta misao dolazi iz vaše zbunjene tvrdoglavosti. Najpre je stvorena u vašem umu, jer um uvek želi da odgađa. On uvek kaže: „sutra”, „sledeći život”. On stvara vreme, jer ne može da postoji bez vremena. Um može da postoji samo u budućnosti ili u prošlosti. On smišlja planove. Zato um kaže: „To je vrlo zamršen problem. Moći ćete da ga rešite veoma polako, želju po želju. Moraćete da se menjate, da radite. Moraćete da koristite hiljadu i jednu metodu, da sledite puteve, tehnike, metode. Napokon, u nekoj bliskoj budućnosti, jednog dana ćete postati prosvetljeni. Izačićete iz područja svih želja.”

Ali, vaše delovanje u svim tim životima će biti izvan motivacije, izvan motivacije da postanete prosvetljeni. Sve vaše metode, sva vaša delovanja će biti temeljno ukorenjena u motivaciju za prosvetljenjem. Zato ćete, u svim tim životima, hraniti motivaciju da postanete prosvetljeni, a ta želja će postajati sve jača. Nećete moći da je se oslobodite, čak ćete joj pomagati da postane jača. Ona će sutra postati jača, preksutra još jača i tako dalje – jer svakog dana ćete nositi motiv u svom umu, davaćete umu energiju, svoj životni sok ćete izlupati u njega. Ako ne možete da budete prosvetljeni odmah, sutra će to biti malo teže, a preksutra još teže. A posle toga, nikada se ne zna... može da se dogodi, a možda se nikada neće dogoditi. Sada ili nikada!

Dakle, prve alternative uopšte nema. To je strategija uma. I drugo: presecanjem kruga tangentom, skočivši ili kockajući se s nepoznatim. Čini se da je ta druga metoda povoljnija.

Nema druge metode, niti je ona poželjnija. Postoji samo jedno. Nije stvar u izboru. U životu nema biranja, život je jednostavno ovde bez biranja. Ne postoje dvojna vrata u životu, već samo jedna. Zato je Isus rekao: „Put je ravan, ali uzan”. On je vrlo uzan. Nema mnogo mogućnosti za biranje, zapravo nema nikakvih mogućnosti.

Problem je ovaj! Kako učiniti ono drugo, koje je jedino? Kako to učiniti? – jer, pitanje se ponovo javlja: odakle stvoriti motiv?

Zar nikada niste doživeli neku akciju koja je odjeknula u vama, a nastala je bez ikakve motivacije? Kasnije ste možda pronašli, reka-

pitulirali, ponovo razmotrili celu situaciju, mislite da je postojao motiv, ali zapravo nije postojao.

Na primer, želite da pređete put i odjednom ugledate zmiju kako gmiže. Nema dovoljno vremena za razmišljanje. Za motivaciju je potrebno vreme, vi ćete morati da uđete u silogizam: moraćete da vidite zmiju, da otkrijete da li je otrovna ili nije, da li je opasna ili nije, moraćete da razmišljate i o drugim iskustvima sa zmijom, o mišljenjima drugih ljudi o zmijama. Moraćete da razmislite. A onda ćete se uplašiti i to će biti motivacija: kako da se zaštitite, kako da odskočite, šta da uradite? Ali, sve je to samo imaginarno. Kada se suočite sa zmijom, vi jednostavno odskočite. Prvi je skok. Nema motivacije, čin je celokupan. Vi ste taj čin! Ne radi se o tome da postoji glumac i čin, a um između njih, da postoji mišljenje i razmišljanje šta učiniti. Vi jednostavno delujete.

Vaša kuća gori. Vi izjurite iz kuće, ne razmišljajući. Nema nikakvog razmišljanja. Akcija nastane u trenutku bez misli. Ta akcija nije motivisana. Mada, ako gledate unazad, ako rekapitulirate događaje, možete da pronađete motiv. Um stvara motiv. Um ne može da razume ništa bez motiva. Um je motiv. Čak i kada ne postoji motiv, um ga nameće. Kasnije, sedeći ispod drveta, odmarajući se, razmišljate: „Učinio sam to iz straha. Bojao sam se smrti, zato sam odskočio.” Ali, to je pogrešno, to je potpuno pogrešno. Nije bilo smrti, nije bilo straha – vi ste jednostavno delovali. Taj čin je bio izraz intuicije, on nije nastao iz misli ili intelekta. Kuća gori? – vi ste jednostavno izjurili. To je bio prirodni fenomen, događaj.

Ljudi su uvek iznova dolazili kod Bude i govorili: „Da, sve što ti kažeš je u redu, čini se da je u redu, čini se racionalnim, logičnim. Mi bismo takođe želeli da izađemo iz tog kruga života i smrti, ali ti nam to onemogućavaš. Ti kažeš: „Samo skočite bez motiva, jer ako imate bilo kakav motiv, ostaćete u strašnom ciklusu života i smrti. Budući da su svi motivi izrazi točka, vi ćete prijanjati uz njega. Ako imate neki motiv, želju, neki cilj, budućnost, uvek ćete iznova stvarati isti uzorak. Izađite iz njega bez razmišljanja.”

Ljudi bi rekli: „Shvatamo. Izgleda logično: svet nije ništa drugo nego projekcija naših želja – čak i da se iziđe iz sveta, ta želja stvara

drugi svet, u nedogled, jedan za drugim. Možete neprestano tako da nastavljate. Kako onda izaći iz tog kruga?"

A Buda bi odgovarao: „Samo shvatite činjenicu da je svet beznačajan. Neka vam bude jasno da je ovaj život iluzija, da postoji samo beda i bol i ništa drugo, agonija i ništa drugo.” Kada vidite da kuća gori, ne postoji više „kako”. Čovek čija kuća gori ne konsultuje priručnik: „Kako izaći iz kuće koja gori”. On jednostavno nađe put, iskače kroz prozor, kroz zadnja vrata. Ne zabrinjavaju ga vrata i prozor, pravila pristojnosti i navike. U tom trenutku te nepotrebne brige nisu moguće. Njima se možete baviti samo onda kada kuća ne gori, kada se odmarate u svom domu, razmišljate i planirate: „Da u kući bukne vatra, odakle bih pobegao?” Ali, ta mogućnost mora da postoji, onda možete o njoj da razmišljate i da je promišljate.

Kada kažem „jasnoća uma” jednostavno mislim da to znači videti činjenicu onakvom kakva jeste. Ako je ona pogrešna, nestaje sama od sebe, ne morate da imate nikakav motiv da je uklonite. Niko nije ništa uklonio, niko ne može ništa da ukloni, jer u uklanjanju je i prijanjanje. Ne možete se odreći ničega. U samom odricanju postoji vezanost.

Vi razmišljate: „Moj život u porodici, život sa suprugom i decom je vezanost. Oni mi ne dopuštaju da meditiram, ne ostavljaju mi vremena ni mesta da tražim Boga. Trebalo bi da odem na Himalaje i da napustim porodicu.” Možete sve da sredite i odete, možete da se odreknete porodice i pobegnute na Himalaje, ali dok budete sedeli u pećini na Himalajima razmišljaćete o supruzi i deci i Bog će biti od vas daleko kao i ranije – zapravo biće još dalje. Kada ste sa suprugom i decom, nemate potrebu da mnogo razmišljate o njima. Oni su ovde, zašto je potrebno razmišljati o njima? Ako nisu uz vas, neprestano ćete razmišljati o njima. O svim radostima koje ste doživeli sa suprugom i decom... o kikotu dece koja trče po bašti... o tome kako ste sedeli pored supruge, sva nostalgija će se javiti na hiljadu načina, u još lepšim oblicima, još sjajnijim, još halucinantnijim.

Šta ćete da radite dok budete sedeli u pećini? Mislićete na dom, na toplinu doma, na udobnost doma. Pećina će vas samo vraćati u dom, uvek iznova. Hladnoća pećine će vas podsećati na toplinu vaše

supruge, na njeno toplo telo, a u pećini nema nikoga da se brine o vama, nikoga da se stara o vama. I uvek ćete iznova razmišljati šta ste to uradili sami sebi i kako uopšte možete da oprostite sebi što ste ostavili svoju decu i napravili od njih siročiće pored živog oca. To će vas mučiti, to će vas ranjavati, i misli će postati rana. Nećete moći da zaboravite, ni da oprostite sebi.

To je glupo. Niko se ničega ne odriče, niko ništa ne ostavlja; niko ništa ne otklanja. Onaj ko razume otkriva da su neke stvari nestale. To nestajanje postoji već i u samom shvatanju. Ja znam – postoji život u domu, život sa suprugom i decom. Ali dođe trenutak kada više niste suprug, niti je ona supruga. Zapravo, kada se to dogodi, javi se ljubav u svom najvećem sjaju.

Biti suprug, to je nešto ružno, biti supruga, i to je nešto ružno, institucionalno, legalno. To je vrsta ugovora. Venčanje je zaista ružna stvar. A onda se javlja trenutak spoznaje kada venčanje jednostavno nestane. I vi znate, kako možete uopšte da postanete gospodar neke žene? I sama ta ideja je nasilna, egoistična. Kako možete da posedujete neku ženu? Kako možete da pretvorite predivnu ženu u ružnu suprugu? U jednom trenutku ona postaje opet slobodna, više nije u kavezu nazvanom brak; i vi postajete slobodni, više niste suprug – oboje počinjete da letite prema nebu, slobodni. Više niste u kavezu. Brak je nestao, ljubavno nebo je otvoreno.

To je način da se napusti vezanost: ne odricanjem od ljudi koje volite, već odricanjem od ružnih stvari koje ste ispleli oko ljudi koje volite. A to odricanje se javlja iz očigledne jasnoće.

Kako možete da kažete: „Ovo je moje dete?” Sva deca su deca života. Ako ste pri sebi, kako možete da kažete: „Ovo je moje dete”. Ono je došlo preko vas, što je istina, vi ste stvorili prolaz za dete, ali vi ga ne posedujete, ne možete da budete njegov vlasnik. Možete da ga volite, možete da slavite njegov dolazak, ali ni na koji način ne možete da imate vlast nad njim. To je situacija transformacije.

Shvatite kako živite, kakav je vaš život. Pomno ga posmatrajte, istražujte duboko. Ne žurite se da nešto promenite. Nikada nemojte da žurite da nešto promenite, samo neka vam pogledi postanu dublji. Kada vidite da je neka stvar pogrešna, oslobođeni ste. A znati

da je pogrešno – pogrešno, znači znati da je istina istinita. Kada vidite da je pogrešno – pogrešno, vaše oči počinju da se bliže istini.

To je značenje moje tvrdnje da se prosvetljenost ne javlja po sopstvenom izboru. Ona nije motivisana, već se događa kada uočite ispraznost svake motivacije.

Treće pitanje:

Šta stoji na putu mojoj izjavi da treba reći „da” životu, mojoj potpunosti predanosti, i da li je uvek ispravno reći „da”?

Teško je reći „da” životu, jer su vas učili da govorite „ne”. A uslov je vrlo star. Samo stanje stvari vam ne dopušta da kažete „da”. Postoji i unutrašnji mehanizam koji vam ne dopušta da kažete „da”.

Kada se dete rodi, ono kaže „da” životu. Polako, kada počne da oseća svoju individualnost, nastaje i odgovor „ne”. Kada dete počne da govori „ne”, možete da budete sigurni da je to vreme kada je ego rođen u njemu. Ego ne može da postoji bez odgovora „ne”, zato svako dete mora da kaže „ne”. To je unutrašnja potreba da čovek postane individualno biće. Ako dete i dalje govori „da” na sve, nikada to neće postati, nikada neće znati da definiše svoje biće. Kako će biti sposobno da se definiše? „Da” vam ne daje definiciju, „ne” vam daje definiciju. Kada kažete „ne”, znate da to govori „ja”. Kada kažete „da”, „ja” više ne postoji.

Život i vi ostajete jedno kada kažete „da”. Kada kažete „ne”, vi prelazite liniju, vi se dokazujete. Postoji duboko značenje u biblijskoj priči o Adamovoj neposlušnosti Bogu, kada mu je Adam rekao „ne”. To je trebalo da bude tako, inače se Adam nikada ne bi odvojio od Boga. Nikada se u njemu ne bi javila crta individualnosti. Ostao bi nejasan, kao oblak, nebulozan. On mora da kaže „ne”, on mora da ne poslušna, mora da se pobuni.

I zapamtite, to nije nešto što se dogodilo u prošlosti, što se dogodilo samo jednom. To se događa sa svakim novim Adamom, sa svakim novim čovekovim detetom. Svako dete živi u rajskom vrtu

nekoliko meseci, nekoliko godina, a onda polako mora da počne da poriče, mora da se pobuni, da ne poslušna. Otac kaže: „Ne radi to!”, a dete to mora da uradi samo da bi dokazalo: „Ja pripadam sebi, ne možeš više da mi zapovedaš. Nisam rob, imam sopstvene sklonosti i nesklonosti, ono što volim više i ono što volim manje, ja pripadam sebi, ne možeš ovako da mi naređuješ.” Ponekad dete uradi nešto što ne voli da radi, ali mora upravo to da uradi, jer mu je otac zabranio.

Dete počne da puši. Nijednom detetu se ne sviđa pušenje kada prvi put zapali cigaretu – nikom se to ne sviđa iz prve. Suze se pojavu u očima, dete počne da kašlje, grlo peče, srce to ne voli – ali dete to mora da uradi, jer je otac rekao: „Nemoj da pušiš!” On mora da se pobuni protiv oca, to je jedini način da se izdvoji. Mora da se pobuni i protiv majke, protiv učitelja. Za svako dete postoji vreme kada kaže „ne”, i dobro je da je tako. Ja nisam protiv toga, inače ne bi bilo individualista. Ali, onda se naviknete da govorite „ne”. Postoji vreme, postoji doba da se kaže „ne”, postoji vreme kada morate da prestanete da nepotrebno govorite „ne”. Inače nikada nećete steći jedinstvo s Bogom. Pogledajte ovo: „ne” vam pomaže da se odvojite od oca, majke, od porodice i društva. To je dobro dok se događa. Ali, onda jednog dana morate da se naučite da kažete „da” životu. Inače ćete uvek ostati odvojeni, a odvojenost stvara bedu, odvojenost stvara neku vrstu životne borbe. Život postaje rat. A život ne sme da bude rat, on mora da bude opuštena radost. Zato jednog dana treba reći „da”.

Pitate me: „Šta me sprečava da kažem 'da'?” Bojite se da izgubite svoj ego. Vi sami sebi stojite na putu, vaš ego vam stoji na putu. Dobro je da vam je ego pomogao da se oslobodite sveg nasleđa svoje prošlosti, roditelja, porodice, svoje crkve. To je dobro. Njegov posao je dovršen. Vi više niste dete! Ali, sada više nemojte da se borite! Samo nemojte da nastavite sa starom navikom da govorite „ne”, inače ćete ostati detinjasti.

Pogledajte paradoks: ako dete nikada ne kaže „ne”, ono nikada neće odrasti, a ako odrastao čovek i dalje govori „ne”, ostaće detinjast. Jednog dana morate da kažete „ne” svim svojim srcem. A jed-

nom morate i da napustite to „ne”.

A vi pitate: „... da li je uvek pametno reći 'da'?” Ne, ne uvek. „Ne” ima sopstvenu korist. Čovek ne bi trebalo da se posveti tom „ne”, u tome je stvar. „Ne” nije loše samo po sebi. Ima trenutaka kad morate da kažete „ne”, ima trenutaka kada morate da kažete „da”. Čovek mora da bude slobodan da kaže i jedno i drugo. To vam ne prestano ponavljam. Ne treba da se posvetite ni jednom od to dvoje. Slobodan čovek je onaj koji posmatra svaku situaciju posebno i kaže „da” ili „ne” – bez obzira na odgovor, bez obzira na to kako se oseća u tom trenutku. To „da” i „ne” ne smeju da se javljaju iz prošlosti, ne smeju da izviru iz sećanja, ne smeju da budu reakcija, već odgovor.

Na reci Potomak sâm čovek u čamcu na vesla je vikao: „Ne, ne, ne!”

Neko ga je posmatrao: „Zašto taj čovek viče: 'Ne, ne, ne!' Nema nikoga drugog, sâm je u čamcu. Ne samo da to govori, već viče u nebo: 'Ne, ne, ne!'" Bilo je prirodno da posmatrač bude zbunjen.

„Nemate razloga da brinete”, rekao je policajac u prolazu zbunjennom čoveku. „On je samo jedan od onih koji u *Beloj kući* neprestano govori 'da' – sada je na odmoru”.

Potrebna je ravnoteža. Ako i dalje neprestano govorite: da, da, ako ste čovek koji stalno to govori, to će značiti da ste jednostrani i da vam je potreban odmor i zato ćete morati da odete na neki brod na kojem ćete biti sami i da vičete: „Ne, ne, ne!” Posle toga ćete se osećati dobro.

„Da” i „ne” je kao udisanje i izdisanje, nije potreban nikakav izbor. Morate da udahnete, morate i da izdahnete, potrebno vam je i jedno i drugo. Vaša kuća gori i vi istrčavate. To je „ne”. Govorite vatri: „Izlazim”. Zmija vam pređe put, a vi skočite sa puta. Kažete „ne”. Možda zapravo i ne govorite „Ne!”, ali hiljadu vaših gestova ukazuje na „ne”.

Čovek mora da bude slobodan da bi rekao „da” ili „ne”. Ako ste opsednuti s „ne”, imaćete samo ružan ego. Čovek koji ima dobru ravnotežu između „da” i „ne”, zdrav je i potpun.

Nije uvek ispravno reći „da”, to ne može da bude ispravno. Ništa

nije uvek ispravno, ništa nije uvek ni loše. Ali, vas su učili da postoje ustaljene ideje: ovo je loše, ovo je dobro. Ispravno i neispravno se menjaju prema prilikama. Nijedno delo nije samo po sebi ispravno, niti može da bude ispravno, niti je loše uvek loše. Svaka situacija je nova i čovek nikada ne zna. Nikada se ne vežite za fiksne ideje, takve ideje su opsesija. Ostanite slobodni da možete da delujete. Religiozna osoba je onaj ko zna da odgovara, koji je slobodan da deluje u svakoj situaciji, čije reakcije nisu nepromenljive reakcije, ko ne deluje na mehanički način.

Dva čoveka su se pela u planini kada je jedan od njih rekao: „Ja imam više iskustva od tebe. Zato ću ići napred i pokazivati ti kako da se penješ.” Zatim je pošao napred i upao u rupu duboku oko 250 stopa. Drugi čovek mu je viknuo:

„Jesi dobro?”

„Ne, slomio sam obe ruke.”

„Pa, popni se nogama.”

„Slomio sam i obe noge.”

„Onda se popni zubima.”

I tako je on počeo da se penje zubima, za šta mu je bilo potrebno mnogo godina. Bio je skoro na vrhu kada mu je onaj drugi čovek doviknuo:

„Jesi dobro?”

A on je odgovorio:

„Daaaaa.....” i ponovno pao u rupu.

„Da” nije uvek dobar odgovor.

Četvrto pitanje:

„Imaj poverenja u Alaha, ali prvo se pobrini za svoju kamilu” – sviđa mi se ova sufi izreka, ali ne znam ko ili šta je kamila.

Ona je promenljiva. Kamila nije stalni entitet, već se javlja u svim likovima i veličinama. Kamila je samo simbol. Ona jednostavno znači: ne budi pasivan. Bog nema drugih ruku osim tvojih. Veruj u Ala-

ha, veruj u Boga, ali to ne treba da bude izgovor da postaneš prljav, lenj.

Na svetu postoje tri vrste ljudi. Jedni misle da moraju nešto da rade. Čovek je onda izvršilac dela. On ne veruje u celinu, sveobuhvatnu celinu, već jednostavno živi od svoje male energije. Naravno, uvek je ponovo poražen, dokazuje svoj poraz. Ako živite od svoje male energije, ako ste u suprotnosti s onom ogromnom energijom koja vas okružuje, postaćete gubitnik, propao čovek. Trpećete zbog velike agonije i nemira. Ceo vaš život će biti samo duga, duga patnja.

Druga vrsta su oni koji misle: „Kada Bog radi sve, ja ne moram ništa da radim. Od mene se ne očekuje da nešto radim.” Takav čovek samo sedi i čeka. On postaje sve lenji, dolazi do tačke kada više ne živi, već jednostavno vegetira.

Te dve vrste predstavljaju Istok i Zapad. Zapad predstavlja aktivnu osobu, Istok predstavlja pasivnu osobu.

Zapad postaje zaluden, problem zapadnog čovečanstva je previše aktivnosti, bez imalo poverenja, previše zavisnosti od sebe, razmišljanje: „Ja moram sve da uradim”, „Ja sam sâm, Život se o meni nimalo ne brine.” Naravno, to stvara nemir, nastaje previše nemira, on postaje nepodnošljiv, javljaju se sve vrste neuroza i psihoza koje ljude drže uvek na granici nekog raspoloženja, napetosti, nervoze. To je smrtonosno stanje, stanje koje vodi u ludilo. Zapad je uspeo da uradi mnoge stvari, uspeo je da se reši ideje o Bogu, uspeo je da se oslobodi svakog poverenja, predanosti, raspoloženja koja opuštaju, ne zna ništa o opuštanju. Sve je to potpuno zaboravio. I zbog toga ljudi na Zapadu sve teže uspevaju čak i da zaspu, jer spavanje zahteva jednu vrstu poverenja.

Jednom sam upoznao čoveka koji noću ne bi mogao da zaspi, već bi je probdeo. Spavao bi danju, a noću bi bio budan. Njegova supruga mi je rekla: „Uradite nešto, jer mu nespavanje noću stvara mnogo problema. On ne može da radi, jer danju spava, a celu je noć budan i nas drži budnima, i to me izluduje!”

Istraživao sam taj fenomen. Čovek je bio velik sumnjivac, bio je nepoverljiv. Rekao mi je: „Noću ne mogu da spavam, jer svi spavaju. Ako mi se nešto dogodi, ko će se pobrinuti za mene? Danju spa-

vam, jer su deca budna, moja žena je budna, komšije su budne, ceo svet je budan. Ako mi se nešto dogodi neko će se pobrinuti za mene. Ako umrem noću, onda...? Ako noću prestanem da dišem, onda...?” Poludeo je.

Ali, upravo to stvara nesanicu na Zapadu. Ljudi misle da ne mogu da zaspe, da se događa nešto loše u njihovim telima. Ne događa se ništa loše. Njihovo telo je zdravo kao i ranije, zapravo je zdravije nego ranije. Ali, nešto se dogodilo duboko u njihovom umu i zato moraju „sve” da učine. Ali, ne mogu da spavaju, jer spavanje znači nedelovanje. Spavanje treba dopustiti. Vi to ne možete da učinite, to nije delovanje, san dođe, on se dogodi. A Zapad je potpuno zaboravio kako dopustiti da se stvari dogode, kako da bude opušten, zato spavanje postaje teško. Ljubav je postala takode teška, orgazam je teško postići. Život je tako napet i neprirodan da izgleda kao da nema nikakve nade i čovek se uvek iznova pita: „Zbog čega živeti? Zašto i dalje živeti?” Zapad je na ivici samoubistva, trenutak samoubistva sve više mu se približava.

Istok je uspeo da se previše opusti, postao je preslab, vrlo lenj. Ljudi i dalje umiru, gladuju – i srećni su tako, ne zabrinjava ih to, oni veruju u Boga, prilagođuju se raznim ružnim situacijama. Nikada ništa ne menjaju. Dobro spavaju, žive u jednoj vrsti smirenosti i mira, ali gotovo vegetiraju. Na Istoku svakodnevno umiru milioni ljudi od gladi. Oni ništa ne preduzimaju s tim u vezi, niti se iko brine o tome – „mora da je to volja Alaha!”

Ova sufi izreka želi da stvori treću vrstu ljudi, pravog čoveka koji zna kako da deluje, koji zna kako da ne deluje, koji može da bude aktivan ako želi, koji može da kaže „da”. Ali, može da bude i pasivan kada je to potrebno i da kaže „ne”. To je čovek koji je potpuno budan danju, a noću čvrsto spava, čovek koji zna kako da udiše, kako da izdiše, koji zna za životnu ravnotežu.

„Imaj poverenja u Alaha, ali prvo se pobrini za svoju kamilu.” Ta izreka je nastala iz male priče.

Neki učitelj je putovao s jednim od svojih učenika. Učenik je bio zadužen da se brine o kamili. Jedne noći su došli do nekog prenoćišta. Učenikova dužnost je bila da se pobrine za kamilu. Ali, on to

nije učinio, već ju je ostavio napolju. Umesto toga, jednostavno se pomolio rekavši Bogu:

„Pobrini se za kamilu!” i onda je zaspao.

Ujutru kamile nigde nije bilo – neko ju je ukrao, ili je sama nekuda odlutala, ili se nešto drugo dogodilo. Učitelj je upitao: „Šta se dogodilo s kamilom? Gde je kamila?”

Učenik je odgovorio: „Ne znam! Pitaj Boga. Ja sam rekao Alahu da se pobrine za nju, jer sam bio preumoran, zato i ne znam. A nisam ni odgovoran za nju, jer sam mu to rekao vrlo jasno. Nije moglo biti sumnje. Nisam mu to rekao samo jedanput, već tri puta. Ti obilaziš svet i podučavaš ljude da veruju u Alaha, zato sam ja verovao. Nemoj sada da se ljutiš na mene.”

Učitelj je rekao:

„Imaj poverenja u Alaha, ali se prvo pobrini za kamilu – jer Alah nema drugih ruku nego tvojih.”

Ako Bog želi da se pobrine za kamilu, moraće da koristi nečije ruke, on nema drugih ruku. A to je vaša kamila! Najbolji način, najlakši i najkraći, zaista najkraći jeste da iskoristi vaše ruke. Verujte u Alaha, ne verujte samo svojim rukama, inače ćete postati napeti. Pobrinite se za kamilu i onda verujte u Alaha! Možda ćete da pitate: „Zašto verovati u Alaha ako ću ja da se postaram za kamilu?” – jer i zavezana kamila može da bude ukradena. Vi učinite sve što možete – to neće rezultat učiniti sigurnim, nema nikakve garancije za to. Dakle, vi učinite ono što možete, a onda prihvatite sve što se dogodi. To je značenje izraza: pobrini se za kamilu... Učinite sve što je u vašoj moći, nemojte da izbegavate svoju odgovornost. A onda, ako se ništa ne dogodi, ili se nešto loše dogodi, imajte poverenja u Alaha. Jer on zna najbolje. Jer, možda je bolje da putujemo bez kamile.

Vrlo je lako verovati Alahu i biti lenj. Vrlo je lako ne verovati Alahu i biti aktivan. Trećoj vrsti ljudi je teško – to znači, verovati Alahu, ali ostati aktivan. Onda ste samo instrument. Bog je onaj koji deluje, vi ste samo instrument u Njegovim rukama.

Vi kažete: „Sviđa mi se ova sufi izreka, ali ne znam ko ili šta je kamila.” Zavisi od konteksta. Sadržaj kamile će biti tamo, ali konte-

kst će biti različit. Svakog dana se događa da ste nešto mogli da uradite, ali niste to učinili, koristite se izgovorom – ako Bog želi da se to učini, On će to svakako učiniti. Vi nešto uradite i onda čekate rezultate, očekujete ih, ali se oni ne pojavljuju. Vi se zatim razljutite, kao da ste prevareni, kao da vas je Bog izdao, kao da je On protiv vas, da je pristrasan, pun predrasuda i nepravedan. I onda se u vašem umu javlja velika jadikovka, poverenja nestaje.

Pobožan čovek je onaj koji i dalje radi sve što je u njegovoj moći, ali ne stvara nikakvu napetost zbog toga. Budući da smo mi vrlo, vrlo sićušni, mali atom u ovom univerzumu, stvari su vrlo komplikovane. Ništa ne zavisi samo od moje akcije. Postoje na hiljade unakrsnih energija. Sveukupnost energija će odlučiti o ishodu. Kako ja mogu o tome da odlučujem? Ali, ako ja ništa ne učinim, onda stvari nikada ne mogu da budu iste... Ja moram da delam, a ipak moram da naučim da ništa ne očekujem. Tada je delovanje molitva, bez želje za rezultatom. Onda nema razočaranja. Poverenje će vam pomoći da ne budete razočarani, a vezanje kamile će vam pomoći da ostanete živi, intenzivno živi. A kamila nije uvek isti entitet, ona nije ime nekog entiteta, već će zavisiti od konteksta.

Gradom je vladao metež. Pobegao je pacijent lokalne psihijatrijske ustanove i silovao dve žene. Svi su bili uplašeni. Kasno tog popodneva u novinama se pojavio veliki naslov: „Zatvorite prozore i zaključajte vrata”.

Ako pročitate samo naslov, nikada nećete razumeti značenje poruke – „Zatvorite prozore i zaključajte vrata”. Morali biste da pročitate celu priču, jer naslov proističe iz konteksta.

Nazalost, život većine ljudi odražava njihovu sposobnost opažanja koja se jasno vidi iz sledeće razmene mišljenja dva poslovna čoveka:

„To je vrlo zanimljivo, bili ste na tržištu samo šest meseci, a završili ste s milion dolara. Kako ste to postigli?”

„Ah”, glasio je odgovor, „bilo je vrlo lako! Počeo sam s dva miliona.”

Kamila ovde ne predstavlja neki određen entitet. Morate da pogledate ceo kontekst i sve će se promeniti. Ali, izreka je vrlo važna,

to je sufi pristup u želji da se stvori treći čovek.

Peto pitanje:

Koji je zakon karme?

To zapravo i nije zakon jer nema nikoga ko bi bio zakonodavac. Naprotiv, karma je urođena sâmom životu. Ona je sâma priroda života – kako sejete tako ćete požnjeti. Ali to je složeno, nije jednostavno, nije tako očigledno.

Da pojasnim, pokušajte to da shvatite na psihološki način, jer moderan um može da razume samo nešto objašnjeno na psihološki način. U prošlosti, kada se govorilo o zakonu karme, kada je o tome govorio Buda, kada je o tome govorio Mahavira, oni su se koristili fiziološkim, fizičkim analogijama. Danas je čovek otišao daleko od toga, prilično se udaljio. On živi više na psihološki način, zato će mu to pomoći.

Svaki zločin protiv sopstvene prirode, svaki bez izuzetka, odražava se na vašu podsvest, na ono što budisti zovu *aloja rigjan*, magacin svesti.

A šta je zločin? Ne znači da je to ono što je Manuov sud rekao da je zločin, jer taj sud više nije važan. Ne zato što deset zapovesti kažu da je to zločin, ni one više ne važe. Ne zato što neka vlada kaže da je nešto zločin, jer se to menja. Nešto je zločin u Rusiji, ali isto nije zločin u Americi. Nešto je zločin prema hinduističkoj tradiciji, a nešto drugo nije prema muslimanskoj. Šta je onda zločin? Mora da postoji jedna univerzalna definicija.

Moja definicija je sledeća: ono što je protiv vaše prirode, ono što je protiv vas samih, to je zločin. A kako prepoznati taj zločin? Uvek kad ga počinite, on se snima u vašoj podsvesti. Snima se na jedan određeni način, snima se i u vama stvara osećaj krivice. Vi počinjete da prezirete sami sebe, počinjete da se osećate bezvredno, počinjete da osećate da niste onakvi kakvi bi trebalo da budete. Nešto u vama postaje kruto, ponekad se zatvara u vama. Niste više tako lepr-

šavi kao što ste bili! Nešto u vama je postalo kruto, smrznulo se. To povređuje, nanosi bol, unosi u vas osećaj manje vrednosti.

Karen Horni ima dobru reč kojom opisuje to podsvesno prihvatanje i sećanje. Ona kaže: „Registruje se”. Sviđa mi se taj izraz: „registruje se”. Sve što radite, automatski se registruje. Ako ste voleli, registruje se da ste voleli. To vam daje osećaj vrednosti. Ako ste mrzeli, bili ljuti, destruktivni, nepošteni, sve se to registruje i daje vam osećaj bezvrednosti, osećaj da ste ispod nivoa čoveka, osećaj manje vrednosti. A uvek kada se osećate bezvredno, osećate da ste odsečeni od tela života. Kako možete da rastete s ljudima kada nešto skrivate? Rast je moguć samo onda kada se izložite opasnosti, kada ste dostupni, potpuno dostupni.

Ako ste varali svoju suprugu i gledali drugu, ne možete više da budete sa svojom suprugom potpuno. To je nemoguće, jer je sve registrovano; duboko u svojoj podsvesti znate da ste bili nepošteni, duboko u svojoj podsvesti vi znate da ste izdali, duboko u svojoj svesti znate da to morate da sakrijete, da to ne smete da otkrijete. Ako morate nešto da skrivate i tajite od voljene osobe, doći će do udaljavanja – što je veća tajna, udaljenost će biti veća. Ako ima previše tajni, vi ste sasvim zatvoreni, ne možete da se opustite s tom ženom, ne možete ni njoj da dopustite da se opusti s vama, jer vaša napetost izaziva napetost u njoj, njena napetost čini vas još napetijim i tako se to nastavlja stvarajući zao krug.

Da, zapisuje se sve u vašim knjigama, u vašem biću. Zapamtite, nema knjiga u koje Bog nešto zapisuje. To je bio stari način da se kaže ista stvar. Vaše biće je knjiga. Šta god da jeste, šta god radite, neprestano se zapisuje. Niko to ne zapisuje, već je to prirodni fenomen. Ako ste lagali, zapisuje se da ste lagali i sada morate da štiti te laži, a da biste zaštitili jednu laž, morate izreći mnoštvo drugih da je zaštitite, moraćete da lažete sve više. Postepeno postajete hronični lažljivac. Istina vam postaje nedostupna, jer bi sada bilo opasno reći istinu.

Da li vidite kako su stvari povezane: ako kažete jednu laž, pozivate mnoge laži – isto privlači isto – a istina nije dobrodošla, jer tama laži ne voli svetlo istine. I zato, čak i onda kada vaše laži nisu

u opasnosti da budu obelodanjene, vi nećete moći da govorite istinu. Ako govorite istinu, mnoge druge istine su pozvane – slično privlači slično. Ako ste po prirodi istinoljubivi, teško vam je da lažete, čak i jedanput, jer vas sve te istine štite. I to je prirodni fenomen. Nema Boga koji to zapisuje. Vi ste ta knjiga. Vi ste Bog, vaše biće je knjiga.

Abraham Maslou kaže: „Ako uradimo nešto čega se stidimo, to se beleži na našu sramotu. Ako učinimo nešto dobro, to beleži naš ugled.” Možete to da vidite i da posmatrate.

Zakon karme nije nešto filozofsko, neka apstrakcija. To je jednostavno teorija koja objašnjava nešto istinsko u vašem biću. A rezultat je ovaj: ili poštujemo sebe, ili se preziremo i osećamo se dostojni prezira, bezvredno i nevoljeno.

Svakog trenutka oblikujete sebe: u vašem biću će se razviti ili sklad ili nesklad. To je zakon karme. Niko ne može da ga izbegne. Niko ne bi smeo da vara karmu, jer to nije moguće. Posmatrajte je: kad je jednom shvatite, stvari će početi da se menjaju. Kada jednom saznate njenu neumitnost, postaćete sasvim druga osoba.

Evo i poslednjeg pitanja:

Šta je intenzitet?

On je važan, jer samo intenzitetom nešto postižete. Kada sve vaše želje, sve vaše strasti splasnu i postanu jedan plamen, to je intenzitet. Kada samo nešto ostane u vama i celo vaše biće podržava to jedno, to je intenzitet.

To je upravo ono što izražava reč intenzitet. Suprotna reč je ekstenzitet. Vi ste se proširili, imate bezbroj želja, mnogo fragmentarnih želja, jedna vas odvlači na sever, druga na jug. Rasporeni ste na dva dela. Vi niste jedan, vi ste mnoštvo. A ako ste mnoštvo, nikada nećete osetiti ispunjenost, jer nemate središte. Intenzitet znači stvaranje središta u sebi.

Dve reči su važne i treba ih razumeti. Jedna je centrifugalnost:

to znači da se strele kreću od središta u raznim pravcima, ekstrovertno. Komadići, delići vašeg bića lete celim prostorom, u svim smevovima, u svim mogućim pravcima – to je centrifugalna sila. Takvi ljudi su centrifugalni. Druga reč je centripetalna sila: kada sve strele idu prema središtu, kada su svi delovi povezani. U prvom slučaju vi se razdvajate, vi ste decentrirani. U drugom slučaju vi se sjedinjujete, jača jedna vrsta integracije. Vi postajete usredsređeni, koncentrisani. To je značenje intenziteta. Desilo vam se da ste upoznali trenutke opasnosti – iznenada, u tamnoj noći, suočeni ste s golim mačem – i tada saznajete šta je intenzitet. Iznenada nestaju sve vaše misli, gomila postaje jedno. U tom trenutku vi ste pojedinac. Reč „pojedinac” znači neodvojiv. Vi ćete biti neodvojivi, bićete jedinstveni – bićete ne samo sklad već i jedinstvo. Bićete potpuno jedan. Vaša smrt s kojom se suočavate stvorila je intenzitet.

Ponekad se to događa u ljubavi... zaljubite se i to intenzivno. Sve drugo postaje nevažno, periferno. Samo ljubav i celovitost vašeg srca je sve. Ako se takav intenzitet pojavi prilikom meditacije, on vas dovodi do pobožnosti, a molitve vas takođe dovode do pobožnosti.

Evo priče:

Scena koju opisujem je sa poslednjih Olimpijskih igara. Među članovima američkog rvačkog tima bio je i Džon Mek, trener, koji je opominjao svoga štićenika Majka Flama zvanog „Bik” da se pripremi za skori susret.

„Znaš”, govorio mu je Mek, „ruski rvač s kojim ćeš se boriti, Ivan Katruvski, jedan je od najboljih rvača na svetu. Ali, nije tako dobar kao ti. Jedino čime on izaziva strah je njegov čvrsti zahvat rukom. Ako jednom nekoga uhvati tim svojim zahvatom, tom čoveku je odzvonilo. On je upotrebio svoj stisak na 27 takmičara, i u svim slučajevima se njegov protivnik predao za desetak sekundi.

„Dakle, poslušaj me, biku jedan, ti moraš da budeš jako oprezan. Nikada nemoj da mu dozvoliš da te uhvati tim stiskom. Ako te samo jednom stisne, gotov si.”

Bik je pažljivo slušao Mekove instrukcije kako da izbegne taj Iva-

nov stisak koji osakaćuje.

Prve tri minute borbe, ni Amerikanac ni Rus nisu bili ni u kakvoj prednosti. Gomila gledalaca je bila vrlo uzbuđena.

A onda, iznenada, sâm pakao se otvorio – Bik Flam je pao u kandže Ivanovog stiska i počeo da stenje u agoniji. Mek je znao da je susret izgubljen, napustio je arenu duboko potišten. Odjeci „bikovih” bolnih krikova još su niz hodnik dopirali do njega.

I onda, upravo kada je Mek hteo da uđe u svoje prostorije, čuo je da strašan povik koji se prolomio stadionom, bili su to povici kake nikada u svom dugom iskustvu nije čuo. Tribinama je vladao užasna metež. Iz povika Mek je znao da je Bik dobio meč, ali nije razumeo šta je moglo da prouzrokuje taj nezamisliv obrt?

Trenutak kasnije Flam je, teturajući se, ušao u svlačionicu za Amerikance. Njegov trener ga je zagrlio i rekao: „Biku, kako si uspeo da se odupreš onom stisku?”

Flam je odgovorio: „Znaš, on me je stisnuo toliko jako da nikada u svom životu nisam osetio takav bol. Mislio sam da će mi kosti popucati. I upravo kad sam hteo da se onesvestim, ugledao sam kako dva testisa vise iznad mene. I jednim očajničkim zamahom, zagrizao sam te testise. Mek, ne možeš ni da zamisliš šta je čovek u stanju da uradi kada zagriže sopstvene testise.”

Da li je dosta za danas?

Poglavlje 3.

Putovanje je sâm sebi cilj

Prvo pitanje:

Jednog dana naglašavate da treba biti zreo, a drugog dana kažete: „Budi kao dete”. Ako se ponašam kao zreo čovek, osećam da je dete u meni potisnuto, da čezne za izrazom. Ako mu dopustim detetu u sebi da pleše i peva, onda se ono detinjasto ponaša i prijanja uz objekt ljubavi. Šta da radim?

Prabhu Maja, zrelost ne znači preuzeti zrelo ponašanje. Zapravo, prisvajanje zrelog ponašanja je jedna od najvećih prepreka da čovek postane zreo.

Prisvajati znači nešto nametnuti. Prisvajati znači nešto kultivirati, izvežbati. To je nešto što ne izvire iz tebe. To je maska, naslikano lice, to nije tvoje pravo biće. To je nešto što svi rade. Zato na Zemlji ljudi samo izgledaju da su zreli – a zapravo nisu, potpuno su nezreli – do u srž tih svojih prisvojenih stavova oni ostaju deca. Njihova zrelost dopire samo do ispod kože, čak ni toliko. Zagrebite malo kožu bilo kojeg čoveka, otkrićete da iz njega izlazi njegova detinjasta priroda. To se ne događa samo s običnim ljudima – zagrebite malo vaše svete ljude, pa ćete otkriti kako se ogleda njihova nezrelost. Ili, učinite to s političarima i vašim vođama – idite u bilo koji parlament na svetu i posmatrajte – nikada nećete videti tako veliki skup nezrelih i detinjastih ljudi na jednom mestu.

Čovek je varao sebe i druge. Ako prihvatiš tuđe mišljenje, napravićeš grešku, uradićeš pogrešno. Nisam ti rekao da išta prihvatiš. Samo budi! Prihvatanje je prepreka postojanju. A jedini način da budeš, jeste da počneš od samog početka. S obzirom na to da ti roditelji u detinjstvu nisu dopuštali da postojiš, ti si nekako prevaren. Mentalno razdoblje takozvanih normalnih ljudi je obično između 10. i 13. godine, čak ne zahvata četrnaestu godinu. Možeš da imaš 70 ili 80 godina, ali tvoje mentalne godine su se zaustavile negde u dobi pre seksualne zrelosti. Trenutak kada čovek postane seksualno zreo u 13. ili 14. godina, on je zauvek zapečaćen. Onda nagomilava sve više grešaka. Jedna neistinitost mora da se zaštititi drugim neistinitostima, jednu laž brane druge laži. I onda tome nema kraja. Vi postajete gomila smeća. To je ličnost koju je potrebno napustiti, samo onda se javlja individualnost. Ta dva pojma ne znače isto. Ličnost je stvar pokazivanja, ona je kao izložbeni eksponat, nije stvarna.

Individualnost je vaša stvarnost, ona nije spoljašnje pokazivanje. Neko može da istražuje koliko god želi, ali u sebi treba naći iste sklonosti. Kažu da je Buda rekao: „Ispitajte me s bilo koje strane, naćićete istu naklonost, upravo kao što ćete otkriti da je okean slan, bez obzira odakle ga probate”. Individualnost je celovita, ona je organska. Ličnost ima šizofreničnih sklonosti: središte je jedno, a krajevi su nešto sasvim drugo. Oni nikada ne mogu da se sretnu, oni nemaju ništa zajedničko. Ne samo što se nikada ne susreću, ne samo što su različiti, oni su međusobno dijametralno suprotni, u neprestanom su sukobu.

Prva stvar koju je potrebno razumeti jeste: nikada ne prihvatite nečije zrelo ponašanje kao svoje. Budite ili zreli ili nezreli. Ako ste nezreli, budite i dalje nezreli. Ako ste nezreli, dopustićete sebi da rastete. Zato dopustite da nezrelost bude prisutna. Nemojte da budete dvolični, nemojte da budete neiskreni. Ako ste detinjasti, onda ste detinjasti. Pa šta onda? Budite detinjasti. Prihvatite to i produžite dalje. Nemojte da stvarate podele u svom biću, inače stvarate osno-

vnu ljutnju. Budite ono što jeste.

Nema ničeg lošeg u tome što ste detinjasti. Jer, ukoliko su vas učili da nije dobro ako ste detinjasti, počeli ste da prihvatate razne stavove. Još u detinjstvu ste pokušavali da budete zreli, a kako dete može da bude zrelo? Dete je dete, ono mora da bude detinjasto.

Ali, nije dopustivo da tako veliki broj male dece postanu diplomate – oni onda počnu da se pretvaraju, počnu da se ponašaju pogrešno, postanu lažljivci od samog početka – a laž raste. Onda jednog dana počnu da traže istinu. Zarone u svete tekstove, a sveti tekstovi uopšte ne sadrže istinu. Istina je sadržana u vašem biću, tu su pravi sveti tekstovi. Vede, Kuran, Biblija – sve je to u vašoj svesti. Sve što vam je potrebno nosite sa sobom, to je dar života. Svako je rođen s istinom u svom biću, život je istina. Ali vi ste počeli da učite laži.

Kada ste već sa mnom, napustite sve laži. Naravno, osetićete da se u vama javlja veliki strah, jer uvek kada izgubite svoju ličnost, izroniće vaša detinjastost kojoj nikada nisu dopustili da se izrazi. Osetićete strah: „Šta, zar ću biti detinjast? Kada svi znaju da sam veliki profesor, lekar ili inženjer, da imam i doktorat, zar ću da reagujem detinjasto?“, Javlja se strah – strah od javnog mišljenja: šta će ljudi da pomisle?

Isti taj strah vas uništava od samog početka, isti taj strah je otrov: „Šta će misliti moja majka? Šta će misliti moj otac? Što će misliti ljudi, učitelji, društvo?”

I malo dete će početi da postaje lukavo. Ono neće otkrivati svoje srce, ono zna da ga drugi neće prihvatiti. Zato će stvoriti masku, kamuflažu. Pokazivaće ono što ljudi žele da vide. To je diplomacija, to znači biti političar. To je otrov!

Svi su postali političari. Vi se smežete zato što se to isplati, plaćete jer svi od vas očekuju da plaćete. Govorite nešto zato što vam to olakšava stvari. Svojoj supruzi izjavljujete: „Volim te!“, jer to je umiruje. Svom supruguz kažete: „Umreću bez tebe, ti si mi jedini na svetu, ti si moj život!“, jer on to očekuje od vas, a ne zato što vi to za-

ista osećate. Ako tako osećate, onda je to lepota, prava ruža! Ako se jednostavno pretvarate, masirajući svoj muški ili ženski ego, jačajući ga jer ćete uz njega ispuniti neke svoje ciljeve, onda je to veštački cvet, plastični cvet.

A vi ste opterećeni s tako mnogo plastike, u tome je problem. Nije svet problem. Takozvani pobožni ljudi nastavljaju da govore: „Odreknite se sveta”. Kažem vam da uopšte nije problem u svetu. Odreknite se lažnog, to je pravi problem. Nema potrebe odreći se porodice. Odreknite se radije sve one pseudoljubavi koju ste stvorili oko sebe. Budite istiniti, autentični.

Ponekad je vrlo teško biti istinit i autentičan. To nije tako jednostavno. Biti neiskren i neautentičan, to je jednostavno, prikladno i udobno. To je smicalica, strategija koja vas štiti, to je štit. Ali onda ćete propustiti istinu koju ste nosili samo u sebi. Prvo u sebi, a onda izvan sebe, prvo unutra, a onda napolje. Jer ona je nešto najbliže vama, vašem biću. Ako propuštate pobožnost tamo, kako onda možete da je vidite u Krišni, Hristu, Budi? Sve je to ludost, ne možete da vidite religioznost u Krišni ako je ne otkrijete u sebi. A kako možete da je osetite u sebi ako oko sebe neprestano stvarate laži? Toliko je mnogo laži da ste skoro zaboravili put do svog bića. Izgubljeni ste u prašumi laži.

Zato je prva stvar koje morate da se setite ova: vi kažete da jednog dana naglašavam potrebu da čovek bude zreo, a drugog dana kažem da budete kao dete. U tome nema nikakve kontradikcije. Samo ako budete kao dete, moći ćete da postanete zreli, jer je to početak zrelosti. Ni vaši roditelji ni društvo nisu vam to dopustili.

Asketizam je upravo nastojanje da se ukloni zlo koje vam je nanelo društvo, da se izbriše, poništi sve što je društvo stvorilo oko vas. Asketizam je revolucija, pobuna, to je pobuna protiv takozvanog pseudodruštva. To je riskantno, opasno, jer ćete početi da se otuđujete od pseudoljudi oko sebe. Postaćete neko ko ne pripada svojoj okolini. Imaćete problema.

Laži su vrlo praktične. Fridrih Niče je rekao da čovek ne može da živi bez laži. To je tačno za 99 posto ljudi. Zašto čovek ne bi mogao da živi bez laži? – zato što laži funkcionišu kao tamponi, kao

nešto što upija zaprepašćenje. Laži deluju kao podmazivanje. Vi se ne sudarate s drugim ljudima. Vi se smežete, i drugi se smeju – to je podmazivanje. U sebi ćete se možda ljutiti, bićete puni besa, ali i dalje ćete govoriti svojoj supruzi da je volite. Ako izrazite bes, upašćete u nevolju.

Ali zapamtite, ako ne možete da izrazite svoj bes, nikada nećete znati kako da izrazite ljubav. Čovek koji ne može da se naljuti, ne može ni da voli, jer mora da potisne svoju ljutnju tako snažno da postaje nesposoban da izrazi bilo šta – jer, sve je u vama združeno, ništa nije odvojeno. Između ljutnje i ljubavi ne postoje neki nepropustljivi slojevi. Sva ta osećanja su zajedno, jedno pomešano s drugim. To je ista energija. Ako potisnete bes, moraćete da potisnete i ljubav. Ako izrazite ljubav, iznenadićete se – i ljutnja raste s njom. Ili potisnete i jedno i drugo, ili sve mora da bude izraženo. Morate da razumete ovu aritmetiku svojeg unutrašnjeg organskog jedinstva. Ili se izrazite, ili sve u sebi potisnite. Nemate izbora da možete da potisnete bes, a izrazite ljubav. U tom slučaju će vaša ljubav biti lažna, jer neće imati žara, neće imati kvalitet topline. Biće samo manirizam, neki mlaki fenomen, a vi ćete se stalno bojati da se dublje upuštite.

Ljudi se samo pretvaraju da vole, jer se od njih očekuje da vole. Oni vole svoju decu, vole svoju suprugu ili svog supruga, verenicu ili verenika, prijatelje – jer se od njih očekuje da učine neke stvari. Oni to ispunjavaju kao da obavljaju neku dužnost. U njima nema radosti. Vi dolazite kući i pomazite svoje dete po glavi samo zato što se to od vas očekuje, samo zato što to treba učiniti, ali u tome nema radosti, taj čin je hladan, bezosećajan. A dete to nikada neće moći da zaboravi, jer hladan dodir na glavi nije prijatan. Dete je zbunjeno, i vi ste zbunjeni.

Vi vodite ljubav s vašom suprugom, ali nikada se previše ne unosite u to. To bi zaista moglo da vas izdvoji, da vas dovede do krajnjeg blaženstva, mogli biste se rasplinuti od blaženstva. Ali, ako nikada niste popustili svojoj ljutnji, ako se nikada niste rasplinuli u ljutnji, kako ćete dopustiti ljubavi da vas istopi? Dogodilo se mnogo puta – iznenadićete se – da je ljubavnik ubio ženu, jer je popu-

stio ljubavi, a onda se nenadano pojavila ljutnja. Dobro je poznata činjenica da je mnogo puta ljubavnik ubio ženu, zadavivši je. A nije bio ubica. Za to je odgovorno društvo. On se jednostavno usudio da ode predaleko, zaglibio je duboko u ljubav. Ako se upustite preduboko, postajete divlji, jer je vaša civilizovanost na površini. Onda bes diže glavu, podiže se sve što je u vama bilo skriveno, a vi postajete gotovo ludi.

Da biste izbegli to ludilo, vi vodite ljubav na vrlo površan način. To nikada nije neki naročit fenomen: napetost popušta, oslobadate se izvesne energije koja vas pritiska. Ali, to nije prava slika ljubavi. Ljubav mora da bude ekstaza – ne samo nešto nalik kijanju, ne samo opuštanje, već ostvarenje, oslobođenje. Ako ljubav ne poznajete kao oslobođenje, kao ekstazu, samadhi, onda je uopšte ne poznajete. Ali, ljubav možete da upoznate samo onda ako niste lažni, ako ste u svemu autentični – ako dopuštate sebi da se naljutite, ako sebi dopuštate da se smežete, da plačete – ako sve to dopuštate sebi. Ako nikada niste predstavljali snagu koja je nešto sprečavala, ako niste nikada ništa zadržavali, ako nikada niste ništa kontrolisali, ako ste živeli bez ikakve kontrole. Zapamtite, pod izrazom kontrola ja ne mislim na razuzdanost. Nekontrolisani život može da bude život velike discipline, ali ta disciplina nije nametnuta spolja, to nije prisvojeno ponašanje. Disciplina se javlja iz vašeg sopstvenog, unutrašnjeg iskustva. Ona nastaje iz susreta sa svim mogućnostima vašeg bića, rezultat je doživljavanja svih aspekata, javlja se nakon istraživanja svih dimenzija. Javlja se iz shvatanja. Vi ste se naljutili i nešto ste pri tome shvatili. To shvatanje donosi disciplinu. To nije kontrola. Kontrola je ružna, disciplina je lepa.

Reč „disciplina” u svojoj osnovi znači sposobnost učenja, odatle potiče i reč „učenik”. To ne znači kontrolu, već biti sposoban da nešto naučite, biti otvoren za učenje. Disciplinovan čovek je onaj koji neprestano uči iz životnih iskustava, koji se zanima za sve, hrabar je, izlaže se opasnosti, istražuje i pustolovan je, uvek je spreman da krene u mrklu noć nepoznatog, koji ne prijanja uz poznato i uvek

je spreman da napravi greške, da upadne u zamku, uvek je spreman na to da mu se drugi smeju. Samo oni koji su dovoljno hrabri da budu nazvani bezumnima, sposobni su da žive i vole, sposobni su da znaju i da budu.

Zrelost se javlja nakon mnogih sve dubljih životnih iskustava, a ne izbegavanjem života. Ako izbegavate život, ostaćete detinjasti.

Ima još jedna stvar. Kada kažem da budete kao dete, ne mislim da budete detinjasti. Dete mora da bude detinjasto, inače neće doživeti to veliko iskustvo detinjstva. Ali, bez obzira na to da li ste mladi ili stari, detinjastost jednostavno pokazuje da niste zreli. Ali, biti poput deteta, to je sasvim različit fenomen. Šta on znači?

Isus je uvek ponavljao: „Ako ne budete kao dete, nikada nećete ući u Božje kraljevstvo”. I ja vam kažem to isto: nećete ući u moje „kraljevstvo Božje” ako niste kao dete. Šta Isus misli pod izrazom „kao dete”? Mnoge stvari. Jedna je sledeća: dete je uvek potpuno. Šta god da dete radi, ono je uvek potpuno posvećeno svom radu, nikada se ne bavi samo delimično onim što ga zaokuplja. Ako sakuplja morske školjke na žalu, onda sve ostalo jednostavno nestaje iz njegove svesti, onda su školjke i plaža jedino što ga zaokuplja. Ono je sasvim obuzeto žalom, potpuno je izgubljeno u tome. Ta osobina: biti potpun, jedna je od bitnih stvari da se bude poput deteta. A druga stvar je da je, dete nevino. Ono deluje s pozicije neznanja. Nikada ne deluje s pozicija znanja, jer ga ono nema.

Vi uvek delujete s pozicija znanja. Znanje znači prošlost, znanje znači starost i ono što je već rečeno, ono što ste usput pokupili. A svaka nova situacija je nova, na nju ne može da se primeni znanje. Ne govorim o inženjerstvu i tehnologiji. Ovde prošlo može da se primeni, jer mašina je mašina. Ali, kada se govori o ljudskoj atmosferi, kada komunicirate sa živim bićima, nijedna situacija nije ponavljanje neke druge. Svaka je jedinstvena. Ako želite da uradite ispravno u nastaloj situaciji, moraćete da postupate s pozicija neznanja, kao dete. Nemojte da unosite svoje znanje u tu situaciju, zaboravite sve znanje. Na novo odgovorite novim, ne odgovarajte starim na novo. Ako tako uradite, promašićete cilj. Neće biti mosta između vas i onoga što se događa oko vas. Uvek ćete kasniti, uvek ćete propu-

štati voz.

Anand Maitreja neprestano sanja voz i uvek kasni na njega. On juri i trči i stiže na stanicu, ali kada stigne, voz je već krenuo. A to nije samo Maitrejin san, to sanjaju milioni ljudi. To je jedan od najobičnijih snova. Zašto se taj san javlja u snovima miliona ljudi? Jer propuštaju život. Uvek kasne. Uvek su u nekom rascepu. Oni pokušavaju da ga pređu, ali nikada nema mosta. Ne mogu da komuniciraju, ne mogu ni u šta da se upuste, nešto ih sputava. Šta? Znanje ih sprečava.

Ja vas podučavam neznanju.

Kada kažem da budete kao dete, mislim da uvek morate da učite, nikada nemojte da postanete učeni. Nastavljajte da učite. Učenje je nešto sasvim različito. Znanje je mrtvi fenomen, učenje je aktivan proces. A onaj koji uči mora da zapamti da ne može da radi s pozicije znanja.

Zar niste posmatrali i uočili? – mala deca uče tako brzo. Da dete živi u jednoj mnogojezičnoj sredini, naučilo bi sve jezike. Ono nauči jezik koji govori njegova majka, otac, sused – ono bez problema može vrlo lako da nauči tri, četiri, pet jezika. Kada jednom naučite jedan jezik, onda postane vrlo teško da naučite i drugi, jer počnete da delujete sa stanovišta znalca. Kaže se da starog psa ne možete da naučite novim trikovima. To je istina. Šta je to što čini psa starim? Ne fizičke godine, jer jedan Sokrat uči do samoga kraja. On uči čak dok umire. Jedan Buda takođe uči do zadnjeg časa. Šta psa čini starim? Znanje ga čini starim.

Buda ostaje uvek mlad, Krišna ostaje mlad. Ne postoji nijedan Budin kip koji ga prikazuje starog, niti ste ikad videli lik Krišne koji je star. To ne znači da oni nikada nisu ostarili. Krišna je živeo 80 godina, bio je dakle vrlo star, ali je nešto u njemu uvek ostalo mlado, bezazleno. On je i dalje delovao s pozicija neznanja.

Zato, kada kažem da budete poput deteta, u prvom redu mislim – budite potpuni.

Drugo, ostanite uvek onaj koji uči, delujte s pozicija neznanja. To je nevinost: delovati s pozicija neznanja.

Treća i poslednja stvar: dete ima prirodnu osobinu poverenja,

inače ne bi moglo da preživi. Kada se dete rodi, ono veruje majci, veruje mleku, veruje da će ga mleko nahraniti, veruje da je sve u redu. Njegovo poverenje je apsolutno, ono ni u šta ne sumnja. Ne boji se ničega. Njegovo poverenje je toliko veliko da se majka boji, jer dete može da počne da se igra sa zmijom, njegovo poverenje je toliko da će staviti ruku u vatru. Toliko je njegovo poverenje. Ono ne zna za strah, ne poznaje sumnju. To je njegova treća osobina.

Ako znate šta je poverenje, ako ponovo možete da naučite kako da steknete poverenje, samo ćete tako saznati što je pobožnost, samo ćete tada moći da ostvarite istinu. To morate da shvatite.

Nauka zavisi od sumnje. Zbog toga je celo obrazovanje postalo obrazovanje sumnje. Nauka zavisi od sumnje, ona ne može da se razvija ako ne postoji sumnja. Religija zavisi od poverenja, bez njega ne može ni da se pojavi. To su potpuno suprotni zahtevi.

Zapamtite, ako unosite poverenje u naučni rad, propustićete sve. Nećete moći ništa da postignete, nećete ništa otkriti. Sumnja je jedna vrsta metode. Morate da sumnjate toliko dugo dok se ne spotaknete o nešto u šta ne može da se sumnja, nešto što je nesumnjivo. Onda ćete, u svojoj bespomoćnosti, morati to da prihvatite, ali i dalje s tračkom sumnje da će se sutra možda pojaviti nove činjenice i da ćete celu stvar morati da počnete iz početka. Zato je istina nauke samo za sada... nauka nikada ne stigne do neke krajnje istine, već samo do provizorne, približne istine. Samo za kratko vreme je prihvaćena kao istina, jer ko zna, sutra će istraživači možda pronaći nove činjenice, nove podatke. I tako, nauka dolazi samo do hipoteza – provizornih, svojevuljnih. Ono što je Njutn otkrio, Albert Ajnštajn je potpuno odbacio, a ono što je Ajnštajn otkrio, jednog dana neko će ponovo potpuno odbaciti. U nauci je sumnja metoda rada, poverenje nije potrebno. Morate da verujete samo onda kada nema mogućnosti za sumnju, a i tada samo provizorno, na kratko vreme, zbog bespomoćnosti. Šta vi možete da učinite? Jer, nikakva sumnja sada nije moguća. Posmatrali ste sa svih strana i sve su se sumnje raspršile, a javila se jedna vrsta sigurnosti.

Religija je dijametralno suprotna dimenzija. Upravo kao što je u nauci sumnja metoda rada, tako je u religiji poverenje metoda rada.

Šta znači poverenje? Znači da nismo odvojeni od postojanja, da smo deo njega, da je to naš dom, da mu mi pripadamo, a on pripada nama, da mi nismo beskućnici, da je univerzum majčinski univerzum, a mi smo deca univerzuma. Kao što dete veruje da će majka da dođe kad je god mu je potrebna i da će se pobrinuti za nje – kada je gladno da ga nahrani, kada mu je hladno da ga čvrsto zagrlji i zagreje ga, veruje da će ga majka uvek voleti. Dete ima poverenje u majku. Sve što ono treba da uradi kad god mu je nešto potrebno jeste da vikne, zaplače, kako bi privukao majčinu pažnju na sebe, to je sve.

Religija kaže da je ovaj univerzum naša majka i otac, odatle i ti izrazi. Isus je Boga nazivao aba što je mnogo bolji izraz od oca. Otac je formalna reč, aba je neformalna. Ako želite ispravno da prevedete reč aba, reč tatica bi bila prikladnija od reči otac. Ali zvati Boga tata deluje malo apsurdno. Crkva to ne bi dopustila. Crkva će reći da to nije ispravno. Ali Isus ga je zvao aba, tatica.

Molitva mora da bude neusiljena. Otac gleda daleko u budućnost. Nije čudo da smo Boga smestili negde u daljinu, daleko, na nebo, nazvavši Ga ocem.

Taticu osećamo bliže, možemo da ga dodirnemo, on je gotovo opipljiv, možemo da razgovaramo s njim, s Bogom–Ocem koji sedi negde visoko na nebu, možete da se dovikujete, a ipak ne znate da li ćete moći da stignete do njega.

Religija je bezazlen pristup životu: svet postaje majka i otac. Vi niste protiv prirode, vi se ne borite s prirodom. Nema borbe, samo duboka saradnja. Borba se čini glupom i apsurdnom.

Sumnja ne deluje u religioznom iskustvu, kao što ni poverenje nema dejstvo u naučnim istraživanjima. Nauka znači istraživati spolja, religija istražuje iznutra. Nauka je religija stvari, religija je nauka postojanja. Baš kao što ne možete da vidite cvet kroz uvo, koliko god osetljivo uvo da imate. Koliko god je ono muzikalno, cvet ne možete da vidite uvom. Uvo može da prima samo zvukove, ono ima svojih ograničenja. Ako želite da vidite boju, svetlost i lik, moraćete da ih gledate samo očima. Oči su tako lepe, ali i one imaju svojih ogra-

ničenja – ne možete da čujete muziku kroz njih. Čak ni u najuzvišeniju muziku Betovena i Mocarta nećete moći da prodrete očima. Oči su gluve, moraćete da slušate ušima.

Sumnjom ulazite u stvari, poverenje je ulaz u postojanje. Postojanje se spoznaje samo poverenjem.

I, zapamtite, providenje možete da osvojite na dva načina. Takozvani religiozni ljudi, borili su se s naukom, crkva se borila s naukom. To je bila luda borba, jer je crkva želela da nauka zavisi od poverenja. A sada se nauka sveći. Sada i nauka želi da religija zavisi od sumnje, skepticizma, logike.

Čovek je tako glup da uvek iznova ponavlja iste greške. Srednjovekovna crkva je bila glupa. Sada ljudi koji misle da su naučnici kreiraju istu glupost.

Čovek koji nešto razume će reći da sumnja ima sopstveni svet. Sumnju može da koristi kao metodu, ali i ona ima svoja ograničenja. Poverenje ima takođe svoj svet, a i svoje ograničenosti. Nema potrebe koristiti poverenje da se saznaju neke stvari, nema potrebe sumnjati u unutrašnji svet, time samo stvarate metež. Kada bi se poverenje koristilo u naučnim istraživanjima, nauka ne bi uopšte bila ni rođena. Zbog toga je istočnjačka nauka ostala vrlo primitivna.

Upoznao sam indijske naučnike... čak i onaj naučnik u Indiji koji možda ima sve obrazovanje koje može da se stekne na Zapadu, koji je osvojio nagrade, možda čak i Nobelovu nagradu, ostaje nenaučan, praznoveran negde duboko u sebi. Zapad je istražio mogućnosti sumnje, Istok je istražio mogućnosti poverenja. To su različite dimenzije, one se nigde ne susreću. Unutrašnje i spoljašnje se nigde ne susreću. Morate da koristite oba.

Čoveka koji može da iskoristi oba, unutrašnje i spoljašnje, zovem čovekom od razumevanja. Kada radi u naučnoj laboratoriji on koristi sumnju, skepticizam, logiku. Kada se moli u svom hramu, kad meditira, koristi poverenje. I slobodan je – nije vezan ni poverenjem ni sumnjom.

Ovo je moj pristup mom asketi. Nemojte da budete vezani očima ni ušima, inače ćete ostati siromašni. Imate oboje – kada želite da

vidite koristite oči, ako želite da slušate, zatvorite oči. Nije slučajno da ljudi sklapaju oči kada slušaju muziku. Ako znate kako da slušate muziku, zatvorite oči, jer vam one nisu potrebne.

Tako je i sa sumnjom i poverenjem. Poverenje je osobina deteta – biti potpun, ostati neuk uprkos znanju, imati poverenja. Detinjast osećaj je vrsta sentimentalno emocionalnog stanja. Ono vam nije potrebno. Svakom detetu bi trebalo dopustiti da bude detinjasto, kao što bi i svakom odraslom čoveku trebalo dopustiti da postane punoletan. Ali, i odrastao čovek može da ima osobine deteta. Nije potreban detinjast stav, nije potreban taj kvalitet, ta sentimentalnost. Ali, zrelost odlično može da se bori s osobinama koje su svojstvene detetu. Među njima nema protivrečja. Zapravo, zreli možete da postanete samo onda kada ste kao dete.

„Jednog dana naglašavate potrebu zrelosti, a drugog dana kažete: „Budi kao dete. Ako se ponašam kao zreo čovek, osećam da je dete u meni potisnuto, da čezne za izrazom. Ako dopustim detetu u sebi da pleše i peva, onda se ono detinjasto ponaša i prijanja uz objekat ljubavi. Šta da radim?”

Dopustite da se to dogodi. Vaša detinjastost je ostala neispunjena. Pustite da se ona pojavi i neka se ispuni – što pre to bolje – inače će biti uz vas do vašeg poslednjeg daha. Dopustite joj da se izrazi, pa će nestati. Jednostavno je izlijte iz sebe. To je mesto na kojem to možete da učinite, ni sa kim se nećete sukobiti.

Pre nekoliko dana jedna stara žena asketa, Šefali, verovatno joj je oko 70 godina, počela je iznenada da se oseća kao dete i veoma se zabrinula. Kada sam joj rekao : „Ne moraš da se brineš, budi detinjasta”, ona je čak počela i da se igra s decom. Deca su u početku bila zbunjena, pitali su se šta se to događa. Ali, uskoro su je prihvatili. Deca brzo prihvataju stvari. Zaboravili su njene godine i ona je veoma uživala u tom druženju. Sva srećna je došla kod mene i rekla: „Ceo moj život je bio uzaludan!” Ona je zaista opet postala dete, puna zadivljenosti i strahopoštovanja, pevala je i plesala, igrala se, trčala za leptirima. Brala cveće i skupljala šarene kamenčiće. Bilo je predivno iskustvo gledati tu staru ženu! Njeno lice se preob-

razilo, iznenada je počelo da blista. Velika milost je sišla na nju.

Dopustite da se to i vama dogodi. Onda će to proći i ostaviti vas ispunjene. Bolje je da odmah sada uplovite u to nego da odgađate – jer, što više odgađate, to postaje teže – i otkrićete kako u vama raste ta bezazlena osobina. Detinjarije će nestati, biće prisutne samo kratko vreme a onda će nestati. A dete u vama će biti sveže i mlado. Kada postignete takvo stanje, rašćete i dalje, postaćete zreli. Samo kada postanete istinoljubivi, moći ćete da postanete zreli.

Drugo pitanje:

Da li je moguće živeti pobožno i nastaviti putem do prosvetljenja ako čovek živi u zemlji kakva je Amerika i bavi se poslom koji podrazumeva takmičarski karakter?

Pitanje je postavio Alan Radik. Šta mislite, da li možete da postanete religiozni u Indiji, u zemlji kakva je Indija?

Ako želite da postanete religiozni, mislim da je Amerika najbolje mesto, jer je ona uspeła da spozna, osvoji sve što je čovek vekovima želeo, i u samom tom uspehu, ona je promašila. Sam taj uspeh je bio njen neuspeh.

Vrlo je očigledno da možete da imate sav novac ovog sveta, a da ipak budete siromašni u sebi, da postignete sve ciljeve, čak i poslednji cilj, a ipak ostanete neispunjeni. Ispunjenje mora da se traži na nekom drugom mestu, u nekoj drugoj dimenziji. To je očigledno u Americi, ali ne i u Indiji. Ne može ni da bude tako očigledno u Indiji, bar ne u modernoj Indiji. Ali, jednom se i to dogodilo.

Dok je Buda živeo, Indija je bila u gotovo istoj situaciji u kojoj je danas Amerika. Indija je bila poznata kao zlatna ptica, a to je i bila. Bila je najbogatija zemlja u to vreme. Religija cveta samo kada u zemlji vlada obilje, inače ne. Buda je bio produkt tog obilja, jer samo u obilju nestaje nada, postajete beznađežni. Više nema puta koji bi vodio iz te situacije. Videli ste ceo put do samog kraja. Ničeg nema. Oči automatski počnu da se okreću prema unutra. Nije slučajno

da siromašna zemlja počne da sanja o komunizmu, a ne o religiji.

Ako u Indiji želite da budete politički moćni, morate da izvikujete slogane o socijalizmu, komunizmu i sličnim stvarima. Nikada nećete čuti nijedan slogan o religiji. Zašto? Zašto političari ne koriste religiju u religioznoj zemlji? Zato što znaju da niko ovde ne želi religiju, ljudi su siti religije. Ljudi nisu religiozni. Po tradiciji izgledaju religiozno, ali oni to nisu. Oni su željni, oni gladuju, nemaju zaklon, ni hranu ni odeću. Njihove osnovne potrebe nisu zadovoljene, šta da se kaže o Bogu?

Postoji hijerarhija potreba. Fizičke potrebe su osnovne. Ako one nisu zadovoljene, nećete saznati za psihičke. Gladnog čoveka neće zanimati Betoven, ni Šekspir ili Leonardo da Vinči. Gladnog čoveka zanima hrana. To je prirodno, nema ništa loše u tome. Gladnog čoveka zanima kako da nahrani telo, kako da preživi.

Dok je zaokupljen pitanjem egzistencije, ko će da se brine za klasičnu muziku? Ali, kada vam je glad utoljena a telo toplo, kada imate kuću u kojoj živite, iznenada počinjete da se zanimete za nove stvari, za stvari za koje se nikada ranije niste zanimali – za muziku, poeziju, umetnost, filozofiju. To su potrebe psihe. Počinjete da razmišljate o velikim stvarima. Telo je zadovoljno, um kaže: „Sada i ja mogu da zadovoljim svoje potrebe”.

Kada su zadovoljene potrebe uma – kada ste odslušali sve vrste muzike i otplesali sve plesove, kad ste uronili u duboku filozofiju, umetnost, poeziju, vajarstvo, arhitekturu, kada ste videli sve te stvari, kada ste zadovoljeni i prožeti njima, javlja se treća potreba – potreba za religijom. To je božanska potreba, duhovna, najuzvišenija potreba.

Ako se gladan čovek zanima za Boga, njegov Bog ne može da bude istinski Bog. On će biti samo onaj koji ga snabdeva hranom. Čovek će reći Bogu: „Daj mi moj hleb nasušni”. To je Bog siromašnog čoveka. Nije čudo što se u hrišćanskoj molitvi kaže: „Hleb naš nasušni daj nam danas”. Buda to ne bi mogao da shvati, Krišna ne bi mogao da razume tu molitvu. Moliti se za hleb? To izgleda profano. Ali i sam Isus je bio siromašan, on je pripadao siromašnima, počuvao je siromašne. On je morao da glumi Boga koji je dobavljač.

Nije slučajno da Isusovi sledbenici neprestano govore o njegovim čudima. Kakva su to čuda? Pre svega, ona zadovoljavaju fizički nivo: slep čovek progleda, zao čovek je izlečen, Isus pretvara kamen u hleb. Samo razmislite! Ta čuda nešto govore. Isus ne pretvara kamenje u propovedi nego u hleb. Isus ne pretvara kamenje u muziku, već u hleb. Vodu pretvara u vino.

Kod Bude nema takvih čuda. Čuda postoje, ali su sasvim drugačija – Budina čuda su toliko različita da ćete da se iznenadite, u njima vlada neki red.

Kod Bude je došla neka žena. Dete joj je umrlo i ona plače i jeca. Udovica je i nikada više neće imati dete. Njeno jedino dete je mrtvo, a ono je imalo svu njenu ljubav, svu njenu pažnju. Ona dolazi kod Bude plačući i jecajući. Da je došla kod Hrista, on bi je dotakao i vratio joj iz mrtvih dete, kao što je oživeo Lazara. A šta je Buda učinio? On se nasmešio i rekao joj: „Idi u grad i pronadi nekoliko semenki gorušice koja raste oko kuće u kojoj niko nije umro.” Žena je odjurila u grad, kucala na svaka vrata, ali svuda su joj rekli: „Možemo da ti damo koliko god hoćeš semenki, ali tvoj uslov neće biti ispunjen, jer je u našoj kući umrlo mnogo ljudi. Ženo, ne budi lud! Buda se našalio s tobom. Nećeš naći nijednu kuću na celom svetu ...”

Ali, ona se nadala: „Možda... ko zna? Možda postoji neka kuća koja još ne zna za smrt.” I tako je ceo dan obilazila kuće. Do večeri je shvatila: „Smrt je deo života, ona se događa svima. Ona nije nešto lično, ona nije neka lična nesreća koja se dogodila samo meni.” Kada je to shvatila, opet je otišla kod Bude.

On ju je upitao:

„Gde je semenka gorušice?”

Ona se nasmešila i rekla:

„Kod tebe!”

Pala je ispred njegovih stopala i zamolila ga:

„Uputi me u tajnu. Želela bih da upoznam ono što nikada ne umire. Ne tražim od tebe da mi vratiš dete, jer ako mi ga vratiš, ono će ponovno umreti. Gde je tajna? Poduči me kako bih u sebi mogla da prepoznam ono što nikada ne umire.”

To je potpuno drugačija priča. Isusova čuda izgledaju tim čudotvornija, jer je zemlja tada bila vrlo siromašna. Zar ne vidite u čemu je stvar? Istok se okreće hrišćanstvu, a Zapad budizmu. Što Zapad postaje bogatiji u njemu će živeti više budista. Novi hrišćani se rađaju na Istoku – u siromašnim plemenima, u primitivnim plemenima, među nedodirljivima, potlačenima. Oni se žale Isusu. Oni bi nekako želeli da se kamenje pretvori u hleb, gladni su. Šta će oni da rade s Budom? Buda izgleda previše aristokratski, govori o uzvišenim stvarima, što siromašnima i gladnima nema mnogo smisla.

U Drugom svetskom ratu se dogodilo čudo: Japan s Istoka se borio s Amerikom. To je bio veliki ratni susret između Istoka i Zapada. I šta se dogodilo? Sada se Los Angeles preselio u Japan, a svi budistički zen centri mogu da se nađu u Americi. Ako želite da pronađete zen, moraćete da idete u Ameriku, ne idite u Japan! Ljudi će misliti da ste glupi. „Zen? Zar ste poludeli?“, reći će vam. Misliće da ne pripadate ovom veku, da niste savremenici.

Želite da pronađete zen centre? Oni cvetaju u Americi. Ali, ako želite bolju automobilsku tehnologiju, bolje radio aparate, satove – otputujte u Japan.

To se događa sve vreme, već vekovima. Postoji hijerarhija. Japan se zanima za bolje automobile, radio aparate, za bolje televizore. Amerika je zasićena televizorima.

Na jednom fakultetu su pre nekoliko dana kupili potpuno nov kadilak i spalili ga. Vrlo simbolično... Ljudi su zasićeni televizorima, ljudi su zasićeni automobilima i ciljevima. Žele nešto više. Isus više nije važan, samo Buda je važan. Isusova čuda mogu da izgledaju vrlo mala, jer i nauka može da učini takva čuda. Budina čuda mogu da izgledaju vrlo velika, jer nauka ne može da ih stvori.

Pitate me: "Da li čovek u Americi može da bude religiozan?" A gde drugde bi to mogao da bude? Amerika je zemlja u kojoj religija ima budućnost. U Indiji i Kini religija nema budućnosti. Amerika? – ona nema religijsku prošlost, ali ima religijsku budućnost. Na Istoku Sunce zalazi, a na Zapadu izlazi. Ne brinite se za to kako da budete religiozni u Americi. U Indiji ne možete da budete reli-

giozni. Indija se samo pretvara da je religiozna, njena je religioznost na vrlo niskom nivou. Zapamtite da sada ne govorim o prošlosti, ne govorim o Upanišadama, Giti ili o Budi. Onih davnih dana, Indija je bila Amerika. Sada je sve to drugačije.

Treba shvatiti jednu vrlo suptilnu stvar. Tako se pokreće točak istorije. Uvek kada neka zemlja postane vrlo bogata, ona postaje religiozna, jer počinje da se javlja uzvišenija potreba. A kada religija počne da cveta, pre ili kasnije, ta zemlja osiromaši. Razmislite o tome: kada bi se hipiji širili Amerikom, kada bi zen centri postajali sve brojniji kao i moji učenici, koliko dugo bi Amerika ostala bogata? Ko će da se brine za tehnologiju zbog koje se Amerika obogatila? Ljudi će meditirati, neće odlaziti na fakultete, prekidaće školovanje. Ko će da se brine za obične, svetovne stvari? Ljudi neće videti dalje od nosa. Zatvaraće oči, biće tihi, zadovoljni i srećni. Više neće biti skloni nauci.

Tako se okreće točak sudbine. Prvo je zemlja siromašna, zatim počinje da juri prema tehnologiji, razvijenijoj nauci, boljem načinu života, višem standardu. A onda, jednog dana kada sve to postigne i dođe do vrha, iznenada sve splasne. Iznenada spozna da je sav trud bio uzaludan: „Nismo stigli nikud, ganjali smo iluziju, trčali smo za fatamorganom“. Iznenada su ljudi počeli da odustaju od ovog sveta.

Hiljade ljudi je počelo da odustaje od sveta u vreme Bude i počelo da ga sledi. Uvideli su nestvarnost svetovnih želja. Ispunili su svoje želje i otkrili da su isprazne. Tada je zemlja počela da postaje sve siromašnija. Kada ljudi predugo meditiraju, zemlja siromaši. Ljudi misle na drugi svet, ovaj svet postaje siromašan. Kada svet osiromaši, ljudi se okreću protiv religije, postaju komunisti, postaju bilo šta, samo ne religiozni. Opet se točak okreće.

Sada je Japan odbacio zen, napustio je religiju, prestao da medita, postao je jedna od najjačih materijalističkih kultura. Uskoro će postati bogat, zapravo, već se obogatio. Kada se jednom obogati, pobuniće se protiv bogatstva, ljudi će početi da razmišljaju o lepoti siromaštva, o lepoti nemaštine, o lepotama slobode od svih vezanosti. Počeće da misle kako da postanu lutalice. Zašto se brinuti i živeti

u kući, u kavezu? Zašto ne nabaviti šator i kretati se, jednog dana na ovoj plaži, drugog dana na nekoj drugoj? Zašto ne uživati u celoj zemlji?

To je zatvoren krug: siromaštvo, tehnologija, religija. Tako se stvari kreću. Ako ostanete u Indiji predugo, postaćete komunisti.

Pitate: „Da li je moguće živeti pobožno i nastaviti putem do prosvetljenja ako čovek živi u zemlji kakva je Amerika i bavi se poslom koji podrazumeva takmičarski karakter?” Za to je najbolje mesto upravo Amerika, još tačnije, Kalifornija.

Biti religiozan ne znači odricati se, već jednostavno videti šta se događa. Ako vidite da je takmičenje igra, nema problema. Ne uzimajte to ozbiljno. Ozbiljnost je problem, takmičenje nije uopšte problem. To je igra, uživajte u njoj, ali znajte da je igra. Uspeh ili neuspeh, nije neka velika razlika, nije važno, svejedno je. Sve što je važno jeste da ste vi uživali u igri, da je bilo zabavno. I onaj koji gubi i onaj koji dobija, oboje uživaju u igri. Potrebno je samo pošteno igrati, ništa više.

Kada se kartate, nije važno da pobedite, već nekako da provedete vreme. Veoma je važno uživati u igri, u nijansama igre, u strategiji igre – to je važno. Jedan mora da bude poražen, drugi mora da pobedi. Nije stvar u tome, to nije cilj igre.

Ako možete da živite u svetu i da život posmatrate kao igru, ako možete da živite u svim vrstama odnosa, zapamtite da je svet velika drama – pozornica je toliko velika da ne vidite gde počinje, a gde se završava. Svet je drama, sve je to vrlo dramatičan svet. Ako možete da imate na umu da je svet drama onda neće biti problema. Jednostavno igrajte svoju ulogu i ne brinite se, to neće u vama izazivati nikakav pritisak niti napetost. Igraćete igru, a uveče kada stignete kući, sve ćete zaboraviti.

Ali, ako ste ozbiljni biće problema. Ako ste ozbiljni možete da se odreknete sveta, takmičarskih igara i otići na Himalaje – dok budete sedeli u nekoj pećini, ostaćete i dalje ozbiljni. Vaša će meditacija imati ukus ozbiljnosti i stvaraće pritisak u vama. Kakva je razlika? Ili ste na Vol Stritu, borite se nepopustljivo na život i smrt, ubojito i opasno ste uključeni u to, brinete se dan i noć da li ćete uspe-

ti, da li ćete moći to da uradite ili ne. Ili sedite u himalajskoj pećini, meditirajući ozbiljno i nepopustljivo. Sada više ne postoji nijedno grlo da se prereže osim sopstvenog, ali ostaje okrutnost. Sada se takmičite sami sa sobom, sa svojim telom, svojim umom, borite se i dalje. Da li ćete da uspete ili ne. „Kada će se to prosvetljenje dogoditi? Hoće li se dogoditi ili ne?” A želeo bih da vam kažem da će vas to više brinuti nego stajanje na Vol Stritu, jer je mnogo ljudi koji su tamo uspeali, a u himalajskim pećinama – to se dogodilo retki-ma... vrlo retko. Tamo ćete imati više briga.

Savetujem vam da napustite ozbiljnost, da shvatite život kao šalu, kao igru. Uživajte u njemu, vredan je toga. On je predivne igra, on je velika prilika da nešto naučite, vidite, shvatite. Ali, nemojte da budete ozbiljni.

Život nema nikakve svrhe, on nikud ne stiže, nema cilj. Putovanje je samo sebi cilj. Krećite se lako i živahno, onda će sve što učinite biti meditacija. Želeo bih da to nauče oni koji su se odrekli sveta. Sve što učinite sa žarom, postaje meditacija. Meditacija je osobina koja se javlja prirodno, dok uživate u onom što radite, a ne kada ste ozbiljni. Da, igranje karata može da bude meditativno, kockanje može da bude meditativno, posao može da bude takav. Sve može da se okrene u meditaciju. Jedino što treba dodati je laka sklonost ka šali. Onda život neće u vama izazivati napetost, niti će vas pritiskati. Bićete opušteni. Naučite kako da postanete opušteni – za takvo stanje je Vol Strit isto toliko dobro mesto kao i himalajska pećina.

Nemojte da vas prevari neki od takozvanih indijskih duhovnih svetih ljudi koji obilaze Ameriku pešice, govoreći kako je Indija jedina religiozna zemlja. Nemojte da vas prevare. Indija nije takva zemlja. Upravo sada je ona vrlo sklona materijalizmu. Njen materijalizam je bio potisnut, duboko potisnut. Ona ima nekih pozitivnih osobina, ali iza tog lica nećete naći ništa osim materijalističkih sklonosti. Nemojte da vas prevari njeno lice.

Ne tvrdim da ne postoje ljudi koji su religiozni. Postoje, ali takvih ima svuda. Religija nema nikakve veze s Istokom ili Zapadom. Religioznih ljudi ima svuda. Slikanje takođe nema nikakve veze ni s

Istokom ni sa Zapadom, slikara ima svuda. To se odnosi i na pevače, na ljubav, pa i na religiju. Pobožnih ljudi ima svuda. Istina, samo ih je nekolicina, vrlo ih je teško pronaći, i to je istina, ali nijedna zemlja nema monopol na religiju. Ako istražujete dublje, uočićete bolje, iznenadićete se.

Razmislite o ovoj maloj anegdoti...

Neki mlad, jednostavan sveštenik prolazio je Tajms Skverom kada mu je prišla jedna mlada dama i upitala ga:

„Da li biste želeli iznenadni posao? Deset dolara.”

Sveštenik nije ništa odgovorio, već je nastavio svojim putem.

Nekoliko blokova dalje, druga gospođica je naletela na sveštenika i slatko ga upitala:

„Šta kažete na iznenadni posao, oče? Deset dolara.”

Ponovo sveštenik nije ništa odgovorio.

Stigavši u svoju crkvu, ugledao je opaticu i upitao je:

„Recite sestro, šta je iznenadni posao?”

Ona ga je pogledala pravo u oči i odgovorila:

„Deset dolara!”

Pokušajte da pogledate pravo u oči nekom Indijcu i naći ćete deset dolara! Oni i dalje govore protiv novca, ali sav taj njihov razgovor protiv novca je usmeren na novac. Oni će govoriti protiv seksa, ali taj njihov razgovor je samo simbol njihove potisnute seksualnosti. Čuvajte se takvih lažnih osoba. Indija je danas zemlja u kojoj ima najviše takvih prevaranata.

Poslednje pitanje:

Kažete da je istina jedna. Zašto onda postoji tako mnogo religija?

Istina je jedna, ali interpretacije su mnoge, bezbrojne. Istina je jedna, ali ljudi koji vide istinu su različiti. Njihove oči gledaju iz različitih uglova.

Hrist je imao sopstvenu ličnost, kao i Krišana. Kada Hrist gleda istinu, ona se odražava u njegovim očima i postaje hrišćanstvo. Kada Krišana gleda istinu, ona se odražava u njegovim očima i postaje hinduizam. Hinduizam nije direktna istina, kao ni hrišćanstvo. Obe religije su se oblikovale preko izuzetnih ljudi, a posebnost izuzetnih ljudi uvek se odražava u istini. Kada Buda dosegne istinu, istina postaje budista. Ona mora tako da se ponaša, ona uzima boju Bude. Kada vi ugledate istinu, sastaćete se s istinom. Istina će vas transformisati, vi ćete transformisati istinu, a krajnji rezultat će biti mešanac između vas i istine. Tako se Upanišade razlikuju od Biblije, a Tao Te Čing je drugačiji od Damapade. To je susret individualnog s celinom, ali individualno donosi svoju posebnost.

Kada slikar uđe u vrt i pogleda oko sebe, on ugleda hiljadu boja kojih vi niste svesni. On vidi mnogo zelenih boja, on vidi razne sene zelene boje, njegovo oko je uvežbano da vidi boje. Kad vi posmatrate vrt, vi vidite samo zeleno drveće, vaše oči nisu uvežbane da vide boje. Kada se u vrtu pojavi pesnik, on će ispevati pesmu o drveću, slikar će naslikati drveće. Ali pesma i slika će biti različite – i mada su obojica nadahnuti istim vrtom, njihove interpretacije moraju da budu različite.

Istina je jedna i pobožnost je jedna. Ali, u trenutku kada se spusti na zemlju, ona uzima neki lik. Taj lik će biti različit. Ako to shvatite, neće biti borbe među raznim oblicima, svi će biti prihvaćeni. Svet je zapravo bogatiji kad postoje hrišćanstvo, budizam, taoizam, hinduizam i džainizam – svet je mnogo bogatiji. Pomislite samo kako bi bilo da postoji samo hrišćanstvo, Zamislite svet u kojem bi živeli samo budisti. Bio bi to siromašan svet, ne bi bilo različitosti. Istina je patila.

Poslušajte ovu anekdotu:

U jednom pariškom baru Amerikanac je pio s Francuzima. Nakon nekog vremena ih je upitao: „Recite mi šta znači reč sangfroid? Ako je prevedem ona označava hladnu krv, ali želeo bih da znam konotaciju tog posebnog izraza.”

Jedan Francuz mu je odgovorio: "Dopustite da vam objasnim. Pretpostavimo da ste napustili dom – verovatno zbog nekog poslovnog putovanja – i iznenada ste se vratili kući. Nalazite svoju suprugu u krevetu sa svojim najboljim prijateljem. Ne uzbuđujete se, ne postavljate neopravdano uzrujani. Nasmešite se oboma i kažete: „Oprostite što sam smetao.”

To nazivam sangfroid, hladnokrvnošću.

Drugi Francuz koji je stajao u blizini prekinuo ih je i rekao: „Ja to ne bih nazvao baš sangfroid. Mislim da taj izraz označava neobičnu taktičnost. Pretpostavite da ste u istoj situaciji mahnuili prijatelju i supruzi koji su zajedno u krevetu i s potpunom mirnoćom rekli: „Oprostite, gospodine, što smetam. Ne obazirite se na mene. Samo nastavite.” Takvo ponašanje bi odgovaralo izrazu sangfroid.”

„Ah”, upao je treći Francuz, „možda je tako. Ali što se mene tiče, ja bih otišao korak dalje u definiciji. Kada biste u istim okolnostima rekli: 'Oprostite što smetam, samo nastavite', a vaš najbolji prijatelj bi u krevetu zaista 'nastavio', to bih ja nazvao sangfroid.”

Istina je jedno, ali interpretacija ima mnogo. I dobro da je tako, zbog toga je svet lepši i bogatiji.

Dosta za danas?

Poglavlje 4

Suprotno od svih očekivanja

Jedan mudar čovek, čudo za svoje poodmakle godine, podučavao je svoje učenike nadahnjujući se naoko neiscrpnom zalihom mudrosti.

Sve svoje znanje pripisivao je debeloj svesci koja je stajala na počasnom mestu u njegovoj sobi. Nikom nije dopuštao da otvori tu knjigu.

Kada je umro, oni koji su bili s njim, smatrajući se njegovim naslednicima, potrčali su prema knjizi da je otvore, želeći da otkriju šta u njoj piše. Bili su iznenađeni, zbunjeni i razočarani kada su ugledali samo jednu ispisanu rečenicu. Još više su se zbunili i uznemirili kada su pokušali da protumače značenje fraze koja se pojavila pred njihovim očima.

Bilo je zapisano: Kada shvatite razliku između posude i njenog sadržaja, saznaćete sve.

Čovek nije rođen savršen, već nepotpun. Rođen je kao proces, kao putnik, kao hodočasnik. Zbog toga nastaje njegova agonija, ali i njegova ekstaza. Agonija zato što ne može da se odmori, mora uvek da ide napred, uvek mora da prednjači. Mora da traži, ispituje, istražuje. Mora nešto da postane, jer njegovo biće raste samo postojanjem. On može da postoji samo ako se kreće.

Evolucija je urođena čovekovoј prirodі, ona je sām njegov dah. Oni koji sebe prihvataju kao gotovu činjenicu, ostaju neispunjeni. Oni koji misle da su rođeni potpuni, ostaju neostvareni. Seme ostaje seme, ono nikada ne postaje drvo, nikada ne sazna radosti proleća, ni sunca, ni kiše, nikada ne upozna ekstazu cvetanja bezbrojnih cvetova.

Ta eksplozija cvjetanja je ispunjenje, ta eksplozija je ono što i sama božanstvenost – otvaranje u bezbroj cvetova. Kada potencijalno postane stvarno, samo je onda čovek ispunjen. On je rođen kao potencijalna energija, to je besprimerno u njemu. Sve druge životinje su rođene potpune, rođene su kakve će i uginuti. Kod njih nema evolucije između rođenja i smrti. One postoje na istom nivou, one nikada ne prolaze ni kroz kakvu transformaciju. U njihovom životu se nikada ne događa neka radikalna promena. One se kreću horizontalno, vertikalna nikad ne prodiire u njih.

Kada bi se čovek kretao horizontalno, on bi propustio da doživi svoje zrelo doba, nikada ne bi postao duša. Na to je Gurđif mislio kada je govorio da nemaju svi ljudi dušu. Vrlo retko neko ima dušu. To je vrlo čudna izjava, jer već vam vekovima govore da ste rođeni s dušom. Gurđif kaže da ste rođeni samo s mogućnošću da postanete duša, a ne sa stvarnom dušom. Vi imate uzorak, ali njemu je potrebna obrada. Vi imate semenku, ali morate da otkrijete tlo, godišnje doba, pravu klimu i pravi trenutak da se seme rasprsnje, da raste.

Budete li se kretali horizontalno, ostaćete bez duše. Kad vertikalna uđe u vas, vi postajete duša. „Duša” znači da je vertikalna prodira u horizontalu. Ili, na primer, možete da zamislite jaje, gusenicu i leptira.

Čovek je rođen kao larva. Nažalost, mnogi i umiru kao larve, samo neki postaju gusenice. Larva je statična, ona ne zna za kretanje, ona ostaje pripijena za jedno mesto, na jednom stupnju. Vrlo mali broj ljudi se razvije u gusenice. Gusenica se kreće, postaje dinamična. Larva je statična, gusenica je pokretna. Život se budi pokretima. Opet naglašavam, mnogi ostaju gusenice. Kreću se samo horizontalno, na istom nivou, u jednoj dimenziji. Retko čovek kao što je Buda ili Đalaludina Rimia, Isus ili Kabira preduzima konačni, energetski skok i postaje leptir. Tada u njega uđe vertikalna.

Larva je statična, gusenica se kreće, poznaje pokret. Leptir leti, on poznaje visine, kreće se prema gore, rastu mu krila. Ta krila su njegov cilj. Ako vam ne narastu krila i ne postanete krilati fenomen, nećete imati dušu.

Istina se ostvaruje uz pomoć tri stupnja: asimilacijom, nezavisnošću i kreativnošću. Zapamtite ove tri reči – one su vrlo podsticajne.

Asimilacija – to je funkcija larve. Ona jednostavno asimilira hranu, sprema se da postane gusenica. Ona se priprema, ona je spremište. Kad je energija spremna, ona postaje gusenica. Pre samog pokreta, biće vam potrebna silna energija da se pokrenete.

Gusenica je završena asimilacija, svršen posao. Tada počinje nešto drugo – nezavisnost. Larva otpada. Sada nema potrebe da ostanete na jednom mestu. Došlo je vreme za istraživanje. Došlo je vreme za pustolovinu. Pravi život počinje pokretom, nezavisnošću. Larva ostaje zavisna, ona je zatvorenik u okovima. Gusenica je slomila okove, počinje da se kreće. Led se otopio, nema više zaleđenosti. Larva je stanje zamrznutosti. Gusenica je pokretna, kao reka.

I onda nastaje treće stanje, kreativnost. Nezavisnost sama po sebi ne znači mnogo. Ako ste samo nezavisni, to ne znači da ste ostvareni. Dobro je biti van zatvora, ali zbog čega? Čemu sloboda?

Sloboda ima dva aspekta: sloboda od nečega i sloboda zbog nečega. Mnogi ljudi postižu samo prvu vrstu slobode, slobodu od roditelja, slobodu od crkve, organizacije, slobodni su od ovog i onog, slobodni su od svih vrsta zatvora. Ali, zbog čega su se oslobodili? Ova prva sloboda je vrlo negativna. Ako znate samo takvu slobodu, ne poznajete pravu slobodu, poznajete samo njen negativan aspekt. Morate da upoznate pozitivan aspekt slobode – slobodu stvaranja, slobodu postojanja, izražavanja, slobodu pevanja pesama i plesanja plesova. To je treći stupanj – kreativnost.

Tada gusenica postaje krilati fenomen, ona proba med, istražuje, otkriva, ispituje, stvara. U tome leži lepota leptira. Samo kreativni ljudi su lepi, jer samo kreativni ljudi poznaju sjaj života. Oni imaju oči da gledaju, uši da slušaju, srce da osećaju. Oni žive punim životom, oni žive maksimalno. Njihova baklja gori na oba kraja. Oni žive intenzivno, potpuno.

Ili se možemo poslužiti metaforama Fridriha Ničea. On kaže da čovekov život može da se подели na tri uzastopne metamorfoze duha – prvu zove „kamila”, drugu „lav”, a treću „dete”. Vrlo pregnantne

metafore... kamila, lav, dete.

Svako ljudsko biće mora da se približi kulturnom nasleđu svoje zajednice, mora da asimilira njenu kulturu, religiju, svoje zemlja-ke. Mora da asimilira sve što prošlost čini dostupnom. Mora da asimilira i samu tu prošlost. To Niče naziva stupnjem kamile. Kamila ima sposobnost skladištenja enormnih količina hrane i vode u svom telu za svoje naporno putovanje kroz pustinju. Isto se događa i s čovekom. On mora da pređe pustinju, mora da asimilira čitavu prošlost.

Ali, samo memorisanje mu neće pomoći... potrebna je asimilacija. Onaj ko memoriše prošlost radi to zato što ne može da je asimilira. Kad je asimilira, oslobađa se prošlosti. Može da je koristi, ali ona ne može da koristi njega. Vi je posedujete, ali ona ne poseduje vas. Kada asimilirate hranu, više nemate potrebe da mislite na nju. Ona ne postoji odvojena od vas, već je postala vaša krv, vaše kosti, ona je postala vaša srž, vi sami.

Prošlost je potrebno sistematizovati. Nema ništa loše u prošlosti. To je vaša prošlost. Ne morate da počnete od samog početka, jer da je svako tako počeo ne bi bilo mnogo evolucije. Zato se životinje nisu razvijale. Pas je isti onakav kakav je bio pre mnogo miliona godina. Čovek je jedina životinja koja se razvija. Kako je nastala ta evolucija? Nastala je zato što jedino čovek može da asimilira prošlost. Kad to jednom učinite, slobodni ste od nje. Možete slobodno da se krećete i koristite svoju prošlost. Inače ćete morati da prođete kroz mnogo iskustava, potrošićete život uzalud.

Možete stajati na ramenima vaših očeva i dedova i njihovih očeva i dedova. Čovek i dalje stoji na tuđim ramenima, zato je tako visok. Psi to ne mogu, ni vukovi. Oni zavise isključivo od sebe. Njihova visina je njihova prava visina. U vašu visinu su asimilirani i Buda i Hrist, Patandžali, Mojsije i Lao Ce. Što je veća asimilacija, vi ste viši. Možete da gledate s tih visina i vaša vizija je široka.

Asimilirajte još više stvari. Nema potrebe da se ograničite samo na svoje ljude. Asimilirajte celu prošlost svih ljudi na celom svetu. Budite građani planete Zemlje. Zašto se ograničavati hrišćanstvom,

hinduizmom ili islamom? Asimilirajte sve to! Kuran je vaš, Biblija je vaša kao i Talmud, Vede i Tao Te Čing – sve je to vaše! Asimilirajte sve; što više asimilirate, to će viši biti vrh na kojem ćete stajati i gledati u daljinu, a daleke zemlje i daleki vidici biće vaši.

Taj stupanj Niče zove stupnjem kamile. Ali, nemojte da se zaustavite ovde. Potrebno je da se pokrećete. Kamila je larva, ona stvara zalihe. Ako se zaustavite na tom stupnju i zauvek ostanete kamila, onda nećete upoznati lepote i blagodeti života, nikada nećete saznanati za pobožnost. Bićete vezni samo za prošlost. Kamila može da asimilira prošlost, ali ne može da je koristi.

Tokom ličnog iskustva, doći će vreme kada će kamila postati lav. Lav može da rastrgne veliko čudovište poznato kao zabranu. Lav u čoveku riče protiv svih autoriteta.

Lav je reakcija, pobuna protiv kamile. Individualno biće otkriva sada sopstvenu unutrašnju svetlost kao krajnji izvor svih autentičnih vrednosti. Ono postaje svesno svoje primarne obaveze prema sopstvenoj kreativnosti, prema svom najbližem skrivenom potencijalu. Neki ostaju prikovani za taj stupanj lava. I dalje neprestano riču, postaju iscrpljeni sopstvenom rikom. Dobro je postati lav, ali morate da napravite još jedan skok – morate da postanete dete.

Svako od vas je bio dete. Oni koji znaju kažu da je to prvo detinjstvo lažno. Ono liči na prve zube: oni samo izgledaju kao zubi, ali ničemu ne koriste, oni moraju da ispadnu. Onda dolaze pravi zubi. Prvo detinjstvo je lažno, drugo detinjstvo je pravo. Drugo detinjstvo se zove „nivo deteta” ili „nivo mudraca”, što je isto. Ako čovek ne postane potpuno bezazlen, slobodan od prošlosti, da nije čak ni protiv prošlosti...

Onaj ko je još protiv prošlosti nije zaista slobodan. On još ima nekih zamerki, žalbi, još oseća povrede. Kamila ga još opseđa, sledi ga njena senka. Lav je već ovde, ali se boji kamile, boji se da se ona ne vrati.

Kada strah od kamile potpuno nestane, rika lava prestaje i rađa se pesma deteta. Želeo bih da uđete duboko u ta tri stanja, da prodrete sasvim u njih, jer su ona izuzetno vredna.

Stupanj kamile, asimilacija, liči na boravak deteta u majčinom stomaku – ono ništa drugo ne radi, već asimilira, jede svoju majku, raste sve više i sprema se za konačni skok u svet. Dete na tom stupnju nema drugog posla: devet meseci u majčinoj utrobi ono jede i spava, spava i jede. Nastavlja da jede i spava, to su dve njegove jedine delatnosti. I kada se rodi, mesecima neće ništa drugo da radi nego da jede i spava. Postepeno će biti sve manje spavanja, sve manje jela. Biće spremno da postane individualno biće, a u tom trenutku se javlja neposlušnost. Dete počinje da govori „ne”, malo-pomalo nestaje „da”. Poslušnost umire, neposlušnost se rađa.

Stanje kamile je stanje asimilacije. Kamila ne zna kako da kaže „ne”. Ona nije upoznata s tim odgovorom, nikada nije ni čula tu reč, nije oprobala radost reči „ne”. Ona zna samo za „da”. To njeno „da” nije duboko, jer bez poznavanja „ne”, vaše „da” ne može da bude duboko, ono ostaje površno.

Čovek koji nije upoznao „ne”, kako će ikada znati za „da”? Njegovo „da” će biti impotentno. Kamilino „da” je impotentno. Kamila ne zna šta se događa. Ona samo i dalje govori „da”, jer je to jedina reč koju su je naučili. Poslušnost, verovanje – to su karakteristike stanja nazvanog „kamila”. Adam se nalazio u takvom stanju pre nego što je pojeo plod s Drveta saznanja. Svako ljudsko biće prolazi kroz to stanje.

To je stanje koje nastaje pre uma, pre sebstva. U njemu još nema uma. Um se razvija, ali nije još potpun fenomen, već je vrlo nejasan, dvosmislen, mračan, nebulozan. Sebstvo je na putu, ali ipak još samo na putu. Nema jasnih definicija. Dete se još ne oseća kao odvojeno. Pre nego što je pojeo voće, Adam je bio deo Boga. On je bio u utrobi, bio je poslušan, govorio je „da”, ali nije bio nezavisan. Nezavisnost ulazi samo kroz vrata „ne”, zavisnost ulazi kroz vrata „da”. Zato na tom stupnju kamile postoji zavisnost, bespomoćnost. Onaj drugi je važniji od samog vašeg bića: Bog je važniji, otac je važniji, majka je važnija, društvo je važnije, sveštenik je važniji, političar je važniji. Osim vas, svi su važni. Drugi je važan, vas još ne-

ma. To je stanje u kojem još nema svesti. Većina ljudi se zaustavi ovde, ostaju kamile. Gotovo 99 posto ljudi ostaju kamile.

To je vrlo žalosno stanje – da 99 posto ljudskih bića ostaju larve. Zbog toga ima toliko mnogo nevolja, a tako malo radosti. Vi možete da krenete i da tražite radost, ali nećete je naći, jer radosti nema ovde, izvan vas. Ako ne postanete dete – ako ne postignete to treće stanje – ako ne postanete leptir, nećete saznati za radost. Radost se ne daje spolja, to je vizija koja raste u vama, a moguća je samo u trećem stanju.

Prvo je stanje bede, a treće blaženstva. Između njih je stanje lava koje je ponekad bedno. Ponekad je prijatno, ponekad bolno, ali ponekad pruža zadovoljstvo.

Na stupnju kamile vi ste papagaj, samo ste sećanje i ništa više. Ceo vaš život se sastoji od verovanja koje su vam dali drugi. Ovde ćete naći hrišćane i muslimane, hinduiste i đainiste, budiste. Idite u crkve, hramove i džamije, i naći ćete velike skupove kamila. Nećete naći nijedno ljudsko biće. Oni ponavljaju kao papagaji.

Čuo sam ovu priču:

Priča se da je jedan srednjovekovni vitez pohadao časove u lokalnoj školi za ubijanje zmajeva. I nekoliko drugih mladih vitezova je takođe pohadalo taj poseban razred koji je vodio čarobnjak Merlin.

Naš antijunak je otišao kod Merlina prvog dana, želeći da ga upozna s činjenicom da on verovatno neće proći dobro na tom seminaru, jer je kukavica i siguran je da bi se previše bojao, bio bi nesposoban da ubije zmaja. Merlin ga je tešio da ne treba da se brine, jer postoji mač koji ubija zmajeve i on će ga dati ovom mladom kukavnom vitez. S takvim mačem u ruci nema bojazni da iko može da promaši. Vitez se razveselio kad je čuo za taj oslonac čarobnjaka s kojim bilo koji vitez, bez obzira na njegovu hrabrost, može da ubije zmaja. Već u prvim susretima, mladi vitez je ubijao zmajeve jednoga za drugim, oslobadajući mnoge devojke.

Jednog dana, kada se bližio kraj obuke, Merlin se iznenada pojavio u razredu koji je mladi vitez pohadao, s čudnim zahtevom. Učenicima su morali da izađu na polje i da ubiju jednog zmaja. U naletu

uzbudenja, dok su svi mladići jurnuli da dokažu svoju odvažnost, naš antijunak je zgrabio pogrešan mač. Uskoro se našao na ulazu u pećinu iz koje je morao da oslobodi zarobljenu devojkicu. Njen otmičar, koji je bljuvao vatru, izjurio je napolje. Ne znajući da je uzeo pogrešno oružje, mladi vitez je isukao svoj mač, pripremajući se da raspори optuženog zmaja. Upravo kada je hteo da zamahne, primećio je da je uzeo pogrešan mač, ne onaj čarobni mač, već jedan običan mač, prikladan za hrabre vitezove.

Bilo je prekasno da se zaustavi. Spustio je taj obični mač uvežbanim zamahom ruke i, na svoje iznenađenje i radost, odrubio glavu još jednom zmaju. Vrativši se u razred sa zmajevom glavom zavezanom za svoj pojas, s mačem u ruci i devojkicom koju je uzeo pod svoje okrilje, pojurio je do Merlina da mu ispriča svoju grešku i svoj neobašljiv uspeh.

Merlin se nasmejao kada je čuo njegovu priču i ovako mu odgovorio: "Mislio sam da si do sada već sve saznao! Nijedan od mačeva nije čaroban, niti je to ikada bio. Jedina čarolija, leži u verovanju."

Kamila živi u čaroliji verovanja. Ona deluje, ona može da učini čuda. Ali kamila ostaje kamila: nedostaje joj rast.

Ljudi koji se mole u hramovima i crkvama su pod uticajem verovanja. Oni ne znaju šta je „Bog”, nikada nisu osetili nešto tako, oni samo veruju. Magija njihovog verovanja deluje na njih, ali je sve to varka, jedna vrsta carstva snova. Sve to ne dolazi iz podsvesnog, iz njihovih snova. Ne tvrdim da taj stupanj nije potreban. Potreban je, ali kada se jednom završi, čovek mora da iskoči iz njega. Jer, nije ovde zato da zauvek ostane kamila.

Ne ljutite se na svoje roditelje, učitelje ili sveštenike, ne ljutite se na društvo. Oni moraju da stvore jednu vrstu poslušnosti u vama – jer, samo ako ste poslušni, moći ćete da prihvatate stvari. Otac mora da podučava, to isto mora i majka, a dete jednostavno upija. Ako se sumnja pojavi prerano, prilagođavanje će biti zaustavljeno.

Pomislite samo na dete koje je u majčinoj utrobi postalo sumnjivo. Umreće ako bude sumnjalo: hoće li koristiti hranu svoje maj-

ke ili ne, da li je hrana zaista hranjiva ili nije – ko zna, možda je i otrovna, da li da spava neprestano 24 sata dnevno ili ne, jer to je previše – spavati neprekidno 24 sata na dan, devet meseci. Ako dete imalo posumnja, zbog te sumnje će umreti. Ipak, doći će dan kada će morati da usvoji sumnju, kada će morati da je nauči. Sve ima svoje određeno vreme.

Poslušajte ovu divnu pesmu Karla Sandburija:

Šta da kaže svom sinu?

Otac zna da se sin približava zrelosti.

Šta da mu kaže?

„Budi čvrst, budi kao čelik, budi stena.”

To će mu možda pomoći u životnim olujama,

poslužiti mu u svakidašnjici i monotoniji,

voditi ga u iznenadnim izdajama,

učvrstiti ga u trenucima koji u čoveku

pobuđuju inertnost.

„Život je meko, peskovito tlo, budi nežan, idi polako.”

I to mu može koristiti.

Na beštije često deluje plemenitost gde oštri ukori ne uspevaju.

Rast krhkog cveta na puteljku

ponekad prodrma i raskoli stenu.

Oslonite se na snažnu volju. Takva mora da bude i želja

– u skladu s jasnom, blagom potrebom.

Bez takve potrebe ništa se ne postiže.

Reci mu da je obilje novca često ubilo ljude

i umrtvilo ih godinama pre nego što su bili sahranjeni.

Traženje materijalnih nagrada,

osim zadovoljavanja nasušnih potreba,

pritisnulo je mnoge ljude

i pretvorilo ih u isušene pokvarene crve.

Reci mu da se vreme kao besmislica može

uzalud potrošiti.

*Reci mu da ponekad bude budala
i da se toga ne stidi.
Neka nauči nešto iz svake svoje ludosti.
Neka se trudi da ne ponavlja nijednu
od ovih jeftinih ludosti.
Tako će postići blisko razumevanje sveta
u kojem ima mnogo budala.*

*Reci mu da bude često sam, kako bi mogao stići do sebe.
I iznad svega, neka sebi ne priča laži o sebi,
bez obzira na to kakve prozirne laži i štitove
možda upotrebljava među drugim ljudima.
Reci mu da je samoća kreativna ako je snažan,
a konačne odluke se donose u tihim samoćama.
Reci mu da bude različit od drugih ljudi,
ako je prirodno i lako biti različit.*

*Neka se prepusti dokolici kada bude istraživao svoje
dublje motive.
Neka duboko istražuje, šta je to prirodno u njemu.
Onda će razumeti Šekspira
i braću Rajt, Pastera i Pavlova,
Majkla Faradeja i slobodne imaginacije,
donoseći promenu u svet koji se ljuti zbog promena.
Biće dovoljno osamljen da ima vremena za rad
koji poznaje kao svoj.*

Svaki otac je suočen s problemom šta da kaže svom sinu. Svaka majka je suočena s problemom čemu da podučí svoju kćer. Svaki učitelj se brine šta da prenese novoj generaciji. U prošlosti ima mnogo, mnogo uzvišenosti, mnogo vrhunaca razumevanja, mnogo zaključaka koje treba preneti na dete.

Na prvom stupnju svi moraju da budu kamile, moraju da govore „da”, moraju da veruju u sve što se kaže, moraju da se prilagođavaju, promišljaju, ali to je samo početak putovanja, a ne njegov

kraj.

Drugi stupanj je težak. Prvi stupanj vam osigurava društvo. Zbog toga ima bezbroj kamila, a samo poneki lav. Društvo vas napušta kada ste postali savršena kamila. Više od tog društvo ne može ništa da učini. Ovde se završava njegov rad – to jest, u školi, na koledžu i fakultetu. Društvo vas napušta kao savršenu kamilu sa svedočanstvom.

Lav morate da postanete sopstvenim snagama. Ako ne odlučite da postanete lav, nikada to nećete ni postati. Čovek mora da se usudi da to učini. To je kockanje, i to vrlo opasno kockanje, jer kada postanete lav, smetaće vam sve kamile oko vas, a one su životinje koje vole mir i uvek su spremne na kompromis. One ne žele da ih ometaju, niti žele da se na svetu događa nešto novo. Jer sve što je novo, uznemiruje. One su protiv revolucionara i pobunjenika. One nisu protiv velikih stvari, nisu protiv Sokrata i Hrista koji izazivaju velike revolucije. Kamile se boje tako malih stvari, da biste se iznenadili.

Čuo sam ovu priču:

U decembru 1842. godine Adam Tompson iz Sinsinatija je napunio vodom prvu kadu za kupanje u Sjedinjenim Državama. Vest o tome se brzo proširila. Novine su pisale da će ta novotarija uništiti demokratsku jednostavnost republike ...

Hmm... samo pomislite na to... kada za kupanje će uništiti demokratski integritet republike.

Lekari su prorekli reumatizam, upalu pluća i tako dalje i tako dalje... Mudri su se složili da će kupanje zimi izazvati nestajanje snažne populacije. Filadelfija, kolevka slobode, pokušala je da nametne službenu zabranu na kupanje od 1. novembra do 1. aprila. Boston je 1845. godine proglasio kupanje nezakonitim osim ako nije po savetu lekara. Hartford, Providens, Vilmington i drugi gradovi su pokušavali da spreče naviku kupanja vrlo visokim taksama na vodu. Država Virdžinija je uvela taksu od 30 dolara godišnje na svaku kadu uvezenu u državu. Ali do 1922. godine već se godišnje proizvodilo 889.000 kada. Ljudi koji još žive ne znaju da je kupanje dobro

za njih. To čoveka stavlja u red apsolutne nepouzdanosti u odnosu na njegov sud razmišljanja o bilo čemu.

Kamile su jednostavno protiv svega što je novo, bez obzira na to o čemu se radi. Može to da bude i kada za kupanje. One će racionalno objasniti svoj antagonizam.

U jednom periodu stare Grčke dugo se poštovao sledeći običaj – kada je neko predlagao novi zakon u narodnoj skupštini, morao je da stoji na platformi s uzetom oko vrata. Ako bi zakon prošao, skinuli bi mu uže, ako ne otvorili bi platformu.

Lavovi nisu dobrodošli. Društvo pred njih postavlja razne vrste problema. Kamile se boje tih ljudi. Oni ometaju njihovu udobnost, remete njihov san, stvaraju im nevolje, izazivaju u kamilama želju da postanu lavovi – to je pravi problem.

Zašto su Isusa razapeli? I sama njegova prisutnost... mnoge kamile su počele da sanjaj kako da postanu lavovi. To im je remetilo san i njihov uobičajen svetovni život.

Zašto su Budu kamenovali? Zašto Mahaviri nisu dopuštali ulazak u gradove? Zašto su Mansoru odrubili glavu? Takvi ljudi uznemiruju, ometaju njihov san, ričući i dalje. Budha je svoje propovedi nazivao „lavljom rikom”.

Prvi stupanj, kamile, posvećen je društvu. Drugi stupanj mora da postigne sâm pojedinac. Postižući ga, vi postajete individualno biće, postajete jedinstveni. Više niste konformista, više niste deo tradicije. Larva je otpala. Vi ste postali gusenica, počinjete da se krećete.

Stupanj lava ima sledeća obeležja: nezavisnost, suprotstavljanje, neposlušnost, pobunu protiv drugih, protiv autoriteta, dogme, svetih tekstova, crkve, političke vlasti, protiv države. Lav je protiv svega! On želi sve da prodrma i ponovo stvori ceo svet iznova, svet bliži želji njegovog srca. On ima velike snove i utopije u umu. On kamilama izgleda kao ludak, jer kamile žive u prošlosti, a lavovi počinju da žive u budućnosti. Nastaje dubok jaz među njima. Lav nagoveštava budućnost, a budućnost može da dođe samo onda kada se uništi prošlost. Novo može da živi samo kada staro prestane da postoji i kada stvori prostor za novo. Staro mora da umre da bi novo moglo da postoji. Zato vlada stalna borba između lava i kamile, a ka-

mile su u većini. Lav se dogodi jednom, on je izuzetak – a izuzetak samo potvrđuje pravilo.

Njegovo obeležje je neverovanje. Adam jede voće s Drveta saznanja, um je rođen, sebstvo postaje određeni fenomen. Kamila nije egoistična, lav je vrlo egoističan. Kamila ništa ne zna o egu, lav poznaje samo ego. Zato ćete uvek otkriti revolucionare, pobunjenike – pesnike, slikare, muzičare – svi oni su vrlo egoistični. Oni su boemi, žive svoj život, rade svoj posao. Nimalo se ne brinu za druge. Drugi neka idu do đavola. Oni nisu deo neke strukture, oni se oslobađaju tih struktura. Pokret, lavlja rika mora da bude egoistična. Njima je potreban silan ego da se upuste u sve to.

Na Istoku ćete pronaći više kamila, na Zapadu ima više lavova. Zato se na Istoku čini lakše odreći se bilo čega. Za zapadnjački um predanost izgleda teška. Ali, jedno treba zapamtiti: istočnjački um se lako odriče, zato ta predanost ne vredi mnogo. On se već ionako odrekao svega. On ne zna kako da kaže „ne”, zato govori „da”. Kada se zapadnjački um odriče, to je vrlo teško. Taj proces predanosti je borba, ali kad se to dogodi, nastaje velika transformacija, jer je predanost bilo teško postići, bio je to mučan, tegoban zadatak. Na Istoku je predanost jeftina, na Zapadu je skupa i mogu je postići samo malobrojni, hrabri ljudi.

Istok se odriče, jer više ne postoji mogućnost da se postane lav. Izgleda vrlo prijatno, vrlo lako odricati se, postati deo gomile, mase. Zapad je stvorio ego. On je više pazio na lava – na sumnju, neverovanje, na ego. Ali, kad god se zapadnjački um nečeg odriče, događa se velika transformacija. Istočnjački um se odriče svega i dalje ostaje kamila. Ako to zapadnjački um učini, postoji mogućnost da se u njemu rodi dete. Kada se lav odriče nečega, on postaje dete. Kada to uradi kamila, ona ostaje i dalje kamila.

To može da vam izgleda paradoksalno, ali ako shvatite šta govorim, neće vam biti teško, a paradoks se neće takvim činiti. Svako mora da nauči da bude ego, pre nego što nauči da ostavi ego. Svaki čovek mora da stigne do vrlo jasnog ega, samo tada će odricanje

od ega koristiti, inače neće.

Prvi stupanj, stupanj kamile je stupanj bez svesti. Drugi stupanj, lav, jeste stanje podsvesti, to je nešto malo više od stanja bez svesti. Počelo je da prodire nekoliko tračaka svesti. Sunce se uzdiže, a neki zraci ulaze u mračnu sobu u kojoj spavate. Nesvesno više nije nesvesno. Nešto se pomaklo u nesvesnom, pa je to postalo podsvesno. Ali zapamtite, nije tako velika promena od kamile do lava, kao od lava do deteta. Promena je jedna vrsta vraćanja u predašnje stanje. Kamila započinje da stoji na glavi i postaje lav. Kamila kaže „da”, lav kaže „ne”. Kamila sluša, lav je neposlušan... kamila je pozitivna, lav je negativan.

Treba znati da je kamila mnogo puta ponavljala svoje „da” i morala da poriče „ne”, pa se ono nagomilalo. Dolazi vreme kada „ne” želi da se osveti „da”. Tada se ceo točak okreće – kamila se okreće prema dole i postaje lav.

Razlika između kamile i lava je velika, ali oni postoje na istom nivou. Larva je statična, na jednom je mestu. Gusenica počinje da se pomera, ali na istom tlu. Rađa se pokret, ali na istom nivou. Prvu stvar osigurava društvo – to što ste larva jeste dar društva. Svoje postojanje u svesti lava dugujete samom sebi. Ako ne volite sebe, nećete to moći da postignete. Ako ne želite da budete individualno biće, nešto posebno, ako ne želite da preuzmete rizik da plivate protiv struje, nećete moći da postanete lav.

Ali, ako razumete mehanizam, lav se stvara u samom srcu kamile. Uvek iznova govoreći „da” i poričući „ne”, „ne” se gomila sve više. Približava se dan kada ste zasićeni povlađivanjem. Za promenu želite da iskusite „ne”. Na taj način kamila prvi put počinje da sanja o lavu. A kada jednom iskusite „ne” – sumnju, nepoverenje – nikada više nećete moći da budete kamila, jer vam taj osećaj donosi takvu slobodu, takvu oslobođenost!

Većina ljudi se zaustavi na stupnju kamile, manjina se veže za stupanj lava. Većina – to znači masa, manjina – to je inteligencija. Umetnik, pesnik, slikar, muzičar, mislilac, filozof, revolucionar – oni se vezuju za drugi stupanj. Oni su mnogo bolji od kamila, ali cilj još nije dostignut. Još nisu stigli kući. Treći stupanj svesti je – biti dete.

Slušajte pažljivo: prvi stupanj daje vam društvo, drugi osiguravate sami sebi. Treći stupanj je moguć samo onda kada se gusenica približi leptiru. Inače, ne! Kako gusenica može ikada da pomisli da će sama da leti, da može da dobije krila? To je nemoguće. To nije moguće ni zamisliti! To je apsurdno, nelogično. Gusenica zna da se kreće, ali leteti, to je apsurdno.

Čuo sam kako gusenice uče leptire da lete, a one se protive i kažu: „Ne, ti možda možeš da letiš, ali mi ne možemo. Ti si leptir, a mi smo gusenice. Mi znamo samo da puzimo.” Kako neko ko zna samo da puzi može da zamisli let? To je drugačija dimenzija, sasvim različita – vertikalna dimenzija.

Od kamile do lava – to je cela evolucija. Od lava do deteta – to je revolucija. Na tom stupnju je potreban učitelj. Društvo može da vas napravi kamilom, vi možete da se pretvorite u lava. Ali, da biste od lava postali dete, biće vam potreban učitelj – Buda, Hrist, Rumija – biće vam potreban leptir koji ima krila. Samo s krilatim fenomenom ćete moći da počnete da sanjate o krilima.

Kako možete da sanjate o nečem što vam nije poznato odranije? Da li mislite da primitivno pleme koje živi negde na Himalajima može da sanja o automobilu? Oni ga nisu videli, ne mogu o njemu ni da sanjaju. San je moguć samo kada ste nešto videli – kada ste videli Hrista, Budu ili Bodidarmu i kada znate da se nešto događa. Ti ljudi izgledaju kao vi, a ipak nisu kao vi. Imaju isto telo, istu strukturu, pa ipak – nešto nepoznato je prodrlo u njihovo biće. Drugi svet je došao k njima, taj drugi svet je vrlo, vrlo očigledan. Ako mu se približite sa simpatijom i ljubavlju, moći ćete da dobijete nekoliko blesaka njihovog unutrašnjeg neba. A kada jednom zavirite u to unutrašnje nebo, počecete o njemu da sanjate. U vama će početi da raste čežnja: kako postati krilati fenomen?

To je infekcija koja prelazi s učitelja na učenika. Treći fenomen se događa preko učitelja. „Dete” znači kreativnost, nezavisnost.

Prvi stupanj – kamila – jeste zavisnost, drugi stupanj je nezavisnost. Ali, kada se javi bezazlenost, onda saznajete da ne postoji ni zavisnost ni nezavisnost. Postojanje je međuzavisnost – svi su zavisni jedni od drugih. Svi su u jednom.

Rađa se osećaj celine – ne ja, ne ti, ne određivanje s pozicije „da” ili „ne”, ne opsesija da uvek mora da se kaže „da” ili „ne”. Nastaje više fluidnosti, više spontanosti, nije to ni poslušnost ni neposlušnost, čovek ne reaguje iz prošlosti, niti iz budućnosti. Kamila živi u prošlosti, lav živi u budućnosti, a dete u sadašnjosti, ovde – sada.

Kamila je stanje pre uma, lav je um, a dete živi u stanju posle uma. Kamila je stanje pre sebstva, lav je sebstvo, a dete postsebstvo. To je značenje stanja neum. Sufiji to zovu fana – ego je nestao i a takođe i ono drugo. Oboje su zajedno, ne možete da imate jedno bez drugog. Ja i ti su deo iste energije. Oba nestaju.

Dete jednostavno postoji... neizrecivo, neodređeno, misterija, čudo.

Kamila ima memoriju, lav obrazovanost, a dete mudrost. Kamila je ili hrišćanin, ili hinduist, ili musliman, ateista. Lav je ateista. A dete je religiozno, ono ima kvalitet ljubavi i bezazlenosti.

Adam jede voće i postaje lav. Pre nego što je pojeo voće s Drveta saznanja, Adam je bio kamila. A kada je povratio plod, napustio znanje, on je postao dete. To dete označava Hrista. Hrist je neprestano govorio svojim učenicima: „Pokajte se!” Ta reč na hebrejskom znači vratiti se, ići nazad. Rajski vrt još čeka na vas. Povratite tu jabuku saznanja i vrata će vam biti otvorena.

Kamila je Adam pre nego što je pojeo voće, lav je Adam pošto ga je pojeo, a dete i Adam postaju Hrist koji se vraća kući. Buda to zove nirvana. Isus to stanje zove kraljevstvo Božje. Vi to možete da zovete kako god želite: Tao, dama, mokša. Reči ovde ne znače mnogo. Ovde vlada tišina bez reči, nevinost bez misli.

A sada evo priče:

Mudar čovek, čudo za svoje poodmakle godine, podučavao je svoje učenike služeći se naizgled neiscrpnom zalihom mudrosti. Svaku reč treba odgonetnuti.

Mudar čovek... ko je mudar čovek?, pita dete.

Mudrost nije znanje, znanje nije mudrost, ono je lažni novčić, pseudomudrost. Posuđeno je, vi ste ga skupljali, ono je mrtvo. Mudrost je nešto što nastaje u vama, ona se razvija u vama, izvire iz samog vašeg bića, iz vašeg sopstvenog izvora. Ona je živa, mudrost poznaje istinu na sopstveni način. Znanje skuplja informaciju od drugih koji ga možda znaju, a možda i ne, ko zna – ono je verovanje, sećanje, besmislica.

Mudar čovek je onaj koji je postao pobožan, koji je prodro u misteriju života, koji se susreo sa stvarnošću. Mudar čovek možda nije obrazovan, a možda i jeste – to nije važno – mudrost nema nikakve veze sa znanjem. Isus nije bio čovek od znanja, bilo koji rajbin iz njegovog vremena je bio obrazovaniji od Isusa.

Buda nije bio čovek od znanja, a svaki drugi sveštenik – pandit, bio je obrazovaniji od njega. On nije znao ništa o Vedama, ali je bio mudar čovek.

Znanje nastaje iz sećanja, mudrost se javlja iz meditacije. Znanje je moguće čak i mašini, zato su kompjuteri obrazovani, ali oni ne mogu da budu mudri. Da li ste ikada čuli da postoji mudar kompjuter? Obrazovan da, obrazovaniji od čoveka, delotvorniji, uspešniji, kod njega postoji manja mogućnost da pogreši. On je vrlo brz, čvrst, reaguje trenutno. Vi samo postavite pitanje i odgovor je tu. Ali, odgovor može da bude samo onaj koji ste vi pre toga ubacili kompjuter. Odgovor ne može da bude nov ni originalan, ne može da bude mudar. On se neće odnositi na vas kao na osobu, već će biti jednostavno odgovor na pitanje. Pogledajte razliku!

Ako se obratite meni vaše pitanje je manje važno, važniji ste vi. Ja odgovaram na vaše pitanje. Ali, zapravo, ja odgovaram vama. Pitanje je drugorazredno. Ali, ako pitate kompjuter, pandita ili naučnika, vi ste nevažni. Pitanju se posvećuje sva važnost. Oni odgovaraju na pitanje. Čovek od znanja odgovara na pitanje, a čovek od mudrosti odgovara onome ko pita. Čovek od znanja će uvek biti dosledan. Vi pitate da li Bog postoji, a čovek od znanja će uvek imati

određen odgovor. Ako veruje, odgovoriće „da”. Onaj ko postavlja pitanje, neće praviti razliku.

Jednog dana neki čovek je pitao Buda: „Da li Bog postoji?” A Buda je odgovorio da ne postoji. Istog dana popodne, postavio mu je drugi čovek isto pitanje, a Buda je odgovorio da postoji. Istog dana uveče, treći čovek je isto pitao. Buda je ćutao.

Kompjuter ne može tako da odgovori. Vi znate ili ne znate. Kompjuter jednostavno zna odgovor i odgovara. Zašto se Buda tako različito ponašao s troje ljudi? Njegov učenik Ananda je bio vrlo uznemiren, nije znao da proceni ovu situaciju. Naravno, čuo je sva tri odgovora. Uveče je upitao Buda: „Neću moći da spavam ako mi ne kažeš razlog. Pitanje je bilo isto, zašto si na njega odgovorio različito? Jednom si rekao 'ne', drugom 'da', a trećem nisi ništa odgovorio. Jednostavno si ćutao. Ostao si nem i zatvorio si oči. Zašto? – pitanje je bilo isto, potpuno isto!”

Buda je odgovorio: „Ali oni koji su pitali bili su različiti. Odgovarao sam onima koji su pitali. Jedan je bio ateista, on nije verovao u Boga. Došao je kod mene samo da učvrsti svoje mišljenje. Želeo je da ja kažem 'ne' da bi njegovo verovanje postalo jače – a ja ne mogu da pomognem nekom da veruje. Ja moram da uništim verovanje. Onom čoveku sam odgovorio potvrdno rekavši: „Da, Bog postoji”, jer ako verovanja nisu popustljiva, niko neće doći da sazna za njih.

„Drugi čovek je bio teista, on je verovao u Boga. Došao je da mu pomognem. Ja nisam ovde da nekom pomazem u njegovom verovanju, već da uništim sva verovanja da bi se um uzdigao iznad verovanja u saznanje. Zato sam morao da mu kažem nešto drugo. Morao sam da kažem 'ne'.

„A treći čovek nije bio ni teista ni ateista, zato nije bilo potrebno da kažem ni 'da' ni 'ne'. Morao sam da ćutim. Rekao sam mu: „Ćuti pa ćeš saznati. Učini ono što sam i ja učinio. Zatvori oči, začuti pa ćeš saznati.” Pitanje je takvo da je nemoguće odgovoriti ni potvrdno ni odrično. Pitanje je tako duboko da odgovor možeš da saznaš jedino kada si u dubokoj tišini. Saznaćeš onda kada pitanje nestane. Onda će se odgovor javiti duboko u tebi.”

To je mudar čovek. Takav odgovor ne možete da očekujete od naučnika, od pandita, kompjutera, mašine...

Mudar čovek, čudo za svoje podmakle godine...

A mudar čovek je uvek čudo, jer on je neodređen, tajanstven. Prisutnost mudrog čoveka vodi vas na duga putovanja, na sanjarska putovanja. Mudar čovek vam pomaže da postanete jači, on vas ne snabdeva znanjem, on uništava vaše znanje, oslobađa vaše čuđenje, ponovno vas pravi detetom, ispunjava vaše biće zadivljenošću, poezijom, tajanstvenošću i pesmom.

Mudar čovek, čudo za svoje podmakle godine, učio je mudrosti svoje učenike iz jedne naizgled neiscrpane riznice mudrosti.

A mudrost je neiscrpana. Znanje je iscrpivo, mudrost je neiscrpana – jer biti mudar znači biti u srodstvu s neograničenim izvorom celog. Biti u neograničenom izvoru jeste biti mudar. Postojanje je neiscrpano. Mudar čovek je kao okean – od njega možete da uzimate koliko god možete, ništa se ne umanjuje, on ostaje kakav je i bio. Neograničeno ne možete da umanjite. Znanje je ograničeno, njega ima samo u ograničenim količinama.

Sve svoje znanje pripisivao je debeloj knjizi koju je držao na počasnom mestu u svojoj sobi.

Zašto je pripisivao sve svoje znanje debeloj knjizi? Zbog kamila. Kamile ne bi razumele tajanstveni izvor njegove mudrosti. Da bi one to mogle da shvate, on je držao veliku knjigu u svojoj sobi i obično im govorio: „Sva moja mudrost potiče iz ove knjige”. To je razumljivo. Ako neko kaže: „Moja mudrost potiče iz Veda”, vi razumete. Neko drugi kaže: „Moja mudrost potiče iz Starog zaveta”, vi to razumete. Kada potiče iz Talmuda i to shvatate. Ali, ako neko kaže da njegova mudrost dolazi niotkuda, iznenada se pojavi nerazumevanje. Kamila ne može da razume tu reč – niotkuda. Ona može da razume neki vidljivi izvor. Ona živi u vidljivom. Kamila može da razume knjigu, ali ne može da razume srce. Ona razume teorije o Bogu, ali ne razume pobožnost.

Sve svoje znanje je pripisivao debeloj knjizi koju je držao na

počasnom mestu u svojoj sobi. Mudar čovek nije nikom dopuštao da otvori tu knjigu.

Naravno, jer u njoj ničega nije ni bilo, bila je prazna. Čuvana je vrlo tajanstveno, nikom nije bilo dopušteno... bila je dobro čuvana.

Kad je umro, oni koji su bili s njim, smatrajući se njegovim naslednicima, potrčali su prema knjizi da je otvore, želeći da otkriju šta u njoj piše.

Pogledajte kamile! Imali su živi izvor mudrosti, ali živi izvor ih nije tako zanimao kao knjiga. Milioni kamila se ponašaju tako, oni se zanimaju za knjigu. Oni sa sobom nose svoju Bibliju, svoju Gitu. Ponavljaju stalno istu Gitu, neprestano čitaju istu knjigu svaki dan. Veruju u knjigu. I Krišna može da bude ovde, ali oni će i dalje čitati svoju knjigu. Oni će reći Krišni: „Nemoj da nas ometaš“. Da Hrist dođe dok vi čitate Bibliju, vi biste rekli: „Ti ćuti, ja sada čitam svoju knjigu, dođi kasnije. Sada nije vreme. Ja se molim Bogu.“

Nemojte da se smejete, jer tako stoje stvari. Ljudi previše veruju u knjigu. Knjiga postaje važnija, reč postaje važnija od istine. Reč „bog“ je postala važnija od samog Boga!

I zato, kada je učitelj umro, oni koji su bili s njim, smatrajući se njegovim naslednicima...

Ali nisu bili naslednici. Kamile to ne mogu da budu. Samo na trećem stupnju, kada ste dete, možete da nasledite svog učitelja, ne ranije. Kamile stalno ponavljaju „da“, zato misle da mogu da budu naslednici, jer su poslušni. Ali, ne mogu to da budu, jer još nisu naučile da kažu „ne“.

Evo jedne poznate priče:

Jednom je neki rabin čuo da je jedan od njegovih učenika cinično govorio o postojanju Boga i njegovom učenju. Pozvao ga je kod sebe i upitao ga: „Reci mi, da li si dobro proučio sve 24 knjige Biblije?“

Učenik je pošteno odgovorio: „Ne, nisam ih sve proučio, a nisam ih ni dobro proučio“.

Šta je s Talmudom?, bilo je sledeće pitanje.

„Jesi li proučio svih 26 knjiga?“

„N...ne“, glasio je preplašen odgovor.

„Onda mi dopusti, sine moj, da ti kažem da nisi dovoljno proučavao da bi imao privilegiju da sumnjaš“, zaključio je rabin.

Sumnja je privilegija. Ako se ne asimilirate, nećete moći da postanete lav. Reći „ne“, sumnjati, to je privilegija. To je viši stupanj verovanja, jer svaka kukavica može da veruje. Reći „ne“ i stvoriti sumnju, za to je potrebna hrabrost.

Skoro uvek je tako. Takozvani teisti su na nižem duhovnom nivou od ateista. Ateista je na nešto višem nivou, mada poriče Boga. On je lav.

Ti ljudi su verovatno doslovno sledili gospodara. I sigurno su mislili da su pravi naslednici. Potrčali su da otvore knjigu. Učitelj je s njima bio mnogo godina, ali oni nikada nisu potrčali da otvore njegova, nikada nisu zavirili u njegovo srce. Nikada ga nisu razumeli, nikada se nisu napili s njegovog izvora. Ali, sada kada je učitelj mrtav, njihov prvi poriv je bio da otvore knjigu i pogledaju šta je u njoj zapisano. Pogledajte kako ljudi ostaju vezani za beznačajno i nebitno.

Potrčali su da otvore knjigu, želeći da prisvoje njen sadržaj.

Kamile su kamile. Njih više zanima da poseduju znanje nego da sami postanu znanje. Više ih zanima posuda nego njen sadržaj. Sadržaj je nestao, plamen više nije u svetiljci. Ali, njih nije zanimao plamen, oni će uvek poštovati svetiljku. Nikakva svetlost se neće izliti iz svetiljke... svetlost je ovde. Oni su propustili da vide učitelja, jer je sve što ih zanimalo o znanju bilo – posedovati ga. Znanje nije nešto što može da se poseduje. Ako ga posedujete, onda se radi o obrazovanosti. Ako ne postanete znalac, nemate znanja. Možete samo da se pretvarate da ga imate.

Bili su iznenađeni, zbunjeni i razočarani kad su otkrili samo jednu ispisanu rečenicu.

Zapamtite, kamila se brine za količinu, lav za kvalitet, a dete je iznad oba. Njega ne brine ni količina ni kvalitet. Ono transcendirava sve

dvojnosti.

Još više su se zbunili i uznemirili kada su pokušali da protumače značenje fraze koja se pojavila pred njihovim očima.

A bilo zapisano malo, svega jedan redak. Bilo je zapisano ovo:

Kada shvatite razliku između posude i njenog sadržaja, saznaćete sve.

Zamislite sebe kako čekate godinama, godinama vas zanima šta piše u knjizi i onda je otvorite. I vi biste se uznemirili i pomislili da je taj učitelj varalica, da je govorio kako sve njegovo znanje dolazi iz te knjige, a u njoj nije bilo ničega, samo ta kratka rečenica.

Ali ta rečenica je seme. Ako je shvatite, razumećete sve svete tekstove na svetu. U toj rečenici je sadržano sve. Svi sveti tekstovi su u njoj. Svi Kurani, sve Vede i Biblije su u jednoj jedinoj rečenici, strahovito snažnoj rečenici. Meditirajte o njoj.

Kada shvatite razliku između posude i sadržaja posude, steći ćete znanje.

Kamile se zanimaju samo za posudu, ona im je sve. One ne misle na sadržaj. Lavovi se zanimaju samo za sadržaj, oni su protiv posude. Dete prihvata oboje, ono će se vinuti iznad oboje. Jer, dete zna da sadržaj ne može da postoji bez posude, niti posuda bez sadržaja. Posuda je posuda samo zato što ima sadržaj. Oni pripadaju jedno drugom. Tako i materija i um idu zajedno. Pobožnost i svet postoje jedno uz drugo. Oni ne mogu da se odvoje.

Kamila misli da je posuda sve. To je samo pola vizije. Ljut na kamilu, lav odlazi u drugu krajnost i kaže: „Sadržaj je dovoljan, neću da se brinem za posudu. Baci posudu!” Ali, ako to učinite, bacićete i sadržaj, jer oni ne mogu da se odvoje. Ako bacite cvet, bacićete i miris, jer su oni neodvojivi, baš kao telo i duša. Kamila veruje u telo, duše nema. Ona nema nikakvu ideju da duša postoji. Lav veruje u duh, on je protiv tela.

Ali, kada transcendirate oboje, kada više ne govorite ni „da” ni

„ne”, kada više niste opsednuti teizmom ni ateizmom, kada niste ni tradicionalni ni ono suprotno, kada jednostavno bezazleno gledate na sve te ideje, kada je vaše ogledalo potpuno čisto i na njemu nema prašine, kada se ne poistovećujete ni s kamilom ni s lavom, kada niste ni revolucionarni ni reakcionarni, kada ste samo tu, tiho ogledalo, onda ćete spoznati da su posuda i njen sadržaj jedinstveni. Mada posuda nije sadržaj, a sadržaj nije posuda, oni pripadaju jedno drugom. Ako ih vidite zajedno, a ipak odvojeno, rastete, nešto spoznajete.

Kada shvatite razliku između posude i sadržaja, steći ćete znanje.

I još nešto:

S obzirom na to da postoje milioni kamila, mnogi učitelji su se služili jezikom kamila – Muhamed, Mojsije i njima slični. Oni su govorili jezikom kamila, da bi one mogle da razumeju. U tome ima samilosti, ali i opasnosti da će kamile ostati kamile. Samo nekoliko učitelja je odabralo da govori jezikom lava – Hrist, Buda. Što se izraza tiče, bolji je od Mojsija i Muhameda – ali neće ga razumeti mase – u tome je problem. Kamile neće moći da ga usvoje.

Isusa su ubili, jer su kamile bile vrlo ljute. On je govorio drugačijim jezikom, potpuno nerazumljivim. Njima je izgledao suludo. Taj čovek je lud! Samo pomislite: u svet pun kamila dolazi lav i počinje da govori. Nijedna kamila ga ne razume. Isusovi učenici, onih dvanaest apostola, bili su kamile. On je bio dete koje je govorilo jezikom lava, a oni su bili kamile. Oni su stvorili hrišćanstvo. A kad su kamile stvorile hrišćanstvo, ono je postalo svetska religija.

Dete nema svoj jezik. Nevinost nema reči. Zato dete mora da govori jezikom lava. Taj jezik mu je najbliži.

Ovo se dogodilo u vreme Bude. I Buda je govorio jezikom lava.

Zemlja je bila u takvom stanju, da su mnogi lavovi bili dostup-

ni. Bilo je to u vreme jednog vremenskog klimaksa, na jednom vrhuncu. Nije se to dogodilo u mračnoj dolini, već na osunčanom vrhu. Hiljadama godina u drevnoj prošlosti Indija je istraživala i radila na istini, govorila o njoj i kako je postići. Mnogi su razumeli Budu. Njegovi učenici nisu bili kamile već lavovi. Isusovi učenici su bili kamile. Isus je bio dete koje je govorilo jezikom lava. Kada je Buda umro, njegovi učenici su bili vrlo, vrlo tvrdoglavi. Nisu prihvatili kompromis s kamilama. Podmićivali su ih, nagovarali, ali oni nisu hteli kompromis. Nastavili su da riču. Budizam je bio iskorenjen iz Indije. Kamile su ga uništile.

Kada su budisti pobešli iz Indije, naučili su lekciju: ako želite da postojite kao religija, morate da govorite jezikom kamila. I u Kini su se klonili Budine rike. U Japanu, Koreji i na Šri Lanki ali i u Burmi, počeli su da govore jezikom kamila. Mahajana je „lavlja rika”. Hinajana je prevod lavlje rike na jezik kamila. Tada se budizam proširio Azijom. Dogodila se čudna stvar. Budizam je rođen u Indiji, ali je i nestao iz Indije, a cela Azija je postala budistička.

Malo je onih koji su govorili jezikom deteta. Oko njih se nikada nije okupljalo mnogo učenika. Oni nisu mogli da ih okupe. Ako govorite jezikom kamile, možete oko sebe da okupite ogromnu masu ljudi. Ako govorite jezikom lava možete oko sebe da okupite inteligenciju. Krišnamurti oko sebe okuplja inteligenciju – on govori jezikom lava. Lao Ce ili Ramana govore jezikom deteta. Niko ih ne razume, ali ne ubijaju ih, ne razapinju ih na krst. Niko ih ne razume, niko ih ne sledi, niko se ne brine za njih. Smatraju ih dobrim ljudima, pesnicima, pomalo ekscentričnim, ludim! Ljudi ponekad idu kod njih, lepo je biti blizu njih, ali oni ne stvaraju nikakav pokret u svetu. Lao Ce se pojavljuje i nestaje, ne ostavljajući nikakav trag.

To su tri jezika. Ja govorim sve jezike! Zato ćete oko mene proći i kamile i lavove i decu, sve tri vrste ljudi. Zbog toga izgledam tako kontradiktorno. Ne mogu da budem dosledan. Kada razgovaram s kamilom, govorim njenim jezikom, ričem kada razgovaram s lavom, a kada mi dođe dete smejem se, smeškam i sedim s njim

bez reči.

Ovaj eksperiment još nikada niko nije izveo. Niko nije govorio sva tri jezika, jer je to teško. Jedan jezik je dovoljan, jer čovek tako ostaje dosledan. Sa mnom nikada ne možete da budete sigurni, uvek ćete biti zbunjeni. Ali ja zbunjenost koristim i kao savet. Ako je kamila zbunjena, ona će početi da se razvija u lava – jer, ako nije dovoljno zbunjena, nikada neće porasti. Ako je lav zbunjen, on će početi da se razvija u dete, jer rastete samo onda kada ste vrlo, vrlo zbunjeni. Kada vam izgleda besmisleno da ste ovde gde jeste, počinjete da rastete, počinjete da tražite više vrhove – možda je s njih dostupan bolji pogled, širi pogled. Ja vas zbunjujem savetom. Zbunjivaću kamile, zbunjivaću lavove. Decu je nemoguće zbuniti, ona razumeju. Ona će shvatiti da moja protivrečja uopšte nisu protivrečna – jer ja govorim tri jezika, zato samo izgleda da sam protivrečan. Razmišljajte o tome. Kada ste ovde samnom, nemojte da mislite na reči. Poruka nije u mojim rečima, već u pauzama. Moja poruka nije u onome što kažem nego u onome što jesam. Moja poruka se ne može ograničiti na teorije i sisteme. Ili možete da je živite sa mnom, ili je propuštate. To je živi fenomen. Kada jednom odem, počecete da zavirujete u knjige, uznemirićete se, bićete ljuti na mene, jer ćete znati da ste nešto propustili.

Dok sam ovde, hranite se sa mnom, pijajte se s mojeg izvora. Prepustite se misteriji koja vam se otkrila. Tada će se javiti mogućnost da ne umrete kao larve, da možda postanete gusenice, a konačno i da doživite metamorfozu i postanete leptiri.

Neka vam izrastu krila! Sanjajte lepe snove o krilima koja vam rastu! Imate mogućnosti. Vi ste seme. Možda se dogodi prekrasan fenomen preko vas. A samo kad procvetate, saznaćete šta je pobožnost, šta je istina.

Dosta za danas?

Poglavlje 5

U vašoj svesti postoji oaza

Prvo pitanje:

Rekli ste da se sufiji nalaze na putu ljubavi. Ali zašto onda koriste tako mnogo metoda?

Zbog larvi, zbog kamila. Kamilama su potrebne mnoge metode. One veruju samo u metodu, imaju poverenja samo u tehnologiju. One su skoro kao mašine, roboti, ne mogu da dožive viziju drugog sveta, njihova srca još ne funkcionišu. Kada se to dogodi, postaće lavovi, a kada duša počne da radi, postaće deca.

To je ovako: larvama ili kamilama su potrebne mnoge metode, lavovima je potrebna samo jedna metoda, ljubav ili svest, a detetu nije potrebna nikakva metoda. Ono je već kod kuće. Ono nije stiglo, pa nema potrebe ni da ode.

Sufiji su ljudi na putu ljubavi. Ljubav nema nikakvih tehnika, ljubav je dovoljna sama sebi. Ali, srce mora da funkcionise. A kamila nema srce. Larva nema pojma o tome šta je srce, šta je osećanje ili ljubav. Ona nikada nije sanjala o tome. Larva nikada ne sanja da postane gusenica, kao što gusenica ne sanja da postane leptir.

Dve gusenice su puzale po travi kada je leptir iznenada preleteo iznad njih. Pogledavši uvis, jedna gusenica je gurnula drugu i rekla: „Ni za hiljadu dolara me niko ne bi podignuo u jednu od takvih stvari!”

Larva ne može da veruje da je nešto moguće. Ništa joj nije moguće. Ona živi u zatvorenom svetu, iza zidova. Te zidove treba srušiti. Da bi se srušili zidovi, da bi se uništio taj zatvor, potrebne su metode. Gusenica mora da bude izvučena iz zatvora, slobodu joj treba gotovo nametnuti. Ona se boji slobode, boji se krila, boji se neba. Ona ima zatvorene oči. Ostaje u sebi, ne komunicira ni sa kim, ne veruje da je moguć neki odnos. A svet je pun larvi i kamila.

Iz samilosti, iz ljubavi, sufiji govore o drugim metodama. Ako razumete, nije potrebna nikakva metoda. Tada postoji samo svest ili ljubav. Onom ko sledi svest nije potrebna nikakva druga metoda. Jedna je dovoljna. Onome ko sledi ljubav, nije potrebna metoda svesti, jedna je dovoljna. Svest pročišćuje um, pročišćuje proces misli, vašu inteligenciju. I vi stižete! Ljubav pročišćuje vaša osećanja i vaše srce. I vi stižete na cilj!

Detetu nije potrebna nikakva metoda. Njemu ne treba ni ljubav ni svest. Dete je ljubav i svest.

Mnogo zavisi od toga: ako sufi razgovara s kamilom, on će mu dati metode. Ako razgovara s lavom, daće mu svest ili ljubav. Ako razgovara s detetom, neće mu govoriti ništa o tome šta mora da uradi. To nije potrebno. Ne činiti ništa je dovoljno. Samo postojati!

Drugo pitanje:

Šta guru može da učini za vas?

Pitanje je postavila Sigrid, Vidjamina majka. Mora da je bila za-brinuta za Vidju, za ono što se s njom događa. A duboko u sebi joj prigovara i pokušava da je vrati nazad. To je prirodno, nema ničeg lošeg u tome. Konačno, majka je majka. Majka voli, brine se. Zato što voli i brine se, i boji se. Šta se ovde događa s njenim detetom? I zato pita: „Šta guru može da učini za vas?”

Može da učini dve stvari: može da vas uništi i da vas obnovi. Može da vas razori i da vam dá novi život. Guru je krst i uskrsnuće.

Oni koji dolaze ovamo i ostaju posmatrači, videće samo guruov

krst, jer ponovo oživeti jeste unutrašnje iskustvo. Krst je spoljašnja stvar.

Zar ne znate Isusovu priču? Kada su ga razapeli, hiljade ljudi je bilo prisutno. Sve je bilo jednostavno. Nije bio potreban nikakav unutrašnji uvid da se svedoči o Isusovom raspeću na krst. Hiljade ljudi, običnih ljudi koji nikada nisu videli Isusa, koji su došli samo zbog znatiželje, bili su svedoci razapinjanja na krst. Ali, kada je Isus vaskrsnuo, nisu ga odmah prepoznali ni njegovi učenici. Prva ga je prepoznala Marija Magdalena. U tome ima simbolike. To znači da je potrebno žensko srce, intuitivno srce da prepozna vaskrsnuće.

Onda je Isus pošao da traži svoje učenike. Oni su svi pobjegli, misleći da je sve gotovo. Čekali su, skrivali se u mnoštvu. Čekali su jedan trenutak, jer su se nadali da će se možda dogoditi neko čudo. Čudo se i dogodilo, ali ove obične oči nisu dovoljne da vide čudo. Ove obične oči mogu da vide samo uništavanje. Da biste videli obnavljanje, bila bi vam potrebna druga vrsta očiju. Čudo se dogodilo, kažem vam! Ali, niko to nije video, jer niko nije bio spreman da to vidi, niko nije bio dovoljno zreo da to vidi.

Isus je onda pošao u potragu za svojim učenicima nakon vaskrsnuća. Našao je dvojicu koji su išli u drugo selo. Hodao je s njima četiri milje, razgovarao s njima, a oni ga nisu prepoznali. To izgleda nemoguće, ali tako se dogodilo. Hodao je s njima i razgovarao s njima, a oni nisu videli s kim razgovaraju. Mislili su da je stranac. Zapravo, Isus je za života ostajao ljudima stranac. Njihovo poznavanje je bilo površno.

Oni koji su došli ovamo kao posmatrači videće samo uništavanje, videće samo uništenje, videće samo da su ljudi uništeni, da su im umovi isprani, hipnotisani – videće sve vrste raznih stvari, sve vrste negativnih stvari. Neće moći da vide pozitivno. Da biste videli pozitivno, moraćete da postanete deo nečega, učesnik. Moraćete da stupite u odnos sa mnom. Moraćete da uđete u mene i dopustite da i ja uđem u vas. Onda ćete moći da vidite šta učitelj može da uradi.

Ako zaista želite da razumete, postanite učenik! Približite se učitelju. Ne kažem da se približite meni, nego bilo kojem učitelju. Idite i potražite svojeg učitelja, ali približite mu se.

Ako razumete jednog učitelja, razumećete sve učitelje, prošle, sadašnje i buduće. Jer, njihov posao je isti. To jest, uništiti učenika potpuno da on nestane kao učenik, a pojavi se kao učitelj. To dakle, može da uradi učitelj – on može da vas pretvori u učitelja.

Treće pitanje:

Slušajući vas, upijajući vas svakodnevno tako duboko, postajem smešno opijen. Osećam se spremnim da napustim svoj siguran posao koji me tera u ludilo i da se suočim s nesigurnom budućnošću. Ali, opijao sam se i ranije i uvek sam se budio s mamurlukom i istim starim govornima s kojima sam morao da se bavim. Da li je moguće da se jednog dana probudim samo s mamurlukom od vas?

Ananda Buda, to je sasvim različita vrsta opijenosti. Toliko je različita da mogu da vam kažem da ste sasvim neiskusni.

Biti opijen sa mnom znači da ne možete da zaspate, zato nećete moći ni da se probudite s mamurlukom. Biti sa mnom znači biti budan. O kojoj drugoj budnosti govorite?

Ova opijenost utapa samo vaš ego, ali ne i vašu svest. Utapa samo vašu ličnost, ali ne i vašu individualnost. Pomaže vam da se probudite u individualnost. Upravo sada vi spavate u odnosu na vašu individualnost, a budni ste samo u odnosu na vašu ličnost.

Recimo to ovako: zaspali ste i sanjate. U snu ste budni – idete na pijacu da kupite nešto, idete da obavite kupovinu ili nešto slično. U snu ste budni. Ako u snu zaspate, zaista ćete da se probudite. Ali, u snu vi ste budni, čvrsto spavate, čak hrčete.

To što se upravo sada budite, Ananda, nije pravo buđenje. Vi duboko spavate. Imate miran san i mnogo sanjate. Ako mi dopustite da vas udarim, prvi put ćete se probuditi. Vaši će snovi nestati, vaš san će biti prekinut i prvi put ćete saznati ko ste. Kada jednom okusite to buđenje, nećete moći ponovo da zaspate. Taj ukus je takav – on prožima celo vaše biće, on vas savladava, obuhvata vas celog. Ta opijenost postoji samo zato da vam pomogne da se probudite.

Zato sam morao da vas nazovem svami Ananda Buda, što znači: blažena svest, blaženo buđenje. Vi zaista spavate, a mogućnost postoji – možete da se probudite. Osećate prve pokrete.

Izložite se opasnosti! U vašem svetu snova ništa nije sigurno, pa čak ni vaš takozvani siguran posao! U vašem takozvanom svetu ništa nije sigurno. Svet snova ne može da bude siguran – on je bujica, sve se u njemu menja i kreće. Danas možda imate siguran posao, a sutra ga možda više nećete imati. Danas ste s nekom ženom, sutra je više nema. Danas imate predivno dete, sutra ga Bog možda uzme nazad! Šta je ovde sigurno?

Osim buđenja, ništa nije sigurno. Sve je samo halucinacija, sve je samo zavaravanje, stvaranje uvek novih fatamorgana. Oaza ne postoji! Ovaj svet je pustinja. Oaza postoji samo u vašoj svesti. Stvorite tu oazu u svesti! Učinite sve što je potrebno za nju. Platite za nju svaku cenu. Izložite opasnosti sve što je potrebno. Jer, svakako će vam sve biti oteto. Doći će smrt i sve će vam oduzeti – vaš posao, vašu suprugu i decu, vaše ime i ugled. Pre nego što smrt dođe, potražite svest. Jer oni koji imaju svest u životu, po njih smrt nikada ne dolazi. Oni postaju besmrtni. Oni znaju šta je besmrtnost, jer u vašoj svesti vi ne upoznajte telo, već onoga ko boravi u njemu.

Četvrto pitanje:

Iako nisam razumeo šta se događalo, doživeo sam iskustvo prosvetljenosti upotrebom halucinogenih droga. Znam da je LSD lažan, ali šta je istina i da li je ima, u odnosu na gljive?

Pitanje je postavio Ris Gut. LSD nije lažan, već je stvran kao bilo što drugo. Ali, iskustvo koje stvara LSD je lažan samadhi. Zapamtite razliku koju naglašavam: LSD nije lažan, ali iskustvo koje on izaziva je lažno.

Vi kažete da ste doživeli iskustvo prosvetljenosti. To nije bilo pravo iskustvo prosvetljenosti. To su možda bila neka munjevita iskust-

va, ali ne iskustva prosvetljenosti – to su bili samo bleskovi. Ne možete da se prosvetlite od njih, ne postajete zato buda – prosvetljeni. Zapravo, zbog tih iskustava postajete smušeni. LSD menja vaše telo hemijski, kao i gljive. Dakle, menjate se hemijski. LSD ne menja vas, već vaše telo – baš kao što hrana menja vaše telo, kao što ga menja vazduh, klima, Mesec, kao što pun Mesec menja vaše telo. Ali, vi se zbog toga ne menjate. Sve te promene se događaju u telu, sve su to hemijske promene – ne alhemijske nego hemijske. Šta je alhemijska promena? Kada se vaša svest promeni. A svest ne može da promeni ništa što dolazi spolja.

Svest ne može da se promeni hranom, ovom ili onom hranom. Svest se ne menja ako ništa ne jedete, ako gladujete. Nema velike razlike između ljudi koji uzimaju LSD i ljudi koji dugo poste, nema nikakve razlike! I jedni i drugi pokušavaju da promene hemiju svojeg tela. Ljudi koji uzimaju gljive i ostale droge ne rade ništa različito od ljudi koji vežbaju jogu, jer se u oba slučaja menja telo. Promena se ne događa u svesti. Svest ostaje iznad svih hemikalija.

Ako dovoljno dugo postite, naravno da se hemija vašeg tela menja. Neke stvari iz vašeg tela nestaju, a neke se previše akumuliraju. Vaše telo ima različitu kombinaciju hemikalija. Nakon posta od mesec dana osećaćete predivne stvari, ali te predivne stvari nastaju zbog hemijskih promena. Kada počnete da jedete te predivne stvari će nestati. Vi sigurno neprestano izvodite neke položaje tela u jogi, godinama to radite. Pritiskate neke tačke svojeg tela na nekim sastavima. I to menja hemiju vašeg tela. Ako godinama dišete na jedan određen način – to menja hemiju vašeg tela, jer vaš način disanja menja ravnotežu kiseonika i ugljen dioksida.

Zar niste primetili da drugačije dišete kada se naljutite? Zašto? Jer taj drugačiji način disanja oslobađa neke hemijske sastave u vašem telu koji vam pomažu da se naljutite. Ako ne dišete drugačije, nećete moći da se naljutite. Pokušajte da dišete na budistički način i nećete moći da se naljutite, jer budistički način disanja neće dopustiti vašem telu da oslobodi hemijske sastave potrebne za ljutnju. Vi

se bojite i dišete na drugačiji način. Potrebni su različiti sastavi, jer čovek koji se boji, mora brzo da pobegne, što brže! Potreban mu je let, potrebni su mu neki hemijski sastavi da može brzo da leti. Kada ste seksualno uzbuđeni, vaše disanje se menja. Ako nastavite normalno da dišete nećete moći da doživite orgazam. Potrebna je određena vrsta disanja da se orgazam dogodi.

Ali, sve te promene su fizičke. One neće delovati na vašu svest. Svest je samo svedok svih promena. Pokušajte to da shvatite.

Kada ste gladni, osećate glad, telo je gladno – svest jednostavno beleži činjenicu da je telo gladno. Svest nije nikada gladna, ona nema želudac. Ona može samo da bude svedok. Svest samo svedoči. Zapamtite ovu formulu: svest svedoči. Da li ste gladni? Svest odražava glad. Ona je kao ogledalo, ona kaže: „Telo je gladno”. Kada se najedete i vaše telo je zadovoljeno, svest kaže: „Telo je zadovoljeno”. Svest nije bila gladna, pa nije ni bila zadovoljena. U svim slučajevima svest samo svedoči: glad – zadovoljenje, seksualna strast – seksualno zadovoljstvo, ljutnja – prestanak ljutnje.

Kažete da uzimate LSD ili neku drugu drogu i imate iskustva bleska.

Svest jednostavno čeka i posmatra. Ona samo kaže: „Pogledaj, događaju se predivne stvari”, ali one se ne događaju svesti.

Duhovni rast je rast takvog svedočenja. On nema nikakve veze s tim iskustvima. Duhovni rast nije potraga za takvim iskustvima. Duhovni rast nema nikakve veze s iskustvima kao takvim. Zapravo, reći da je bilo koje iskustvo „duhovno iskustvo” potpuno je pogrešno jer sva iskustva su neduhovna. Duh je taj koji doživljava. Svedok je jedini duhovni fenomen. Kada sva iskustva nestanu – kada nestane gladi, zadovoljstva, ljutnje, oslobođenja, ljubavi, mržnje, kada nestane osećaj da u vama raste kundalini, da se čakre i lotos otvaraju, a svetlost vas obasjava, da čujete nebesku muziku. Svesni ste velikog prostora, radosti, blaženstva, ali sve su to iskustva – prava duhovnost nastaje onda kada nema iskustava, a onaj koji ih doživlja-

va je ostavljen sâm, potpuno sâm. Ne postoji ništa da se doživi. Postoji samo taj svedok, čutljivo ne svedočeci ništa. Onda ste stigli. To je samadi. Ne svedočiti ništa je stanje samadi. Buda to stanje zove nirvana, ništa, praznina.

Vaše pitanje je vrlo važno. Pitanje se ne tiče samo psihodeličnog iskustva, već svih vrsta iskustava. Iskustva kao takva nisu duhovna. Kada sva iskustva nestanu i kada ništa ne osećate – niti spavate... U snu ta iskustva nestaju. U dubokom snu koji Patandžali naziva sušupti, „kada nema više snova”, nestaju sva iskustva, ali onaj koji ih doživljava takođe je odsutan. Patandžali kaže da su stanje sušupti i samadi slična stanja, a ipak vrlo različita, dijametralno suprotna. U čemu je njihova sličnost? Slični su po tome što u oba stanja nema iskustava. A kakva je razlika? U stanju sušupti, nema ni onoga koji nešto doživljava. U stanju samadi iskustva nestaju, ali onaj koji ih doživljava je ovde, sedi, tiho posmatra to ništa, svedočeci ništa. To je prosvetljenje. Iskustva mogu da budu kao blesak munje, predivna, mogu da vam pruže veliku radost, ali to nije prosvetljenje.

Prosvetljenje nastaje onda kada svetlost padne na ništa, kada ispunji tu prazninu. Kada se ništa ne vidi u toj svetlosti – to je oslobođenje. Biti oslobođen svih iskustava znači biti slobodan od sveta. „Svet” znači sve vrste iskustava, ono što Kinezi zovu „deset hiljada iskustava” – to je ono od čega se sastoji svet.

Vi kažete: „Iako nisam razumeo šta se događalo, doživio sam iskustvo prosvetljenosti upotrebom halucinogenih droga. Znao sam da je LSD lažan, ali šta je istina i da li je ima, u odnosu na gljive?” Istina je da i one mogu da pruže predivna putovanja, ali i ružna iskustva. Možete da doživite zlatne snove, ali i noćne more. Droga samo izaziva u vama procese. Bilo koji san u vama je spreman da eksplodira, to će se i dogoditi, zbog toga eksplodiraju protivrečna iskustva.

Aldo Haksli kaže da je doživio raj, a Karl Raner je doživio pakao. Karl Raner je protiv droge, Aldo Haksli je sav u drogi. Ako je sve u vama za drogu i sama vaša predrasuda će vam pomoći da doživite predivna iskustva. Vi ćete čekati i nadati se da će se dogodi-

ti nešto lepo, vaša vera će stvoriti čaroliju. Ako ste od samog početka protiv droge, ako ste nepoverljivi, sumnjičavi, uplašeni, ako osećate da ćete morati da prodete kroz neko pakleno iskustvo, ono će biti stvoreno.

Stara sufi izreka kaže: „Pakao se čuva za one koji veruju u njega.” A raj se takođe čuva za one koji veruju u njega. Ali sve je to samo varka. Nema ni pakla ni raja. Vi sami stvarate svoj pakao i svoj raj. Ako u nekom negativnom raspoloženju uzmete LSD, on će vam izazvati noćne more. Ako ste pozitivno raspoloženi, ako letite, volite, LSD će vas odvesti u raj.

Prvi uživaoci droge su živeli u Indiji. Indija zna više o drogi od bilo koje druge zemlje. Bar 10.000 godina 99 posto indijskih asketa je uzimalo drogu, koristili su je još u doba Rig Vede pa sve do danas, uzimali su somu i LSD. Indija zna mnogo o drogi, ona je stvorila tehnologije, tehnike, metodologije kako uzimati drogu. Izlet s drogom mora da bude dobro vođen, on zahteva vođu. Vođa stvara atmosferu, ideju. On vas polako hipnotizuje u vezi s onim što se događa. A u stanju droge, čovek postaje vrlo sugestibilan, duboko sugestibilan, gubi sav razum. Počinje da deluje sposobnost snova, imaginacija je oslabljena. Sada imaginacija može da učiniti i jedno i drugo – može da stvori pakao ili raj. Zato vam je potreban vođa, on vas polako vodi prema raju, prema rajskom iskustvu. On oko vas stvara predivan san, poetičan san. U tom sugestibilnom stanju vi postajete žrtva. Ali vođeni ili ne, iskustvo koje vam pruža droga ili post – sve su to lažna iskustva.

Stanje samadi nastaje kada svedok ostane sam, kada ne svedoči ništa. To je pravo duhovno iskustvo, ako mi dopustite da to nazovemo iskustvom. To zapravo i nije iskustvo, jer za iskustvo su vam potrebne tri stvari: onaj koji nešto doživljava, onaj koji već ima iskustva i samo iskustvo. Al, te tri stvari ovde nedostaju. Postoji samo jedan svedok koji svedoči potpuno ništavilo, prazninu. To je pravo iskustvo. Pravo iskustvo je kada ništa ne doživljavate. A kada postignete to neiskustvo, samo onda možete da smatrate da ste prosvetljeni. U protivnom će iskustva dolaziti i odlaziti, to će biti tek

bleskovi uma, sirovina sna.

Peto pitanje:

Biti asketa, da li je to stvar trenutka ili je to proces? Da bi neko postao asketa, da li mu je zaista potreban guru? Ako guru sve vreme živi u nečijem srcu, zašto je potrebno oblačiti se u narandžastu odeću i stalno nositi brojanicu? Zar Eklavja nije bio pravi učenik?

Pitanje je postavio Kartik. Ovo pitanje je očigledno nastalo u indijskom umu. Mnoge stvari treba razumeti. Prvo pitate da li je asketizam stvar trenutka ili proces.

On je i trenutak i proces, jer to je početak velikog putovanja – zato je to događaj, trenutak, ali i proces. Postavši asketa, vi niste nikud stigli, samo ste počeli da stižete. To je važan trenutak, jer se radi o energetskom skoku iz vašeg uobičajenog zemaljskog sveta, iz potrage za novcem, moći, ugledom. Vi ste se odmakli od toga da tražite istinu. Od spoljašnjeg kretanja u svetu, vi ste se odlučili za pokret prema unutra. Od spoljašnjosti se vaše biće okreće prema unutrašnjem. To je veliki trenutak, jer u njemu se rađa duhovnost. To je velika promena vašeg uzorka života, vašeg životnog stila. Vi nikada više nećete biti isti. Radi se o drastičnoj promeni, o prekidu – prošlost se napušta i vi počinjete ponovo da se radate – ali, to je i proces, jer ste tek na početku. Počeli ste da se krećete prema duhovnosti, ali moraćete to i dalje da radite.

Lao Ce kaže: „Putovanje od 10.000 milja počinje jednim korakom”. Prvi korak je veliki trenutak. Setite se – larva postaje gusenica – to je divan trenutak – jer larva je bila statična, a gusenica se kreće, puzi. Gusenica još nije leptir, ne zna još ništa o letu, ništa o cvetu. Još nije dobila krila, ali je putovanje počelo. Putovanje dugo 10.000 milja. Prvi korak je već učinjen, ona je počela da puzi. Ako je puzanje moguće, onda će jednog dana i let biti moguć. Larva ne može da postane leptir, samo gusenica to može. Svetovan čovek ne

može da stigne do svog bića, to može da učini samo onaj koji se odrekao sveta – samnjasin, asketa. Asketa je veza između larve i leptira. Zato je asketizam i početak putovanja i proces.

Pitate da li je guru zaista potreban asketi. Morate to da me pitate, jer ne možete sami da odgovorite. Kako ćete odgovoriti na važna pitanja? Jer, ovo pitanje je ludo i glupo, ono nema nikakvu važnost. Ako na njega odgovorim, to radim samo zato što vas poštujem, vas kamilu. Ako ne možete da odgovorite na tako ludo obično pitanje, kako ćete da postanete asketa?

Gusenici je potreban leptir. Potrebno je videti leptira kako leti naokolo, kako uživa u cvetovima i medu, u Suncu! To će u gusenici stvoriti želju, čežnju, žed. Čežnja će stvoriti san, san koji će postati stvarnost. Ako gusenica ne počne da razmišlja, nema mogućnosti da postane leptir. Kako ćete početi da sanjate o nepoznatim stvarima? Vi ih ne znate. Vi možete da sanjate samo o onome što znate. Možete da mislite na nešto što ste doživeli u prošlosti. Kako ćete misliti o Bogu, istini, nirvani, o samadiju? To su za vas prazne reči, potpuno bez ikakvog značenja, to je besmislen govor, nerazumljiv govor. Morate da dođete u bliski dodir s osobom u kojoj je istina rođena, u kojoj možete da vidite blesak božanskog. To je sve što je potrebno. Morate da dođete u dodir s nekim ko može da vas zarazi bolešću zvanom „Bog“. Morate da se družite s pijanicom. Kada vidite njegovu radost, njegovo blaženstvo i tišinu, njegov mir i stalozhenost, možda ćete postati žedni, žedni nečega što niste nikada ranije okusili.

Zato je potreban učitelj. Ako to možete da uradite sami, to je predivno, uradite to! Čitajte američku knjigu „Uradi sam!“ Ali time ćete izazvati još veću zbunjenost od one u kojoj se sada nalazite. Vi ste već gomila koja se razdvaja. Više ne možete da se sastavite. Ne kažem da se to ponekad ne dogodi. Nekada se i događa. Bilo je ljudi koji su sami sebi pomogli, ali to su bili posebni ljudi, oni ne dolaze ovamo da postavljaju takva pitanja.

Jednom je došao kod mene neki mladić i upitao me: „Ošo, šta

mislite o braku? Da li da se oženim ili ne? Ja sam neko ko traži, tragalac za istinom.” Rekao sam mu: „Molim vas da se oženite!” On se začudio: „Ali to je vrlo neočekivano! Zašto se vi niste oženili? Došao sam kod vas, jer sam znao da ćete reći da se niste oženili. Zašto?” Odgovorio sam mu: „Zato što nikada nikoga ništa nisam pitao”.

Vi ste lukavi, želite odgovor, želite vodstvo, a ipak se nećete obavezati ni na šta. Želite da jeftino dođete do vodstva.

Nisam nikada nikom postavio ni jedno jedino pitanje. Na fakultetu su se moji profesori ljutili na mene – jer sam uvek odgovarao na njihova pitanja, ali nisam nikada ništa pitao. Prirodno je da su bili ljuti. Ako odgovarate profesoru, on se razljuti. Isterali su me s mnogih koledža, isključili su me, a jedini zločin koji sam počinio je bio taj što sam odgovarao na postavljena pitanja. Čak, ako sam ja ispiti-vao, pitanje je bilo takvo, da je bilo zaista odgovor, a ne pitanje. Profesori su se ljutili. Oni su želeli pitanja na koja bi mogli da odgovore, jer su znali odgovore.

Ako tražite istinu, ako ste u potrazi za njom, biće vam potreban učitelj. I zapamtite, ponavljam to opet: „... to može opet da se dogodi. Dogodilo se meni. Kako onda mogu dakažem da se neće opet dogoditi?” Lao Ce kaže: „Ne moraš ni da izadeš iz svoje kuće, ne moraš da otvoriš ni prozore ni vrata. Sve ćeš pronaći u svojoj sobi, pored sebe.” On je u pravu, ali to se retko događa.

Vi ste lukavi. Vi želite vodstvo, ali ne želite da se sagnete pred učiteljem. Pitate me: „Ako guru sve vreme živi u nečijem srcu, zašto je potrebno oblačiti se u narandžastu odeću i stalno nositi brojanicu?” Pa, nije potrebno! Ali, nije potrebno ni postavljati takvo pitanje. Ako guru živi u vašem srcu 24 sata na dan, vi ste postali prosvetljeni, postali ste buda. Ali, nemoguće je misliti na gurua i 24 sekunde bez prekida. O čemu govorite? Kakva 24 sata!

Pokušajte da mislite na mene 24 sekunde. Stavite ispred sebe ručni sat i pokušajte da mislite na mene 24 sekunde, promašićete 24.000 puta. Proći će sekunda, a vi ćete početi da mislite na prijateljicu, ili u koji bioskop danas da idete. I onda ćete morati da se povučete. Pomislićete: „Šta da radim? Prošlo je 25 sekundi.” I jed-

nu sekundu ćete možda misliti na mene, mlako ćete pomisliti na mene i ponovo me izgubiti. Pokušajte to da radite 24 sekunde. Ako možete da mislite na mene neprekidno 24 sekunde, bez ikakvog prekida, ne treba vam niko u narandžastoj odeći, nikakva brojanica vam nije potrebna. Izjavljujem da ste već asketa.

A vi kažete 24 sata! „Ako guru živi u nečijem srcu sve vreme, kakvog smisla ima stalno nositi narandžastu odeću i brojanicu?”

Ali, ako guru koji živi u vašem srcu kaže: „Nosi narandžastu odeću!”, šta ćete učiniti? Hoćete li da poslušate gurua ili ne? Šta mislite o ljudima koji ovde stalno nose narandžastu odeću? Da li je nose svojevolumino? Ali, guru tako kaže! Šta da se radi? A oni su se zaljubili u gurua. Guru je lud i kaže: „Nosi narandžastu odeću!” Guru je ekscentrik. Prvo se zaljubite u njega, a onda on počne da se šali s vama i kaže: „Nosi narandžastu odeću i brojanicu i izgledaj kao budala. Idi u svet i zasmeljaj ljude!” Ali, ako guru živi u vašem srcu 24 sata dnevno, vi ćete biti spremni da počinite samoubistvo, ako on to kaže!

Pa ipak pitate: „Zar Eklavja nije bio pravi učenik?” Moraću prvo da vam ispričam jednu priču. Samo tako ćete moći to da shvatite.

Čuli ste za Bagavadgitu, za Krišnu učitelja i njegovog učenika Arđunu. Arđuna je učio s Dronom... u mladosti je bio sa svojim učiteljem streljaštva Dronom koji je tada bio najveći učitelj streljaštva. Arđuna je pripadao kraljevskoj porodici. Sva deca kraljevske porodice su učila kod Drone, a Arđuna je bio najbolji učenik.

Drona je pripadao svešteničkom staležu. Jednog dana je kod njega je došao Eklavja. On je bio iz najnižeg staleža u Indiji, ali je takođe želeo da postane Dronin učenik. Drona ga je odbio. Kako bra-min, pripadnik svešteničkog staleža, može kao učenika da prihvati šudru, pripadnika najnižeg staleža? To je jedna od najvećih patologija hinduističkog uma. Taj um je zbog toga oboleo, nije više zdrav. Uprkos tolikim stvarima koje su učinili, ta jedna stvar je uništila sve dobro. Oni su osudili ljudska bića tako kako nikada na svetu nisu bila osuđena. A to su učinili takozvani religiozni ljudi koji izjavlju-

ju da su najreligiozniji ljudi. Oni su učinili nešto vrlo ružno – milione ljudi su isključili iz ljudske rase.

Eklavja je pripadao tim pogaženim, ugnjetavanim ljudima. Ali, on je imao predivno telo i Droni se činilo – jer je bio poznati strelac – da bi on mogao da postane jedan od najpoznatijih strelaca na svetu. Mogao je to da vidi po hodu mladića, po njegovom razgovoru, zaključio je to po koncentraciji njegovog uma. Sve je to Drona dobro uočio. „Ovaj mladić može da postane najbolji strelac svog vremena. Ali, šta će se onda dogoditi s mojim učenikom Arđunom? A on će postati kralj...”

Radilo se o interesu koji mu je bio poveren. Odbio je Eklavju. Učinio je to iz dva razloga. Prvi je bio ovaj: „Ti si šudra, a ja sam bramin, ne mogu da te prihvatim. Čak i senka šudre je neprihvatljiva. Bramini moraju da se okupaju ako senka šudre padne na njih!” I to su „duhovni ljudi”! A senka je nešto nevažno. Ako vi sedite, a šudra prođe pored vas i njegova senka vas dodirne, morate da se okupate. Zagađeni ste njegovim bićem. Šudre nisu nikakvi grešnici, samo su siromašni ljudi, izrabljivani ljudi, proletarijat.

„Pre svega, ti si šudra i zato ne mogu da te primim”, rekao je Drona. Tim rečima je dokazao da uopšte nije duhovan čovek. Možda je bio veliki učitelj streljaštva, ali nije bio duhovni učitelj, nije bio guru. Odbijajući Eklavju dokazao je da nije guru, jer guru nikada nikom ništa ne odbija. Čak ako dođe grešnik, guru ne može da ga odbije. Zbog toga on postoji.

Ponekad ljudi dođu kod mene i kažu: „Mi nismo vredni, mi smo grešnici. Učinili smo ovo pogrešno i ono loše. Ošo, hoćeš li da nas prihvatiš?” A ja odgovaram: „Za koga ja postojim ovde?” Ako lekar kaže pacijentu da ne može da ga primi, jer je previše bolestan, koja je onda svrha lekara? Zašto je on ovde ako prima samo zdrave ljude?

Drona nije bio ni guru ni duhovni učitelj. Mora da je bio vrlo

podao političar. Na površini svojeg bića on je rekao: „Ne mogu da te primim jer si šudra”. Ali duboko u sebi, on je rezonovao ovako: „Ako prihvatim toga Eklavju i on postane slavan strelac, šta će se dogoditi mom omiljenom učeniku? A moj omiljeni učenik će postati kralj, a ne Eklavja. Cela moja budućnost je vezana za mojeg omiljenog učenika. Ako Arđuna postane kralj, ja ću biti kraljev učitelj, a samim tim i vrlo moćan, čak moćniji od kralja! Kralj će doticati moja stopala, a moja zapoved će biti čuvena.” On je želeo da Arđuna ostane najveći strelac. Zato je odbio Eklavju.

Eklavja je otišao u šumu, ali je njegova ljubav prema streljaštvu bila toliko jaka da je napravio kip Drone i počeo da vežba pred kipom. Uskoro su stigle glasine do Dronine škole da je Eklavja postigao uspeh... sâm, bez Dronine pomoći. Njegove sposobnosti su bile takve da mu je i kip bio dovoljan.

I jednog dana se proširila vest da Arjuna nije tako vrstan strelac kao Eklavja. Drona je otišao do Eklavje i uradio nešto, što mu nikada neće biti oprosteno. Zatražio je od njega da mu pokaže svoje umeće. Video je sve i bio potpuno siguran da Arđuna ne može da se poredi s Eklavjom koji je daleko nadmašio Arđunu kao i sve Dronine učenike. Zapravo, nadmašio je i samog Dronu!

Zato je rekao: „Ti si uz moju pomoć naučio streljaštvo, jer si napravio moj kip. Moraćeš nešto da mi podariš, dakšinu.” Kada učenik nauči sve od svojeg učitelja, mora nešto da mu daruje u znak zahvalnosti, bilo šta, makar simbolično. Eklavja je počeo da plače i ječao govoreći: „Ali ja nemam ništa! Možeš da tražiš bilo šta!” A Drona je zatražio njegov palac, palac desne ruke. Eklavja je odmah odsekao svoj palac i dao ga Droni. Bez palca desne ruke, nikada više nije mogao da bude dobar strelac.

Dakle, taj Drona je veliki podlac u hinduističkoj svesti. On uopšte nije bio duhovni učitelj, već vrlo, vrlo podao političar, diplomata. Možda je bio dobar strelac, ali to nikoga ne čini duhovnim. Prvo je odbio Eklavju, a onda dolazi... kakav podlac! Onda dolazi kod njega

da mu nešto daruje i kaže: „Ja sam tvoj učitelj!” Odbio ga je kao učenika, ali sada izjavljuje da mu je učitelj!

Eklavja je zaista bio redak čovek, bio je tako plemenita duša! Drona nije dostojan ni stopala da mu dotakne. Eklavja se nije protivio Droninom zahtevu. A mogao je da kaže: „Odbio si me!” Ali nije rekao ništa. To mu nikada nije ni palo na pamet. On mu je verovao kao učitelju, čak i ako je bio odbijen. Voleo ga je i bio je spreman da mu dâ sve što traži. Dao mu je palac svoje desne ruke i tako postao zauvek osakaćen. Više se za njega nije čulo. Ne zna se šta se s njim dogodilo. Verovatno je otišao u šumu, živio sa svojim plemenom i služio im. Mora da je zaboravio sve o streljaštvu – veliki strelac je bio uništen.

To je ta priča. Kartik je pitao zar Eklavja nije bio pravi učenik. On je bio pravi učenik, ali Drona nije bio pravi guru. Ali vi ne bi trebalo da postavljate to pitanje zato što jednostavno želite da izbegnete brojanicu i narandžastu odeću. Iako ga je učitelj odbio, iako ga nije priznao, Eklavja je otišao u šumu i napravio učiteljev kip. Nemojte da unosite Eklavjino ime u to. Vi ste upravo njegova suprotnost! Šta je brojanica? Ona je samo fizički oblik.

Na jednom mestu ga je učitelj odbio, a na drugom je bio spreman da ga prihvati! I mada ga je učitelj odbio, Eklavja je napravio njegov lik i uspeo uz pomoć tog lika. Ne mešajte Eklavju s vašim pitanjem. Ono je protivrečno, ono vam protivreči, ne dokazuje da ste u pravu, već da uopšte niste u pravu. Čak ni čovek kao što je bio Eklavja nije mogao da uradi ništa bez lika! Lik mu je bio potreban, on mu je pomogao, stvorio je određenu atmosferu, klimu. Ako je ljubav potpuna, brojanica nije nemoćna. Onda ona nije drvo, već vaše srce. Onda lik na brojanici nije samo slika, već zavisi od vaše ljubavi. Koliko ljubavi unesete u nju, toliko će života imati. I onda je potrebna. Ona oko vas stvara posebnu atmosferu, a vi ćete samo u određenoj klimi procvetati.

Šesto pitanje:

Dok se čovek razvija duhovno, interes za seks može da oslabi. Ako me u to vreme seks ne zanima, znači li to da starim, ili sam bliži prosvetljenju?

Postoji jedno merilo kojim se to određuje: ako vaša seksualnost nestaje, a vi postajete sve puniji ljubavi, onda se ne radi samo o staranju. Ako s vašom seksualnošću nestaje i ljubav, onda se radi o staranju.

Zar niste primetili? Stari ljudi postaju bezosećajni, prigovaraju, uvek su ljutiti, grubi, puni su gorčine, uvek pronalaze izgovore da muče druge, uvek osuđuju druge. Šta se događa? U času kada čovek postaje manje seksualan, životni sokovi počinju da se suše. Kada jednom uvene magičnost želje, ljudi postaju slični pustinji. Sva njihova svežina postoji zbog njihove seksualnosti i senzualnosti. Sve njihovo cvetanje je zbog seksa i ničeg drugog. Dakle, ako jednom seks postane manje važan, njihova svežina počinje da nestaje. Postaju manje komunikativni, uvek su ljuti, sasvim se okreću svom egu.

Niko ne voli stare ljude, čak ni njihova deca. Razlog nije starost. Razlog je da oni postaju slični steni kada nestane magičnost želje... A kada nestanu njihove želje, oni postanu ljubomorni na želje drugih. Star čovek ne može da podnese da ste vi zaljubljeni. On vas uvek prati svojim očima koje osuđuju, jer on svakako zna da je ludo biti zaljubljen: „Ja sam to doživio i znam da je potpuno uzaludno zaljubiti se”. To se događa starim ljudima, to se događa i starim zemljama.

Ako u Puni otkrijete da vas kritikuju jer šetate pod ruku s vašom izabranicom i ljudi gledaju na vas očima koje osuđuju, to je zato što je zemlja istrošena, ostarela. Znači da je to vrlo stara zemlja, da je magičnost želje izumrla. Nema više čarolije. Zemljom dominiraju stari ljudi koji ne prihvataju mlade. Stari ne mogu da prihvate mlade i radost mladih – to ih vređa.

Evo, dakle, merila: ako jednostavno starite, nećete postati samo aseksualni, postaćete isušeni, dosadni, mrtvi, počecete da osuđujete

druge ljude koji su još mladi. To je jedna vrsta osvete. Duboko u sebi, oni su ljubomorni. „Kako se dogodilo da je moja želja nestala, a drugi još nešto žele? Ja umirem, a vi ste puni ljubavi. Smrt vam se svakog trenutka približava, a vi još tražite ženu ili muškarca, još pevate i igrate?” To je starim ljudima neprihvatljivo.

Ali ako starost nije samo starenje, već i mudrost, onda će se javiti nešto sasvim drugo. Stariji čovek će se osećati vrlo, vrlo srećno s ljudima koji se vole. Iz njega će uvek zračiti blagoslov, blaženstvo. Kad god ugleda nekoga ko je zaljubljen, njegove će se oči ispuniti radošću. On će ih blagosiljati jer zna da svaka želja ima svoje doba. On savršeno dobro zna da je u njegovoj mladosti njegov otac bio takođe razočaran, ali ga on nikada nije slušao. Sada zna: „Ni moj sin me neće poslušati. I dobro je da je tako, jer ako me bude slušao, nikada neće moći da živi svoju mladost.” Neproživljena mladost prodire u starost. A onda starost postaje prljava, ružna, impotentna. Vi sada ne možete da proživljavate ta iskustva, ali se ona i dalje učvršćuju u vašem umu. Ona se i dalje javljaju kao snovi, kao želje. Telo više ne može da ih prihvati, ali um nastavlja svoj posao. Seks počne da deluje putem mozga. A to je najpokvarenije stanje seksa, kada postane cerebralan. On mora da bude genitalan, a ne cerebralan – ali seksualni mehanizam više ne funkcioniše i sva energija je otišla u glavu.

Ako je čovek srećno proživio svoje detinjstvo, on će iz njega izaći kao odrastao. Ako je svoju mladost savršeno proživio, postaće odrastao starac – mudar, srećan, ćutljiv, smiren, miran, pun ljubavi. Iščezavanjem seksa neće nestati ljubav. Zapravo, biće je još i više, jer energije koja je bila uključena u seks više nema. Sva energija je sada dostupna ljubavi. Star čovek može da bude tako pun ljubavi kako mlad čovek nikada ne može, jer mladi imaju druge interese.

Mladom čoveku je ljubav sekundarna. Sav njegov interes je okrenut prema seksu. Kada mladić kaže devojci: „Volim te”, on planira samo kako da uskoči u krevet s njom. On zna da je sve to ludo, ali mora to da uradi, to je deo igre. Ako ženu iznenada upitate da li hoće u krevet s vama, ona će možda početi da viče, ili će pozvati policiju. Morate da je uverite. Ali, i ona razmišlja... Zato, ako je

predugo uveravate, postaće joj dosadno. Ako i dalje samo pričate: „Volim te, volim te!“, ako nema nagoveštaja skakanja u krevet, ona se zasiti toga. Uvod ne sme da bude predugačak. Nemojte da sledite Džordža Bernarda Šoa, čija knjiga ima sto, a uvod dve stotine stranica. Ko nakon uvoda želi knjigu? Uvod mora da bude uvod. On samo olakšava stvari.

Mlad čovek se zanima za seks, a ne za ljubav. Ljubav je izgovor, ljubav je uljudnost, kultura, sofisticiranost, ali mladićev glavni interes je seks. Ljubav je kao šećer u koji možemo da uvaljamo gorke pilule – to zanima mladog čoveka. Njegova prava ljubav je seks.

Nije slučajno da su mladi ljudi celog sveta seks počeli da zovu „voditi ljubav“. To je njihova ljubav, njima dubina nije poznata. Mlad čovek mora da ostane plitak, jer je i seks plitak. Mladost ne poznaje dubine, ona ne zna za mirno razumevanje. Mladost je grozničavost, ona je divlja. Dobro! Ne kažem da je to loše: to doba stvara mogućnost rasta. Morate da prođete kroz mnoga iskustva, slatka i gorka. Morate da prođete kroz mnoge stupnjeve grozničavosti, ekstaze, uzbuđenja. Samo nakon toga nastaje trenutak kad počinjete da shvatate. Ta iskustva vas pripremaju, pročišćuju. Morate da prođete kroz vatru mudrosti da biste postali čisto zlato u starosti. Pravi starac je mudar, iz njega izbija neka svetlost. On je živio svoj život, postao je zreo. On zna šta je život, poznaje njegove radosti i tužge, njegove uspone i padove, njegov pakao i raj. On je sve video. Videvši sve, u njemu se rađaju razumevanje, saosećajnost i ljubav.

Ovo dakle, mora da bude merilo: ako se s nestankom osećanja za seks u isto vreme pojave ljubav, saosećajnost i razumevanje, onda to ne znači da starite, već da se bližite prosvetljenju. Ali ako nije tako, tada jednostavno starite. Stariti – to nije neka velika sposobnost – svi to dožive, to se događa svima. Ali rasti u mudrost to je sposobnost, to je ono pravo.

Čuo sam ovu priču...

Sveti Petar je razgovarao s nekom vrlo privlačnom mladom devojkom na rajskim vratima: „Dok si bila na Zemlji, da li si uživala u promiskuitetu, pušenju, plesu ili nekim drugim oblicima mlada-

lačke obesti?“ pitao ju je.

„Nikada, nikada!“, odgovorila je devojka.

„Pa zašto onda nisi došla ranije?“ upitao je Sveti Petar.

„Bila si mrtva godinama!“

Nemojte umreti pre smrti!

Čuo sam i ovu priču:

Neki antropolog na Javi je naišao na malopoznato pleme koje je imalo čudan posmrtni obred. Kada čovek umre, zakopaju ga i ostave u zemlji 60 dana, a zatim ga otkopaju. Nakon toga ga polože u mračnu sobu na hladnu kamenu ploču. Dvadeset najboljih plemenskih devojaka zatim pleše tri sata erotične plesove oko leša.

„Zašto to radite?“ upitao je antropolog plemenskog vođu koji je odgovorio: „Ako ne ustane posle tri takva sata, sigurni smo da je mrtav!“

Nemojte misliti da se približavate prosvetljenosti ako postajete mrtvi. Prosvetljenost nije kvalitet smrti, već kvalitet zrelog života, bogatog života. Onaj ko je proživio svoj život na mnogo načina, dobrih i loših, koji je bio svetac i grešnik, koji ima iskustvo raznolikosti, svih mogućnosti, taj postaje zreo. A bogatstvo, veličanstvenost jeste u zrelosti.

Neka vam ovo bude merilo, uvek prosuđujte ovim merilom: ako ljubav raste, javlja se saosećanje, raste razumevanje. Onda ste na pravom tragu. Ako ljubav umre s vašom seksualnošću, ako umiru razumevanje i saosećanje, onda ste na pogrešnom tragu.

Poslednje pitanje:

Zaista ste me zbunili kada ste govorili o razlici između ljubavi i dopadanja. Rekli ste da je ljubav obaveza, ali ja sam mislio da je obaveza, jedna vrsta vezanosti. Ima mnogo ljude koje volim, ali ne osećam obavezu prema njima. Kako mogu da predvidim da ću ih voleti i sutra?

Pitanje je vrlo značajno. Moraćete vrlo, vrlo dobro da promislite jer to je takođe i veoma suptilno i kompleksno.

Šta mislim kada kažem da je ljubav obaveza? Ne mislim da morate da se obavežete za sutra, ali obećanje je već ovde. Ne morate ništa da obećate, ali već ste dali obećanje. U tome je sva suptilnost i kompleksnost. Vi ne kažete: „Voleću te i sutra”, ali u trenutku ljubavi, to obećanje se daje, ne treba mu drugi izraz.

Kada nekog volite, ne možete da mislite drugačije. Ne možete da mislite da tu osobu jednog dana više nećete voleti, to nije deo ljubavi. Ne kažem da nećete moći da izađete iz te ljubavne veze. Možda hoćete, a možda i nećete. Nije stvar u tome. Ali, kada ste u ljubavnom trenutku, kada poteče energija između dvoje ljudi, stvara se most, zlatni most i oni su povezani tim mostom. Jednostavno, ne događa se sledeće: um ne može da prihvati i shvati da će doći vreme kada nećete biti s tom osobom, niti ona s vama. To je predanost. Ne morate mnogo da govorite, nema potrebe da se udvarate i dajete formalne izjave: „Ostaću zauvek s tobom!” Zapravo, takva formalna izjava samo pokazuje da nema ljubavi, da vam je potreban legalni dogovor. Ako postoji predanost, nema potrebe ni za kakvim legalnim dogovorom.

Brak je potreban, jer nedostaje ljubavi. Ako postoji duboka ljubav, venčanje nije potrebno. Kakve svrhe ima venčanje? To liči stavljanju noge na zmiju, ili bojenju purpurne ruže crvenim bojama. To je nepotrebno. Zašto se udvarati? U vama mora da postoji neki strah... ljubav nije potpuna. Čak i kada duboko volite, razmišljate o mogućnosti da ćete sutra možda napustiti tu ženu. A ona razmišlja: „Ko zna? Sutra me možda ovaj čovek napusti. Bolje je vezati se. Prvo neka se sve ozakoni, a onda ćemo videti.” Ali šta to pokazuje? Jednostavno pokazuje da ljubav nije potpuna. Inače, potpuna ljubav ima kvalitet obaveze po sopstvenoj volji. Ona se ne treba da se tera na to, već je to njena urođena osobina.

Kada ste zaljubljeni, ona vam se prirodno javlja, vi ništa ne planirate. Taj osećaj se javlja spontano i pretvara se u reči: „Uvek ću te voleti!” To je taj trenutak dubine. On ništa ne govori o budućnosti, to nije obećanje. Radi se o tome da je dubina i potpunost ljubavi

takva da automatski osećate potrebu da kažete: „Uvek ću te voleti. Čak ni smrt neće moći da nas rastavi.” To je osećaj potpune ljubavi.

I dopustite da ponovim; to ne znači da ćete i sutra biti zajedno. Ko zna? Nije smisao u tome. Sutra će se pobrinuti samo za sebe. „Sutra” se nikada ne ponavlja u umu koji je zaljubljen. „Sutra” se ne razmatra, budućnost nestaje, trenutak postaje večnost. To je obaveza. A sutra... možda ne budete zajedno, ali vi niste nikoga izdali. Vi ne zavodite, ne varate.

Žalosni ste zbog toga, žalićete, ali moraćete da se rastanete. Ne kažem da to mora da se dogodi. Možda se i ne dogodi. Sve zavisi od hiljadu i jedne stvari.

Život ne zavisi samo od vaše ljubavi. Kada bi zavisio samo od nje, živeli biste zauvek. Ali, život zavisi od mnogo stvari. Ljubav ima osećaj: „Mi ćemo zauvek živeti zajedno”. Ali, ljubav nije ceo život. Kada se javi, toliko je jaka da se čovek opije njom. Ali, postoji hiljadu stvari, ponekad malih stvari.

Možda se zaljubite u nekog čoveka i u tom trenutku ste spremni da s njim odete i u sam pakao. Možete to da kažete, a da nikoga ne varate. Potpuno ste iskreni i poštteni, pa kažete: „Ako moram u pakao s tobom, otići ću i tamo!” Kažem ponovno da ste iskreni, ne govorite ništa lažno. Ali sutra, kada budete živeli s tim čovekom, male stvari mogu da vas pokolebaju – na primer, prljavo kupatilo. Pakao je predaleko, nema potrebe ići tako daleko – dovoljno je prljavo kupatilo! Ili samo mala navika: čovek noću hrče i to vas izluduje. Bili ste spremni da odete u sâm pakao, to je istina. Tog trenutka je to bila istina, a ne laž, niste imali drugih ideja – ali čovek noću hrče, ili njegov znoj strašno zaudara. Ili, ima loš dah i kad vas ljubi, čini vam se da vas muči. To su male stvari, sitnice. Čovek nikada ne razmišlja o njima kada je zaljubljen! Ko se brine za kupatilo, ko misli na hrkanje? Ali, kada živite s nekim, upleteno je hiljadu stvari, a svaka ta sitnica može da postane stena, može da ubije cvet ljubavi.

Zato ne kažem da obaveza znači obećanje. Kažem jednostavno da je trenutak ljubavi ujedno i trenutak obaveze. Vi ste potpuno u njemu, on je tako odlučan. Naravno, iz toga trenutka nastaje drugi. Zato postoje sve mogućnosti da možete da budete zajedno. Sutra se ra-

da iz danas. Ono neće nastati iz ničega, razviće se iz danas. Ako je danas postojala velika ljubav i sutra će doneti istu ljubav. Postojanje kontinuitet. Zato je moguće da volite, ali uvek postoji – „možda”. A ljubav to razume.

Ako jednog dana ostavite svoju izabranicu, ili ona ostavi vas, nećete početi da vičete na nju: „Šta sada misliš? Rekla si mi jednog dana da ćeš zauvek biti sa mnom. A šta je sada? Zašto odlaziš?” Ako ste voleli, ako ste upoznali ljubav, shvatićete. Ljubav u sebi ima tu osobinu poverenja.

Ljubav je misterija. Kada je tu, sve izgleda predivno, kada je nema, sve postaje jednostavno otrcano, beznačajno. Nekada niste mogli da živite bez te žene, a sada ne možete da živite s njom. A oba stanja su autentična.

Vi pitate: „Zaista ste me zbunili kada ste govorili o razlikama između ljubavi i dopadanja. Rekli ste da je ljubav obaveza. Ali, ja sam mislio da je obaveza jedna vrsta vezanosti.” Moje shvatanje obaveze se razlikuje od vašeg. Vaše shvatanje je legalno, moje nije. Ja sam vam jednostavno opisao kvalitet ljubavi i šta se događa kada vas ona obuzme – događa se poverenje.

Moje askete imaju duboko poverenje, ali to duboko poverenje ne stvara ljubav, već ljubav stvara poverenje. Prvo dolazi ljubav, a zatim poverenje. Ako jednog dana ljubav nestane, i to poverenje će nestati, ono je bilo samo sena. Kada ljubav ode, nemojte da govorite o poverenju, jer ste onda nerazboriti. To je onda bila samo senka ljubavi. Poverenje uvek dolazi s ljubavlju. Ako nema više ljubavi, nema ni poverenja, i ono nestaje. Nećete sada da se vežete za tu obavezu. Nema više obaveze ljubavi. Ljubav je obaveza. Ali, kada ljubav prođe, ni obaveze više nema. To je moje mišljenje. Kada ljubav nestane, sve obaveze nestaju. To je moj stav.

Ja razumem i vaše shvatanje. Vi mislite: kada ljubav nestane, šta je s obavezom? Vi tako mislite. Vi želite da se obaveza nastavi i onda kada ljubavi više nema. Vaše mišljenje o obavezi je pravovaljano.

Uvek zapamtite: dok me slušate, pokušajte da pratite ono što govorim. To je teško, ali morate da pokušate. Ako tako postupite, vaše

mišljenje će nestati. Polako, polako, otvoriće vam se prozor i moći ćete da vidite ono što ja mislim. Inače će biti zbrke. Ja kažem nešto, a vi čujete nešto drugo.

Poslušajte ovu malu anegdodu:

U novinama se pojavio oglas u rubrici „Traži se!": Potreban muškarac, belac, da opsluži pavijana zbog naučnog eksperimenta. 1000 dolara.”

Nakon nekoliko nedelja na oglas je odgovorio čovek, ali je postavio tri uslova: neće biti predigre, deca moraju da budu katolici, treba mu vremena da dođe do 1000 dolara.”

Ono što vi razumete, zavisi od vas. Tumačenje dolazi iz vaše prošlosti, vi pribavljate značenje. Zapamtite: ako slušate moja predavanja, izbegavajte da slušate tuđa mišljenja o tim temama. Pokušajte da čujete i moje mišljenje. Onda neće biti zabune. Inače će reči biti moje, a značenje vaše. To će dovesti do velike zabune u vašem umu.

Biti sa mnom liči na ljubavni odnos. Kada ste sa mnom, stvara se jedna vrsta energije koju ja sâm ne mogu da stvorim, a ni vi sami ne možete da je stvorite. Ta energija nastaje samo onda kada je dvoje ljudi zaljubljeno, kada oboje doprinose nastanku energije. Atmosfera koja se ovde stvara, ne može da se stvori bez mene, a ni bez vas. Vi morate mnogo da doprinesete. Disciplina ne postoji samo zato da neko bude pasivan, on mora da bude aktivan u ljubavi. Kada su i učitelj i učenik aktivni, kada se aktivno približavaju jedan drugom, onda nešto od drugog sveta prodire u običan svet.

Sâm Buda je jedno, a Buda sa svojim društvom dobrih ljudi, sanga, sa svojom zajednicom je nešto drugo. Buda sâm je predivan cvet, ali gotovo nepovezan s postojanjem. On će nestati, pre ili kasnije, uvenuće i postati mit. A ljudi će se pitati da li je ikada postojao, ili možda nije?

Buda sa zajednicom je vrlo, vrlo konkretna stvarnost – nije samo cvet ukorenjen u zemlji. Učitelj pronalazi korene u zemlji preko svojih učenika. Učitelj pripada nebu, on može da leti, ima krila, ali nema korene. On može da ih stekne samo preko vas. A kada se učitelj

ukoreni u zemlji, na Zemlji se dogodi nešto izuzetno važno. Stvori se atmosfera, tlo. Stvori se nova psihologija. U toj psihologiji mnogi cvetovi će se rascvetati. Ljubav je čudo, ona je alhemija.

U knjizi "Mali princ" postoji ova pričica:

On je bio s lisicom, a ona mu je rekla: „Ne mogu da se igram s tobom, jer nisam pripitomljena.”

„Oh, izvini!”, rekao je mali princ. Ali, kada je razmislio, dodao je: „Šta znači pripitomiti?”

„To je nešto gotovo sasvim zaboravljeno”, rekla je lisica. „Izraz znači: stvarati veze.”

„Stvarati veze?”

„Upravo tako”, rekla je lisica. „Za mene ti nisi ništa drugo nego mali dečak nalik na stotine hiljada drugih malih dečaka. Ti mi nisi potreban. Ni ja nisam potrebna tebi. Ja sam za tebe samo lisica, kao stotine hiljada drugih lisica. Ali, ako me pripitomiš, bićemo potrebni jedno drugom. Ti ćeš za mene biti jedini na svetu. Ja ću za tebe biti jedina na svetu...”

„Počinjem da shvatam”, rekao je mali princ.

Između učitelja i učenika se dešava najdublja veza ljubavi, događa se najveće pripitomljavanje. Ako vi niste učenik, ja sam samo jedan od milion ljudi. Ne značim vam mnogo. Kada jednom postanete učenik, onda sam vam ja jedinstven i ne postoji niko ko može da se uporedi sa mnom. Kada postanete moj učenik, i vi ste jedinstveni meni, uspostavljaju se veze. Ja počinjem da puštam korenje kroz vas... to je susret neba i Zemlje. U tom susretu je sve moguće, čak i nemoguće postaje moguće.

Dok me slušate, ne slušajte samo moje reči. I reči su potrebne. One su posuda, ali ne i sadržaj. A znati razliku između posude i sadržaja, to je početak mudrosti.

Dovoljno za danas?

Poglavlje 6

Budite potpuni, jedino tada postojite

Prvo pitanje:

U ljubavi, kao i u meditaciji, postoji neobično divan trenutak nestajanja, iščezavanja. Da li je moguće da se čovek, koji još nije bez ega, niti je prosvetljen, svesno sastane sa smrću, da je pozdravi i uživa u njoj? Vi ste svuda, ali pošto umremo, da li ćemo moći da ostanemo u skladu s vama, bez obzira na to da li ste u telu ili ne? Molim vas, pričajte o smrti!

To je vrlo važno pitanje. I vrlo ozbiljno. Postavila ga je Ma Ananda Šefali. Ona je jedna vrlo, vrlo stara žena i ona će se kad-tad susresti sa smrću. Dobro je da se pripremi, dobro je da bude spremna na smrt.

Prvo što bi trebalo da znate o smrti jeste sledeće: ako ste upoznali ljubav, upoznali ste i smrt. Ako znate šta je meditacija, znate i šta je smrt. Ona ne donosi ništa novo. Nova je samo za one koji nisu voleli, koji nisu meditirali.

Šefali ne treba da se boji: ona duboko meditira i intenzivno je volela. Ona je stara žena s kojom sam razgovarao pre nekoliko dana, koja je postala slična detetu; u njoj se dete rodilo i ona više nije ni kamila ni lav, već je postala dete. Zaboravila je svoje telo, telo nije važno. Samo telo stari. Ono živi u vremenu, ali najdublja čovekova srž je uvek van vremena. Ona se nikada ne rađa, niti ikada umi-

re. Telo je rođeno, ono umire. Um se neprestano rađa i neprestano odlazi u smrt. Ali, postoji svedok u vama koji posmatra celu igru. Taj svedok je vaše pravo biće. On jednostavno posmatra. Posmatra rođenje, ljubav, meditaciju, posmatra smrt. Jedini kvalitet koji postoji jeste kvalitet svedoka, kvalitet čistog ogledala koje jednostavno odražava sve što se događa.

Šefali ne treba da se boji. Savršeno sam zadovoljan njenim radom na sebi. Ona je pokazala veliku hrabrost. Da postanete opet de- te, potrebna je izdržljivost – potrebna je izdržljivost, jer će vam se ceo svet smejati. Ceo svet će misliti da ste poludeli. Nećete nigde pronaći utočišta, izgubićete svoj ugled. Ljudi će početi da vas izbegavaju. To se dogodilo Šefali. Kada se vratila u Holandiju, pisala mi je: „Čudno, prijatelji me izbegavaju. Ljudi koje sam poznavala ceo život jednostavno se trude da se ne sretnu sa mnom. A ja sam im donosila toliko radosti, donosila sam im otvoreno srce.” Ali, ko želi otvoreno srce? Ko želi radost? Ljudi traže nevolje, ljudi gomilaju nevolje, ljudi se hvataju za svoj pakao. Izbegavaju sve što može da im donese radost koliko god mogu. Uvek nalaze alibi, usklađuju se sa zdravim razumom. Blaženstvo se osuđuje, nevolja se ceni.

Uvek kada vidite zaista srećnog čoveka, u vama se javi misao: „Da li je on poludeo?”, jer takozvani zdravi ljudi nikada nisu srećni. Zdrav duh je postao gotovo sinonim za nevolju, izduženo lice, tugu, ozbiljnost. Zdrav duh je postao sinonim za opterećenost osećanjima; čovek životari nekako, povlači se posvuda, a nikuda ne stiže nego u smrt. Zdrav duh postao je sinonim za ideju da je život beskoristan, da čovek mora da bude lud da bi bio veseo.

Zaista je potrebna hrabrost suprotstaviti se toj gomili sveta, jednoj gomili. Niko ne zna kako da bude radostan, niko ne pleše, nitko ne peva. A iznenada vi počnete da pevate. Svi se zaprepaste. „Nešto se dogodilo!” Svi počinju da vas savetuju. Ali, svi su protiv vas. Vi ste opasni! Strah se javlja usred gomile: „Ko zna? Možda ste u pravu!” Javlja se sumnja. Ako ste vi u pravu, onda ostali nisu. To je neprihvatljivo. Vi ne smete da budete u pravu. Samo onda oni mogu da budu sigurni da su u pravu. Zato su razapeli Isusa.

Hršćani predstavljaju Isusa žalosnog i jadnog. Da je on zaista

bio takav čovek, niko se ne bi trudio da ga razapne na na krst. Ljudi bi ga voleli i poštovali. Proglasili bi ga svecem. Ali, on je bio čovek koji je voleo proslave – voleo je da slavi male stvari u životu – zabavu i druženje s prijateljima, piće. Davao je drugačiji ton religiji. To je bilo neprihvatljivo, nešto što se nije moglo tolerisati. Morali su da ga razapnu na krst. Morali su da ga zaustave. Morali su da mu kažu da se smiri! Bio je toliko opasan da je bilo riskantno da mu dopuste da živi. Morali su da ga unište. I onda su stvorili svog Isusa, onakvog kakvog bi voleli da je bio pravi Isus – žalosnog, jadnog, na krstu. Nije slučajno da je hrišćanstvo uzelo krst kao simbol. Smrt kao simbol? Raspeti čovek kao simbol? To mora da vas razalosti!

Kada dođete u crkvu, atmosfera je vrlo tužna. Atmosfera je kao na groblju, mora da bude takva. Crkva je stvorena oko krsta, a ne oko Hrista! Zato ja hrišćanstvo zovem „krstanstvo”. Prostor koji je stvoren u crkvi se nalazi oko krsta. Sklonite krst i hrišćanstvo će nestati. Neka Hrist zapleše i hrišćanstvo će nestati. Neka on uzme sviralu, neka zasniva, zapeva, onda će se svi vaši biskupi i nadbiskupi, pape i sveštenici zaprepastiti: „Šta ovaj čovek radi?” I opet će ga raspeti. Oni veruju samo u raspeti život, oni mogu da veruju samo u leš. Oni su protiv života.

Ljudi koji su odlučili da se Isus razapne su takođe bili biskupi i sveštenici i nadbiskupi. Ali, u to vreme ih nisu tako nazivali – nazivali su ih rabini – ali, bila je ista ta vrsta ljudi, nije bilo nikakve razlike.

Šefali je bila hrabra, a onaj ko je hrabar u životu biće hrabar i u smrti. Ona je naučila da je jedini način postojanja: biti hrabar. Ona ne mora da se boji, ona može da uđe u smrt plešući. Smrt će joj otkriti ono što su joj otkrile ljubav i meditacija – samo će joj se sve otkriti dublje, to je razlika. Ono što je bilo blesak u meditaciji i ljubavi, postaće apsolutna stvarnost u smrti. Smrt je najuzvišenija vrsta ljubavi i najviša vrsta meditativne energije.

Ako znate kako umreti, smrt je transformacija, a vi nećete biti uništeni. Vi uništavate smrt ako znate kako da umrete – smeškajući se, sa osmehom u vašem biću, sa srdačnim dočekom. Smrt nije samo. To je samo Bog, vaš voljeni koji dolazi k vama. Nazvati to smr-

ću je pogrešno shvatanje. Kao takva, smrt ne postoji. Čovek samo menja telo, a putovanje se nastavlja. U najboljem slučaju, smrt znači prenočiti u konačistu. Ujutro ponosno odlazite. Život se nastavlja.

Smrt je odmaranje. Smrt uopšte nije smrt – vi niste uništeni. Život ne može da bude uništen, on je večan. Smrt je samo jedna njegova epizoda. A smrt nije protiv života, ona je komplementarna sa životom. Ona je odmor, pauza. Vi ste mnogo pevali, sada vam je potreban odmor – vaše grlo je umorno, vaše glasne žice su umorne. Toliko mnogo ste plesali! Plesali ste 70, 80 godina – noge su vam umorne, voleli biste da se malo opustite. Smrt vam dopušta to opuštanje. Vi ste se smejali, živeli i voleli – smrt vam daje priliku da ponovno oživite. Ona vas vitalizuje, a ne uništava. Smrt je nestvarna. Ona liči na dubok san, malo je duga, malo dublja, ali liči na san.

Ako ste voleli, onda vaša ljubav ostaje. Ako ste meditirali, vaša meditacija ostaje. Ostaje sve što ste stekli u svom unutrašnjem svetu, nestaje sve što ste nagomilavali u spoljašnjem svetu. Smrt može da uzme samo ono što posedujete. Ona ne može da uzme ono što vi jeste. Novac posedujete. Njega će vam uzeti. Moć posedujete, i nju će vam oduzeti. Meditaciju ne posedujete. Ona nije nešto što možete da posedujete. Ona je kvalitet vašega bića. To ste vi! Ljubav ne posedujete, ona nije posed, ona je postojanje. Unutrašnje bogatstvo će početi s vama, spoljašnje bogatstvo će vam biti oduzeto. Jer spoljašnje pripada telu, telo će propasti, a ceo spoljašnji svet će nestati s njim, propašće.

Šefali može da ode srećna. Kada smrt dođe, ona može da pleše, da se moli. Ona će pronaći svog voljenog.

Njen strah je takođe istinit: ona se boji da još nije ostala bez ega. To je početak postojanja bez ega – osetiti: „Ja još nisam bez ega”. Egoisti to nikada ne osećaju. Oni misle da su bez ega. Prvi nagoveštaj, prvi zrak jutarnjeg sunca donosi osećaj da još imate ego.

Ona kaže: „Još nisam prosvetljena”. To je početak prosvetljenosti. To je prvi osećaj, prvi doživljaj – „ja” nestaje. Kada „ja” potpuno nestane, događa se prosvetćenost.

Moj osećaj o Šefali je ovaj: njena smrt će postati njen šatori, njen

samadi. *Posmatrao sam izbliza njeno napredovanje prema unutrašnjem biću – ostala joj je još samo vrlo malo da pređe. Ako može da prihvati smrt potpuno, i ta udaljenost će nestati, ona će učiniti energetski skok.*

Postoje tri stvari koje mogu da postanu prosvetljene: jedna je meditacija, druga je ljubav, a treća smrt. A smrt je najveća, jer je najprirodnija. Ljubav može da se dogodi, a možda i ne. Ona nije neizbežna. Milioni ljudi su odlučili da žive bez ljubavi. Oni žive, ali nikada ne vole. Dakle, ljubav nije neophodan fenomen, morate da tražite i istražujete – ona je tegobna. Samo pojedini ljudi se upuštaju u tu pustovinu. Ljubav je u tom pogledu prirodnija, jer je ona nešto što je ugrađeno u vaše biće. Meditacija nije tako ugrađena. Ljudima nedostaje i ljubav, šta onda reći o meditaciji? Samo pojedini ljudi se upuštaju u meditaciju.

Ali smrt je neodložna. Ne možete da je izbegnete, ne možete da je izaberete, ona je tu i svako mora da prođe kroz nju. Ona je apsolutna, ona ne izbegava dužnost. Sve što možete da učinite jeste ili da uđete u nju plešući ili opušteni ili držeći se grčevito života. Ako se opirete, propustićete doživljaj smrti. Ako joj idete u susret radošno, imaćete doživljaj smrti. Propustiti doživljaj smrti znači propustiti Boga, jer u smrti se ljubav i meditacija razvijaju automatski. Smrt vam oduzima život i onda nestaje preostalih deset posto. Samo svedok ostaje – to je meditacija. Smrt oduzima sve vaše vezanosti, sve vaše strasti i kada one nestanu ljubavna energija je čista. Ona više nije odnos, ona postaje stanje bića. Smrt jednostavno pročisti vašu ljubav i meditativnost. Vaša svest i ljubav se kupaju i izlaze sasvim čiste, pročišćene u smrti.

Ako odlazite veselo, smrt može da postane vaš samadi. Šefali će to sigurno doživeti.

A ona pita: „Da li je moguće da se čovek, koji još nije bez ega... svesno sastane sa smrću, da je pozdravi i uživa u njoj? Vi ste svuda, ali pošto umremo, da li ćemo moći da ostanemo u skladu s va-

ma, bez obzira na to da li ste u telu ili ne?"

Smrt ne pravi nikakve razlike, ona je apsolutno nematerijalna. Ako ste me voleli, ako ste bili u skladu sa mnom, ostaćete u skladu i dalje. Smrt će to samo intenzivirati, jer će prepreke biti uklonjene. Telo je prepreka, um je prepreka. Kada sve prepreke nestanu, doći će do velikog stapanja. A učenik će saznati svoje prvo iskustvo pobožnosti dok se bude stapao s učiteljem. To je privilegija učenika. Onda se događa drugo stapanje. Prvo stapanje je s učiteljem, jer je on bio „bog” učeniku, učitelj mu je bio simbol Boga. Prvo iskustvo dakle biće stapanje s učiteljem, postati jedno s učiteljem. Drugo iskustvo je stapanje s postojanjem. A to je lakše.

Teško je stopiti se direktno s postojanjem. Strahota takvog stapanja je takva da možete da ustuknete. Potreban vam je Hrist između vas i postojanja, jer Hrist je ljudski i božanski – to je dualistička priroda Hrista ili učitelja. On je kao vi, možete da ga držite za ruku. Kada jednom držite njegovu ruku, otkrićete polako da njegova ruka nestaje, a vi ste ušli i ne znajući u nešto veliko, u beskraj. Ali, onda više nema vraćanja, onda ste već sve okusili, već ste opijeni.

Postojanje je kao okean, možda se bojite. Učitelj je kao mali izvor, ne morate da ga se bojite. S izvorom možete da plešete, možete da mu dopustite da se izlije na vas, možete da mu dopustite da vas oblije vodom. Ali, s tom vodom vi malo pomalo nestajete. I onda ste spremni da uđete u okean, u veliko, u beskraj.

Drugo pitanje:

Ošo, da li Vi nekada pogrešite? Ako da, koja je vaša najveća greška?

Ja ne radim ništa drugo nego grešim. Živim kroz greške, preživljavam kroz njih. Ne volim male stvari, jednostavno sam protiv malih merila. Volim samo velike stvari.

A vi me pitate koja je moja najveća greška u životu. To što sam vas uveo u asketizam! Sada imam 50. 000 živih grešaka koje se kre-

ću svetom. Ja ću stajati uz njih i pasti s njima. Krišnamurti je sigurniji. On stoji sam. On nije učinio nijednu grešku dajući nekom inicijaciju.

Ja i dalje iniciram ljude. Ako osoba koju iniciram postane prosvetljena, znači da nisam učinio ništa pogrešno. Ali, ako se to ne dogodi, znači da sam nešto učinio pogrešno. Koje je merilo ispravne ili neispravne inicijacije? Samo jedno: ako sam inicirao pravu osobu, ona će se prosvetliti, ako sam to učinio pogrešnoj osobi, ništa se neće dogoditi.

Ali, ne brinu me greške. Napraviću još više grešaka. Ko brine za to? Ako i jedan od hiljadu mojih učenika postane prosvetljen, to će biti veliki blagoslov za svet. Isti je i put Božji. Da li znate da bi samo jedan muškarac mogao da naseli celu Zemlju? On ima toliko mnogo semenaljudskih bića – samo jedan jedini muškarac! U jednom ljubavnom stapanju muškarac oslobađa milione semena. U najboljem slučaju on postaje otac desetini dece, ali je mogao da postane i otac miliona dece. Cela današnja populacija sveta može da se osemeni s jednim muškarcem.

Jedno drvo donosi milione semenki. Sve te semenke neće postati drveće, ali Bog uvek deluje izobiljem. Bog nije rasipnik već škrtica. On zna da će samo neke semenke postati drveće, kakve onda ima svrhe stvarati tako mnogo semenki? A ima ih bezbroj! Ceo život je obilan život, a ne neki škrt fenomen. Bog je vrlo popustljiv. Ako samo jedno ljudsko biće doživi prosvetljenje, ja ću da budem silno ispunjen. Ostala bića će dokazati moje greške. Oni će ostati greške, ali u takav rizik se vredi upustiti.

U trenutku kada mi poverujete... vi ni ne znate, niste svesni da sam više verovao ja vama, nego vi meni. Ja sam se izložio većoj opasnosti nego vi. Vi zapravo nemate šta da dovedete u opasnost. Kada kažete: „Predajem se!”, šta imate da predate? Osim nevolje šta još imate da predate? Nemire, brige, agonije – imate li još nešto? Kakvoj se opasnosti izlažete? Mislite da se izlažete velikoj opasnosti kada mi verujete. Ali, nemate šta da izgubite. Zapravo se ja izlažem opasnosti s vama!

Hrist se izložio opasnosti kada je prihvatio onih dvanaest apos-

tola, a možda još razmišlja: „Zašto sam prihvatio onih dvanaest apostola?” Da ih nije prihvatio, ne bi bilo crkve, ni hrišćanstva, ni svih onih gluposti! Buda verovatno stalno razmišlja: „Zašto sam prihvatio tako mnogo ljudi za svoje učemke?” Oni su uzrokovali tako mnogo problema. Ali, na to se treba odvažiti. Dobro je što se Isus odvažio da prihvati apostole. Jer da to nije učinio, sigurno ne bi bilo crkve, ni ratova između hrišćana i muslimana, ni svega onog ružnog što je hrišćanska crkva radila proteklih vekova. Ali, ne bi bilo ni Ekhart, ni Franje, ni siromašnog Jakova. Da se u celoj crkvenoj istoriji rodio samo jedan učitelj Ekhart, i to bi bilo dovoljno. Da se Buda nije izložio opasnosti, da nije učinio grešku i inicirao ljude, ne bi bilo Bodidarme, ni Maha Kašjape, ni Nagardžune ili Vimal-kirtija – svet bi bio mnogo siromašniji.

Da, bilo je loših stvari, bezbroj loših stvari, ali jedinstveni fenomen kakav je bio Bodidarma je dovoljan za ravnotežu.

Pitate me koja je moja najveća greška. To nije samo moja najveća greška, već je to najveća greška svih učitelja: oni iniciraju ljude i izlažu se opasnosti. Sada sve zavisi od vas. To je ono što nazivam obavezom. Vi ste obavezni da se prosvetlite, obavezni ste da rastete. Nemojte da ostanete negde zaustavljeni. Počnite da se krećete. Imate sjajnu sudbinu, imate pravo na čuda. Ne zadovoljavajte se malim stvarima. Možete da imate celinu, zato nemojte da se zadovoljite s malim stvarima, s beznačajnim stvarima – svedočanstvom, s akademskom medaljom. Ne budite glupi, već inteligentni, radite marljivo. Nastavite i dalje da se brusite, tako će otpasti sve što je pogrešno. Moraćete da prođete kroz vatru. Zato sam odabrao narandžastu boju, boju vatre: moraćete da prođete kroz vatru. Ali, samo oni koji prođu kroz vatru, postaju čisto zlato.

Biću vaš alhemičar. Dopustite mi da promenim vaš bakar u čisto zlato. To je opasna igra. Uvek postoji velika mogućnost za neuspeh. Što višem težite, postoji veća mogućnost neuspeha. Ako želite da postanete bogati, lako ćete da se obogatite. Ako želite da postanete policajac, i to možete lako da ostvarite. Inteligencija vam za to nije potrebna.

Čuo sam ovu priču:

Neki političar je imao tumor na mozgu i bio je operisan. Dok su otklanjali tumor primetili su da je potrebno da očiste ceo mozak, jer su se metastaze proširile. Zato su mu izvadili mozak. Čišćenje je trebalo da traje nekoliko dana. To je stara priča – u to vreme anestezija nije bila tako jaka.

Sledećeg dana političar je ležao u krevetu. Došao je neki čovek i rekao: „Šta vi radite ovde? Izabrani ste za predsednika vlade!”

On je to čuo gotovo kao u snu – ali, kada čujete da ste postali predsednik, nikakva anestezija ne deluje. On je jednostavno skočio iz postelje i hteo da ode. Lekar je rekao: „Šta radite? Vaš mozak nije još u vašoj lobanji!” A političar je odgovorio: „Nije mi potreban mozak. Postao sam predsednik vlade!”

Ako želite da postanete političar, nije vam potrebna velika inteligencija. Zapravo, što je manje imate, tim bolje. Lakše ćete uspeti. Ali, ako želite da postanete prosvetljeni, moraćete da stavite sve što imate na kocku. Moraćete da postanete oličenje inteligencije, svesti. To vam je obaveza. Izložio sam se opasnosti s vama, morate i vi da se odvažite na neke stvari sa mnom. Ova obaveza može da se razvije u lep cvet. Sve zavisi od vas. Vi ćete da dokažete da li radim dobro ili ne. To više nije u mojim rukama. Tu leži moje poverenje u vas.

Treće pitanje:

Šta je ljubav? Zašto se bojim ljubavi? Zašto ljubav osećam kao nepodnošljiv bol?

Razmišljajte o ovim stihovima u prozi Rejmonda Džona Borna:

Ono što se od nas traži u našem vremenu je da se spustimo u nesigurnost, gde je sve staro što izgleda novo kao svako jutro, a ono što je poznato, uopšte nije poznato. Traži se od nas da se spustimo u ono najčovečnije gde su živi ljudi nestali, a muzika njihovog

smisla je bila uhvaćena i zapečaćena. Ono što se od nas zahteva je da probijemo naše zakrčene pećine i nađemo jedni druge. Ništa drugo neće izlečiti uznemiren duh niti osloboditi srce da deluje ljubavlju.

Pitate šta je ljubav?

To je duboka potreba da budemo jedno s celinom, duboki poriv da stopimo „ja” i „ti” u jedinstvo. Ljubav je takva, jer smo odvojeni od sopstvenog izvora; iz te razdvojenosti se uzdiže želja da padnemo nazad u celost, da postanemo jedno s njom. Ako iščupamo drvo iz tla, ako ga izvadimo s korenom, drvo će osećati neodoljivu želju da pusti korenje opet u zemlju, jer je tamo bio njegov pravi život. Sada umire. Odvojeno od tla, drvo ne može da postoji. Ono mora da postoji u zemlji, sa zemljom, kroz zemlju. Takva je i ljubav.

Vaš ego je postao prepreka između vas i zemlje – celine. Čovek se guši, ne može da diše, izgubio je svoje korene. Više se ne hrani. Ljubav je želja za hranom. Ljubav znači ukoreniti se u postojanje. A taj fenomen je lakši, ako upadnete u suprotan pol. Zato žena privlači muškarca, a muškarac ženu. Muškarac može da nađe svetlost kroz ženu, on može opet da stigne na Zemlju uz pomoć žene. A žena može da se ukoreni preko muškarca. Oni su komplementarni. Sâm muškarac je polovina kojoj je potrebna celina. Žena je takođe samo polovina. Kada se te dve polovine nađu i pomešaju, kada urone jedna u drugu, čovek se prvi put oseća ukorenjen u zemlju. Silna radost se rađa.

Ali, niste ukorenjeni samo u ženu, kroz nju ste ukorenjeni i u Boga. Žena predstavlja samo vrata, i muškarac simbolizuje vrata. Muškarac i žena su vrata u Boga. Možda ćete to shvatiti, a možda i nećete. Ali, želja za ljubavlju zaista dokazuje postojanje Boga. Nema drugog dokaza. Zato što čovek voli, on je Bog. Poziv za ljubavlju jednostavno dokazuje da patimo i umiremo ako smo sami. Zajedno rastemo, jačamo, ispunjeni smo i zadovoljni.

Pitate šta je ljubav i zašto se toliko bojite ljubavi. Muškarac se zato boji ljubavi, jer u trenutku kada uđe u ženu, izgubi svoj ego. To

se događa i ženi.

Jedno morate da razumete: možete da budete ukorenjeni u celovitost samo ako sebe izgubite. Nema drugog načina. Celovitost vas privlači, jer osećate da sami niste dovoljno jaki. Kad dođe trenutak da nestanete u celini, počinjete da se bojite. Javlja se veliki strah, jer gubite sami sebe. Povlačite se, u tome je dilema. Svako ljudsko biće mora da se suoči s tim, mora da prođe kroz to, da razume i transcendirira. Morate da shvatite da se obe stvari dižu iz toga. Osećate kako bi bilo lepo nestati – ne bi više bilo briga, ni uznemirenosti, niti odgovornosti. Postaćete deo celine kao drveće, kao zvezde. I sama ta ideja je fantastična! Ona otvara vrata, otvara tajanstvena vrata u vaše biće, rađa poeziju, romantična je. Ali, kada se zaista upustite u nju, onda se javlja strah: „Ja ću nestati, ko zna šta će se posle toga dogoditi!”

Setite se reke kako sluša šapat pustinje... oklevajući želi da stigne iza tog šapata, želi da pođe u potragu za okeanom, oseća da postoji želja, da postoji suptilan osećaj, verovatnost i uverenje da je „moja sudbina da pođem na drugi svet”. Za to nema vidljivog razloga, ali postoji unutrašnje uverenje da „ja neću da završim ovde, ja moram da nađem nešto veće”. Nešto duboko u vama kaže: „Pokušaj, pokušaj svim silama i pređi tu pustinju.” A onda i pustinja kaže: „Slušaj me, jedini način je ispariti u vetar. On će te uzeti, on će te odneti iznad pustinje!” Reka želi da pođe iznad pustinje, ali ima jedno prirodno pitanje: „Gde je dokaz i garancija da će mi vetar dopustiti da opet postanem reka? Kada jednom nestanem, svakako to neću moći da kontrolišem. Ko mi onda garantuje da ću postati ista reka, isti oblik, isto ime, isto telo? I ko zna? Kako da verujem vetrovima da će mi dopustiti da se opet odvojim kada im se jednom prepustim?”

Taj strah se javlja i u ljubavi. Vi znate, uvereni ste da bez ljubavi nema radosti, bez ljubavi nema života, bez ljubavi ste gladni nečeg nepoznatog, neispunjenog, prazni ste. Šuplji ste, nemate ništa. Vi ste samo posuda bez sadržaja. Osećate prazninu, osećate da ste šuplji i bedni. Uvereni ste da postoji način koji može da vas ispuni. Ali, kada se približite ljubavi, javlja se veliki strah, sumnja diže glavu: ako se upustite u to, ako se zaista prepustite, da li ćete ikada moći da

se vratite? Hoćete li moći da zaštitite svoj integritet, svoju ličnost? Da li je vredno izložiti se tolikoj opasnosti? Um odlučuje da to nije vredno truda, jer vi postojite – neuhranjeni, gladni, jadni – ali bar postojite.

Nestati u nekoj ljubavi, ko zna? Nestaćete, a šta je garancija da ćete pri tome osetiti radost, blaženstvo, božanstvo? Javlja se isti strah koji oseća semenka kada počne da tone u tlo. To je smrt, a semenka ne može da shvati da će iz smrti nastati život. I ljubav je smrt. Ljubavnici ne razumeju da je smrt samo smrt na ovoj strani. Na drugoj strani nastaje pravi život. Zato sam juče rekao da je majka Vidje pitala šta guru može da učini za vas, pa sam odgovorio da će vas on uništiti i ponovno obnoviti.

Biti s učiteljem, to je predivan ljubavni odnos. Moraćete da mu dopustite da vas uništi. To je bolno. Javiće se strah i sumnja, mnogo puta ćete pobeći i reći: „To nije nešto što moram da uradim”. Um će vam reći: „ U šta se uplićeš? Zbog čega? Spasi se i pobegni!” Um će vam navesti hiljadu i jedan razlog da pobegnute. Um je vrlo bistar u izmišljanju razloga. On racionalno objašnjava. Tamo gde ne postoji razlog, on ga stvara. A ti razlozi će vam se svideti, jer će se svideti egu. To je beda, uznemirenost: čovek želi da voli, a ipak se boji da voli. Ako to ne shvatite i srljate u to uprkos strahu, nećete moći da volite. To je istina. Uprkos strahu, ući u nešto znači imati poverenje.

Četvrto pitanje:

Da li su vaši Simon, Petar, Pavle i drugi već počeli da osnivaju crkvu za kamile koje ne smrde?

Ne bi trebalo to ni da rade. Neću im dopustiti da to rade. To radim sâm – jer poslednji put kada su Pavlovima i Petrima dopustili da stvore crkvu, potpuno su promašili. Ovaj put ću sam stvoriti svoju crkvu. Petrima i Pavlima to neće biti dopušteno. Tako će biti mnogo bolje.

Hrist je bio svestan istočnjačkih puteva. On je bio na Istoku, naučio je mudrost Istoka. Ovde je upoznao istinu, na ovom tlu – u Indiji.

Hrišćanstvo ne zna celu priču o Isusu... njihova priča počinje s njegovih trideset godina, a završava se kada je imao trideset tri – to je period od samo tri godine. Gde je Isus bio trideset godina? Putovao je po Egiptu, Indiji, Tibetu. Mnogo je radio, otkrivao je puteve i načine kako da ude u sebe. Kada se vratio svojim ljudima, postao im je gotovo stranac – isto tako se osećaju moji učenici kada se vrate na Zapad. Tamo ćete postati stranci. Zapravo, vaša sudbina jeste da postanete stranci. Ako ste u Indiji, bićete stranac, ako odete u Englesku, bićete stranac. I u Americi ćete biti stranac. Postali ste stranac kada ste se udružili sa mnom. Ja sam stranac, samac, nisam deo ovoga ludog sveta.

Kada se Isus vratio svojim ljudima, Jevrejima, postao je gotovo stranac. Oni nisu shvatali o čemu on govori. On nije bio deo njihove tradicije, mada je utirao tradiciju. Ali, smisao koji je davao citatima je bio sasvim čudan. Mada se koristio imenima Mojsije i Ezekilj, to su bila samo imena. Bila je to samo posuda, sadržaj je bio sasvim drugačiji. Sadržaj nije bio jevrejski, već budistički, temeljio se na budizmu. Isus je izlivaio budističko vino u jevrejske čaše i bilo je prirodno da su se Jevreji ljutili. On nije smeo duže da živi, inače bi osnovao sopstvenu crkvu. Trogodišnje delovanje je bilo prekratko. Bio je vrlo mlad, imao je trideset tri godine kada su ga razapeli. Ni je imao dovoljno vremena. Buda je osnovao svoju religiju.

To je razlog zbog kojega je mali broj ljudi doživio prosvetljenje u hrišćanskoj crkvi. Takvi se mogu izbrojati na prste. Ima ih malo i vrlo su retki. Prošli su vekovi dok se nije pojavio jedan Ekhart ili jedan Franjo. Buda je osnovao sopstvenu religiju, on je dugo živeo. Poživeo 84 godine, a doživio je prosvetljenje kada je imao 35 godina. Imao je pred sobom pedeset godina, pa je mogao da stvori sopstvenu crkvu. Kada religiju stvori Buda ili Hrist, onda ona ima poseban kvalitet. Kada je stvore Petar i Pavle, Toma i Dik, ona ne može da bude istog kvaliteta.

Ovog puta to neću dopustiti. Razni Petri i Pavli mogu u miru

da počivaju, ne moraju da se brinu. Ono što se dogodi ovde, događa se zbog mene, apsolutno zbog mene, zato ne prebacujte odgovornost na druge. Ja sam odgovoran za dobro i zlo. Odgovoran sam za sve što se dogodi ovde. Potpuno i apsolutno.

Vašem umu je lako da kritikuje moje učenike, teško mu je da kritikuje mene. Zato skačete na moje jadne učenike. Lako vam je da kritikujete njih. Ako želite da kritikujete mene, učinite to! Nemojte da tražite onoga na kome se koplje lomi. Ja uvek volim direktnu komunikaciju, direktan razgovor. Ovde nema Petra i Pavla, i šta god da rade moji učenici, oni jednostavno slušaju moje naredbe. Zato, kada morate da nađete neke greške, pronađite ih kod mene. Nikada ih ne tražite kod mojih učenika. Oni nisu odgovorni za njih. Oni su jednostavno poslušni, rade ono što im se kaže. Poslušaju sve što im se kaže. Izvrše to potpuno i sa žarom. To je deo njihovog rasta.

Ali nemojte da prozivate imena. Nemojte reći da su Petri i Pavli i ostali već počeli da osnivaju neku novu religiju. Ne, ja sam to počeo! Religija je utemeljena kada je inicira učitelj. Inicirajte jednog čoveka, to je već početak nove religije. Religija postoji između učitelja i učenika. Ona ne postoji u hramovima i crkvama, niti u organizacijama, već između učitelja i učenika. To je samo intimni fenomen. Njegove vibracije će se osećati po celoj zemlji, pre ili kasnije. One će postati plimni talas.

Religija sama po sebi nije ništa loše. Ko stoji iza nje? – to je osnovno što mora da se zna. Hrišćanstvo je pošlo pogrešnim putem zbog Petra i Pavla. Budizmu se to nikada nije dogodilo. Neke stvari će biti pogrešne. One moraju da se prihvate, takva je priroda stvari. Kada pada kiša, to je čista destilovana voda, ali u trenutku kada padne na zemlju, ona postaje prljava.

Kada Buda govori, to je čista kišnica, destilovana voda, najčistija voda; ali, kada to dođe do vaših ušiju, uprlja se. To je prirodno i mora tako da se prihvati. A kada Buda ode, naravno da se pravi sve više i više blata. Ali, ako i mali deo njegove poruke ostane skriven u mulju, vredno je staviti blato na glavu. Vredno je nositi ga u srcu, jer taj mali fragment istine može da vas transformiše.

Istina nikada nije mala. Istina ne može da bude mala. Može da

ima učinak atomske bombe, ali je njena eksplozija nepredvidiva.

Ja ću da stvaram sopstvenu religiju – asketizam je njen – a ja želim da je stvorim prema sebi. Dakle, šta god osećate da nije po vašoj meri, kritikujte me, odmah se suočite sa mnom.

Peto pitanje:

Kada govorite o ljubavi, odmah mi poteknu suze. Molim vas da kažete nešto o tome.

Suze su najveća moguća molitva. Ne brinite se analizirajući ih, ne pokušavajte da ih tumačite. One su izvan tumačenja, izvan svih analiza. Reči neće biti dovoljne da kažu bilo šta o suzama. Suze će poteći iz dubljeg izvora nego reči. Ako suze poteku, sve što je potrebno jeste da ne mislite o njima, već im dopustite da teku, dajte im intenzitet, dajte im potpunu slobodu. Te suze ćete razumeti samo kada ne oklevate da im se prepustite, kada se ne uzdržavate od njih. Prepustite im se potpuno. Postanite suze, a kada one poteku, uživajte u njima. Neka vas preplave. Ako suze ne dođu dok mislite o ljubavi onda niste mislili o ljubavi. Ako suze ne poteku dok mislite na Boga, onda su vaše misli beskorisne, impotentne. Ako vaše srce ne obliju suze dok me slušate, onda slušate samo glavom – što ne znači da ste poslušali. Slušali ste, ali niste čuli. Dok slušate, vaše srce će početi da pleše. A srce ima samo jedan način da se izrazi, a to je putem suza.

Razmislite o ovim stihovima jednoga anonimnog pesnika:

*Pevajte, dok dah ne počne da nestaje.
Pogledajte šta je prolazni vetar uhvatio u svoju mrežu!
Smejte se dok patnja ne iscedi moć
i ne pretvori je u haotične prepreke, a onda u slabašan dah.
Plaćite što jače možete,
ličite na čiste vrhove talasa pre nego što padnu u
čeljusti mora.*

*Volite dok vaše srce udara ritam noći punih narcisa.
Jer onda postojite!*

Ako možete da dopustite svojim suzama potpunu slobodu, onda postojite. Duboko u vašem biću su se sjedinili suze i smeh, oni su deo jedne energije. Ako se dugo smežete i suze će doći. Ako nastavite da plačete, iznenada ćete opaziti promenu – u jednom trenutku dogodiće se iznenadni obrt – smeh je ušao u vas! Vidite li tu suptnost? Prepustite se potpuno suzama dok se suze ne pretvore u smeh. Onda ste došli do kraja. Od tog kraja, pokreće se točak. Kada se smežete, smejte se tako jako i duboko, tako divlje da se smeh pretvori u suze, sve dok iz vaših očiju ne počnu da liju suze. Tada ćete spoznati da su svi paradoksi samo na površini – duboko u vama oni su jedno, smeh i suze su jedno. I kada se vaša molitva ispuni smehom i suzama, to je prava molitva.

Ne morate da se brinete za šta molite. Molitva je misterija. Ona mora da se živi, zna, vidi. Kada je upoznate, vidite i proživite, razumećete je. Nema drugog načina da je razumete.

Šesto pitanje:

Osećam božanski dah u zalazu Sunca, u stablu, u ptici koja leti... ali neverovatno se bojim da se otvorim ljudskim bićima, stvarnim ljudima koji se nalaze oko mene. Boga mogu da prihvatim samo iznad ljudskog nivoa. Ponekad to osećam kao problem. Molim vas, pomozite mi da se suočim sa svojim sunarodnicima.

Bodideva, uvek je jednostavno voleti apstraktne stvari. Lakše je voleti čovečanstvo nego ljudska bića, jer kada volite čovečanstvo ništa ne stavljate na kocku. Jedno jedino ljudsko biće je opasnije od čitavog čovečanstva.

Čovečanstvo je reč, ništa mu nije slično. Ljudsko biće je stvar-

nost i kada naidete na stvarnost, naići ćete na dobra vremena, loša vremena, bol, zadovoljstvo, uspone, padove, vrhove i ponore, agonije i ekstaze. Voleti čovečanstvo je način da se izbegnu ljudska bića. Pošto ne možete da volite ljudska bića, počinjete da volite čovečanstvo samo da biste zavarali sami sebe. Izbegavajte apstrakcije.

Druga stvar je sledeća: sigurno je lakše voleti stablo, jer kada volite stablo, ono je pasivno, ono ne odgovara. Voleti stablo je samo umišljena igra s vaše strane. S tom ljubavlju možete da radite šta želite. Stablo treperi na vetru i vama se možda čini da vas ono poziva, da širi ruke prema vama, da vas dočekuje dobrodošlicom. Ali, stablo vas je blaženo nesvesno. I kad god idete prema njemu, uvek možete da projektujete svoju imaginaciju na njega. Vi ne poznajete biće stabla, jer ne poznajete ni sami sebe. Mnogo je teže razumeti stablo, jer je ono manje razvijeno. Između vas i stabla je široka provalija. Kako ćete da je premostite? Između vas i vašeg suseda ne postoji tako velika provalija. Vi ste savremenici, isti ste, živite na istom nivou, ili skoro na istom, pa je razumevanje lakše – ali vi kažete da se ovde ne osećate prijatno.

Kakav problem postoji, ako je razumevanje lakše? Vi ne možete ništa da planirate. Gde nema mogućnosti razumevanja, vi ne možete ništa da planirate. Možete da volite stenu.

U Americi prodaju stene u prelepim kutijama. Neko mi je poslao jednu stenu. Ona je vrlo obična i košta deset dolara. Zapakovana je vrlo lepo, sa njom dobijete i štampano uputstvo kako je voleti, kako je učiniti mezimcem, kako se za nju brinuti. Knjižica koja je prati objašnjava da je stena vrlo temperamentna, da morate da brinuti o njoj. To je igra koju morate da igrate. Ako nešto planirate, osećaćete da vam stena odgovara. Možete da je držite u ruci i ako zaista imate jaku maštu i poetsku prirodu, osetićete da vam stena šalje svoje vibracije. Ona vam poručuje: „Hej, kako si? Volim te, osećam se tako dobro u tvojim rukama.” A to ste jednostavno vi! To je monolog, a ne dijalog. Stena vas jednostavno nije svesna, ali vi možete da igrate igru.

Teško je igrati igru s konkretnim ljudskim bićima. To košta. Zato ljudi počinju da vole pse i mačke, stabla i stene. Oni žele da vole,

ali ne žele da ljubav bude opasna. Voleti psa nije opasno. Voleti neku ženu je vrlo opasno. Ona ne postoji samo zato da vi možete da se ističete, ona nije kao prazan ekran na koji vi možete bilo šta da projektujete, a ona će samo da igra kako vi svirate. A kada dođete kući, podvrnuće rep. To neće biti baš uvek tako.

Neki čovek je otišao kod svog psihologa i rekao mu: „Šta se događa? U nevolji sam. Pre godinu dana kada sam se oženio, moja supruža me je dočekivala s papučama, a moj pas je lajao. Sada je upravo obrnuto: moj pas me dočekuje s papučama, a moja žena laje!”

Psiholog je rekao:

„Ne razumem vas. Dobijate istu uslugu. U čemu je problem? Gde je problem?”

S ljudskim bićima je tako, ponekad laju, ponekad podviju rep, a ponekad je žena ljuta. A kad se ona razljuti, onda je zaista ljuta. Nijedan muškarac ne može tako da se naljuti, jer je muškarac uvek pomalo mlitav. Niti je potpun u svojoj ljubavi niti u svojoj ljutnji. On računa, on razmišlja šta da radi, a šta ne. On ima intelektualistički pristup stvarima, oslanja se na glavu. Žena živi bez glave. U tome je njena lepota, ali i teškoća življenja s njom. Ona je tako dražesna, okrugla, tako meka – samo zato što glava ne računa. Ona živi srcem, instinktivnija je, animalnija. Kada vas voli, voli vas. Spremna je da žrtvuje sebe. Umreće za vas, neće ni trenutka oklevati. Ali, kada je ljuta... može da vas ubije! Ni tada neće oklevati ni trenutka.

Žena uvek ostaje potpuna, uvek primitivna. I to je dobro, to je jedina nada za čovečanstvo – da je žena još primitivna. Obrazujte ženu, učinite je sofisticiranom, pametnom kao što je muškarac, lukavom kao što je on – liberalni pokreti to rade na celom svetu, i svet će izgubiti poslednju nadu. Jedina nada je žena, jer je ona još deo prirode, još je nekako ukorenjena u prirodu, još je zemaljska, još nije postala apstraktna, niti se brine za apstraktne stvari. Ona je realista.

Čuo sam priču o kineskom vladaru koji je želeo sliku za svoju

spavaću sobu. U snu je video belog ždrala kako leti preko punog Meseca.

Želeo je takvu sliku i potražio slikara. Našli su neku ženu koju su smatrali najvećom slikarkom i vladar je rekao: „Naslikaj to, a ja ću te nagraditi i daću ti sve što zatražiš. Potrebna mi je ta slika. Video sam je u snu – beli ždral koji leti preko punog Meseca.”

Žena je rekla: „Moraćete da pričekate”.

Prošlo je godinu dana. Kralj je neprestano ispitivao, a žena je odgovarala: „Čekajte!” Prošle su dve godine, a kralj je opet pitao: „Koliko ti je još vremena potrebno? Samo za malu sliku punog Meseca sa ždralom na njemu – koliko ti je vremena potrebno za to?”

Žena je odgovorila: „Posmatrala sam noć svakog punog Meseca, ali nijedan ždral nije proleteo. Dok ne proleti, ja to ne mogu da naslikam. Ja nisam muškarac, ja sam žena. Ja sam realista.”

Svida mi se ta priča. Žena je rekla: „Ja nisam muškarac, ja to ne mogu jednostavno da zamislim, moram to da vidim. Samo kada vidim da se to dogodilo, mogu da naslikam.”

Kralj je shvatio pa je rekao: „Nema potrebe da slikaš. Ipak ću te nagraditi. Nemoj da brineš zbog toga, razumem šta misliš.”

Žena je još realista.

Čuo sam i ovu priču:

Neki čovek je polagao novi beton na puteljak. Čim je okrenuo leđa, dojurila je grupa dece, ostavljajući otiske svojih stopala po celoj površini koja se još nije stegla. Neki sused koji ga je čuo kako ih proklinje, prekorio ga je: „Mislio sam da voliš decu, Džordž.”

„I volim ih”, odgovorio je čovek, „ali kada su daleko, a ne blizu”.

Lako je voleti ljude apstraktno, problem nastaje kada to treba konkretno učiniti. I, zapamtite, ako ne volite ljudska bića, konkretna ljudska bića, sva vaša ljubav za stabla i ptice je lažna.

Ako volite ljudska bića, samo tada će se u vašoj svesti javiti stanje u kojem ćete voleti ptice, drveće i planine. Ali, to će se dogodi-

ti tek kasnije. Ako ne možete da prodrete u stvarnost koja je tako bliska, kako ćete moći da prodrete u stvarnost koja je udaljena? Kako ćete moći da komunicirate sa stenom? Ne postoji opšti jezik. Ili vi morate da postanete stena, ili stena mora da postane ljudsko biće. Inače je udaljenost između njih ogromna, nepremostiva. Most mora da postoji najpre među ljudima.

Znam da je moguće voleti stablo, ali samo pošto ste voleli ljudska bića toliko duboko, toliko potpuno da ste otkrili stabla u njima. Jedino tada. Kada ste otkrili životinje u ljudskim bićima – jedino tada. Jer, ljudsko biće je bilo sve to, ono još nosi ta obeležja u svojoj podsvesti, u svojoj zajedničkoj podsvesti. Jedanput ste bili stablo, ptica, životinja, stena.

Bili ste sve to i još milion drugih stvari, a sva ta iskustva su još u vama. Jedini način da se povežete sa stablom koje je napolju jeste da se prvo povežete sa stablom koje je u ljudskom biću. Zaljubite se u ljudsko biće. Izložite se toj opasnosti, budite hrabri. Patite zbog ljudskih bolova i ekstaze. Ako uđete dublje u ljudska bića, uskoro ćete otkriti da nijedno ljudsko biće nije samo ljudsko biće. Ono je celo postojanje, jer je ono krajnji domet razvoja. Sve što je čovek bio u prošlosti, još je u njemu, sloj po sloj.

Zar nikada u ženi niste osetili – da je mačka? Zar niste gledali u njene oči i iznenada u njima videli mačku? Bez mačke, nijedna žena ne može da bude žena. Naći ćete u njoj i kaju. A to se događa i s muškarcem – u njemu ćete naći kurjaka.

Čovek je prošao kroz sve što postoji na svetu. I vi ste bili dete, a onda ste postali mladić. Zar mislite da je vaše detinjstvo sasvim nestalo? Ono još postoji u vama. Sloj mladosti je oko njega, ali ono je još ovde, može nečim da se podstakne. U određenoj situaciji i sredini možete opet da postanete dete. Ako posetite svojeg prijatelja iz detinjstva, iznenada zaboravljate da ste mladić i ponovo postajete dete. Počnete da misliti na one dane, na nostalgiju i sećanja, na slatke stvari, radosti i sve to.

Možda ste ostarili. Da li je mladost jednostavno nestala iz vas? Ne, ona je u vama. Vi ste samo navukli drugi sloj. Ako presećete stablo, naći ćete u njemu sloj na sloju. Tako se ocenjuje starost sta-

bla: ako ima šezdeset godina, biće šezdeset slojeva. Svake godine stablo odbaci koru, a novi sloj se pojavi. Ako polomite stenu, otkrićete da i ona ima slojeve. Ako se spustite duboko u ljudsko biće, naći ćete i u njemu slojeve kakve imaju stabla i stene. Što se dublje spuštate, videćete da se događaju čudne stvari. Kada vodite ljubav sa ženom, ako možete sasvim da se opustite, vodićete zapravo ljubav sa – životinjama, stablima i stenama, sa samim postojanjem.

Svako pojedinačno, individualno biće je mali svet – ono sadrži sve, ono je mikrokosmos koji sadrži celinu, makrokosmos. Ali, ne možete da izbegavate ljudska bića. Ne možete da kažete da ćete voleti stabla, ali ne i ljudska bića. Onda su vaša stabla lažna, niste im se približili na ispravan način. Prvo morate da ih volite u ljudskim bićima, morate da ih pronađete u ljudskim bićima. Samo onda ćete razumeti ljudski jezik.

Poslednje pitanje:

Kada pravi lav sretne pravog učitelja i prepozna ga... i odluči da bude poražen, odluči da slomi svoj ego, jer zna da je to pravi put koji će ga dovesti do mira. Ali, ja mislim da još moj ego odlučuje za mene. Molim vas da mi to objasnite.

Karlo, odluku da neko postane asketa mora da donese ego. Ali, to je odluka o samoubistvu. Te dve stvari treba razumeti. Kada se čovek odluči na samoubistvo, život se odlučuje za smrt, u korist smrti. Šta se događa kada se čovek ubije? On je živio i otkrio da mu u životu nešto nedostaje, da nije vredno živeti. Zato skreće u suprotnom pravcu, prema smrti. On traži smrt. Isto se događa i s asketima. Ego se odlučuje na odricanje od svega. Asketizam znači ubiti ego. Ego je živio i uvideo da postoji samo agonija. Tražio je, tapkao po mraku i nikada se nije ništa događalo osim napetosti, nemira i bede. Ego je proživio pakao. Ego je pakao.

Žan Pol Sartre kaže: „Pakao, to su drugi” – što je sasvim pogrešno. Ego je pakao, a ne onaj drugi. „Ja” je pakao. I kada to osetite u ut-

robi svojeg bića, u svojim kostima, u krvi, u samoj srži svojeg bića – onda vas je ego potpuno prevario – ego odlučuje da počini samoubistvo. To je asketizam.

Ali, kada se odreknete svega, u vašem biću počinje da se rađa sasvim različit svet, sasvim drugačija vizija. Počinjete da živite bez ega i iznenada ste začuđeni. Nije život bio pogrešan, već ego. Život je neverovatno ispunjen, on je čista radost, on je stvoren od materije koja se zove blaženstvo. Ego je bio prepreka, on vam nije dopuštao da živite. Kada se jednom predate, ako se u tom trenutku prozor i načas otvori... a to i je odricanje od sveta, inicijacija: pogledati učitelju u oči, onda na trenutak nestanete. Na trenutak počnete da gledate kroz njegove oči. Na trenutak niste odvojeni, već vibrirate s učiteljem. Poprimate njegovu boju, njegovu vibraciju, pulsirate s njim, dišete s njim. To je samo jedan trenutak, ali u tom trenutku ste prešli ponor od mesta na kojem su se otvorila vrata i ugledali ste sasvim različit svet. Zapravo isti svet, ali iz sasvim drugačije perspektive.

To je inicijacija: videti kroz učiteljeve oči. Gledali ste kroz sopstvene oči i ništa niste videli. Sada zatvarate svoje oči i gledate očima svojeg učitelja. To je poslušnost, to je predanost. Znači da pokušavate da se odreknete svojih iskustava iz prošlosti i da naučite nešto novo. To je proces suprotan učenju, suprotan u smislu ega i njegovog načina. To je proces učenja koji se tiče neega. Učitelj je onaj koji nema ego. Učenik je onaj koji je došao da bi shvatio kako su ego i njegovi putevi lažni, kako vode samo u slepu ulicu. Učenik je onaj koji je spreman da napusti ego i želi da sazna kako to da uradi. Dugo je patio s egom, dugo je nosio taj teret. Sada se umorio. Želi da se rastereti. On ne zna kako da skinete teret sa sebe, kako da ga odbaci. Nosio ga je toliko dugo da je zaboravio da je odvojen od njega i da može da ga odbaci. Onda dolazi do čoveka koji je skinuo svoj teret ega, pogleda u njegove oči i počne da vibrira na nov način. Oseća kako njime protiče nova energija. Iznenada nestaje veza između vas i ega. To je inicijacija. To je upravo siguran početak nečega, mnogo toga moraće da se uradi posle. Ali, ako ste zakoračili, pola putovanja je završeno. Da, kažem da je pola putovanja zavr-

šeno, jer je prvi korak najteži. Svi drugi koraci će biti isti, ponavljanje istog koraka, uvek iznova.

Karlovo pitanje je značajno. On kaže: „Kada se pravi lav susretne s pravim učiteljem, on ga prepozna...” To je tačno. Kamile ne mogu da prepoznaju učitelja. Kamilama je potrebno nagovaranje. Ponekad dođe kamila kod mene i ja je zaista teško uverim.

Upravo pre nekoliko dana sam se mučio uveravajući jednu ženu. Video sam da bi mogla da postane lav, ali da se uporno trudi da ostane kamila. Video sam njene mogućnosti – da bi mogla da postane lav ako učini samo jedan korak. Obično nikoga ne ubedujem dugo. Jer, takvo ubedivanje može da postane prepreka. Čovek može da pomisli da je vrlo važan i da ga zato ubedujem. Taj osećaj važnosti može da uveća njegov ego. Ali, kada vidim da je neko na samoj ivici da postane lav, potreban mu je podsticaj. Nikada se ne zna kako će neko da reaguje.

Ja sam je ubedio i ona se odrekla svega, ali je propustila da shvatiti bitno. Dok je gledala u moje oči, nije zapravo gledala u oči, još se bojala, bila je vezana za kamilu. Dobila je veliku priliku, ali je propustila da je iskoristi. Poslao sam joj poruku da može da se povuče, jer joj nije uspelo da postane lav. Ona želi da ostane kamila, neka bude srećna kao kamila. Kamila ne može da prepozna situaciju, ona je uvek slepa. Kamila je larva, ustajali ribnjak. Ali, lav može da prepozna. Zato se skoro uvek događa da oni koji su imalo hrabri, odmah skaču u askete. To ne znači da neće morati da se nose sa svetom, da neće imati probleme. Imaće ih, ali to je od drugorazredne važnosti. Ti problemi su rešivi, s tim svetom se može suočiti. Ali, kada naiđe trenutak kada morate da se izložite opasnosti, onda reaguje lav. On prepoznaje učitelja.

Kamila to nije u stanju, njoj je potreban nagovor, podsticaj da postane asketa. Lav to može da prepozna i prihvati, može da traži, može sam da skoči. I u samom tom skoku lav već počinje da ide prema trećem stupnju, prema detetu.

U predanosti vi postajete dete, postajete meki, ženstveni, dopuštate učitelju da prodre duboko u vas. Dopuštate mu da vas učini trudnim, da postanete trudni od Boga. A stanje deteta je zaista stanje

trudnoće. Vi umirete i rađate se ponovo kao dete iz sopstvene utrobe. To je najveće čudo na svetu – čovek rođen iz sopstvene utrobe.

Ali, odluku će doneti ego. Kao što je samoubistvo odluka života, tako je asketizam odluka ega. Ali, kada se jednom odlučite, ego počinje da nestaje, ego je ubio sam sebe. Asketizam i samoubistvo su vrlo slični. Samoubistvo je lažni asketizam, asketizam je pravo samoubistvo. Jer, u samoubistvu samo telo umire, a vi ste ponovo rođeni. U asketizmu ego umire i ako to potpuno odradite, nećete se ponovo rađati.

Dovoljno za danas?

Poglavlje 7

Idol ludoga kralja

Živeo jednom neki nasilan, neuk kralj sklon idolopoklonstvu. Jednog dana se zakleo da će zarobiti prva tri čoveka koji prođu pored njegovog dvora i prisiliti ih da se posvete idolopoklonstvu, ako mu njegov idol osigura neke povlastice u životu.

Naravno, kraljeve želje se moraju ispuniti i on je odmah poslao vojnike na glavni put da mu dovedu prva tri čoveka koja pronađu.

Slučajno je prolazilo troje ljudi: neki naučnik, *sajed* (potomak proroka Muhameda) i jedna prostitutka.

Bacivši ih pred svoga idola, neuravnoteženi kralj ih je obavestio o svom zavetu i svima naredio da se poklone pred kipom. Naučnik je rekao: „Ova situacija je verovatno nastala iz doktrine više sile. Brojni prethodni slučajevi su dopuštali da svako može da se pokori običaju ako je na njega prisiljen. A pri tome ne greši ni stvarno ni moralno ako je na bilo koji način umešan.” Zato se duboko poklonio pred idolom.

Kada je došao red na *sajeda*, on je rekao: „Kao naročito zaštićenoj osobi, imajući u venama krv svetog proroka, sama moja dela pročišćuju sve što učinim i zato nema prepreke mom delovanju, pa mogu da uradim šta ovaj čovek zahteva”. I on se poklonio pred idolom.

Prostitutka je rekla: „Oh, ja nemam ni intelektualne umešnosti ni posebnih povlastica. I zato, bojim se, ja ne mogu da poštujem ovaj idol, ne mogu čak ni da se pretvaram da to činim, mada ćete me ubiti ako to ne učinim.”

Bolest ludog kralja je odmah nestala kada je čuo tu primedbu. Kao nekom čarolijom shvatio je prevaru dvojice poštovalaca kipa. Odmah je naredio da se naučnik i *sajed* pogube, a prostitutku je oslobodio.

Bog ne može da se ograniči na sliku. To je jedan od temelja sufi iskustva – da ne kažem sufi filozofije. Jer sufi je iskustvo, a ne spekulacija. Ono je vizija.

Sufi vizija kaže: Bog ne može da se ograniči na lik, metaforu, simbol ili znak, iako je u proteklim vremenima ljudski um pokušao da ograniči Boga na nešto što čovek može da poštuje, s čim može da barata, s kim može da se bori. Jedna od najstarijih želja ljudskog uma je ova: postaviti Boga u ljudske kategorije kako bi čovek mogao da ga sredi, da manipuliše njime, kako bi mogao da bude u njegovim rukama. Prema sufi iskustvu to je svetogrđe, greh. I samo nastojanje da se Bog ograniči na lik znači falsifikovati stvarnost.

Na prvom mestu, zašto želite da se konačnost ograniči na lik? I sama veličina postojanja nas zbunjuje. Kada pomenemo i samu nezimernost, osećamo da padamo u ponor. Čovek stvara Boga iz straha, stvara malog Boga, malog poput sebe. Iz straha on stvara Boga po svom liku i onda se dobro oseća. Da biste se dobro osećali u golemosti postojanja, moraćete da nestanete. Ili nestanite u beskraju postojanja, ili stvorite Boga kojim može da se upravlja. Podignite hram u svojem domu, ograničite Boga na lik – onda možete da zaboravite veličinu, golemost, beskrajnost.

Zbog večnog ćutanja postojanja, čovek želi da stvori pesmu da bi mogao da peva. Pisma mogu da budu *Vede* ili *Kuran*, svejedno. Zvuk teši, tišina plaši. Lik izgleda ljudski, on je deo našeg sveta. Bezlični Bog je nadljudski, on je iznad nas. Ako se ne vinemo iznad sebe, ne možemo da se susretnemo s pravim Bogom. Da izbegnemo taj susret, da izbegnemo tu transcendentnost, mi stvaramo sopstvenog, malog Boga. Počinjemo da razgovaramo s tim stvorenim bogom, kojeg je stvorio čovek, a proizveo ljudski um. Mi ga poštujemo, molimo se, obavljamo obrede i srećni smo. To je jedna vrsta sna, to nije ulazak u stvarnost. Vaši hramovi su prepreka Bogu, a ne ulazna vrata ka Njemu. Oni se pretvaraju da su vrata, ali to nisu. I vaši

ideali, likovi, vaše filozofije i neprestano nastojanje da ispunite prazninu postojanja rečima, filozofijom, sistemima, nisu ništa drugo nego stvaranje lažne sigurnosti oko sebe.

Bog je nesigurnost. Biti s Konačnim znači biti u stalnoj opasnosti. Ući u pobožnost znači ući u nepoznato, u nešto što ne može da se spozna. To plaši, zaprepašćuje. Čovek počinje da se gubi, okleva, ne želi da pogleda tu strahotu. Tu veoma pomažu ti mali bogovi koje sam stvorio, ili koje stvara sveštenik uz pomoć vaše lukavosti, okretnosti, veštine. Oni su lažni, jer ste ih vi stvorili.

Pravi Bog je onaj koji je stvorio vas, lažni je onaj kojeg ste vi stvorili. To je jedna od temeljnih pronicljivosti sufizma. Hram mora da bude prazan, u njemu ne sme da bude ništa što je čovek napravio. Molitva mora da bude nema, nema od svega što je čovek izrazio rečima. Molitva može da bude samo dijalog – bez reči, ćutljiv – dijalog s Beskrajnim. S vaše strane to može da bude samo nestajanje. Vi možete samo da se raspadnete, otopite, stopite. Onda ste presađeni, podignuti, preneseni. Onda vas vetrovi nose iznad pustinje, iznad pustoši uma.

Ali, za to je potrebna velika hrabrost. A čovek je uvek srećan s igračkama. Svi vaši idoli su igračke – imajte u vidu na tu činjenicu. Čovek je tako lukav, on može da stvori veliku filozofiju oko svojih neiskrenosti. On može da se brani, raspravlja, razumno obašnjava. On može da stvori takve oblake logike da u njima možete da se izgubite. Tako se čovečanstvo izgubilo. Neko se izgubi u hrišćanskim oblacima, neko u muslimanskim, a neko u hinduističkim. Ali ako duboko uđete u njih, oni su nesigurni, oni seckaju logiku, neprestano filozofiraju o nečemu. Ali, istina se u njima ne odražava.

Istina se odražava samo u meditativnoj svesti, ne u svesti koja računa, nikada u takvoj svesti. U trenutku kada razmišljate, vi zalučate. Istina se odražava samo onda kada ste u stanju bez misli, kada se u vama ništa ne pomera. Kada na unutrašnjem jezeru svesti ne postoji ni mreškanje. Onda se istina reflektuje u vama, a ta istina nema likove. Ta istina je bezoblična, bezimena. Sva imena su samo naša nastojanja da komuniciramo s večnom tišinom, ali je sve to bezuspešno.

Sufiji imaju stotinu imena Božjih – ne baš stotinu, nego devedeset devet. Ja ih zovem "devedeset devet imena ništavila". Pravo, stoto ime je bez smisla. To što ono zapravo jeste, ne kaže se, ne uzbuđuje nikoga, napušteno je. Dobijeno je devedeset devet imena, gde je stoto? Ono je istinsko ime – koje ne može da se izgovori, koje se ne može da se iskaže. Izgovoriti ga bilo bi profano. Kako može da se izgovori ime Beskonačnosti? Ako se jednom izgovori, kako može da ostane beskonačno?

Lao Ce kaže: „Ja ne znam Njegovo ime – niko ne zna. Zato ću ga nazvati *Tao*.” Ono mora nekako da se zove, ali nijedno ime nije pravo. Kada sva imena nestanu iz vašeg uma, a vi samo posmatrate, postojite, ne radite ništa, doživljavate prvi blesak, prvi prodor neodređenog u određeno. Vi postajete plodni. Prvo prodiranje neba u zemlju, vaša semenka je smrvljena i vi počinjete da rastete. Taj rast je jedna vrsta događanja – ništa što vi činite, vi jednostavno to dopuštate. To je prvo što treba zapamtiti.

Ali, čak i muslimani, koji su bili protiv svih vrsta idolopoklonstva, stvorili su svoje idole. Čini se da ljudski um ne može da odoli izazovu. Sada je Kaaba sa svojim crnim kamenom postala idol. Ljudi odlaze u Kaabu na *hadž*, na hodočašće. Jadni ljudi ceo život skupljaju novac da odu samo jedanput da poljube taj crni kamen. Šta je to onda? I to je idolatrija.

Čuo sam ovu priču...

Neki sufi istraživač, koji kasnije postaje veliki učitelj, Bajazid iz Bistuna, takođe je išao na *hadž*, na hodočašće. Slučajno je naišao na jednog učitelja – slučajno s njegove strane. S učiteljeve strane to nije bilo slučajno. Učitelj je čekao Bajazida, ali ovaj toga nije bio svestan. Ostao je samo jednu noć s učiteljem, a on je sedeo pod jednim stablom.

Ujutro je Sunce izašlo, bilo je predivno i sveže, ptice su pevale, hodočasnici su počeli da se kreću. I Bajazid se spremao na pokret. Učitelj ga je pozvao kod sebe i rekao mu: „Pogledaj mi u oči”. Bajazid je pogledao u te oči – u njemu se otvorilo nešto beskrajno, bio je prenet u jednu drugu dimenziju. Kada se vratio, učitelj se smešio

i rekao: „Sada možeš da napraviš hodočašće oko mene i da se vratiš kući. Došao si u Kabu. Nema druge Kabe. Zaboravi crni kamen.” I Bajazid je shvatio. Kružio je oko učitelja kako to rade ljudi oko kamena u Kaabi, poljubio učiteljeva stopala i vratio se kući.

A kada su se ljudi, seljaci, okupili oko njega i pitali ga: „Jesi li bio u Kabi?”, on je odgovarao: „Da, bio sam u pravoj Kabi. Video sam beskrajnog, neizrecivog.”

Kada se to jednom vidi, više se ne zaboravlja. Ono uđe u sam vaš život. To više nije samo sećanje u glavi. Svaka ćelija vašeg tela odzvanja, svaki deo vašeg bića pleše u skladu s tim.

Muslimani ne vole sufije previše. Prave religiozne ljude nikada ne vole oni koji su za sebe stvorili lažnu utešnu religiju. Kako možete da volite nekoga ko vašu igračku zove igračkom? Ne možete da oprostite osobi koja lopatu zove lopatom. Nemoguće mu je oprostiti, jer vi ste izmišljali, vi ste stvarali halucinaciju za sebe, a sada se javlja neki čovek i jednostavno kaže da ste vi ljudi, da idol kojeg vi poštujete nije ništa drugo nego kamen, da su sveti tekstovi koje čitate smeće: „Spali to i baci idola. Oslobodi se ovog nepotrebnog prtljaga, povuci se u tišinu.” Samo u tišini ćete saznati ono što jeste. Samo u stanju kojim ne vlada um ući ćete u pravi hram.

Pravi hram nije napolju, pravi hram je u vama. Kada biste mogli da uđete u sebe, ušli biste u samo postojanje. Nema potrebe da idete bilo kuda, nije potrebno učiniti ni korak. A vi ne morate da stvarate Boga, jer će biti lažno sve što stvorite.

Čuo sam ovo...

Neko dete je ležalo pored vatre i nešto piskaralo na komadu papira. Došao je njegov otac i upitao ga: „Šta to crtaš, sine?”

„Boga”, reklo je dete.

Znajući više, otac je rekao detetu: „Ali, niko nikada nije video Boga, sine. Niko na celom svetu ne zna kako On izgleda.”

Dete je odgovorilo: „Pa nisam ga još dovršio”.

A tako nije samo s decom, tako je i s velikim filozofima. Svi oni misle da će ceo svet znati kada oni jednom nacrtaju, naslikaju, opišu. Postojale su bezbrojne filozofije i sve su nestale. A neznanje o

Bogu ostaje isto. Zapravo, ne postoji način na koji može da se upoznava Bog. Zato nije ispravno zvati to neznanjem.

Dopustite mi da vam objasnim: nešto možete zvati znanjem. Ako je znanje moguće, onda je stanje pre znanja, neznanje. Ali, ako je saznanje nemoguće tada se stanje pre ne može nazvati neznanjem. Neznanje je neznanje samo ako se uporedi sa znanjem.

Sufiji ne zovu to stanje čoveka neznanjem, već nevinošću. A nevinnost uništava saznanje. Vi ne postajete znalac, vaša nevinnost je jednostavno uništena – to je gubitak, a ne dobitak. Jer, postojanje može da se oseti kroz nevinnost, nikada znanjem.

Nemojte da mislite da ste neznalica, vi ste jednostavno nevini. Postojanje se ne može ograničiti na znanje. Postojanje nije samo nešto nepoznato, ono je zaista nešto što ne može da se spozna. Nepoznato će se otkriti pre ili kasnije. Potrebno je samo vreme. Nešto je juče bilo nepoznato, danas je poznato. Nešto je nepoznato danas, a sutra će biti poznato. Sve je samo pitanje vremena. Između poznatog i nepoznatog stoji samo vreme. Ali postojanje nije nepoznato. Postojanje je nešto neobjašnjivo, nešto što se istinski ne može shvatiti. To je tajna. Postojanje ne možete da odgonetnete. Zapravo, što ga više poznajete, to više osećate da je nemoguće poznati ga. Što više znate, znate sve manje. A kada zaista saznate, svo znanje jednostavno nestane. Vi ponovo ništa ne znate, nevini ste kao dete.

Kamila je puna znanja, zato se zove kamila – jer nagomilava, prerađuje. Lav odbacuje znanje, postaje simbol antiznanja, hvata se na suprotnu udicu. Dete je slobodno od oba ta polariteta – znanje, antiznanje, filozofija, antifilozofija. Dete je jednostavno oslobođeno svih dvojnosti, ono je nevino, ništa ne zna ni o znanju ni o neznanju. Ono jednostavno postoji.

To stanje deteta je sufi stanje svesti. Znanje liči skoro na prevanju, varate ne samo druge, već i sebe, jer stalno ponavljate pozajmljeno.

Mornar koji je nekoliko godina živeo u inostranstvu vratio se kući na redovno odsustvo i pošto je morao da čeka voz, ušao je u obližnju dvoranu, gde je neki čarobnjak zabavljao ljude. Mornar je imao papagaja i znajući da neće moći da ostane dugo, seo je pored vra-

ta na jednoj strani dvorane da bi mogao neopaženo da izađe pre nego što stigne njegov voz.

Čarobnjak se mornaru činio vrlo zabavnim, pa je povremeno govorio: „To je vrlo interesantan trik. Zanima me šta će posle ovoga da uradi?” Iznenada je mornar pomislio kako bi voleo da popuši cigaretu, zato je upalio jednu, a šibicu bacio kroz otvorena vrata.

Izvan dvorane se slučajno nalazio otvor plinskih instalacija. Došlo je do strahovite eksplozije i dvorana je bila uništena. Nakon nekoliko minuta, jedan vrlo prljav papagaj je primetio sa svoje šipke na crkvenom zvoniku koji se nalazio milju daleko: „To je vrlo interesantan trik. Zanima me šta će posle ovoga da uradi?”

Obrazovana osoba liči upravo na tog papagaja: ona jednostavno ponavlja nešto što ne razume. Ponavlja to, jer je čula da i drugi ponavljaju. Ponavlja to bez poimanja smisla.

Kada prosvetljen čovek nešto govori, u tome uvek ima smisla, kada budistički učenjak ponavlja iste reči, one su kao papagajsko ponavljanje. Kada je Muhamed pevao *Kuran*, bilo je mnogo smisla u tom ponavljanju. Ali, to značenje nije bilo u rečima, već u samom Muhamedu. Ono je bilo saopšteno njegovim bićem uz pomoć tih reči. Te reči su obične, niko ne može da ih nauči, svi ih znaju. Muhamed nije bio naročito obrazovan čovek. Zapravo, nije uopšte bio obrazovan. Pre bi moglo da se kaže da je bio neobrazovan, bezazlen čovek. Nije imao nikakve ideje o znanju. Bio je tako neobično ponizan u svojoj bezazlenosti da se veoma uplašio kada mu se prvi put, dok je meditirao na planini, dogodilo stanje bez misli, kada je procvetalo stanje *satori*, kada se otvorio postojanju, kada je ovaj svet nestao, a drugi počeo da se pojavljuje u njegovom biću. Duboko u sebi je čuo: „Prizivaj, prizivaj Alahovo ime!”

Iz reči „prizivati” je nastala reč *kuran*. Ona znači prizivati. To je bilo prvo što je čuo iz dubine svojeg bića: „Prizivaj, prizivaj! Govori o slavi Božjoj!” On je ušao u uzvišeni univerzum, ušao je u divotu života i postojanja. Celo njegovo srce je plesalo. Ali on je znao da je neobrazovan, pa je rekao: „Ali, ja sam sasvim neobrazovan, ne znam jezik. Kako mogu da prizivam Božje ime? Kako mogu da čitam? Kako mogu da kažem išta što vredi? Ja sam neznalica., Ali, glas

je nastavio: „Prizivaj!” I Muhamed se veoma uplašio, doživeo je neko grozničavo stanje.

Vratio se kući i rekao supruzi da se oseća loše zbog groznice. Ona mu je odgovorila: „Pre nego što si izašao, bio si savršeno zdrav. Šta se dogodilo? Vidim da te okružuje nešto tajanstveno. Nisi isti. Tvoje oči su postale duboke, a to ranije nisam videla kod tebe. Licu ti izražava takvu strast, takvu vatru! U tebi se nešto zapalilo. Šta se dogodilo? To nije obična groznica, ti si se spotakao o neku istinu.”

Muhamed je priznao i rekao: „Da, nešto se dogodilo”. Bilo je predivno ono što je rekao: „Ili sam poludeo, ili sam postao pesnik”. Ili sam poludeo, ili sam postao pesnik... to su zaista sinonimi. Ako niste ljudi, ne možete da budete pesnik, a ako nemate pesničkih sposobnosti, ne možete ni da poludite.

On je rekao: „Ali, ne pitaj me ništa više, jer ono što se dogodilo... Treba mi vremena da sve ponovim. Nešto neizrecivo se dogodilo! Ne mogu to da shvatim, ne mogu da razumem. A zašto se to dogodilo meni? Ja nisam učenjak, nisam ni asket. U svakom slučaju, nisam obrazovan. Nikada ništa nisam učio, nisam išao u školu niti na koledž. Ja sam jednostavan čovek, ono što ljudi zovu neuk čovek. Zašto se to dogodilo meni?” Ali to se uvek događalo onima koji su bezazleni. To se uvek događalo onima koji su ponizni. To se nikada nije dogodilo obrazovanim. Ponoviću: poznato je da su grešnici upoznali Boga, a ne panditi, naučnici, ni teolozi.

Znači, najveći greh je greh znanja. A od čega se sastoji greh poznat pod imenom znanje? Sastoji se od ograničavanja Boga na simbol, od pretvaranja Boga u simbol. Idol može da bude od kamena, drveta, reči – svejedno je – ali, ako mislite da Boga može bilo šta da predstavlja, onda stvarate idola.

Bog je sve. I nema načina da se predstavi to sve, jer nema ništa osim toga. Kažem vam: ja sam Bog, vi ste Bog, drveće je Bog, stene su Bog. Samo Bog postoji. Postojanje i pobožnost nisu dva fenomena, već razni načini da se izrazi jedna stvar, razni načini da se kaže isto. Zapravo, reći: „Bog jeste” predstavlja ponavljanje, jer „Bog” znači „jeste”. Sto je, kuća je, drvo je, čovek je, ali reći „Bog je” nije ispravno. Jer, jednog dana drvo postoji, drugog dana ono nestane,

njegovo postojanje je prolazno. Čak i će planine nestati, ali Bog uvek jeste. Za Boga se ne može reći da ga nema. Zato je Bog čisto postojanje.

Ova potpunost ne može da se predstavi ničim drugim nego potpunosti. Potpunost je jedina metafora za potpunost, jedini znak za potpunost. Celina je jedina slika za celinu. Nema drugog načina za stvaranje neke druge slike. Sve će slike biti lažne, jer će biti male, biće neadekvatne. One će reći nešto, ali neće reći celu stvar. A kad god je istina delimična, opasnija je od laži.

Oni koji su znali uvek su čutili kada je trebalo definisati Boga. Oni govore deset hiljada drugih stvari – nadahnjuju vas da putujete, izazivaju vas, zavode vas na putovanje, pobuđuju u vama veliku žeđ i čežnju za istinom – ali, nikada ne određuju šta je to istina. Istinu je potrebno okusiti, videti, upoznati, treba je živeti.

Religija ne može da bude odvojena od života. Život može da bude religiozan ili nereligiozan, ali religija ne može da bude odvojena od života. Ne možete da kažete: „Biću religiozan svakog dana jedan sat. Ići ću u hram ili džamiju i moliću se.” Ili: „Svake nedelje odlazim u crkvu i molim se”. Religija ne može da bude stvar nedelje. Čitav vaš život je prožet jednom vrstom religioznosti, ili... Ta aroma vas uvek okružuje, svakog dana. Čak i dok spava, religiozan čovek ima drugačije osobine od nereligioznog. Ako uđete u sobu u kojoj čvrsto spava religiozan čovek, otkrićete sasvim drugačiju vrstu vibracije. I u snu je takav čovek pobožan, jer se i u snu oslanja na pobožnost. Zapravo, religiozan čovek se ne opušta u snu, on se opušta u pobožnosti. Kada se kreće, on se kreće u pobožnosti, kada sedi – sedi u Bogu, kada spava – spava u Bogu. On jede s Bogom, pije s Bogom, gleda Boga. Ako je sve Bog, onda sve mora da bude božansko.

Sufiji uporno tvrde da Bog ne sme da se predstavlja ni sa čim. Ne sme da bude idola ni slike. Idoli i slike su u svetu stvorili lažne religije.

Evo jedne priče:

Živeo jednom neki nasilan, neuk kralj sklon idolopoklonstvu. Je-

dnog dana se zakleo da će zarobiti prva tri čoveka koji prođu pored njegovog dvorca i prisiliti ih da se posvete idolopoklonstvu, ako mu njegov idol osigura neke povlastice u životu.

Vrlo retko ćete naići na kralja koji nije nasilan i neznalica, ili je sklon idolopoklonstvu. Ako čovek nije nasilan, neće postati kralj, neće moći da bude kralj. Čak i ako je rođen slučajno kao kralj, on će se odreći kraljevstva. To je učinio Buda, Mahāvira. Samo snažan čovek može da bude kralj. Zapravo, samo je nasilan čovek zainteresovan za političku moć. Svaka moć je nasilje i, zapamtite – ako vas zanima duhovna moć, vi ste nasilni. Svako zanimanje za moć je nasilje. Moć znači moć nad drugima, na ovaj ili onaj način. Ona može da bude politička, finansijska, religijska ili duhovna.

Mnogo ljudi u ime religije skriva svoju urođenu političnost. Oni traže kundalini moć, ili traže kako da levitiraju – to su glupe i lude želje. One vam ne transformišu život. Ako i počnete da letite, ništa se neće promeniti. Toliko mnogo ptica leti nebom, a nisu ni sveci ni duhovni ljudi. Ako počnete da živite u najdubljem okeanu, nećete postati duhovni. Mnoga bića već žive kao ribe. Ni one nisu duhovne. Čak i ako ste kičmenjaci s velikom energijom, nećete postati duhovni. Duhovnost nema nikakve veze s moći. Ako i stećete magične moći, natprirodne moći i počnete da se ponašate kao čudotvorac, to vas neće odvesti na duhovni put. To je čista ludost. To je samo apsolutni pokazatelj da iza svega toga stoji glupi um.

Uvek kada vidite čoveka koji pokušava da čini čuda, znajte dobro da je političar. On ne može da bude religiozan. Ne kažem da se čuda ne događaju oko religioznog čoveka. Ona se događaju, ali nisu stvorena. Ona se događaju sama od sebe. Religiozan čovek nije zainteresovan da ih učini, religiozan čovek ne predstavlja. Njega ne zanima da impresionira druge. „Gledajte, mogu da stvorim sveti pepeo.” Ili: „Gledajte, mogu da proizvedem švajcarske satove svojim čudesnim moćima”. Takav čovek je na političkom izletu, na egoizletu, a oni koji se zanimaju za njega, zanimaju se na neki način za politiku. Oni takođe žele da steknu moć, pa se okupljaju oko takve osobe. Hiljade ljudi stoje oko takvih ljudi nadajući se da će jednog

dana i oni naučiti trik – i oni će steći tajanstvene moći, *sidi*, i oni će praviti čuda.

Čuda se događaju oko religiozne osobe. Ta čuda nisu vidljiva, već se odnose na transformaciju energije – ali, nikada nisu stvorena, nikada! Uvek kada neko nešto učini on je čudotvorac, političar. Kad god se nešto dogodi samo po sebi u blizini takve osobe, u prostoru koji je stvoren oko njega... u toj praznini događaju se čuda, ljudi se transformišu, ljudi se prenose u nova područja postojanja. To je druga stvar. Ali sva politička traženja, sva potraga za moći, ružna su i nasilna.

Živeo jednom neki nasilan, neuk kralj sklon idolopoklonstvu. Jednog dana se zakleo da će zarobiti prva tri čoveka...

Zapamtite, uvek kada počnete da poštuju nekog idola vas zapravo ne zanima Bog, već šta ćete, zbog toga, postići u životu. Sve vaše molitve su svetovne molitve, vi nešto tražite. Prava molitva nikada ništa ne traži. Naprotiv, prava molitva sve izliva u Boga, ne traži ništa. Pravi poštovalac je onaj koji plače iz sveg srca i kaže Bogu: „Prihvati me. Nisam toga vredan, ipak me prihvati. Spasi me od mene. Razori me, uništi me, satri me.” On ne zahteva ni novac, ni moć, ni ovo ni ono. Istinski religiozan čovek dolazi da daje, a ne da prima. To mora da odluči kvalitet vaše molitve. Ako duboko negde u vašoj molitvi, očigledno ili skriveno, postoji neka želja da nešto dobijete, onda to nije religiozna molitva.

Zbog takvih molitvi, čovek je morao da stvori lažne bogove. Lažni um stvara lažne bogove. Lažnom umu su potrebni lažni bogovi. Jednog dana taj se kralj...

zakleo da...

Zapamtite da Bog nije ličan, idoli su lični. Hinduisti imaju svoje bogove, hrišćani svoje, budisti svoje. Ne samo to. Svaka svetovna osoba ima određenu ideju o Bogu, ima idola kojeg želi da sasvim poseduje. Svetovni um je posesivan.

Čuo sam priču o jednoj budističkoj redovnici koja je sa sobom obično nosila malu, zlatnu statu Bude, jedan lični idol Bude – jer se grozila javnoga poštovanja. U hramu je Buda javan – svi ga poštuju, hiljade ljudi mu se moli. Žena je želela da poseduje svojeg sopstvenog Budu. Bio je to mali kip, ali je bio lično njen. Ona će poštovati samo svojeg Budu.

Jednom je boravila u hramu, u kojem se nalazilo 10.000 kipova Bude. Ceo hram je bio ispunjen tim kipovima. Rano ujutro ona se probudila i počela da se moli svojoj maloj statui – a tamo je bilo ogromnih kipova, u celu planinu su bile uklesane statue Bude. Ali ona se molila svojem Budi. Onda se nečeg dosetila. Obično bi palila mirisne štapiće... ali, sada to ne može da uradi. Kada se upali štapić, njegov miris se širi, mogao bi da dopre i do drugih Buda – a celo mesto je bilo puno tih statua. Zato je napravila malu cev, možda je uzela šuplju grančicu bambusa, pričvrstila je na nos svog ličnog Bude i zapalila štapić čiji je miris trebalo da kroz cevčicu ide u nos njenog Bude.

Nemojte da se smežete, to se događa po celom svetu, to je ljudska glupost. Takvo ponašanje je vrlo uobičajeno, gotovo univerzalno.

Bila je vrlo srećna što je pronašla taj način – sada druge Bude neće deliti njeno poštovanje, njenu molitvu. Ali, kada je odmakla cevčicu, počela je da plače, jer je lice njenog Bude pocrnelo.

Učitelj tog hrama, zen učitelj koji je posmatrao svu tu glupost grohotom se nasmejao i rekao: „Pogledaj, ne samo da si se ti udavila, već se i tvoj Buda udavio s tobom. Ti si uništila svojeg Budu.”

Kada nešto posedujete, vi to i uništavate. Posesivnost je razorna. Bog ne može da bude ličan. Zapravo, da biste to saznali, moraćete da nestanete kao osoba. A vi radite upravo suprotno: pretvarate Boga koji nema lik u Boga s likom. Radije nego da vi nestanete i izgubite lik, vi spuštate Univerzalnog na vaš nivo. Postoje dva puta: jedan je da postanete pobožni, da izgubite lik – onda se sastajete. Drugi je da svedete Boga na lik, pretvorite ga u idola, dadete mu lice, lik i ime. Onda on postaje poput vas, onda postoji mogućnost dijaloga.

Vaša ličnost je lažna. Vi zapravo i niste osoba. To je samo iluzi-

ja da ste osoba. Što dublje ulazite u sebe, više ćete naći univerzalnog. Vi ste ceo taj univerzum, kao što je svaki talas celi okean. Ako duboko istražujete talas, naći ćete okean, a ne talas. Upravo je tako sa svakom osobom: osoba je samo talas. Bog se u vama ljuđa u jednom liku, u meni u drugom, u drugim ličnostima na sasvim različitim načinima. Svi likovi su njegovi. Zaronite izvan lika, dublje, povucite zavesu i naći ćete jedno bezlično postojanje.

Pravi način da doživite dijalog s Bogom jeste da napustite svoju ličnost. Pogrešan put da ostvarite dijalog s Bogom nije samo napustiti ličnost, već stvoriti ličnost oko Boga. To znači idolopoklonstvo: učinite Boga Râmom, Krišnom, Hristom, Budom. Onda uspostavite odnos s Râmom, Krišnom, Hristom. Na taj način stvarate san. To je vaše delo, ono nema nikakve veze s Bogom. Ono što se događa u ime Boga, nema veze s Bogom, a ono što se odvija u ime religije, nema veze s religijom. Postoji samo jedna religija, a to je umeće nestajanja osobe tako da vi možete da komunicirate, da postanete jedno s bezličnom moći, s bezličnom energijom, s bezličnim postojanjem.

Jednog dana on se zakleo, ako mu njegov idol osigura neke povlastice u životu, on će zarobiti prva tri čoveka koji prođu pored njegovog dvorca, pa će ih prisiliti da se posvete idolopoklonstvu.

I to je nešto što je potrebno razumeti. On moli za povlastice. Ako mu se ta molba ispuni, onda će uhvatiti tri čoveka – tri nevina čoveka koji s tom pogodbom nemaju nikakve veze, koji ne sudeluju u tome – on će prisiliti te ljude na poštovanje. To se uvek radilo, na mnogo načina.

Ove sufi priče pokazuju mnogo stvari. Na primer, u Indiji i u drugim zemljama, bezbrojne životinje su žrtvovane „Bogu”. Kakve veze imaju te životinje s vašim Bogom? Ako vam je želja ispunjena, vi žrtvujete životinju. Ta životinja nije imala nikakvih želja, nije molila, nije ništa rekla. Ona s tim nema nikakve veze! Ako želite da žrtvujete, žrtvujte sebe.

Buda je jednom naišao na neki obred, pa je upitao: „Šta se ovde događa?” Rekli su mu da se čoveku koji izvodi obred ispunila želja.

Sada žrtvuje bika, ubio je bika. Bila je to religiozna ceremonija.

Buda je upitao: „Ali, šta bik ima s tim? Ako čovek smatra da mu je Bog nešto dao, da mu je bio naklonjen, trebalo bi da žrtvuje sebe.”

Buda je ušao u gomilu i upitao čoveka: „Šta radiš? Zašto sprovodiš nasilje nad tim jadnim bikom? On ti nije ništa učinio.”

Čovek je bio *bramin*, učen čovek, znalac svetih tekstova. On je citirao svete tekstove i rekao: „Ti ništa ne znaš. Ja ne vršim nikakvo nasilje nad bikom. Sveti tekstovi kažu, *Vede* kažu: ako se u religijskom obredu razapne, ubije, umori, zakolje, duša životinje ide pravo u raj. Ja nisam nasilan prema toj životinji, ona će otići pravo u raj.”

Onda je Buda rekao: „Zašto onda ne ubiješ svojeg oca ili majku ili sebe? Zašto propuštaš priliku da odeš u raj? Možda ovaj bik ne želi da ode u raj. Ako je sigurno ono što pričaš, ubij svojeg oca ili majku – ili ubij sebe! Najbolje je da ubiješ sebe!”

Bramin je slušao Budu. Svojom prisutnošću sve mu je objasnio. On je odmah odbacio oružje, odrekao se tog religioznog obreda i upitao Budu: „Reci mi kako da budem religiozan, jer sam ove stvari radio čitavog života. Ti si me zaprepastio, ali si mi otvorio oči.”

Ako posmatrate svet, postojale su bezbrojne religije s tom glupom idejom da vam je Bog učinio neku milost. A sada vi ukazuje čast Bogu i pronalazite troje nevinih ljudi da poštuju vašeg idola.

Sigurno je, kraljeva želja je bila ispunjena...

Ispunjenje želje je samo koincidencija. Ako nastavite da molite Boga, neke želje će vam se ispuniti – Bog nema nikakve veze s vašim željama – neke se neće ispuniti. Kada se želja ne ispuni, poštovaalac pomisli: „Nisam se molio na pravi način. Obredi nisu bili dobri.” „Nisam ispravno sledio svete tekstove. Nisam obred izveo tačno kako je trebalo da se izvede. Mantre se nisu pevale na pravi način. Mora da je bilo nešto pogrešno” – ako se želja ne ispuni. Ako se želja ispuni, onda je „Bog bio tako milostiv prema meni. Moram nešto da mu darujem u znak zahvalnosti.”

Bog nema nikakve veze s vašim željama. Zapravo, Boga možete

da doživite samo onda kada u vama više nema želja. Samo svest bez želja postaje božanska. Sve želje su svetovne, bile ispunjene ili ne. To je vaša igra. Tako se stvari događaju na svetu.

Odete kod nekog sveca i vaša želja se ispuni. Onda opet odete kod njega. Ako vam se želja ne ispuni, odlazite kod drugog. Jednog dana, negde, dogodiće se slučajnost i vaša će se želja ispuniti. Onda svetac postaje vaš bog, jer je vaša želja bila ispunjena. Pokušajte. To je kockanje. Ako bacite novčić, postoji pedeset posto mogućnosti da će pasti na ovu stranu, a pedeset posto mogućnosti da će pasti na onu. Ako bacite novčić milion puta, biće sve bliže vašem procentu – ali to je samo slučajno. Ljude vrlo podlo iskorišćavaju. Čuvajte se!

Sigurno je, kraljeva želja je bila ispunjena i on je odmah poslao vojnike na glavni put da dovedu troje ljudi koje pronadu.

Dogodilo se da to troje ljudi budu: učen čovek, sajed (potomak proroka Muhameda) i jedna prostitutka.

Troje ljudi, a sufiji će mnogo pričati o njima. Jedan od njih je bio učen čovek, pandit, obrazovan čovek. Drugi je bio pun pobožnosti i vrline. Treća je bila grešnica, prostitutka. Pokušajte duboko da shvatite priču, jer se u njoj nalazi velika poruka.

Bacivši ih pred svojeg idola, neuravnoteženi kralj ih je obavestio o svojem zavetu i svima naredio da se poklone pred kipom. Učeni čovek je rekao: „Ova situacija je verovatno nastala iz doktrine više sile! Brojni prethodni slučajevi su dopuštali da svako može da se pokori običaju, ako je na to prisiljen, a pri tome ne greši ni stvarno ni moralno ako je na bilo koji način umešan.” Zato se duboko poklonio pred kipom.

Tako reaguje obrazovan čovek, on odgovara stvarnosti. On će uvek pronaći način da učini šta god želi. On je dovoljno mudar – on uvek može da pronađe reči, uvek može da nađe izgovor. On je pravi stručnjak. Ako želi da učini nešto loše, on će pronaći način da to učini.

Ako ne želi da uradi nešto ispravno, znaće kako da postupi. On nikada ne greši, uvek će pronaći način da pomogne sebi. Ima ogromno znanje koje mu pomaže. On voli da dokazuje, a dokazi su samo igra rečima. Možete da pronađete razloge „za” i „protiv” za šta god želite. Razlog nema nikakvih obaveza. Razlog nije obaveza istine, razlog je samo izvrtnje činjenica.

U staroj Grčkoj je postojala velika škola sofista. Njihovo celo učenje je bilo: nema istine, nema neistine. Ako ste spretni možete bilo šta da dokažete kao neistinu. Sve zavisi od vaše veštine. Sve što je važno je veština: nema istine, nema neistine. Oni su podučavali kako da se izvrcu činjenice, kako dokazivati. Dokaz im je bio sve.

Ovaj način izvrtnja činjenica je postojao u svim zemljama sveta. I još postoji. To je takva igra da u njoj možete da se izgubite, možete da zaboravite šta ste tražili. Izvrtnje činjenica je način da odbranite svoj ego.

Ovaj čovek je suočen s problemom. On mora da je musliman – priča potiče iz zemlje Muhameda. Njegova religija mu ne dopušta da poštuje idola. A sada ga ovaj ljudi kralj prisiljava, a zna da će ga ubiti, ako ne bude to učinio. Mora da pronađe neki izlaz.

On kaže sam sebi: „Ova situacija je verovatno nastala iz doktrine, više sile.”

On dakle pronalazi doktrinu, objašnjenje, pomoć u svetim tekstovima.

Brojni prethodni slučajevi su dopuštali da svako može da se pokori običaju, ako je na to prisiljen. A pri tome ne greši ni stvarno ni moralno ako je na bilo koji način umešan.”

„Ako ovaj ljudi kralj želi da se poklonim ovom idolu, mogu da mu se poklonim. Ali samo ću da se pretvaram. Prevariću ga. Moram da spasim svoj život.”

On počinje oko sebe da stvara oblak nerazumljivih reči.

Nije hteo da prizna činjenicu: „Mene više zanima život nego re-

ligija. Više me zanima kako da se spasim nego kako da tražim Boga. Više me zanima kako da se odbranim od straha.” Umesto da vidi činjenicu onakvom kakva jeste, on počinje oko sebe da stvara oblak nerazumljivih reči. I uvek možete da pronađete način, i tako možete da se kockate rečima miliona života. Tome nema kraja. To se događa i u stvarnom životu: nikada ne vidite realnost, krijete je. Bojite se i govorite nešto drugo.

Asketu obuzima strah, on se duboko u sebi boji, ali niko to ne prihvata. On ne kaže: „Bojim se, zato ne mogu da postanem asketa.” On kaže nešto drugo. On kaže: „Kakve svrhe ima nositi narandžastu odeću? Kakvog smisla ima promeniti ime? Zar ne može da se ostane u običnoj odeći? Zar ne možemo da ostanemo askete i ako to ne objavimo svetu?” Oni kažu: „Prava stvar mora da se oseći iznutra. Zašto je pokazivati spoljašnjim izgledom?” I sve što oni govore čini se predivno, ali nije istinito. Duboko u sebi takvi ljudi se boje šta će ostali ljudi da kažu. Ostali će da pomisle da ste lud čovek. Ljudi dolaze kod mene i kažu: „Ovde je sve u redu. Ali biće problema kada dođemo na Zapad.” Ali, vrlo retko se pojavi čovek koji kaže tačno onako kako jeste, koji je autentičan. On radije pronalazi načine i puteve.

Ima ljudi koji postanu askete – lukavi su to ljudi! Onda odu u svoju zemlju i jednostavno nikom ne kažu da su postali askete. Jednostavno sakriju svoju narandžastu odeću, svoje brojanice i nastavlja da žive kao pre. I kada naiđu na nekog asketu, a on ih upita: „Šta se dogodilo? Zar nisi više asketa?”, oni kažu: „Ne, čuo sam unutrašnji glas – Ošo mi je rekao da me je oslobodio toga”. Radije nego da kažu istinu, oni uvuku i mene u svoju igru – kažu da sam ih oslobodio asketizma. Kada se vrate u Indiju, opet nose narandžastu odeću. Možda sam im opet rekao: „Dok si u Indiji, ti si asket”. Oni čuju unutrašnji glas!

Zapamtite, dobro je biti autentičan, dobro je ne biti hipokrit, to vam pomaže u rastu. Sve neistinitosti s kojima se i dalje štitite, otrovne su – one će uništiti vaše unutrašnje biće. A dokazi mogu da budu vrlo logični, vrlo uverljivi. Ali, ako nisu autentični onda su besmislica. Prava stvar nije važnost dokaza kao takvog, već istina.

Ovaj čovek je mogao da vidi jednostavnu istinu: „Bojim se smrti, zato ću to da uradim”. I to će biti veliki religiozni čin. Pomoglo bi mu da je video istinu. Ili, možda, da je video istinu da je kukavica, možda bi se protivio i rekao: „Dobro, ubićete me, ali neću se pokloniti”. Ili će se pokloniti iz straha – ali, onda će postati ponizniji, znajući da je kukavica. Ili će, možda, uvidevši strah, biti uporan i reći: „Dobro, neću da budem kukavica. Ubijte me, ali neću da uradim nešto što mi se ne sviđa.” Raspravljajući tako na zaobilazni način, on se spasio. Ali, od čega se spasio? – spasio se od Boga, od istine. Bio je lukav. Lukav um je samoubilački um.

Kada je došao red na sajeda, on je rekao: „Kao izuzetno zaštićenoj osobi, imajući u venama krv svetog proroka, sama moja dela pročišćuju sve što uradim i zato nema prepreke mojem delovanju, pa mogu da uradim šta ovaj čovek zahteva”. I on se poklonio pred idolom.

Sada je bio na redu takozvani moralan čovek, čovek koji misli da je zaštićen, da je poseban, da je jedan od retkih izabranih i pripada nekolicini izabranih. Kakve veze ima Muhamedova krv sa tim? Krv je krv, i samo zato što si rođen u istoj dinastiji, ne daje ti pravo da budeš različit. Možda ti u sebi imaš Budinu krv, a možeš da budeš najgluplji čovek na zemlji. Mnogi ljudi verovatno imaju Budinu krv bez obzira na to da li to znaju ili ne. Mnogi možda imaju Krišninu krv, ili Mojsijevu – ali kakve to veze ima? Tvoja krv ti ne daje pravo ni na kakvu razliku, ni tvoja baština, tvoja tradicija. Ako se tvoja svest ne uključi u sve to, ništa ti ne daje pravo na razliku.

Taj čovek se štiti idejom: „Ja sam poseban, ja sam posebno zaštićen, ja potičem od svetog proroka, od Muhameda. Verovatno me Bog štiti. I šta god da učinim postaje čisto, jer sam to ja učinio.” On je bio čak lukaviji od učenog čoveka – učeni čovek je možda sumnjao, ali on ne sumnja. Njegova prevara je bila potpuna.

Zapamtite, niko vas ne štiti – ni Hrist, ni Muhamed, ni Krišna. Niko ne može da vas zaštiti osim vas samih. Ne bacajte odgovornost na druge. Ljudi to rade sve vreme.

Neki hrišćanski misionar je došao kod mene i rekao: „Isus je

rođen da sve oslobodi od greha”. Ja sam ga upitao: „Da li ste vi oslobođeni od greha – jer je Isus bio ovde. Koliko je ljudi oslobođeno? A vi i dalje pričate da je Isus vaš spasitelj, kao da se spasenje dogodilo i svi su oslobođeni. Ko je oslobođen? I kako Isus može da vas oslobodi?”

Čini se da to nije logično. Vi stvarate okove, a Isus dolazi da vas oslobodi. Zašto bi on to uradio? On nije odgovoran za vaše okove. A ako ste vi vezani da ostanete u okovima, kako on može da vas oslobodi?

Neki čovek je pitao Srija Aurobinda: „Vi ste tako mirni i ravnodušni prema stvarima da se u mom umu ponekad javlja pitanje: Kada biste stajali na obali reke, a neko bi se davio, da li biste ga spasili?” Aurobindo je odgovorio: „Ne, ne bih ga spasio, osim ako bi me molio da ga spasim”. Čovek je rekao: „Ali, to mi se čini bezosećajno”. Sri Aurobindo je odgovorio: „Ne bih ga spasio, jer bi se on ponovo udavio. Ako on svakako želi da se utopi, naći će drugu reku, drugu obalu, naći će drugo vreme i ponovo će pokušati da se udavi. Ja bih mogao da ga spasim, a on bi ponovo želeo da se udavi. Da li onda ima smisla da ga spasim? Ako ne zamoli za pomoć, ne može da bude spasen.”

U duhovnom smislu, moliti za spas, znači biti spasen. Ako molite, spasen ste. Nije vas Isus spasio. Setite se onih predivnih Isusovih reči: „Traži i daće ti se. Pokucaj i vrata će ti se otvoriti.”, Ta vrata su zaista otvorena, čekaju samo da vi na njih pokucate. Zapravo, Bog vam je već dao sve što ste želeli ali, pošto niste molili, niste još prepoznali dar. Dar ste već dobili. Imate ga ali, pošto niste molili za njega, ne možete da ga prepoznate. Onog časa kada ga zamolite, prepoznaćete ga.

Niko ne može da spasi drugoga i to je dobro, inače bi čak i vaše oslobođenje bilo jedna vrsta prisile. Izgledalo bi kao da su vas prisilili da dođete na nebo – dva čoveka su vas sledila s isukanim mačevima i prisiljavala vas da udete na nebo. Kakva vrsta neba bi to bila? – to bi bio pakao. Kada vas neko prisiljava, to je pakao, bez obzira na to o čemu se radi. Nebo je tamo gde vi molite nešto i ras-tete u tome. Bez obzira na to o čemu se radi, to je spasenje.

Ništa se ne menja ako ste potomak Muhameda. Niste spaseni zato što ste se rodili kao hrišćanin. Samo zato što ste se rodili u Indiji nećete biti spaseni. Indijci misle da je njihova zemlja sveta: pošto ste se rodili u Indiji, bićete spaseni. Postoji ideja da ćete otići pravo na nebo, ako odete u Varanasi i tamo umrete – samo ako umrete u Varanasiju!

Kabir je ceo život proživio u Varanasiju, a kada je bio na samrti, iznenada je skočio i rekao svojim učenicima: „Moramo da pobegnemo iz Varanasija!” A oni su pitali: „Ali zašto? Ti si jako bolestan, na samrtnoj postelji si, a lekari su rekli da ćeš živeti još samo nekoliko sati. Nećeš živeti nijedan ceo dan.” Kabir je rekao: „I taj dan treba iskoristiti. Požurite i pobegnite iz Varanasija što je moguće dalje!” Ali, učenici su i dalje pitali: „Kuda? Zašto? Ljudi dolaze u Varanasi da bu tu umrli.” Ljudi dolaze i žive u Varanasiju u svojim poodmaklim godinama, samo da bi tu umrli, jer je taj grad najsvetije mesto na zemlji, taj Šivin grad, najdrevniji grad, najsvetiji od svetih. Tamo želite da umrete? – to je dovoljno, vaši gresi su izbrisani. I sama vaša smrt u Varanasiju je pročišćenje – vi ste spaseni, odlazite pravo na nebo.

Kabir je rekao: „Otići ću u Maghar” – to je malo mesto blizu Varanasija. A učenici su rekli: „Od svih mesta si izabrao si Maghar?” – jer postoji tradicionalna izreka: ako umrete u Magharu, rodićete se kao magarac. „Od svih mesta si odabrao Maghar? Da li si poludeo? Mora da si lud! Umireš i izgubio si pamet!” Pokušavali su da ga zadrže u Varanasiju, ali nije ih slušao. Napustio je grad, otišao u Maghar i tamo umro. Kada su ga pitali zašto odlazi, on je odgovorio: „Ako umrem u Magharu i odem na nebo, to će biti nešto posebno. Ali, ako umrem u Varanasiju i odem na nebo, to nema nikakvog smisla. Nebo ne vredi mnogo. Ako umrem u Magharu za koji se kaže da se ljudi rađaju kao magarci ako tamo umru, a ja ipak odem na nebo, onda će to biti nešto posebno moje, autentično, samo moje. Ja zavisim samo od sebe.”

Umirujući, rekao je svojim učenicima: „Zavisite od sebe. Nemojte da mislite da ćete stići na nebo samo zato što sledite Kabira. Nebo nije tako jeftino.”

Kada je došao red na sajeda, on je rekao: „Kao izuzetno zaštićenoj osobi, imajući u venama krv svetog proroka, sama moja dela pročišćuju sve što učinim i zato nema prepreke mojem delovanju, pa zato mogu da uradim šta ovaj čovek zahteva.” I on se poklonio pred idolom.

Prostitutka je rekla: „Oh, ja nemam ni intelektualnu sposobnost ni posebnih povlastica. I zato, bojim se, šta god da mi uradite, ja ne mogu da poštujem ovaj idol, ne mogu čak ni da se pretvaram da to činim, mada ćete me možda ubiti ako to ne učinim.”

Prostitutka nije nigde mogla da sakrije svoju glavu, to je njena istinitost, njena lepota. Ona ne može intelektualno da bira nerazumljive reči. Ona zna da ne može da se sakrije iza svetih tekstova, zna da nije moralna, da ne pripada Muhamedovoj krvnoj liniji, nema svete krvi u njoj. Zna da je grešnica. Znajući to – da je grešnica, nezaštićena posebnim povlasticama, nezaštićena intelektualnim, filozofskim dokazima – ona je ranjiva, zato ne može da laže.

Pošto ne može da pronade nikakav dokaz, nikakvu zaštitu ako laže, ona ne može da se brani. Nikada u sebi neće biti srećna ako se pokloni ovom idolu. Nikada sebi to neće moći da oprost. Učeni čovek se neće osećati krivim, jer zna da sveti tekstovi to dopuštaju, on ima dokaze iz prošlosti. Sajed će zaboraviti sve, ali prostitutka sebi neće moći da oprost ako učini nešto pogrešno. Čudna priča... grešnik je ispravan.

I moje iskustvo je takvo, takvo je moje opažanje: grešnici su istinitiji od takozvanih moralnih ljudi. Neuki, bezazleni ljudi su istinitiji od takozvanih sofisticiranih i kulturnih. Samo civilizacija čini ljude lukavima. Oni gube svu svoju bezazlenost, gube sav miomiris koji se razvija iz bezazlenosti.

Da li se sećate Marije Magdalene? Meni ona izgleda kao jedina istinska Isusova sledbenica. Njena iskrenost, njena smelost je neverovatna! Isus je došao u njenu kuću, a ona je na njegova stopala izlila skupoceni miris, oprala mu stopala tim mirisom, a onda ih obrisala svojom kosom. Sedela je i prolivala suze. Naravno, moralni su

bili povređeni. Neko je rekao Isusu: „To nije u redu. Ona je grešnica, ona ne bi smela da te dodiruje!” Tako su se uvek ponašali egoistični, moralni, intelektualci.

Ni Juda to nije odobravao. Izgleda da je Juda bio komunist ili socijalista, jer je rekao: „To je razbacivanje. Taj miris je skupocen, zašto ga razbacivati? Ljudi gladuju. Miris je mogao da se proda, vrlo je redak. Mogli smo da nahranimo nekoliko ljudi.” To izgleda logično. Bićete skloniji da se složite s Judom nego s Isusom. Ono što je Isus rekao je vrlo nelogično: „Ali, siromašni će uvek postojati – kada odem, možete da se pobrinete za njih. Vi ne razumete srce ove žene. Ne mogu to da joj odbijem. Neka učini šta želi. Neka skine teret sa sebe, neka plače, neka me dodiruje. Neka izliva svoje mirise – skupocene ili ne, to nije važno. Ne mogu to da joj zabranim. Vidim da se u njenom srcu budi uzvišen osećaj. To je molitva, ona je u stanju molitve. Ne mogu da ometam njenu molitvu.”

Isus je znao da je srce Marije Magdalene predivno. Ona je bila prva koja je prepoznala Isusa nakon vaskrsnuća. Samo su tri žene bile prisutne kada su Isusa skinuli s krsta – jedna od njih je bila Marija Magdalena. Svi oni veliki apostoli su nestali. A morate da znate da je Juda bio jedini učen čovek od Isusovih sledbenika, jedini profesor, jedini intelektualac naoružan znanjem, jedina obrazovana osoba. I on je bio izdajica. To je simbolično: intelekt je onaj koji izdaje.

Um je lukav. On uvek stvara konspiracije protiv istine. Uzmimo Judu kao simbol uma. On je bio najveći intelektualac među svim apostolima, najjasnija osoba. Da nije izdao Isusa, postao bi osnivač crkve. Zašto je postao izdajica? Um je izdajica, logika je izdajica. Vaš um je protiv vašeg bića.

Prostitutka nema um. Ona je živela vrlo jednostavno, prodajući svoje telo. Ona ne zna ništa o svetim tekstovima, nije imala vremena da ih čita. Ona nema ego moralne osobe. Kako bi mogla da ga ima? Ona je bila jednostavno ponizna, plakala je. Nije imala nikakav ego, a to su vrata koja vode ka Bogu.

Prostitutka je rekla: „Oh, ja nemam ni intelektualnu sposobnost

ni posebnih povlastica. I zato na žalost ne mogu da poštujem ovaj idol, ne mogu čak ni da se pretvaram, mada ćete me možda ubiti ako to ne uradim.”

Bio sam sa svecima, bio sam i s grešnicima. Primetio sam da su takozvani grešnici najistinitiji ljudi na svetu, a takozvani sveci najmanje istiniti. Sveci su samo pseudosveci. Grešnici su realni. I iz te realnosti je moguć energetski skok. Lažno ostaje lažno, ono ne može da se sastane s istinom.

Zapamtite da je najveća prepreka između vas i postojanja vaš ego, a ego se hrani znanjem, hrani se vrlinom, poštovanjem – ime, ugled, moć. Zapamtite to i ne hranite ego.

Postanite ponizniji. Budite svesni svojih ograničenja, svojih grešaka, uočite svoje zablude. Kada to učinite, postaćete ponizni. Iz takve poniznosti molitva se uzdiže sama od sebe. I velika hrabrost se uzdiže iz te poniznosti! Poniznost je jaka, ego je slab! Zapravo, ego je snaga slabe osobe kojom se ona štiti. Ego je oružje. Čovek zna da je duboko u sebi vrlo slab. Ego je snaga koja štiti njegovu slabost. Najslabiji čovek će imati najveći ego. Oni su komplementarni – što ste slabiji, to imate veći ego da vas štiti. Zaista jakom čoveku nije potreban ego, nije mu potrebna zaštita, on može da živi nezštićen, nesiguran, ranjiv.

Učeni čovek je bio slaba osoba, kao i *sajed*. Prostitutka je imala snagu ružinog cveta – ranjivu, meku, osetljivu, a ipak tako jaku. Zar niste gledali cvet ruže ujutro kako se igra s vetrovima – tako osetljiv, a ipak tako jak, vodeći ljubav sa Suncem? Tako osetljiv, a ipak dižući glavu visoko, osetljiv, a ipak jak. Lao Ce zove to snagom vode.

Ego ima snagu stene, ponizna osoba ima jačinu vode. A Lao Ce kaže: „Postanite kao voda – kao vodeni tok”. Postanite podatni kao voda i konačno ćete pobediti. Zapamtite da krutost donosi poraz. Uništiće vas, pre ili kasnije, i samo vaše opiranje životu. Radi se o vašoj krutosti, vašem sopstvenom egu koji vas truje.

Pogledajte kako vodopad pada na veliku stenu, a stena čak ni ne pomišlja da će ta ponizna voda, meka, ženstvena, da je uništi.

Ali, doći će dan kada će ta stena nestati, kada će ona postati pesak, a voda će i dalje teći na isti način. Stene umiru zbog svoje krutosti. Ego je sličan steni, poniznost je kao cvet ruže. Izgleda kao da je ego jak, zar ne, a poniznost se čini slabom, ali nije tako. Nemojte da vas zavara spoljašnji izgled.

Prostitutka je rekla: „Možete da uradite sve što želite. Ja neću da lažem. Neću ni da se pretvaram.” Ova snaga poniznosti, ova čistoća ega, ova snaga cveta ruže je delovala kao magični fenomen na kralja.

Bolest ludog kralja je odmah nestala kada je čuo tu primedbu.

Šta se dogodilo? Kralj nije mogao da veruje svojim očima, toliko je bio zaprepašćen. Izvršio je nasilje nad velikim učenim čovekom i on je ležao u dubokoj poslušnosti. On je izvršio nasilje nad *sajedom*, potomkom proroka Muhameda. A prostitutka? Nikada nije mogao ni zamisliti da bi prostitutka mogla da bude toliko jaka. Tako osetljiva žena, takva grešnica, odakle dolazi ta snaga u njoj? – iz bezazlenosti! Ona nije imala nikakvih pretenzija, bila je nezaštićena.

Bolest ludog kralja je odmah nestala kada je čuo tu primedbu.

Čini se da je doživio *satori*. Nije mogao da veruje, bilo je to tako zaprepašćujuće. Otvorile su mu se oči.

Kao nekom čarolijom, shvatio je prevaru dvojice poštovalaca kipa. Odmah je naredio da se učeni čovek i sajed pogube, a prostitutku je oslobodio.

To je simbolična priča. Te pričice su parabole, one nisu istorijske činjenice. Parabola kaže da ćete pred kraljem biti smanjeni do ništavila ako prenosite neistinitosti, biće vam odrubljena glava, bacice vas u prašinu. Nećete moći da stanete pred Boga. Vaša neistina će vas ubiti.

Prostitutku je oslobodio.

A pred istinom oslobođena je samo ona snaga koja nastaje iz poniznosti, ono znanje koje izvire iz bezazlenosti, samo to postaje slobodno. Sloboda je za one koji su slobodni od ega. Nema druge vrste slobode. Sloboda znači oslobođenost od ega. To je *mokša*, *nirvāna*. Čak i prostitutka može da postigne tu slobodu, a velikom, učenom čoveku može da promakne. Čak i potomak proroka Muhameda može da je propusti. Samo jedna stvar je presudna: ako branite svoj ego, propuštate Boga. Ako ste spremni da napustite svoj ego, naći ćete Ga. U samom tom postupku napuštanja javlja se pronalaženje.

„Čovek i Bog nisu dva entiteta”, kažu svi koji znaju. Ali, zašto su onda odvojeni? Bog misli da niste odvojeni, vi mislite da jeste. Zašto? – jer vi mislite da ste odvojeni. Vaše razmišljanje vas odvaja, a zapravo niste odvojeni. To je samo privid, autohipnoza. Vi ste razmišljali i zamišljali da ste odvojeni, zato je ta ideja postala u vama čvrst fenomen. To je ego. Ako mislite da ste odvojeni od postojanja, to je ego, misliti da ste jedno s postojanjem jeste poverenje.

Nemojte da se štitite. Zaštita znači da verujete lažnoj ideji da ste odvojeni. Ne gurajte reku. Prepustite se toku postojanja. Budite živi dok ste živi. Dok umirete, ponašajte se tako, kada ste mrtvi, budite mrtvi. Kada se probudite, budite budni, a kada spavate, spavajte. Neka ne bude odvojenosti između vas i Boga, između vas i života koji vas okružuje.

I ne delujte iz stanja zvanog znanje. To znači da stvarate odvojenost. Uvek delujte iz neznanja, djelujte iz neuma, iz neprošlosti. Delujte u sadašnjosti, delujte autentično. I bilo ko da ste – možete da budete i prostitutka – ako možete da delujete iz sadašnjosti, ako možete da odgovorite na stvarnost istinski, autentično, iskreno, onda ne postoji nikakva prepreka.

Jedino što će vam pomoći da uronite i susretnete se s Bogom jeste autentičan odgovor na sadašnjost, istinski odgovor na život. To ja nazivam molitvom!

Poglavlje 8

Ne postoje merdevine

Prvo pitanje:

Svakog dana pričate o „Zemlji” i „nebu” – o potencijalnom i krajnjem. Ali, kakve su „merdevine” između te dve krajnosti? Kakav se proces događa između njih? Zašto ne govorite o „merdevinama”?

Merdevine ne postoje. Nema ih. Ne postoji ništa između. Ne postoji nikakav ponor, sve je jedno. Zemlja i nebo nisu nepovezani, oni su već spojeni, u dubokoj su jedinstvenosti, zajedništvu. I sama ideja o merdevinama se javlja zato što su nas učili da postoji ponor između ovog i onog sveta. Ali, to nije istina. Nema šta da se premosti. Druga obala je na ovoj obali. Ne morate nikuda da idete, ne morate ništa da uradite. Mogućnost je stvarna, prvi korak je i poslednji korak. Ali, um okleva, um to ne može da shvati. Um uvek želi neke korake, merdevine.

Um može da savlada merdevine, ali ne može da savlada energetski skok. Um može da savlada evoluciju, ali ne i revoluciju. Zato um nikada nije revolucionaran, već je uvek ortodoksan, uvek konvencionalan. Um po svojoj prirodi ne može da bude revolucionaran. Uvek su vas učili da su telo i duša dva fenomena, da su Bog i svet dva fenomena. Učili su vas da morate da pronađete Boga kao nešto što je suprotno od sveta, da Boga morate da otkrijete izvan sveta.

Ja vam dajem potpuno novu poruku: ne morate da idete van sve-

ta, već da uđete u njega. Ono što je spolja, zapravo je unutra, a unutra je spolja. Sve je to ovde – sada. U ovom trenutku celo postojanje je prisutno sa svim svojim mogućnostima. Sve je samo pomak svesti, a ne merdevina. To je promena oblika, a ne merdevina. Ništa se zapravo ne menja, sve ostaje isto – samo se taj skok događa u vama. Vi iznenada ugledate stvari koje ranije niste videli, ali koje su postojale. Uvek su postojale.

Da li ste ikada zavirili u neku psihološku knjigu o likovima? – tamo ćete naići na mnoge slike. Jedna prikazuje neku staru ženu, ali skrivena u istim crtama, nalazi se i mlada žena. Vi vidite staru ženu. Ali, ako nastavite da posmatrate, iznenada će se u jednom trenutku svest preusmeriti na drugi lik i vi ćete početi da gledate u mladu ženu. Ako nastavite da gledate dovoljno dugo, iznenada će se nešto promeniti i pred vašim očima će opet biti stara žena. Kada ste videli obe i znate savršeno dobro da su obe tu, čak i onda ne možete da ih vidite zajedno. Zato što se lik stare žene sastoji od istih crta kao i lik mlade žene, u jednom trenutku možete da vidite samo jednu. U drugom trenutku – drugu, ali istovremeno ne možete da vidite obe.

Ako vidite svet, ne vidite Boga – to je istina – ali, Bog nije različit od sveta, on je samo drugi oblik. Ako gledate Boga, svet nestaje. To ne znači da ste transcendirali svet. To je isti svet, samo je vaša vizija stvorila novi oblik. Zato ćete uvek u prošlosti iznova otkrivati Čarvaku, Epikura, Karla Marksa – svi materijalisti sveta kažu da postoji samo materija, svest je uzgredni proizvod, epifenomen. Svest je iluzorna, prava stvar je oblik. Nije da sasvim nisu u pravu.

Ali, postoji i druga tradicija: Šankara, vedantisti, Berkeley, oni kažu da svet ne postoji, postoji samo Bog, samo svest postoji: Materija je iluzija, *maja*. I oni su u pravu. To je samo drugi oblik – ali, ni jedni ni drugi nisu sasvim u pravu.

Pravi čovek koji nešto shvata će reći da na Boga treba gledati kao na svet, a svet treba posmatrati kao Boga.

Kažu da je Vilijam Džejms rekao: „Um na jedan način sastavlja svet, a stvari objedinjuje, materija je nešto drugo – to su različite mogućnosti skupljanja i objedinjavanja. Niti je materija protiv uma, ni-

ti um protiv materije. Vi ste telo – to je jedan oblik. Vi ste duša – to je drugi oblik. Ne postoje merdevine između njih, jer su to dva različita oblika.”

Setite se slike: da li postoje merdevine između stare žene i mlade žene? Nema ih, jer se one sastoje od istih crta. Ništa se ne menja, slika ostaje ista, a vi ne odlazite nikud... postoji samo pomak, trzaj u svesti. Vi vidite stvari na jedan način, vi spajate stvari na jedan način, a onda ih gledate na drugi način, vežete ih drugačije. Ni materijalisti nisu potpuno u pravu, već samo delimično. Ni vedantisti nije da nisu u pravu, nego samo delimično. I jedni i drugi pate od delimičnosti. Zato njihovi argumenti uvek mogu da se dokazuju, oni nikada ne mogu da budu konačni.

Samo pomislite na dva čoveka koji se svađaju: „Na ovoj slici je mlada žena”, a drugi kaže: „Slika prikazuje staru ženu”. Oni tako do u beskraj mogu da dokazuju, jer govore samo o delimičnoj istini, a ona nikada nije konačna. Oni nikada neće moći da komuniciraju međusobno, nikada neće moći da razumeju o čemu onaj drugi govori. Jer, kako može onaj koji je video mladu ženu da poveruje da postoji stara žena na slici? I obratno. Materijalista i duhovnik nastavljaju da dokazuju.

Ja nisam ni jedan ni drugi. Ja vam samo govorim o onome što postoji. Oba sveta postoje, ali nisu odvojena. Mi ih zovemo dva sveta jer ih vidimo na dva načina.

Pitate me za merdevine – ne postoje merdevine. Ja vam ne predlažem ništa postupno, nikakav lagan napredak dok ste ovde. Tako ste živeli mnoge živote. Mislili ste da nešto postignete polako, postupno. Ako shvatate šta ja predlažem, vi stižete na cilj upravo sada!

Ali vi tražite merdevine.

Ošo, pretpostavljalo se da će ovo biti predavanje o sufizmu, ali vi o sufizmu niste progovorili ni reč. Rekli ste mnogo lepih stvari, ali to nije sufizam.

Ja ne govorim o sufizmu, to je istina. Ja govorim sufizam, ne o sufizmu. Ja sam sufi – zato je sve što kažem – sufizam. Ja vas ne

upućujem na korake kojima možete da koračate do drugog sveta, ja vam jednostavno stavljam svoje iskustvo na raspolaganje. Ja delim svoje biće s vama. To nije poruka, to je deljenje. To nije pouka, već davanje. Ako ste sa mnom, to vam otkriva da nema šta da se postigne, da su svi ciljevi lažni, da je sve već postignuto.

Ne želim da postanete prosvetljeni. Ja izjavljujem da vi jeste prosvetljeni. Ali, niste dovoljno hrabri. Vi pitate: „Kako da postanem prosvetljen? Moraću da čekam. Jednog dana ću postati prosvetljen.” Vi ste takva kukavica – zašto vam je potrebno vreme čak i da prepoznate sopstvenu božanskost? Vi ste toliko osudili sebe da vam je teško da poverujete da možete da budete Bog. Zato što to ne možete da shvatite, ne možete ni da shvatite da je Buda bio Bog, da je Hrist bio Bog.

Kada Hrist kaže: „Ja sam Bog”, on vam jednostavno kaže: „I vi ste Bog! Pogledajte! Ja imam hrabrosti da to izjavim. I vi učestvujete u tome. Da li vidite u čemu je problem? I ja sam od mesa kao i vi, i ja imam telo kao i vi.” Nema ničeg posebnog u Hristu. Jedina posebnost je njegova hrabrost. Inače je on kao i vi. Ja sam kao i vi. Samo što ja poštujem sebe, a vi ne poštujete sebe. Ja volim sebe, a vi ne volite sebe.

Sumnjate isto tako, zašto ja sebe nazivam „Ošo”. Pitate: „Zašto?” Zato što jesam. I vi jeste, ali niste hrabri. Ovo prosvetljeno polje je stvoreno tako da možete da skupljate hrabrost, da možete da postanete neustrašivi, da možete da kažete stvari kakve jesu. Ja vam ne dajem nikakve merdevine. Vi biste to voleli, jer biste mogli da odlažete. Ja vam jednostavno kažem: „Skoči... i budi! Napravi energetski skok.”

Između vas i Boga nema nikakvih stanica. Onog trenutka kada ste koncentrisani u svojoj hrabrosti, iznenada se oblik menja – Bog se otkriva u bezbroj likova. I onog časa kada postanete Bog, celo postojanje postaje Bog. Ako neko kaže: „Ja sam Bog, ali vi niste Bog”, on je varalica, šarlatan, on igra igru, on je na ego izletu.

Drugo pitanje:

Otkada sam se vratila u Punu pre dve nedelje, osećam da sam vezana uz vas. Ranije nikada nisam razmišljala koliko dugo ćete ostati u svojem telu, a sada želim da ostanete dugo. Mislim na vas u svojoj budućnosti kao na mnoge druge svoje vezanosti. Osećam jaku želju da budem u vašoj fizičkoj blizini. Volela bih to više nego da ste sa mnom na Zapadu. Da li je to korak kojim se učenik približava svojem učitelju, ili se događa nešto pogrešno čega moram da budem svesna?

Sambodi, biti vezan za mene je početak sledbeništva. To nije ona vrsta vezanosti koju znate odranije. Te ranije vezanosti su bile okovi. Vi ste bili vezani za svoje okove, sada se vežete za slobodu. Biti vezan za učitelja znači biti zaljubljen, znači zaljubiti se u slobodu.

Učitelj je onaj koji vam omogućava slobodu. Budite vezani, ne brinite se. Samo zbog obećanja, nemojte da vas prevare, nemojte misliti da ste ranije poznavali takvu vezanost. Sve one vezanosti su bile samo povremene, došle su i prošle, bile su trenutne. Ova vezanost neće nestati. Pre ćete vi nestati, vi ćete otići. Ova vezanost će vas ubiti, uništiti, satri. One druge vezanosti vas nisu uništile, već su vas ojačale. Zaljubite se u muškarca ili ženu i vežete se, čvrsto se vežete, jer to jača vaš ego. Daje vam osećaj važnosti – vi ste neko! Vezani ste za moć, ugled, poštovanje, znanje, jer sve vam te stvari daju osećaj da postojite.

Vezati se za učitelja znači počinuti samoubistvo. To je pravi početak, Sambodi. Vi se sada zaista pretvarate u učenicu i ja znam da se to događa. Sambodi je ovamo došla slučajno. Ona je došla zbog Amitaba, ona se za njega duboko vezala. Kad se Amitab preselio ovamo, i ona je došla. Amitab je postao asketa, pa je i ona to postala. Ona mi se pridružila kroz Amitaba. Sada, prvi put, ugledao sam blezak u njezinim očima – ona mi se približila neposredno. Zato nastaje taj problem vezanosti. Ali, ta vezanost je zbog nečeg ogromnog, nečeg velikog – izgubićete se u njoj.

To je novo, radikalno novo, javiće se strah, um će misliti da je

to opet vezanost. Zapamtite da um nikada nije bio protiv vezanosti. Um se nikada nije bojavao vezanosti, on je uvek bio za vezanost. Sada, prvi put, um kaže: „Šta radiš? Ulaziš u vezanost.” Um će poslati svetac i propovedati vam: „To je vezanost. Nemoj da se vežeš. Čuvaj se, upadaš u zamku.” Um vam nikada nije rekao istu stvar. Zapravo, uvek vas je uvlačio u još dublje vezanosti. Um postoji kroz vezanosti.

Ovo sada je jedna sasvim drugačija vrsta vezanosti – um se boji. On će reći: „Ako napraviš ovaj korak, to će biti opasno”. Um će stvoriti nove misli, nove filozofije.

Sambodi, vi kažete: „Otkada sam se vratila u Punu pre dve nedelje...” Ne samo što ste postali svesni. Pre dve nedelje kada ste došli ovamo i kada sam vas prvi put video, video sam vaše oči: one su se okrenule prema meni prvi put bez Amitaba. To je dobar znak. Sada ste zaista postali učenica. Sada se događa inicijacija. Prvi put je bilo kako-tako. Inicirao sam vas, jer sam znao vaše mogućnosti. Video sam i mogućnost da se pre ili kasnije zaljubite u mene. I tako ste čekali. Svaki izgovor je bio dobar – Amitab je predivan izgovor.

To će i njemu koristiti, jer će biti rasterećen. On je duboko želeo da Sambodi bude vezana za mene direktno, a ne preko njega. Osećao se pomalo zbunjeno. Biće srećan što se ovo dogodilo.

Nemojte sada da oklevate. „Otkad sam se vratila u Punu pre dve nedelje, osećam da sam vezana za vas. Ranije nikada nisam razmišljala koliko dugo ćete ostati u svojem telu, a sada želim da ostanete dugo.” Rađa se sledbeništvo. I učitelj nije više samo duša, već postaje i telo. I kada se približite učitelju, prvo što počinje da vas menja je njegovo telo.

Iznenadićete se kada to saznate, nisam to nikada ranije rekao: njegova materija počinje da menja vašu materiju. I sama njegova materija postaje zarazna. Vaša duša će se promeniti kasnije, ona ne može da se promeni na početku. Stvari moraju da se pomaknu sa spoljašnjeg prema unutrašnjem. Prvo hram mora da se promeni, pa tek onda božanstvo...

Zato je prirodno da postoji duboka vezanost za učiteljevo telo. Ni je slučajno da su tela mnogih učitelja bila štice na još u drevna vre-

mena. Na Tibetu su zaštićivali 99 posto tela. I sâma materija, i sâmo telo koje je prepoznato kao prosvetljeno, transformiše se kvaliteto. Ono vibrira novim ritmom. Biti blizu takvog tela znači biti prožet njegovim vibracijama. Dodirnuti telo učitelja znači, na neki način, okusiti njegovo telo. Zato je Isus rekao: „Jedite moje telo. Pijte moju krv.” Učitelja na taj način treba konzumirati. Treba ga svari- ti, razmišljati o njemu kako bi ušao u najdublji deo vašeg bića. Telo je početak, a početak treba transformisati. Samo transformisano telo će saznati za transformisano biće. Samo po različitom ritmu tela saznate za Boga, jer će se oblik promeniti.

Zato je vrlo prirodno da se učenici vežu za telo svojeg učitelja. Čak kada učitelj ode, oni će poštovati telo. U džamiji u Srinagaru se čuva jedna Muhamedova vlas – samo jedna vlas – i ona ima strahovito dejstvo na one koji znaju kako da se ponašaju u prisustvu te vlasi, jer ona ima istu vibraciju kao i Muhamed. Ona nastavlja da vibrira na isti način, šaljući najsuptilniju poruku: pravi *Kuran* je sa- držan u toj vlasi.

Drvo pod kojim je Buda doživeo prosvetljenje se čuva 25 vekova, jer ima posebnu vibraciju. Nijedno drugo drvo na svetu nije imalo takvu vibraciju. Ono je jedinstveno, shvatilo je da se nešto događa. Kada se Buda transformisao, prirodno je da je drvo privuklo sve njegove vibracije. Upilo ih je. Vibracije su prodrle u sva njegova vlakna i ono još vibrira na isti način. Sedeti pod tim stablom – to je veliko iskustvo – ali samo ako znate to da osetite. Ako ste svesni i budni, ako volite Budu, onda će vam drvo otkriti svoju tajnu.

I dok je učitelj još živ, osećaju ga samo oni koji su senzibilni. Ali, i onda kada učitelj ode još ga osećaju oni koji su zaista senzibilni. Svaka sitnica s učiteljevog tela – soba u kojoj je živeo, drvo pod kojim je postao prosvetljen – ima neku posebnu osobinu, nešto s onog sveta.

Prosvetljenost je zarazna kao i svaka druga bolest. I kada živi veliki učitelj, bolest poprima razmere epidemije. Vi niste ovde samo zato da bi me čuli, jer to možete da uradite i čitanjem knjiga, slušanjem traka. Vi ste ovde da delite moje biće, vi ste ovde da delite stvari koje su postale transformisane zajedno sa mnom. Zato je to pri-

rodna želja, u njoj nema ničeg pogrešnog.

„Ranije nikada nisam razmišljala koliko dugo ćete ostati...”. Niste se brinuli za mene, sada se brinete. Niste bili umešani, a sada jeste. Niste se predali meni, a sada ste to učinili. Sada je na neki način moja sudbina postala vaša. „Sada želim da ostanete dugo.”

Ako sam vam potreban, ako sam potreban samo jednoj osobi, ostaću dugo. Zavisice od toga koliko sam vam potreban. Koliko sam vam potreban, toliko ću ostati. Moje su potrebe ispunjene, ja mogu da odem bilo kada. Ništa mi više nije ostalo. Sve što je trebalo da uradim, uradio sam, sve što sam morao da iskusim, doživeo sam. Ja sam ispunjen. Spreman sam da odem ovog časa, ili sledećeg, sada je svaki trenutak savršeno pogodan.

Ali, ako sam vam potreban, sâma ta potreba će me zadržati u telu. Ako želite mene i moju prisutnost, ako je vaša žeđ dovoljno jaka, ona će me zadržati u telu. Samo to može da me zadrži. Moji sopstveni koreni tela nisu više ovde. Ali vaša potreba, vaše želje, vaše čežnje, vaša potraga za istinom – ako je to dovoljno snažno, dovoljno jako, to će mi omogućiti da ostanem prilično dugo. Sve zavisi od vas.

Zato se ne brinite da ste upali u neku pogrešnu vrstu želje. Ona je sasvim prirodna. „Osećam jaku želju da budem u vašoj fizičkoj blizini. Volela bih to više nego da ste sa mnom na Zapadu.”

Nema problema, budite samo ovde, Sambodi. Ja stvaram ovo polje prosvetljenosti za sve one kojima je potrebno da budu sa mnom, koji žele ne samo duhovno da budu povezani samnom, već i materijalno. Ja sam materijalni duhovnik, ja sam duhovni hedonista. Možete da me opišete svakim paradoksom.

Treće pitanje:

Danas ste govorili o ljubavi i smrti, kao i o važnosti doživljaja ljubavi, kako bi se moglo svesno preći u smrt. Nikada nisam doživeo duboku ljubav, samo površnu vezanost. Ja čak ne volim ni sebe, kako onda mogu da volim nekog drugog? Znam da ne postoji ništa

što mogu da učinim u odnosu na taj ćorsokak, jer za sve postoji vreme i u pravo vreme će se dogoditi ono što mora da se dogodi. Ima li išta drugo što mogu da uradim, osim da čekam?

Prvo, nemojte da se tešite. Uteha nije put do pravog razumevanja. Istina je da ne postoji ništa što biste mogli da uradite, ali i to može da bude uteha, vrsta malodušnosti. Onda to nije u redu. Čak i istina može da se upotrebi kao laž, sve zavisi od vas. To je u vašem umu: „Šta mogu da učinim? Zato moram da čekam.“ Ali vaše čekanje će biti nemoćno, jer će biti izraz malodušnosti, jer će biti jedna vrsta pesimizma.

Postoji i druga vrsta čekanja koje nije nemoćno, čekanje koje je žarko, čekanje koje je strastveno, čekanje koje je pobožno, čekanje koje se ne javlja kao uteha, već kao razumevanje.

Šta je razumevanje? Razumevanje je ovo: „Ja ne mogu da delujem sam, ali život može da deluje preko mene“. I svako vreme je pravo vreme, i svako doba je pravo doba. Ne postoji doba kada se prosvetljenje događa, kao što se događa da u proleće sve cveta. Kada bi postojalo vreme kada se događa prosvetljenje, onda bi mnogo ljudi bilo prosvetljeno onda kada i Buda, onda bi se mnogi ljudi prosvetlili onda kada sam se ja prosvetlio. Nema za to posebnog vremena. Što se prosvetljenja tiče, uvek je proleće, uvek je pravo vreme. Ali, zašto vam se ono ne događa?

Kažem vam da je čekanje jedina stvar koju možete da učinite. Ali, zapamtite, to mora da bude čekanje puno molitve, puno čežnje, mora da bude intenzivno – ne nemoćno ili letargično. To mora da bude čekanje s vrlo aktivnom energijom, a ne pasivno čekanje. To su dve različite vrste čekanja.

Kada čekate voljenu, nema pasivnosti. Vi ste u žaru, puni energije. Zapravo, nikada niste tako puni energije kao onda kada čekate svoju voljenu. Sav ste svest. Dovoljno je da se mrtav list na vetru pomeri na putu, i vi jurite, otvarate vrata – „Možda je ona došla?“ Poštar prolazi u blizini, čuju se njegovi koraci a vi jurite – „Možda je ona došla?“ Sve, svaki zvuk, postaje njen zvuk. Vetar dolazi i kuca na vrata i vi jurite – „Dakle, ona je došla!“ To nije letargija, vi ne le-

žite u postelji. Vi vrlo, vrlo aktivno čekate.

Čini mi se da je onaj ko je postavio to pitanje u prilično malodušnom, pesimističkom, letargičnom stanju. Ako čekate u letargičnom raspoloženju, nikada se ništa neće dogoditi. Onda nijedno doba nije proleće.

Energija mora da bude sasvim prisutna, mora da vibrira, pulsira, protiče – pa ipak, vi samo čekate, ništa ne radite. Šta možete da uradite? Šta može da se uradi? Čovek je sâm po sebi sićušan, ali čovek može da se moli, može da plače, može da jeca. Neka vaše čekanje bude puno suza, neka bude puno molitve. Neka ono ne bude pasivno, već beskrajno, aktivno. Samo to je potrebno. Morate da napravite oštru razliku između čekanja. Prava suprotnost nije između čekanja i delovanja. Prava suprotnost je između aktivnog čekanja i pasivnog čekanja.

Aktivno čekanje i pasivno čekanje su neprijatelji. Delovanje i nedelovanje nisu suprotnosti.

Vi kažete: „Danas ste govorili o ljubavi i smrti, kao i o važnosti doživljaja ljubavi, kako bi se moglo svesno preći u smrt. Nikada nisam doživeo duboku ljubav, samo površnu vezanost.“ Možda je razlog taj što vi sve one vezanosti zovete površnim, i zato niste doživeli duboku ljubav. Vi ste osudili te ljubavi. Nazvati nešto površnim znači sprečiti sebe da nešto dublje doživite. Niko ne želi da ulazi ni u šta površno.

Ali reč je važna. Šta znači površan? Znači da ste vi dodirnuli samo površinu nečega. Ako duboko uđete u nešto, to će postati duboko. Svaka površnost ima dubinu u sebi, inače ne bi bilo površnosti. Površina okeana je moguća samo zato što postoji dubina okeana. Površina sadržava dubinu, a dubine ne može da bude bez površine. Razmislite o tome.

Ono što je površno, može da postane duboko, sve zavisi od vas. A sve što je duboko može da ostane na površini, i to zavisi od vas. A ljude su naučili da prigovaraju površnim stvarima. Zbog toga su isključeni od doživljavanja dubine života. Sve je površno. Zaljubite se u ženu – to je površno. Sklopite prijateljstvo – i ono je površno. Volite cveće – to je površno, jer cveće nije trajno. Vaša religija vam

govori: „Tražite večnost. Ne zaljubljujte se u prolaznost.“ A prolaznost sadržava večnost! Trenutak je večan. Zato što talas sadrži okean, ako osudite talas, nikada nećete saznati šta je okean.

Distancirajte se od osuđivanja. Zaboravite sve te reči – površan, tlenutan, privremen, svetovan – sve su to opasne reči. Kada jednom počnete da ih koristite, kada se jednom naviknete na njih, sprećeni ste od same dubine. Kao da osuđujete vrata i kažete: „Vrata su vrata. Ja tražim hram.“ Ali bilo kuda da pođete, prvo ćete videti vrata, a onda hram. A vi ste protiv vrata, zato idete dalje i nikada ne stižete do hrama. Vrata pripadaju hramu. Ona su sveta kao božanstvo u hramu.

Naućite se da poštujuete prolazno i uskoro će vam većno pokućati na vrata. Volite i ono što je površno. Volite i fizićko. Budite senzualni, budite seksualni. Nemojte da osuđujete, jer to su vrata. Samo kroz vrata ćete ući u nešto što nije seksualno ni senzualno. To je misterija života. Ta senzualnost vodi do nesenzualnosti, seksualnost vodi do neseksualnosti. Telo vodi do duše, a svet postaje vrata ka Bogu.

Vi kažete da nikada niste doživeli duboku ljubav. Kako ste mogli da je doživite? Pre svega, sve što doživite nazivate površnim. Drugo, niste doživeli duboku ljubav, ali verovatno imate neku ideju o tome šta je duboka ljubav – to je perfekcionistićki ideal: duboka ljubav mora da bude „upravo ovakva“. Nikada takvu nećete naći, jer u životu je sve izmešano. U životu je izmešano nebo sa zemljom. Nikada nećete naći čisto nebo, nikada nećete naći ni čistu zemlju. Bićete iznenađeni kada saznate da su se sve velike religije širile svetom istim putevima kojima su prolazile velike epidemije. Istim putem kojim je prolazila kuga, širilo se i hrišćanstvo. Ali, ne možete da osuđite taj put zato što su njime prolazili i kuga i hrišćanstvo.

U životu je sve pomešano. Morate da naućite da je život mnogostruk, morate da počnete da dešifrujete stvari u životu. Dešifrujete površinu i stići ćete do dubine. Uđite u telo, koliko dugo ćete moći da izbegavate dušu? Ljudi imaju uzvišene ideje o ljubavi i kakva bi ona trebalo da bude. Imaju nemoguće ideje o ljubavi. Onda ne mogu da ispune taj ideal i osećaju se osuđenima.

Napustite sve ideje o ljubavi. Vi ne znate šta je ljubav. Sve što znate jeste da je nazivate površnom, a ono što ne znate skupljate od pesnika i filozofa – koji su to možda prihvatili od drugih pesnika i drugih filozofa – što se stalno nastavlja. Vi ne znate šta je duboka ljubav. Vi znate samo za površnu ljubav. Za ovaj trenutak, ona je savršeno dobra.

Uronite u površinu, ućinite to potpuno. Nakon toga, sreććete se s dubinom, s beskrajem. A onda ćete se iznenadići da ona nema veze s idealima koje ljudi nose u sebi. Ona je tako neodrediva, da neka definicija nikada nije mogla ispravno da je odredi. Tako je tajanstvena da ne može da se objasni. Ne može da se svede ni na jednu teoriju. Ako prihvatite uobićajeno – otkriććete da je posebno skriveno u njemu.

A vaše čekanje se ćini dosadnim, pasivnim, mrtvim čekanjem, jednom vrstom velike letargije. Bog se neće dogoditi, to nije čekanje na Boga. Samo će se smrt dogoditi. Iz te vrste čekanja samo se smrt događa, ništa drugo. I nemojte odgađati, ne igrajte se. To su igre uma. Vi kažete: „Znam da ne postoji ništa što bih mogao da ućinim...“

Kako to znate? Kako znate da ništa ne može da se ućini? Da li ste ućinili sve što je moguće? Da li ste došli do tog zaključka da ništa ne može da se ućini sopstvenim iskustvom? Ako jeste, nećete postaviti pitanje: „Ima li išta drugo što mogu da ućinim osim da čekam?“ Još tražite da nešto ućinite. To nije vaše iskustvo, postoji želja da se nešto ućini. Nešto se još valja u mraku, ali vi se tešite rećima: „Za sve postoji vreme, u pravo vreme će se dogoditi ono što mora da se dogodi.“

To je otrcana fraza, otarasite je se. Ćuli ste je toliko često da je ušla u vaš um. Upravo ona vas teši. Ta uteha će postati otrov. To je naćin da um nešto odloži. Um se nikada neće u nešto upuštati – on samo želi, on živi od želje. Zapravo, ako se ne dogodi ono što želi, um je odmah frustriran.

Ima jedna predivna pesma Rabindranata Tagora: „Tražio sam Boga kroz mnoge, mnoge živote, i uvek sam ga video negde daleko, negde gde prolazi uz zvezde. I moja čežnja je postajala sve veća

i veća, a ja sam stalno tražio. I bio sam vrlo srećan u svom traženju, bio sam neverovatno srećan u tom traženju. Onda se jednog dana dogodilo: stigao sam do kuće gde Bog živi. Pročitao sam ime na pločici. Zadržtao sam, bio sam pun radosti – dakle, stigao sam. Jednostavno sam pokucao na vrata, onda je um rekao: Pričekaj trenutak!” Promisli dva puta. Možda ćeš ga zaista naći. A šta onda? Ako je On zaista tamo, šta ćeš da uradiš? Kako ćeš da živiš? Živećeš želeći ga. Ti si tražitelj, tragatelj. Jedino na taj način ćeš saznati. Ako ga nađeš, zaprepastićeš se. I šta onda?

A Rabindranat je rekao: „Zaista sam se preplašio. Sva radost je nestala. Da, trebalo je razmisliti o nečem vrlo, vrlo važnom – ako pokućam na vrata, a On ih otvori i zagrlji me, šta onda? Kuda da odem od njega? Onda sam obuhvaćen Njegovim zagrljajem. On će možda da bude predivan, ali koliko dugo? To će biti moj kraj, kraj mojeg sveta, kraj svega što sam uvek znao. A bilo je tako lepo tražiti, istraživati.” On kaže: „Skinuo sam cipele i nosio ih u rukama niz stepenice, jer sam se bojao da On može da čuje buku i da pomisli da nekog ima tamo. Možda otvori, iako ne pokućam.

„Onda sam pobegao i trčao sam brže nego ikada ranije, nisam se osvrtao. Opet sam počeo da tražim, opet sam počeo da pitam ljude: 'Gde je Bog?' I opet Ga ponekad ugledam, negde je tamo daleko, tamo na zvezdama. Počeo sam da tražim i nastavio sam da istražujem i sve vreme znam gde živi. Zato izbegavam onu kuću. Idem na sva druga mesta.”

Um postoji u željama. A najbolji način da se i dalje želi jeste ležati u letargiji, čekati da dođe pravo vreme. To pravo vreme se događa samo kada ga intenzivno želite. Inače, ne. Kada ste u plamenju, kada postanete proleće, onda ste odmah u dodiru s prolećem koje je večno prisutno. Nemojte da zapadate u letargiju.

Čuo sam ovu priču:

Žabe koje su bile napolju na ciglama, patile su od strašnog mamluka.

„O, drage moje,” primetila je jedna, „želela bih da dođem do nekog aspirina”. Uto, neka kornjača koja se sporo kretala pored njih,

začuvši primedbu, reče: „Znate šta devojke, ja idem do sela i nabaviću vam aspirin, ako će vam on pomoći”.

„O, draga moja, hoćeš li to zaista da uradiš? To je vrlo ljubazno od tebe”, odgovorila je žaba. I kornjača se uputila u selo.

Ali, ni posle dve nedelje nije bilo nikakvog znaka ni aspirinu ni povratku kornjače. Zato je jedna žaba rekla drugoj: „Da li misliš da možemo da se pouzdamo u kornjaču? Ona je otišla pre mnogo vremena.”

Na tu primedbu je kornjača, koja se mirno odmarala iza stene, rekla: „Ako tako govorite iza mojih leđa, neću ni otići po taj aspirin!”

Možete zauvek da živite u jednoj vrsti letargije i ništa vam se neće događati. Ne kažem da se Bog ne javlja onima koji čekaju – ali, čekanje mora da ima jednu drugu osobinu. Čekanje mora da bude gorljivo, samo se onda Bog javlja: svaki delić vašeg bića mora da bude probuđen, budan. Svaki trenutak može da se dogodi, kako možete da spavate?

Kaže se da je Isus neprestano upozoravao svoje učenike: „Budite budni, nemojte da zaspate.”

To liči na parabolu kada je gospodar rekao svojim slugama: „Ja idem na hodočašće. Ali, mogu da se vratim bilo kada, bilo kojeg trenutka, danju ili noću. Vi morate da budete budni 24 sata dnevno, jer ja mogu da se pojavim u bilo kojem trenutku, a doći ću ne obavestivši vas.”

Situacija je sledeća: sluge moraju da paze dan i noć, moraju da budu budni, jer gospodar može da se pojavi svakog trena.

Bog može da se pojavi svakog trenutka – vi morate da budete budni, morate da stražarite. Vaše čekanje mora da bude budno, pažljivo, intenzivno. Morate tako da se ponašate. Čekanje nije nešto protiv delovanja, već je ono najviša vrsta delovanja, najsuptilniji način delovanja. Čekanje je najveće umeće delovanja.

Četvrto pitanje:

Zašto se kaže da je život čudniji od maštanja?

Zato što život postoji! Maštanja su samo odrazi života. Kako maštanje može da bude čudnije od života? Maštanja su samo delovi života. Život je vrlo komplikovana celina, on ne počinje niti se završava. Vaše maštanje ima svoj početak i kraj.

Poznajem osobu koja uvek čita romane iz sredine. Pita sam ga: „Kakav je smisao toga?” A on je odgovorio: „Na taj način ste više u neizvesnosti – kraj nije poznat, početak je nepoznat. Ako počnete od početka, bićete veoma radoznali šta će se dogoditi na kraju. Ja sam znatiželjan dvostruko. Uživam u romanu potpunije!”

Život je sličan tome – on je uvek negde u sredini. Uvek ste u sredini, početak nije poznat. Religije su pokušavale da nekako nadomeste početak. Sve ove filozofije o tome kako je svet počeo su samo besmislica, jer svet nikada nije počeo. On je uvek postojao negde u sredini. To je tajna, ali um čezne za početkom.

I onda se javljaju ljudi koji pronalaze odgovore. Oni kažu: „Jednog dana Bog je stvorio svet”. A šta je radio pre toga? Samo glupavo sedeo? I koliko dugo je sedeo? Hrišćani kažu: „Bog je stvorio svet tačno četiri hiljade i četiri godina pre Isusa – počeo je jednog ponedeljka, a završio u subotu uveče, pa se odmarao u nedelju”. A šta je radio pre toga?... u beskrajnoj večnosti! Mora da se dosađivao. Zapravo, mora da se ubio, ili je poludeo.

Svet nikada nije počeo. Kako može da postoji početak celine? Jer, ako je početak zamišljen, mora da postoji nešto i pre tog početka, a onda neće biti početka. Treba vam prostor. Bog kaže: „Neka bude svetlost!” Ali, gde? Potreban je prostor. Vreme je potrebno. Kako ponedeljak može da počne bez vremena? Potrebna je nedelja pre toga, kako ćete ga inače nazvati ponedeljkom? To je apsurdno.

Ne, svet nema početak, svet nema kraj. On jednostavno traje i traje. I sve je tako komplikovano i sve je tako izmešano sa svim drugima, ništa nije odvojeno. Ja sam u vama, vi ste u meni. Vi ste u drveću, drveće je u vama. Stene su u vama, vi ste u stenama. I naju-

daljeniji ugao – ako postoji – povezan je s vama.

Dodirnite oblutak, dodirnuli ste celo postojanje. Poljubite ženu, poljubili ste celokupnost, jer ta žena je deo celokupnosti. Kada poljubite neku ženu, poljubili ste i njenu majku, i majku njene majke. Možda vam se to neće svideti... ali, tu se ništa ne može učiniti – postoje milioni i milioni svekrva koje stoje u redu iza vaše žene, od samog početka. Poljubili ste i dete koje će se roditi toj ženi, i decu njene dece, u celoj budućnosti. S obzirom na to da će žena i dalje delovati, ona će živeti u svojoj kćeri i u kćeri svoje kćeri. Živeće i dalje na bezbroj načina.

Kada poljubite ženu, poljubili ste svu prošlost, poljubili ste celu budućnost. Dodirnite stvarnost bilo gde, dodirnuli ste celokupnost. A celokupnost je tako celovita. A celovitost je tako beskrajna, neme-rljiva. Život je vrlo čudan, jer je on velika tajna. Čuo sam priču o nekom doktoru Smartasu.

Živela jednom dva mladića koji su se sprijateljili. Dok su jednog dana razgovarali za stolom, otkrili su na svoje iznenađenje, da odlaze na tretmane kod istog psihoterapeuta, doktora Smartasa. Kada su uporedili svoje beleške, složili su se da je doktor stručnjak i da im pomaže. Ali, tako je suludo staložen i razmetljivo samouveren. Kada bi samo postojao neki način da ga prodrmajaju, da ga prisile da se oseća tako nesigurnim kao što je on učinio da se oni osećaju. Veselo su se dogovorili kako će zbuniti dobrog doktora. Zajedno su stvorili detaljan san, ponavljali su ga i pričali o njemu toliko dugo dok ga svaki od njih nije smatrao sopstvenim. Jedan ponedeljak je određen dan obračuna. Prvi mladić će otići na svoj zakazani sastanak ujutro i ispričaće terapeutu „svoj” san. Njegov prijatelj će sve to ponoviti na svom sastanku posle podne. Pogledajmo, kako će se doktor Smartas ponašati.

U ponedeljak je prvi mladić otišao na svoj sastanak i ispričao pažljivo svoj san. Skrivao je svoje tajno veselje dok je slušao kako lekar objašnjava san. Posle podne je njegov prijatelj izveo sjajnu pedantnu predstavu, jer je i on ispričao san kao da ga je sam sanjao. Svaka pojedinost drugog pričanja je bila ista kao i prvog. Obradovao se

kada je primetio neobičan znak zbunjenosti koji se pojavio na terapeutovom licu. „Bože, to je baš čudno”, rekao je lekar. „Ovo je danas treći put da sam čuo sasvim isti san.”

Život je čudan. Stvari se zaista događaju ovde.

Život je neobjašnjiv. Sva objašnjenja su bezuspešna. Sva objašnjenja su besmislena, glupava. Pravi ljudi koji razumeju tajnu života ne daju vam nikakva objašnjenja. Oni vam pomažu da doživite tu misteriju, ali ga ne objašnjavaju. Ovde se odvaja nauka od religije. Sav trud nauke se sastoji od demistifikacije postojanja, ona želi sve da objasni – i kad god nešto objasni, začuđenost nestaje. Onda se život svodi samo na hormone, a zaljubljenost postaje ništa drugo nego hemija. Onda sve što radite i sve što vam se događa postaje vrlo svetovno, vrlo obično, vrlo površno, zaista ne vredi truda.

Samo razmislite o tome ... zaljubljujete se u ženu zbog hemije. Osećate seksualnost, privlačnost jer se u vašem telu oslobađaju određene hemijske veze, jer su se u vašoj krvi uzburkali neki hormoni. Ako se ti hormoni odstrane, ako se ta hemija promeni, više nećete osećati privlačnost. Sva ljubav će nestati. U trenutku kada mislite na hemiju ljubavi, ljubav nestaje. Ostaje samo hemija – dve hemije privučene jedna drugoj, gotovo žrtve hemije. Radost, veselje, uzvišenost, sjaj – sve to nestaje.

Naučnik pokušava da pronađe odgovore, mada ne uspeva – ali ljudi to ne znaju. Ovaj vek je video jedan od najvećih fenomena: naučnik je doživeo neuspeh, potpuni neuspeh! Jer se približio istini, a što je naučnik bliži istini, on postaje zbunjeniji. Što se više približio istini, istina izgleda sve misterioznija, nepojmljivija.

Pre nego što je umro, Ajnštajn je rekao: „Svet mi je sada nepoznatiji nego onda kada sam započeo s radom. Počeo sam s idejom da ću otkriti nešto novo, da ću neke stvari bolje da objasnim, bar malo, da ću da pomognem da pronađem neka objašnjenja. Ali, sva ona objašnjenja koja su mi bila navrh jezika u mladosti, sada su nestala. Jednostavno sam zbunjen. Ne umirem kao fizičar, već kao mistik. A sledeći put kada se vratim, više bih voleo da se rodim kao limar nego kao fizičar.”

Važna izjava... jer limar zna više o tajni, on je živi, uživa u njoj.

Kada kaže „limar” on misli: „Želeo bih da budem običan čovek, vrlo običan čovek – poljoprivrednik, baštovan, limar. Ne bih se brinuo da demistifikujem postojanje. Radije bih ga živeo, doživljavao. Radije bih pevao o njemu, plesao ga.”

Život *jeste* čudan, to je glavni doprinos religije svetu. Religija vam pomaže da uđete u misteriju bez demistifikovanja. Ovde teologija nije u pravu. Teologija *nije* religija. Teologija ima ista nastojanja kao i nauka – pokušava da pronađe objašnjenja. Zen učitelji su u pravu kada se smeju vašim pitanjima, sufijski su savršeno u pravu kada odgovaraju na vaša pitanja na apsurdan način. Odgovor nema nikakve veze s pitanjem. Ako postanete zbunjeni, to je već veliki korak. Ako zaboravite svoje znanje, ako izgubite iz sećanja vaša objašnjenja, to je zaista veliki korak prema pobožnosti. Živite bez objašnjenja i živećete religioznom životom.

Peto pitanje:

Osećam neku povezanost s vašim pisanjem – osećam se skoro kao vaš savremenik. Taj osećaj će se sigurno promeniti, ako postanem vaš učenik. Da li će mi ta promena koristiti?

Osećati se savremenikom s mojim pisanjem je jedna stvar, a osećati se savremenikom sa mnom je druga stvar. Neće vas promeniti moje pisanje ako vas uveri u nešto, to će jednostavno doprineti vašem saznanju. Osećaj da ste moj savremenik će vas razoriti, uništiti vas. Kada čitate, vi ste učitelj, vi posedujete knjigu. Možete da pronađete načine i puteve kako ćete se odbraniti od knjiga. A knjiga ne može mnogo. Vi ste slobodni da je interpretirate po sopstvenom nahođenju.

To morate da radite. Zato kažete: „Osećam da imam neke veze s vašim pisanjem – osećam se skoro kao vaš savremenik”. Vaš ego se ispunjava tim pisanjem.

Ono što se zaista događa jeste sledeće: vi niste uvereni u ono što ja kažem, već ste uvereni da je bilo dobro sve što ste ranije mislili.

„I Ošo se slaže sa mnom”. Mislite da to znači imati veze s nekim. To ne znači da se vi slažete sa mnom, već da ja počinjem da se slažem s vama. A s knjigom to možete lako da učinite: možete da zaboravite one delove koji se ne slažu s vama, ili možete da ih tumačite tako da počnu da izgledaju kao da se slažu s vama. Knjiga je mrtva. Knjizi možete sve da uradite.

Ja sam živ. I tako sam kontradiktoran. Uživam u tome. To je moja hrana – ako se danas složite sa mnom, sutra ću vam izazivati nevolje. Ako se opet složite sa mnom, sledećeg dana ću opet izazivati nevolje. Pomalo ćete se opuštati, zaboravićete da ste se složili sa mnom: „Šta to znači? Taj čovek protivreći sam sebi svakodnevno.”

To je savet kako biste mogli da prestanete da se slažete sa mnom uz pomoć svojeg uma. Onda se javlja drugačija vrsta slaganja – konverzija – vi počinjete da se slažete s mojim bićem. To je prava veza.

Biti učenik je samo znak s vaše strane, da ste spremni da idete sa mnom u tamu nepoznatog, da mi verujete, da sada niste spremni samo da slušate moje misli, već i moje ćutanje. Knjiga može da vam da samo misli, ne može da vam da stanke u mislima. A one su zaista vredne, one su zaista važne, a ne reči.

Gledati me u oči je važnije od čitanja mojih knjiga. Sedeti blizu mene, osećati me, biti prožet sa mnom, imati poverenje – to su prave stvari. Svrha knjige je samo jedno: da vas dovede do mene, to je sve! Tu se njen posao završava. Knjiga nije kraj, već samo početak. Nemojte da se zaustavite ovde.

Verovatno se osećate kao da ste vrlo dobri. Zato kažete: „Osećam se skoro kao vaš savremenik”. Ali vi to niste! Jer, biti savremenik sa mnom znači postojati u jednom bezvremenu, jer ja ne postojim u vremenu. Ja ne postojim u dvadesetom veku. Ja nisam mislilac. Možete da budete savremenik s Bertrandom Raselom. Ako mislite na isti način, s istom logikom, ako istu zaključujete, onda ste savremenik Bertranda Rasela – ali, biti savremenik Bude je sasvim drugačiji fenomen. Moraćete da uđete u duboku tišinu jer Buda postoji u tišini, Buda postoji van vremena. On postoji u večnosti. Zato i danas

možete da postanete savremenik s Budom, i danas možete da budete savremenik Lao Cea, u vekovima koji dolaze uvek ćete moći da postanete savremenik Hrista. Kad god transcendirate vreme, postajete savremenik s prosvetljenim ljudima.

Ako se samo slažete s mojim mislima, nećete postati moj savremenik. Bićete istovremenik s mojim mislima, to je sve – ali ne sa mnom. A ja nisam misao nego iskustvo.

Pitate me da li će se taj osećaj promeniti ako postanete moj učenik. Naravno, promeniće se, mora da se promeni. Osećaćete se sasvim drugačije. Ego će početi da nestaje. To će biti bolno.

Postati *sanjasin* znači postati učenik. Sada ćete odbaciti svoj um, sve više ćete se usklađivati s mojom vibracijom. Na Istoku to nazivamo *satsang*: biti u prisutnosti učitelja, videti učitelja, dodirnuti ga, biti dodirnut od učitelja, biti viđen od učitelja. To nije verbalna komunikacija. Verbalna komunikacija ima svoju svrhu. Jer, ne možete da počnete bez verbalne komunikacije, ja moram stalno da govorim. Kada bih samo ćutao, vi ne biste bili ovde. Ovde ste zato jer govorim.

Ali, ako ste ovde samo zato da me čujete, sve ćete propustiti. Sakupićete samo reči. Te reči će u vašim rukama umreti. Koliko god su one žive i tople kada ih pošaljem, u trenutku kada se nađu u vašim rukama one postanu hladan, mrtav kamen. Ako ne postanete savremenik s mojim bićem... a to se može dogoditi samo u meditaciji. Meditacija je most između učitelja i učenika.

Vi ćete se promeniti, sigurno ćete se promeniti. *Morate* da se promenite. Zar još niste dosadili sami sebi? Samo dosadna osoba može da ostane srećna na običan način, samo neosetljiva osoba može da ostane srećna na običan način. Osetljiv čovek pre ili kasnije počne da oseća: „Ja se krećem u kolotečini, krećem se u pokvarenom krugu”. Što ste osetljiviji, pre ćete prepoznati potrebu transformacije, radikalne transformacije, potrebu revolucije, potrebu raskida i raskidanja.

Šesto pitanje:

Čuo sam da ste, za vreme dok je vaša majka postajala samnjasin, vi ustali sa stolice i dotakli joj stopala. Taj izuzetni događaj me je potresao. Molim vas, udovoljite mojoj želji da saznam više o tome. Ko je veći – majka ili guru?

Oni su veći od bilo koga drugog. Nije dobro postaviti takvo pitanje – i sama formulacija je pogrešna. To je isto kao da pitate: „Ko je veći, kokoška ili jaje?” Ne razumete, odvajate kokošku od jajeta. Oni su neodvojivi. Kokoška je jedno stanje jajeta, jaje je stanje kokoške.

Pitanje ko je veći, majka ili guru, majka ili učitelj, možete da postavite samo ako ne razumete šta je majka, a šta učitelj. Oboje treba poštovati zbog jedne zajedničke stvari: oboje daju život. Zbog toga ih treba poštovati. Majka daje život fizičkom biću, prvi život se događa kroz majku. Drugi život stvara učitelj. Učitelj je jedna vrsta majke. Postati učenik znači ući u utrobu učitelja. Prostor prosvetljenosti je utroba. Ući u utrobu učitelja, ući u njegovu sredinu, postati deo njegove energije – znači roditi se drugi put. Vi postajete dvaput rođeni, *dvija*. Na to je mislio Isus kada je rekao: „Ako se ponovo ne rodite ...”

Drugo rođenje je zahtev, inače ćete živeti samo na fizičkom nivou. Majka vam je dala samo fizičko telo. Hram je otvorila majka, božanstvo mora da se rodi uz pomoć učitelja.

Reč „majka” i „materijal” imaju isti koren. Obe potiču iz istog sanskrtskog korena *matra*. Predivno je što je tako. Šta to znači? Majka vam daje materijal, ona vas opskrbljuje materijom. Majka je vaša materija, ona je vaše telo. Majka je zemlja, učitelj je nebo. Ali, zapamtite, bez zemlje, ne može da se dogodi nebo. Bez hrama nije moguće božansko. Majka vam je, dakle, dala priliku, ali to je samo prilika. Vi ćete morati da pronađete učitelja da tu priliku transformišete u ostvarenost.

Ali, javlja se problem: ko je ugledniji, ko je veći? Bez majke vas ne bi bilo, a učitelj ne bi mogao da radi. Bez učitelja vi biste bili ov-

de, ali vaše biće ovde ne bi imalo smisla. Zapravo iz istog razloga treba poštovati majku i učitelja. Oboje daju život. Naravno, uzvišeniji život daje učitelj, zato je učitelj veći. Ali, temelj daje majka, zato je majka veća. Zato kažem da su oni jednako važni.

A vi ste pitali: „Čuo sam da ste, za vreme dok je vaša majka postajala samnjasin, vi ustali sa stolice i dotakli joj stopala. Taj izuzetan događaj me je potresao. Molim vas, udovoljite mojoj želji da saznam više o tome.”

Čudan je to fenomen. Vrlo retko se događa da majka postane učenik svojeg sina. Marija nikada nije postala Hristov učenik i Hrist se zbog toga ljutio. On je želeo da se to dogodi, jer je želeo da sa majkom podeli sve što je postao. Ali, njegova majka nikada nije postala njegov učenik. Zbog toga ta čudna izjava...

Isus je bio okružen gomilom, a Marija je došla i neko iz gomile je rekao... gomila je bila pregusta i ona nije mogla da dođe bliže, htela je da razgovara s Isusom. Neko je rekao: „Tvoja majka te čeka van gomile. Želi da te vidi.” A Isus je rekao: „Ja nemam ništa s tom ženom”.

To izgleda ružno. Te reči ne pristaju Isusovim usnama. Ali, zašto je rekao da nema ništa s tom ženom? Ona je ostala žena. Isus se ljutio, a njegovu ljutnju treba razumeti. Ljutio se iz ljubavi. Želeo je da se njegova majka transformiše. Svoju svetlost je delio sa strancima, a njegova majka i otac su ostajali u tami. Bio je žalostan zbog toga. Svoju žalost je izražavao ljutnjom.

Kada sam hteo da iniciram svoju majku, dotaknuo sam joj stopala, jer se dokazala kao izuzetna majka. Pokloniti se sinu je vrlo mučno i teško. Gotovo je nemoguće dodirnuti stopala vlastitog sina – za to je potrebna velika hrabrost. Potrebna je velika odvažnost da biste mogli da odbacite sav svoj ego. Ja joj nisam dodirnuo stopala zato što je moja majka, već sam to učinio zato što se ona usudila. Dotaknuo sam joj stopala iz istog razloga koji navodim kao uzrok Isusove ljutnje. Razlog je bio isti. Bio sam neizmerno srećan. To je redak događaj, to se događa jednom u mnogo vremena. A učinio sam to zbog još jednog razloga: jer, posle toga, ona neće više biti moja majka, niti ja njen sin. Obračun treba završiti što je lepše

moguće.

Bio je to drastičan korak. Ona je uvek na mene gledala kao na sina. Od tada, više nikada to nije smela da uradi. Sada će biti moja učenica, a ja njen učitelj. Do sada je ona davala savete meni, upravljala je sa mnom: „Uradi ovo, nemoj da uradiš ono”. Sada sve to nije moguće. Sada ću ja upravljati njom, davaću joj savete, narediću joj da uradi ovo ili ono. Cela situacija će se promeniti iz korena.

Ona se izložila opasnosti. Poštovao sam njenu hrabrost, poštovao sam njenu nesebičnost. I obračun je trebalo da se lepo završi. To je bilo poslednji put da sam joj bio sin. Taj trenutak će zauvek ostati u njenoj svesti. Od tada su prekinute sve veze, bio je to početak novog odnosa. Dodirnuo sam njena stopala ne samo zato što je ona bila moja majka nego i zato što se usudila, usudila se da uradi tako veliku stvar. Napustila je svoj ego.

I poslednje pitanje:

Da li je istina da u vrlo bliskom odnosu, kada jedan „glumi” dobrotu, razumevanje i opuštenost, drugom preostaje samo da bude nervozan, napet i ljut? Molim vas, objasnite.

Da, u takvom odnosu se uvek uspostavlja jedna vrsta balansa. Ako jedan glumi ravnotežu, smirenost i mir, drugi će morati da bude ljut, moraće da prigovara, da bude jadan, ratoboran.

Pre nekoliko dana Čaitanj Hari je postavio ovo pitanje: „Zašto je Sokrat i dalje živio sa svojom svadljivom ženom, zanovetalom, Ksantipom?” Pitanje je relevantno, jer i on živi sa svadljivom ženom koja je zanovetala, s Krišnom. Ali setite se, Sokrat je bio kriv za to. On je igrao previše hladnokrvno, previše filozofski. Ksantipa nije bila toliko loša kao što se činilo. Ako uđete u tu filozofiju, ona je zapravo bila žrtva filozofa. Ona je morala sve da radi, jedna žena.

A takav je slučaj i s Krišnom. Krišna me je upitala: „Da li misliš da je Čaitanja Hari svetac?” Ne, nije! On se samo pretvara, on je ta-

kode odgovoran što se Krišna pretvorila u Ksantipu. Ona sama nije kriva zbog toga.

Postoji jedna vrsta ravnoteže. Uvek kada je dvoje ljudi zajedno, uspostavlja se ravnoteža. Nemojte ni da pokušate da glumite ravnodušnost, inače će onaj drugi morati da postane žustriji nego što je potrebno. Ne pokušavajte da glumite uzvišenost, inače će onaj drugi postati užasan. Budite prirodni, normalni. Ponekad je dobro da se naljutite, a ponekad je dobro da budete tužni. Ponekad je dobro da budete užasni, a ponekad uzvišeni.

Onda oboje ostaju prirodni, normalni. Normalan odnos je odnos uzvišeno-užasan. Kada je jedan – ili se pretvara da jeste – uzvišen ili normalan, onda onom drugom ništa drugo ne preostaje. Jedina uloga koja mu ostaje jeste da bude ono suprotno. To je potrebno da razumete. To je jedan od najvećih problema na svetu.

Čuo sam ovo:

Kada je jednom Avicena, arapski fizičar i filozof, čuo za duhovnu slavu Abela Kasana Kargania, posetio ga je u njegovom domu u Karganiju. U to vreme učitelj nije bio kod kuće, jer je otišao u obližnje prašume da skupi drva za vatru na nagovor svoje supruge. Kada je Avicena pitao ženu gde je učitelj, ona je odgovorila žestoko:

„Zašto želiš da vidiš toga ludaka i varalicu? Kakvog posla imaš s njim?”

I nastavila je nadugačko i naširoko da ga ogovara i omalovažava i da vređa njegov duhovni status.

Avicena je bio strašno zbunjen. Ono što je ona govorila bilo je protivrečno onom što je ranije slušao o njemu. Nije više osećao želju da ga i dalje traži. Međutim, shvativši da je prevalio toliki put da bi video učitelja, ipak je odlučio da ga sačeka. Pošavši prema prašumi iznenadio se kada ga je video da mu se približava, dolazeći iz prašume s velikim naramkom drva za vatru koje je bilo natovareno na leđa jednog tigra.

Nakon što ga je s poštovanjem pozdravio, filozof je učitelja zamolio da mu objasni značenje i razliku između onog što mu je rekla njegova supruga i onog što je video sopstvenim očima.

Učitelj je odgovorio: „Nema ništa začuđujuće u tome. To je samo pitanje radne snage. Kada podižem i nosim teret patnje od vuka – čitaj „žene” – kod kuće, onda automatski ovaj tigar iz prašume nosi moj teret za mene.”

Sufi učitelj kaže da postoji jedna vrsta ravnoteže i u životu. Ne radi se samo o ravnoteži između Ksantipe i Sokrata, nego i o ravnoteži između ovog bračnog para i postojanja. Sokrata su ljudi izuzetno cenili. Ali, supruga ga nije poštovala i mučila ga je.

Ovo je prelepa priča. Kargani kaže: „To je samo pitanje radne snage, nema tu ništa začuđujuće. Kada podižem i nosim teret patnje od vuka kod kuće, onda automatski ovaj tigar iz prašume nosi moj teret za mene.”

Uvek zapamtite da život može da postoji samo u ravnoteži. Uvek je bilo tako. Dobre žene uvek nađu loše muževe, a dobri muževi uvek pronalaze loše žene. Ovde nema izuzetaka. Ne može da bude izuzetaka.

Neki čovek je došao kod Sokrata i upitao ga: „Želeo bih da se oženim. Mlad sam. Šta mi savetuješ – mnogo sam slušao o tvom bračnom životu. Ti si najiskusniji čovek po tom pitanju. Došao sam po tvoj savet. Šta da radim? Da li je ispravno da se čovek oženi, ili je bolje da ostane samac? Šta donosi više sreće?”

Sokrat je odgovorio: „Bolje je da se oženiš”.

Mladić se iznenadio jer je očekivao da će mu Sokrat reći: „Nemoj da se ženiš. Pogledaj šta se meni dogodilo!” Sokrata je tukla njegova žena. Ona je bila pravi tigar. Jednom je prosula punu posudu kipuće vode na njegovu glavu i zauvek uništila pola njegovog lica.

Mladi čovek je rekao: „Zbunjuješ me.”

Sokrat je rekao: „Nema šta tu da te zbunjuje, sve je jednostavno. Ako dobiješ takvu ženu kakvu sam ja dobio, postaćeš veliki filozof. Ja sam morao to da postanem. Bila je to čista potreba! Samo da bih preživeo, morao sam da postanem miran, meditativan i čutljiv. To mi je neobično pomoglo. Ako dobiješ dobru ženu bićeš srećan, ako dobiješ lošu ženu, postaćeš filozof. U oba slučaja ćeš imati koristi. Oženi se!”

Ali, ja ne mogu da kažem da Sokrat nije bio kriv za Ksantipino ponašanje. I ne bih rekao da sufi učitelj Abel Hasan Kargani nije bio odgovoran za ponašanje svoje supruge.

Zato su mnogi tražitelji istine na Istoku ostali neženje. Postoji razlog i za to. Osnovni razlog je samilost. Jer, ako previše meditirate dok ste u braku, unišćete svoju suprugu. Ona će početi da traži ravnotežu, postaće opaka, negativna. Ako u vama postoje samo pozitivne osobine, ona će postati negativna. Onda ćete vi počinuti zločin nad njom i vi ćete biti za njega odgovorni. Još od davnih dana tražitelji istine na Istoku ostajali su neženje. To su radili iz samilosti – zašto uništiti drugo ljudsko biće?

Sokrat je bio tako tih, meditativan, tako zaokupljen svojom potragom za istinom da se žena osećala zapostavljenom, odbačenom. Ženi je bila potrebna njegova pažnja. Jasno mi je šta se dogodilo. Prosipanjem kipuće vode na njegovu glavu, ona je jednostavno molila za njegovu pažnju. On je verovatno bio previše hladan, pa ga je ona malo ugrejala. Mora da je bio i bez strasti, zato je ona pokušala da podstakne strast u njemu. Ako će moći da se razljuti, moći će i da voli. Ali, on se nije naljutio. On je taj događaj uzeo kao lukavstvo: postao je još tiši i mirniji. Dopustio je da mu vruća voda spali telo, ali je ostao samo svedok. To mora da je njegovu suprugu još više razjarilo. Kako možete da oprostite takvom mužu koji neće da skoči i uzvratiti vam udarac? Da je uzvratio ženi udarac, ona bi postala smirenija.

Ako ste oženjeni, bolje je da ostanete normalni. Vaše traženje istine mora da bude u drugom planu. U vašem odnosu sa supružnikom morate da ostanete normalno ljudsko biće. Inače ste počinuti zločin, greh. Unišćete muža ili ženu. Meditirajte kada ste sami. A ponekad, ako je potrebno, razljutite se! Kao u pozorišnoj predstavi – glumite čak i ako nije potrebno. Jer, kada ste već odlučili da živite sa ženom ili muškarcem, morate da ispunjavate neke obaveze. Morate ponekad i da se razljutite – za to ste odgovorni.

Da Čaitanja Hari to nije razumeo, Krišna bi postala svadljiva žena, zanovetalo, a polovina odgovornosti za to bi bila njegova.

Sada on sedi tiho i meditira o muzici – usred noći! Krišna skače

na njega i tuče ga. Nijedna žena to ne može da podnese. Nijedna žena ne može da podnese da je ona tamo živa, topla, puna ljubavi, da želi da bude mažena, tetošena, ljubljena – a vi sedite tamo i razmišljate o muzici. To je nedopustivo, to je previše. Ja sam na strani Krišne. Sve što ona želi jeste: „Dođi u krevet, mazi me, budi sa mnom. To je dovoljno. Ceo dan si razmišljao o muzici i meditirao – postoji vreme i za opuštanje.”

Ako neko odluči da ima vezu, mora da se pobrine da ne uništi drugog, da ga ne odbaci previše od sebe. Život se uravnotežuje. Ako je sve u nama pozitivno onaj drugi postaje negativan. Zato budite u odnosu pola-pola, budite oboje, i pozitivni i negativni, pa će i onaj drugi biti pola-pola, i pozitivan i negativan. A kada su oba partnera i jedno i drugo, onda se javlja jedna vrsta predivnog odnosa, javlja se lepota, uzvišena muzika i sklad. Oni postaju orkestar.

Ako se to ne dogodi, bolje je da ostanete neženja, bolje je biti sam. Bar nećete smetati nijednom drugom ljudskom biću.

Istok je u pravu – ako tražite istinu, bolje je da budete sami, a ako ste već bili u vezi kada ste započeli potraga za istinom, onda bar glumite. Nema potrebe da se zaista ljutite, možete da glumite i to će biti dovoljno. Ponekad možete da budete žestoki. Bar to pokažite – barem toliko dugujete onom drugom.

Što se tiče priče o Krišni i Čaitanji Hariju – oni moraju da razmisle o tome.

Umorna od duge vožnje, manekenka se zaustavila kod motela samo da bi čula da je i poslednja soba izdata. Ali, ako joj ne smeta, u jednoj sobi ima kauč na kojem može da prespava, ako muškarac koji je iznajmio sobu nema ništa protiv.

Manekenka je pokucala na vrata i rekla: „Slušajte, vi ne znate mene, ja ne znam vas. Mi ih ne poznajemo, niti oni poznaju nas. Molim vas, da li smem malo da prilegnem na vaš kauč?”

„Možete”, rekao je on i opet zaspao.

Posle kratkog vremena ona ga je probudila i rekla: „Slušajte, vi me ne poznajete, ja ne poznajem vas, mi ne znamo njih, niti oni nas. Da li će vam smetati ako spavam na ivici vašeg kreveta?”

„U redu”, rekao je on i opet zaspao.

Malo kasnije, manekenka ga je opet probudila i rekla: „Slušajte, ja ne poznajem vas, vi ne poznajete mene, mi ne poznajemo njih, niti oni nas. Šta kažete na to da napravimo zabavu?”

„Slušajte”, rekao je čovek, „ako ja ne poznajem vas niti vi mene, mi ne poznajemo njih, niti oni nas, koga ćemo onda da pozovemo na zabavu?”

Dovoljno za danas?

Poglavlje 9.

Iskustvo je srž ljubavi

Ako Indija nije tako duhovna zemlja, zašto je onda u njoj rođeno toliko mnogo prosvetljenih ljudi?

Spiritualnost je individualna. Ona nema nikakve veze s društvenim ili zajedničkim stvarima. Nijedno društvo nije duhovno, nijedan narod nije duhovan. Ali, postoje duhovna bića. Zato što ne postoji društvena duša, duša se manifestuje kroz pojedinca.

Vi pitate: „Zašto je u Indiji rođeno toliko mnogo prosvetljenih ljudi?“ To je reklama, to nije istina. Oni se razvijaju svuda – u Kini kao i u Indiji, u Japanu isto kao i u Indiji, u Izraelu kao u Indiji. Oni se rađaju svuda. Vi ne gledate svetsku istoriju iz prave perspektive. Istoriju stvaraju ljudi prema svojim predrasudama.

Jedno je sigurno: Indija je bila vrlo razumna, ona je znala kako treba postaviti stvari. Ona ima jednu od najstarijih kultura, to je zemlja u kojoj se pisanje najpre pojavilo, a ljudi su govorili razumljivo. Oni su bili pioniri u razmišljanju, filozofiji, zato su razumljivi ljudi. Oni mogu da kažu stvari kako one moraju da budu rečene. Kinezi nisu tako razumljivi, oni više veruju u ćutanje. Njihovo poverenje nije ukazano rečima nego tišinom, zato se ne zna mnogo o kineskim prosvetljenim učiteljima. A osim toga, Kina je ostala skoro sasvim različiti svet od ostalog sveta. Ne radi se samo o Kineskom zidu, postoji i jedan suptilan zid koji Kinu drži daleko od ostalih zemalja.

U Tibetu je živelo mnogo prosvetljenih ljudi, ali o Tibetu se ne zna mnogo. On je ostao daleko, udaljena zemlja koja postoji negde u oblacima. I samo njegovo ime je postalo simbol za tajanstvenost.

Indija je razumljiva. Od svih istočnih zemalja, Indija je najrazumljivija. Ona govori o duhovnosti već barem pet hiljada godina. To je u celom svetu stvorilo uverenje da je Indija duhovna. Nijedna zemlja nije posebno duhovna. Duhovnost se pojavljuje kod mnogo ljudi i kod svih rasa.

Šta znate o crnom kontinentu, o Africi – koliko je prosvetljenih ljudi tamo živelo? Šta znate o primitivnim plemenima – koliko je prosvetljenih živelo među njima? Oni nemaju nikakvih zapisa o tome, oni ništa ne zapisuju, kod njih ne postoji pisani jezik, zato je to vrlo teško ustanoviti.

Indija ima mnogo zapisa. Ona se zanimala za filozofiju – ona ne zapisuje istoriju nego piše filozofiju. Ne zapisuje obične stvari koje se događaju u životu, već zapisuje mitove. Istorija je uopšte ne zanima, sav njen interes je u mitologiji. I, naravno, pet hiljada godina je mnogo vremena. Ako neprestano radite jednu stvar, postajete vrlo, vrlo vešti. Ali nešto treba shvatiti. Postoji razlika između istočnjačkog i zapadnjačkog pristupa, a Indija je postala predstavnik Istoka.

Postoje dve mogućnosti u pristupu stvarnosti. Jedna je biti logičan, biti muško, *jang*, agresivan. Tako se ponašaju Zapadnjaci, to je njihov izbor. Izbor Istočnjaka je sasvim suprotan, ženstven, intuitivan. Više se naglašavaju osećanja nego razmišljanje, više se pazi na unutrašnje nego na spoljašnje. To su dva oblika na koje se može svesti stvarnost. Ako gledate na spoljašnjost, ona izgleda kao materija. To je ista stvarnost. Ako gledate unutrašnjost, onda se radi o svesti. To je ista stvarnost.

Istok je više istraživao unutrašnje, a Zapad se više zanimalo za spoljašnje. Naravno, nauka se neverovatno razvijala, tehnologija se razvila u velikoj meri. Kada gledate materiju, razvijaju se nauka i tehnologija. Kada gledate unutra, ne razvija se nauka nego filozofiranje – poezija, religija. Ali, obe su samo polovične, i obe su pogrešne, jednostrane, zato što su samo polovične.

Pokušajte da me shvatite: kada kažem da je čovek duhovan ja mislim da on lako plovi po površini, kao i unutra. On je celovit. Ni Istok ni Zapad se nisu produhovili. Zapad je bio materijalističan, a

Istok duhovan, ali ne spiritualan. Zapad veruje u filozofiju spoljašnjeg, Istok veruje u filozofiju unutrašnjeg.

Duhovna osoba je onaj čovek koji je došao do te krajnje sinteze između spoljašnjeg i unutrašnjeg, između materije i svesti, tela i duše. U pravoj duhovnoj osobi se susreću i nestaju Istok i Zapad. Prava duhovna osoba nije ni s Istoka ni sa Zapada, ona je globalna. Nije važno gde ona živi, njen pristup je globalan, jer je ceo njen pristup potpun. Takav čovek je celovit, zato ga zovem svecem. Niti je Istok celovit, niti Zapad. Oba su patila. Oba pate. Izabrali su krajnosti.

Niko nije izabrao potpunu stvarnost onakvu kakva jeste. Potpuna stvarnost je beskrajna, ona sadrži u sebi protivrečja – zato je niko nije izabrao. Ako izaberete ono unutrašnje, bojite se da priznate spoljašnje, jer oni izgledaju suprotno. Počinjete da se osećate nedosledno. Ako izaberete spoljašnje, naravno da ćete početi da poričete unutrašnje, jer to dvoje ne idu jedno s drugim. Vi učite jednu vrstu jezika – spoljašnjju ili unutrašnjju – a poričete onaj drugi jezik.

Ko je duhovan čovek? Koga nazivam prosvetljenim? Onoga ko se ne boji te kontradiktornosti života nego je prihvata, i u tom prihvatanju transcendirira odnos Istok–Zapad, transcendirira odnos materija–um, transcendirira sve dualnosti. Buda nije Istočnjak, niti može da bude. Hrist nije Zapadnjak, ne može da bude. Obojica su dostigla onaj vrhunac svesti s kojega cela Zemlja izgleda kao jedna.

Da li znate – kada su ljudi hodali po Mesecu – koje je bilo njihovo najveće iskustvo? Ne doživljaj Meseca. Njihovo najveće iskustvo je bila Zemlja! S tih prostranstava, iz te udaljenosti, oni su Zemlju videli kao jednu, granice su nestale, narodi su nestali. Nije bilo Indije, nije bilo Nemačke, ni Engleske ni Amerike. Sve je bila jedna Zemlja. To je bio njihov najlepši doživljaj, a ne što stoje na Mesecu. Prvi put su obična ljudska bića osećala da je Zemlja jedna.

Potpuno ista stvar se događa kada dostignete unutrašnji vrhunac svesti. S te tačke vizija je jasnija nego s Meseca, jer je to viši vrhunac. Iz te perspektive život gledate kao celinu. Smatram prosvetljenim onog čoveka koji život vidi kao celinu. Takvi ljudi su se razvijali, cvetali su svuda. Cveće cveta i u dolinama Himalaja kuda niko ne zalazi i ne vidi ga. Nemojte misliti da cveta samo u vašoj bašti. Ono

cveta i u primitivnim društvima. Naravno, oni ih ne zovu „prosvetljeni” ili „bude”. Oni imaju svoje reči.

Ako pročitate Stari zavet, nećete pronaći reč „prosvetljen” ni reč „buda”. One ne postoje. Njihov jezik je drugačiji. Ali, ko su ti proroci? U vrlo primitivnom društvu prosvetljenu osobu nazivaju čarobnjak, „mag”, a izgledalo bi vrlo apsurdno Buda nazvati magom. Ali, to je njihov jezik koji ima sopstvenu ljepotu – jer u tome je najveća magija koja postoji, a čovek je stvorio najveće čudo: on se transformisao.

Reč „mag” potiče od reči koja označava vrlo, vrlo prosvetljenu osobu, *magus*. Ljudi oko njega su se verovatno osećali isto kao i ljudi kao Bude. Vibracija tih osoba je čudesna. Biti blizu njih bilo je dovoljno da otkoči nešto u vama što bi vas odvelo daleko, daleko od vašeg uobičajenog mesta, što bi vas odvelo do novog mesta u vama samima, što vam je dalo iskustvo novog prostora. Ljudi su se verovatno čudili šta je on učinio.

Primitivna društva nazivaju svoje prosvetljene ljude „magičan”. Jezik je različit. Oni koji razumeju ne moraju mnogo da brinu oko jezika, već bi trebalo da sruše sve prepreke koje prave jezici i koncepti, trebalo bi da gledaju na stvari direktno.

Onda ćete se iznenaditi: cveće cveta na celoj Zemlji. Bog se nalazi na celoj Zemlji. On je silazio svuda, u sva vremena, na sva mesta. On nije pristrasan, ali svaka rasa voli da kaže da je postojanje pristrasno.

Jevreji kažu da su izabrani narod. Sve što je lepo i veliko se događa njima, svi proroci pripadaju njima. Hmm... Slušajte Jevreje, oni će reći: „Ko još ima toliko mnogo proroka?,” Naravno, u Indiji se takvi ljudi ne zovu proroci, niti u Kini – „Ko još ima toliko mnogo proroka?” I Jevrejin je u pravu, oni imaju dugu, dugu liniju proroka.

Ako pitate hrišćane, naravno i oni su izabrani ljudi. Oni slede „jednog sina Božjeg”. Hrist je došao kod njih. Ko je još takav fenomen kao Hrist? On je njihovo vlasništvo: Hrist pripada njima.

U Indiji se prosvetljen čovek ne zove Hrist nego Hristova svest, što je isto što i Buda – svest. U Kini se prosvetljen čovek ne zove ni prorok ni Buda nego „mudrac”. Kinezi će reći: „Tako je mno-

go mudraca rođeno ovde, kao nigde drugde". Svaka rasa ima sopstveni ego, Kina misli za sebe da je najveća zemlja na svetu.

Kada su prvi putnici sa Zapada došli u Kinu, otišli su da posete vladara. Mislili su da su stigli kod vrlo primitivnih ljudi. A šta su Kinezi mislili o njima? Mislili su sledeće: „Ovi ljudi izgledaju kao majmuni!" Kineski zapisi kažu da su „majmuni došli sa Zapada". A putnici sa Zapada su zapisali da su „ti ljudi vrlo primitivni, varvari".

Germani misle za sebe da su potomci nordijskih arijevaca, da su zato došli da vladaju svetom, da su najsuperiorniji ljudi. A belac misli da je najsuperiorniji i kako crnac može ikada da tvrdi da je ljudsko biće? – kad on to nije. Svuda je tu ego u pitanju i ništa drugo.

Dakle, ti Indijci, takozvane velike duše, *mahatme*, koji obilaze svet podučavajući ljude da je Indija jedina spiritualna zemlja, jedina religiozna zemlja, nisu ništa drugo nego šovinisti, rasisti. Oni uopšte nisu pobožni. Jer religiozan čovek... kako on može da tvrdi da se Bog dogodio samo na jednom mestu na Zemlji? Bog se događa svuda! On nije koncentrisan negde više, a negde manje. On nepristrano obasipa celu kreaciju. To je njegovo postojanje, njegova kreacija.

Zato tu ideju treba napustiti. Nijedna zemlja nije duhovna, nijedna zemlja nije ni u čemu posebna. A dan kada ćemo moći da odbacimo sve te glupe ideje o Indijancima, Germanima, Kinezima, Englezima, Hindusima, hrišćanima i muhamedancima, biće dan velikog slavlja u svetu. Kada se pojavi čisto ljudsko biće koje pripada celoj Zemlji, koji je građanin celine, koje je univerzalno, to će biti početak nečeg duhovnog. Duhovan čovek je potpun čovek. Njegova vizija ne poznaje podeljenosti, njegova vizija je nedeljiva.

Pitate me: „Ako Indija nije tako duhovna zemlja, zašto je onda u njoj toliko mnogo prosvetljenih bića rođeno?" Ima još nekih stvari koje treba razumeti. Jedna je ova: danju zvezde nestaju. Šta se dešava? Da li se one kriju? One su upravo tu gde su uvek i bile, ali ima previše sunčeve svetlosti pa ne mogu da se vide. Kada Sunce zađe, one će se opet pojaviti. Ne zato što su počele da izlaze, zvezde su bile tamo ceo dan, ali potrebna im je velika tama da bi mogle da blistaju.

Lao Ce kaže da je postojalo vreme kada su ljudi bili toliko po-

božni da uopšte nije bilo religije. Da je bilo vreme kada su ljudi bili toliko nevini, da nisu ni čuli za reč „nevinost". Bili su toliko jednostavni, da nisu znali za jednostavnost. Bili su toliko poverljivi da ništa nisu čuli o veri, verovanju ili poverenju. Nije bilo religije, jer su ljudi bili religiozni. Samo pomislite na to vreme, ako je ikada takvo vreme postojalo. Tada nije bilo prosvetljenih osoba, jer su svi bili u okeanu, na tom mestu zvanom prosvetljenost.

Budu možete da vidite samo kada je tama svuda naokolo. Kada bi postojale bezbrojne bude, Buda bi nestao. Ne da on ne bi bio tamo. On će biti tamo, ali kako ćete ga videti? Kako ćete da ga pronadete? U zaista duhovnom svetu neće biti prosvetljenih ljudi, ne da oni neće postojati nego će prosvetljenost biti toliko prirodna, toliko spontana, da nećete moći da otkrijete ko je Buda. Svi će biti Bude. Prosvetljeni ljudi mogu da se vide samo na pozadini tame.

U Indiji su prosvetljeni ljudi postojali na tamnoj pozadini. Društvo je vrlo neprosvećeno. Ljudi su tamne rupe. Usred takve tmine, kad god je zvezda rođena, ona je sjajna, svetla. Možete da je vidite i vekovima ne možete da je zaboravite. Obožavate je zato što je retka.

Jedno treba zapamtiti: da bi se prepoznala prosvetljena osoba kao takva, potreban je velik broj neprosvetljenih ljudi, ali ne i obratno. Ne kažem da je celo društvo prosvetljeno, ako u nekom društvu ne postoje prosvetljeni ljudi. Da prosvetljenog možete da prepoznate samo kao suprotnost neprosvetljenom, to je sasvim tačna tvrdnja. Bogatog čoveka prepoznamo samo ako ga uporedimo sa siromašnim, a lepog čoveka primetimo samo uz ružnog. Kada bi svi ljudi bili lepi, kao što plastični hirurzi misle da će se uskoro dogoditi – svi ljudi će posedovati lepotu – onda će svi biti lepi. Nigde više neće postojati kraljica lepote. Mis univerzuma može da postoji samo unutar ružnog. Inače nije moguće. Kada bi svi ljudi meditirali, kada bi svi ćutali, kako biste osetili Budu? Neće Buda nestati, on će biti tamo. I biće vrlo srećan što ga ne prepoznaju, biće veoma srećan, jer za njega neće više biti posla, on će se odmarati i moći će da se opusti. Ali, neće ga prepoznati.

Prosvetljene ljude možete nabrojiti na prste: Buda, Hrist, Krišna, Lao Ce. Zašto oni? Jer je veći deo ljudi ostao neverovatno mračan,

ružan, neverovatno varvarski.

Zapamtite, prosvetljen čovek, njegovo postojanje, ne čini zemlju prosvetljenom. Ljudi počinju lako da ponavljaju njegove reči, ali nisu zato prosvetljeni. To liči na sledeće: Edison je otkrio elektricitet. Sada svi upotrebljavaju elektricitet, ali nisu svi Edison. A čak i kada se koristite elektricitetom, šta zapravo o njemu znate? Samo zato što pritisnete dugme, da li mislite da znate mnogo o elektricitetu? Možete da palite i gasite struju – da li mislite da vas to čini ekspertom za nju? Zapravo je sam Edison rekao da ne zna šta je elektricitet. On se spotakao na njegovu korisnost, ali njegova unutrašnja stvarnost mu je ostala tajnom.

Možete da vozite automobil – to ne znači da znate sve o njegovom mehanizmu. Vi živite u telu, šta znate o njemu? Ljudi uče reči i znaju da ih koriste. Buda je rekao mnogo stvari, vi možete da ih ponavljate. Cela zemlja može da se pretvori u papagaja. To se dogodilo u Indiji: to je papagajska zemlja, svi ponavljaju reči. Oni znaju *Vede*, *upanišade*, poznaju *Gitu*, znaju *Damapadu*. Sve su to memorisali, napunili glavu i ponavljaju. Ali, kada papagaj nešto ponavlja, da li mislite da on nešto razume? On ne razume ništa. Papagaj koji ponavlja reči ne razume njihov smisao, on ih jednostavno mehanički ponavlja. Čovek samo uči reči.

Da, Indija zna mnogo više religioznih reči od bilo koje druge zemlje, to je istina, ali one nisu značajne, sve su one besmislica. Ništa ne vredi ako se njihovo značenje ne doživi. Zapravo, sve to znanje će samo biti prepreka. Prosvetljeni su ovde postojali, oni su postojali i drugde, i ljudi su naučili njihove reči. Te reči imaju svoju lepotu, poetičnost, te reči... već i samo njihovo ponavljanje pruža čoveku prelepo iskustvo. I kada ne znate njihovo pravo značenje, one imaju posebnu vibraciju. Vi možete da ih ponavljate i osećaćete se dobro, ali to „dobro“ osećanje nije duhovnost. Ako niste gledali istim očima kao i Buda, ako niste doživeli celo postojanje kao što ga je Buda doživio, vi niste prosvetljeni.

Samo to naglašava sufizam: doživeti, doživeti, doživeti. Sve što je važno je doživljaj. Doživljaj je sama srž stvari! Sve drugo je beskorisno. Izbegavajte znanje, obrazovanje. Uđite u srž stvari.

Drugo pitanje:

Znam da koristite paradokse i kontradikcije, ali moj um je još vrlo logičan i zato mi je teško da to razumem. Ako Tao kaže: „Onaj ko zna ne govori“, i ako vi kažete – kada se reči jednom izgovore, mrtve su, i kada kažete da čovek Boga ne može da izrazi slikom, zašto onda ja nosim brojanicu koja je vaš simbol, šta me neodoljivo prisiljava da govorim o vama? Bojim se da učestvujem u stvaranju tradicije.

Pitanje je postavila Ma Prem Dasana.

Morate nešto da razumete. To će vam pomoći, jer će se to pitanje javiti kod mnogih.

Prvo, ona kaže: „Znam da koristite paradokse i kontradikcije, ali moj um je još vrlo logičan.“ Um nikada neće ni biti nešto drugo. To pre svega morate da shvatite. Um je logika, oni su sinonimi. Ne možete da imate nelogičan um – to se ne događa, to nije moguće. To bi bilo isto kao da imate prosvetljenu tamu, kao da imate zdravu bolest. To bi bila kontradikcija u izrazu. Um je logika. Nemojte da kažete da je um logičan, jer to stvara zabludu. Um nije logičan, um je jednostavno logika. Logika je um! Zato nikada ne može da postoji um koji je više nego logika, um će ostati logičan.

Možete da se vinete iznad uma, možete da uđete u transcendentno, ali um će morati da ostane van toga. To je svrha korišćenja kontradikcija i paradoksa. Koja je svrha paradoksa? Zbuniti um, skršiti um, uništiti njegove korene, zaprepastiti ga, uništiti njegovu logiku. A to neće biti lako, on će pokušati ponovo da pronađe svoje korene. On će se ponovno skupiti, opet će sastaviti delove. I uvek će to iznova da radi.

I ja moram neprestano da budem kontradiktoran, jer ono što vam govorim nije učenje već delanje! To nije pouka već akcija. Zapamtite, kada vam govorim, to je moja akcija upućena vama, to je delovanje. Da li vidite razliku?

Učitelj mora da pruža neko učenje, gospodar mora da obavi neki posao, on nema veze s poukom. Zato mi nije važno da li govo-

rim o zenu, jogi ili tantri, ili o sufizmu. To nije važno, to je samo izgovor. Da li je važno da li imam čekić od zlata, srebra, gvožđa ili čelika, obojen u crno, zeleno ili crveno? Boja čekića nije materijalna, izrada nije materijalna, akcija je prava stvar.

Dok me slušate vi ste pod mojim uticajem. To nije slušanje, to je prodiranje u vaše biće. A um je logičan, zato ja moram da budem nelogičan. Ako ja budem logičan, onda će se um savršeno složiti sa mnom, postaće moj savremenik, reći će: „U redu, savršeno u redu! To sam uvek mislio. Ti govoriš stvari o kojima sam uvek mislio da govorim, ali nisam umeo da ih iskažem. Ti ih govoriš bolje nego što bih ja mogao, ali to su iste stvari.” Onda ste me promašili. Ne radi se o tome da li se slažete sa mnom ili ne, to je borba između vas i mene. Ja sam ovde da vas ubijem, a jedini način da to učinim – na početku – jeste taj da moram stalno da vam ponavljam takve nelogične izjave koje um ne može da savlada, tako da um malo-pomalo postaje umoran i iscrpljen, dosta mu je svega. U tom umoru i iscrpljenosti, javiće vam se prvi bleskovi drugog sveta. Oblaci će se razići i vi ćete doživeti trenutke, trenutke obasjane suncem. Kada jednom otkrijete te sunčane trenutke, onda nema više mnogo problema. Onda spoznajete da ste nešto više od uma. Onda je počelo putovanje. Pre toga postoji velika borba.

Sada je Dasana nova učenica. Moji stari učenici ne postavljaju takva pitanja. Oni su se već navikli na moje „nelogičnosti”. Oni znaju da iza toga postoji neka akcija. Naučili su, doživeli su neke trenutke, uvideli su da to utuvljivanje u glavu pomaže. Zapravo, ništa drugo ne pomaže. Ali, s novim učenicima će uvek biti problema: vi počinjete da stvarate sistem oko mene. Želite da ja budem dosledan. Ako sam dosledan to vam veoma odgovara, jer onda nema problema, mi se slažemo. Ali, prelako slaganje će biti prejeftino. Neću da vam dopustim da se sa mnom složite tako lako. Govoriću i dalje stvari koje vam nisu prijatne, nastaviću i dalje da govorim stvari koje će među nama izazvati sukob. Ja ću ih i dalje govoriti, a vi nećete moći da pronadete način da ih savladate. Ja ću i dalje povećavati moja protivrečja, ona će postojati sve teža. To je način na koji umaram vaš um, tako delujem da vaš um oseti svoju nemoć.

Jednog dana, dok budete slušali kako govorim o sufizmu, složićete se sa mnom. A drugog dana dok budem govorio o zenu, nećete se složiti. Ako se složite s onim što budem govorio u ime sufizma, nećete se složiti s onim što budem govorio u ime zena. A tada ću govoriti o nečem drugom.

Na primer, Dasana se brine zašto kažem da su reči mrtve kada se jednom izgovore. Naravno, javlja se misao: „Zašto onda govorite?” A ja i dalje govorim. Zapravo, niko nije govorio toliko mnogo kao ja, a i nastaviću da govorim. Ako su reči mrtve, zašto onda govoriti? To je logično: „Ako su reči mrtve, onda ućutite.” – i osetićete se prijatno sa mnom, jer će vaš um moći da se bori s tim ili – „ako reči mogu nešto da prenesu, a vi ih koristite, onda nemojte da govorite protiv reči, koristite ih.” I to će biti u redu. Složićete se sa mnom: „Ovaj čovek veruje u reči, veruje da reči mogu nešto da kažu i zato ih govori.” – i tako nema problema.

Ali, ja neću da se smirim tako jeftino. Ne želim da vaše slaganje sa mnom prođe tako jeftino. Dopustiću vam da se složite sa mnom tek kada se u vama pojavi razumevanje, a ne razmišljanje. Ne želim da se složim s vašim razmišljanjem, jer bi to značilo da se slažem s vašim umom. A tako vam ne bih mnogo pomogao. Samo bih jačao vaš um. Ali, ja nisam ovde da ga jačam. Ja moram da ga iskorenim, uništim, koren i sve ostalo. Zato jednog dana kažem: „Nema šta da se kaže” i nastavim i dalje da govorim – to će vas zbuniti.

Vi citirate Lao Cea, pa kažete: „Tao kaže da onaj koji zna ne priča”. Ali, da li mislite da je Lao Ce ćutao? Ko je onda to rekao? Reći da onaj ko zna ne priča, znači reći nešto, nešto vrlo važno. Vi uopšte ne biste ni čuli za Lao Cea da on nije nešto pričao. A postoji bezbroj načina pričanja. Čak ako odete kod zen učitelja i postavite mu hiljadu i jedno pitanje, a on ostane nem, i onda iznenada kaže: „Popijte šoljicu čaja”, to je njegov način da to kaže. Ali, on ipak nešto govori. Šta govori? On kaže: „Odbacite sve te gluposti!” Kada kaže: „Popijte šoljicu čaja”, to je njegov način da kaže nešto vrlo važno, on kaže: „Sve su to gluposti o čemu ste pričali, bolje bi vam bilo da postanete malo budniji.” To simbolizuje čaj. „Popijte malo čaja. Popijte malo čaja.” U zenu šoljica čaja znači: meditirajte malo, imajte ma-

lo više svesti.

Čaj je otkrio Bodidarma, utemeljivač zena. Priča je predivna... on je meditirao devet godina okrenut prema zidu. Devet godina, samo gledajući zid, neprestano, a ponekad je izgledalo prirodno da bi možda mogao da zaspi. On se stalno borio sa snom – zapamtite, to je bio metafizički san, nesvesnost, neznanje. On je želeo da ostane svestan čak i dok spava. Želeo je da postigne kontinuitet svesti – svetlo treba da gori dan i noć, dvadeset četiri sata. To je meditacija, *džana*, meditacija je svest.

Jedne noći je osetio da neće moći da ostane budan, počeo je da spava. Odsekao je svoje kapke i bacio ih! Sada nije bilo načina da sklopi oči. Priča je predivna. Da bi se postigle unutrašnje oči, treba odbaciti spoljašnje oči. Toliko visoku cenu je potrebno platiti.

A šta se dogodilo? Posle nekoliko dana je otkrio da su oni kapci koje je bacio na zemlju, počele da rastu i da postaju mala klica. Ta klica je postala biljka čaja. Zato, kada pijete čaj, u vas uđe nešto od Bodidarme i ne možete da zaspate. Bodidarma je meditirao na planini Ta, zato se ta biljka zove – *tea*, čaj. U Kini se *ta* izgovara na dva načina, kao *ta* ili kao *cha*. Zato se u hindi jeziku biljka zove *chai* (čaj), a u marati jeziku *chah*. Čaj potiče iz planine na kojoj je Bodidarma meditirao devet godina. To je parabola.

Kada zen učitelj kaže: „Popij šoljicu čaja”, on kaže: „Okusi malo Bodidarmu. Nemoj da se brineš oko pitanja kao što su: da li postoji Bog koji je stvorio svet ili ne, gde je raj a gde pakao i šta znači teorija o karmi i ponovnom rađanju.” Kada zen učitelj kaže: „Zaboravi sve to, popij šoljicu čaja”, on kaže: „Bolje je da razviješ više svesti, ne upuštaj se u sve te besmislice. One ti uopšte neće pomoći.” Ali, nemojte da mislite da on čuti. On govori, on govori čekićem.

Lao Ce kaže: „Onaj ko zna ne govori”. A šta je s Lao Ceom? Jer, on je govorio bez obzira na to da li je znao ili nije. Tu će nastati problem koji će vas zbuniti.

To znači ovo: onaj koji zna govori, a dobro zna da o tome ne može da se govori. A ipak govori! O onome što on ima ne može da se govori, ali ljudi koji žive na svetu ne mogu da se povežu s njim ni na koji način nego govorom, jer ljudi znaju za samo jedan most.

Svi drugi mostovi su srušeni. Samo je jedan most među ljudima, most intelekta, most jezika. Svi drugi mostovi su srušeni. Osećaj je nestao, instinkt je bio potisnut i ubijen. Čovek je postao paralisani. Samo jedno još živi: jezik, um, misao. Čovek koji je postigao nešto zna da se to ne može preneti mislima. Zna još nešto: samo ako se nešto prenosi mislima, slušaćete, inače nećete. I šta on mora da učini? On će govoriti i održavati vas budnim: „Nemojte samo da skupljate moje reči, jer su te reči mrtve.”

Kakva je onda svrha učiteljevih reči? Te reči moraju da vas izazivaju, da vas navedu na putovanje tišine bez reči. A to je i moja svrha. Ja sam kao Karlil za koga kažu da je napisao pedeset knjiga o vrednosti ćutanja. Ćutanje je toliko prostrano, ne bi ga zadovoljilo ni pedeset knjiga. Pet stotina knjiga – čak ni to neće biti dovoljno. Pet stotina knjiga – ni tada ništa neće moći da se kaže. Tišina je tako beskrajna.

Da li možete da naslikate nebo? Da, možete to da uradite, ali naslikano nebo će biti samo vrlo, vrlo sićušan deo neba. Možete da ga slikate i slikate, ali ne možete da iscrpate nebo, jer da biste ga iscrpili, bilo bi vam potrebno platno veliko kao nebo – a to nije moguće. Gde biste držali to platno? Trebalo bi vam drugo nebo, a njega nema.

Takva je istina, nijedna je reč ne sadržava. Ali, reči su jedina komunikacija koja je ostala među ljudima. Zato učitelj mora da koristi reči i mora uvek iznova da vas uverava da su reči besmislica.

Vi kažete: „Znam da koristite paradokse i protivrečja, ali moj um je još vrlo logičan, zato mi je teško da to razumem.” Um nikada ne razume. S umom nema razumevanja. Razumijevanje je potpuno različiti fenomen. Ono se događa samo u neumu. Um se pretvara da razume, a ne razume ništa. Um zna da se pretvara. Vi možete da shvatite tek kada počnete da primećujete, da osećate. Vi možete da shvatite samo kada nešto ostvarite. Moraćete da uklonite um. To znači biti učenik: sklanjate um, počinjete vrlo polako da se pomerate prema nečem što uopšte nije um.

Šta je um? – prošlost, naučeno, znanje kojim su vas hranili. Um je kompjuter. Društvo ga koristi, roditelji su ga koristili, političari

i sveštenici su isto radili. Svi oni su stavljali hiljadu i jednu stvar u vas, to je vaš um. Ali, to niste vi! I taj um je potrebno odstraniti, jer on niste vi! Vi ste svedok, vi niste misao, već ste neko ko vidi nametnutu misao. Posmatrajte, kada se u vama pojavi misao, da li ste vi ta misao?

Vi osećate ljutnju, ljubav ili saosećanje i misli se javljaju u vama – misli ljutnje, misli ljubavi i saosećanja. Gomila misli prolazi, ceo saobraćaj misli. Da li ste vi taj saobraćaj? Ko je onda onaj koji posmatra? Ko posmatra taj saobraćaj? Posmatrač ne može da bude deo saobraćaja, on mora da transcendirira saobraćaj. Vi ne možete da budete ono što gledate. Onaj ko gleda nikada ne može da bude ono što gleda. Onaj ko meditira nikada ne može da bude onaj o kome meditira. Kada počnete da posmatrate svoj um, svoje misli, u vama se javlja potpuno nova svest, vi postajete svedok, postajete ogledalo. To ogledalo razume. Razumevanje je deo tog ogledala.

Um se pretvara, on je hipokrit, prevarant, varalica. Ne razume ništa, a stalno vam ponavlja: „Razumem, pogledaj, to znam, čitao sam o tome. Razmišljao sam.”

Vi kažete: „... zato mi je teško da razumem.” Uvek će vam biti teško ako ne sklonite um. Um mora da prestane da radi da bi shvatio: „Ako Tao kaže da onaj ko zna ne govori”, i „ako vi kažete – kada se reči jednom izgovore, mrtve su, i kada kažete da Bog ne može da se izrazi slikom...” Da, ja tvrdim da čovek ne može da stvori sliku Boga. „Zašto onda ja nosim sliku, brojanicu koja je vaš simbol, što me neodoljivo prisiljava da govorim o vama?” To ćete morati da shvatite.

Šta je slika? Slika nešto predstavlja. Ako shvatate da ona predstavlja nešto, ali nije ono što predstavlja, onda neće biti problema. Onog trenutka kada zaboravite da nešto predstavlja, pa postane ono što predstavlja, javlja se problem.

Na primer, vi vidite putokaz. Na njemu piše Delhi, strelica pokazuje prema Delhiju, 50 milja. Taj putokaz nije Delhi, mada na njemu tako piše. Taj putokaz jednostavno kaže: „Idite napred. Delhi je 50 milja ispred vas.” Kada bi kip u hramu bio samo putokaz, ne bi bilo problema. Ali, ako mislite da je kip Bog, nastaje problem.

Brojanica oko vašeg vrata nisam ja! Ako to shvatite – da ona samo predstavlja mene, da je simbol, metafora – nema problema. Ako to zaboravite i počnete da razgovarate s brojanicom, ako počnete da slušate šta ona govori i zaboravite na mene – onda nema potrebe da dolazite ovamo. Ako imate brojanicu, imate mene – onda ste upali u zamku. Postali ste idolopoklonik. Upašćete u jedno vrlo, vrlo neurotično stanje. Simbol je postao istina.

Reč „vatra” nije vatra. Ne možete na njoj da kuvate. Ili možete? Kada želite da kuvate, ne pišete reč „vatra” niti stavljate svoj čajnik na ispisanu reč. To ne bi pomoglo. Ali, simboli imaju sklonost da postanu stvarnost.

Reč „bog” nije Bog. Ako na to mislite, reč bog je predivna. Onog trenutka kada počnete da mislite da je reč bog zaista Bog, upali ste u zamku. Onda reč neće više biti simbol, već je protivzakonito prisvojila samu stvarnost. Reč „ljubav” nije ljubav i vi to znate. Ali, ako mislite da je reč ljubav – ljubav, i ako bez osećanja ljubavi nastavite i dalje da volite ljude samo zato što kažete: „Volim te”, nikada nećete saznati šta je ljubav. U tome je problem.

Nema stvari na svetu koja može da predstavi Boga kakav on zaista jeste. To može da bude simbol, metafora, neko obeležje – onda nema problema. Ali, čovek je glup: ili želi da napravi svoj simbol stvarnim, ili želi potpuno da ga odbaci. Oba su ponašanja besmislena. Nema potrebe spaliti kip, nema potrebe spaliti hram, jer onaj ko spali hram je isto toliko lud kao i onaj ko ide u hram da poštuje Boga. Hram je samo simbol koji vas podseća da pijaca nije sve, da prodavnica, kancelarija i pijaca nisu sve. Hram stoji usred grada da vas podseti da ipak postoji nešto što niste iskoristili. On je putokaz. Zato je sagrađen usred grada – crkva, hram, džamija – ljudi koji prolaze, dolaze i odlaze se uvek iznova podsećaju da postoji nešto što još nisu iskoristili. „Ja sam iskoristio novac, iskoristio sam moć, ali još ne znam zbog čega postoji ovaj hram”. Taj hram je neprestani podsetnik: „I ja sam ovde. Pre ili kasnije smrt će vas odvesti. Uđite u mene, doživite nešto s onog sveta, jer preko mene je moguće transcendirati smrt.”

Brojanica oko vašeg vrata nisam ja, ali ona vas podseća na mene.

Lepo je ako je tako. Ako počnete da mislite da sam to ja, imaćete neprilike.

Čuo sam ovu priču...

Velikog francuskog impresionistu Renoara su jednom pitali kako zna kada je akt dovršen. A majstor je odgovorio: „Kada prestanem da slikati i osetim kao da ga grlim, znam da je dovršen”.

Da, to se događa – slika može tako da utiče na vas. Vi znate da je to samo slika, naslikana na platnu, ali ona može da postane prava i vi možete da poželite da je grlite. Ali, onda postajete suludi.

To se događa svaki dan. Odlazite u bioskop, gledate film i znate savršeno dobro da je ekran prazan, iza vas je projektor, a na ekranu su samo senke i ništa više – nema žene ni muškarca, ništa se ne događa, sve je prazno – ali često vam se dešava da to zaboravite, a simboli i ekran postaju stvarni. Vi počinjete da plaćete, a kasnije ćete se smeјati. „Kako je to bilo glupo.” Dobro je da je u bioskopskim salama mrak. On pomaže ljudima da se opuste. Inače bi bilo teško. Kada bi vas neko video da plaćete, to bi izgledalo tako detinjasto. Ili, nekada postajete vrlo uzbuđeni! Neka scena se tako ureže u vašu dušu da ne možete da mirujete na svom sedištu, vaša kičma se uspravi, oči vam postaju prikovane, lupanje srca se zaustavlja. Vi počinjete da živite film, postajete deo filma. Više niste onaj koji gleda već postajete ono što se gleda. Posmatrač je izgubljen u posmatranom.

Čitajući roman, možete slično da se uzбудite. Ima knjiga koje ne možete da čitate kada ste sami u kući usred noći, knjige o duhovima, detektivske priče, trilere. Ako ste sami u kući i svuda oko vas je mrak, možete da postanete toliko fascinirani romanom da ćete osetiti kako se stvari koje se događaju u romanu, događaju i oko vas. Čuje se vetar i pokuca na vrata, a vi ste upravo čitali o duhu... i vi se potpuno zaboravljate. Onda gubite svest.

Slika na brojanici nisam ja. Molim vas, nemojte da je grlite! Ona je samo simbol. I ona će vam pomoći jer tako malo znate. Ona vas podseća... To se događa i s narandžastom bojom – ona je tu samo zato da vas uvek iznova podseća. Kuda god idete ljudi vas gleda-

ju zaprepašćeno – njihovo zaprepašćenje vas podseća da ste u narandžastom, da ste se odrekli sveta, da ste *samnjasin*. I baš ste hteli nešto da kažete, ili da udarite nekoga, a onda ste ugledali svoju narandžastu boju i nešto vas zaustavi tačno u sredini. Osećate se zamrznuto. U tom trenutku se dogodila velika promena svesti – da je glupo to što radite – ta stara glupa navika da govorite nešto ružno. Upravo ste to hteli da kažete, a onda se iznenada setite. Upliče se brojanica, ili narandžasta boja. I ovi mali trenuci sećanja mogu mnogo da vas transformišu. To nije idolatrija.

Idolatrija je stanje kada držite svoju sliku i poštujete je i kada vas to zbunjuje. Idolatrija je poštovanje kada niste uključeni u proces transformacije. Ako slika može da vam pomogne da se podsetite na sebe, to nije idolatrija.

Da li ste ikada bili u nekom Budinom hramu? Da li ste videli budistički kip, statu u Bude, taj beli mermer, mir, izražaj. Čak i mermer izgleda živ – ta mirnoća, tišina koja okružuje kip. Oblik kipa je takav da stvara sopstvenu vibraciju. Mnoga naučna dela su stvorena u jednom posebnom obliku. Kaže se da pomaže jedan naročiti oblik piramide. Možete da sedite u piramidi i da doživite potpuno nova iskustva, iskustva koja nećete doživeti napolju, jer oblik piramide daje određen oblik prostoru, daje mu određenu vibraciju. Gradili su male piramide u koje može da stane žilet. A žilet koji se drži u takvoj maloj piramidi može da se koristi godinama – on ne gubi svoju oštrinu. Bez piramide isti žilet gubi svoju oštrinu za nekoliko dana. Šta se događa u tom prostoru? Taj piramidalni prostor na neki način i dalje oštri žilet. To je čudo. Ali, to je naučna činjenica. Ako žilet može da se naoštri, da li je moguće da može da se izoštri nečija svest? Da li piramida može da naoštri vaš um? To je moguće. Piramide su izmislili veliki naučnici.

I druga činjenica je poznata. Nekoliko naučnika je radilo u piramidi. Slučajno je ušla jedna mačka i uginula. Posle dva meseca su pronašli njeno telo. Ono uopšte nije počelo da propada, nije zaudaralo. Svi su se iznenadili: „To je čudo!” Zaprepastila ih je činjenica zašto su držali mumije u piramidi. I sam njen oblik sprečava da se telo raspadne. To može da bude velika tajna.

Ako želite da uđete duboko u meditaciju, biće vam lakše u piramidi, jer će vam biti potrebno manje hrane i manje vode. U piramidi možete da se upustite u duži post nego bilo gde napolju. Možete da živite s minimalnim utroškom energije. A ponekad se u dubokom *samadiju* događa da nestanete duboko u sebi, toliko jako da telo izgleda skoro kao mrtvo. To se događalo Ramakrišni: on bi ostajao u stanju *samadi* šest dana, a telo bi gotovo zamrlo. Učenici su stalno morali da ga masiraju, inače se ne bi vratio. Morali su da mu greju telo da bi krv proticala. Sve to ne bi bilo potrebno da se Ramakrišna nalazio unutar piramide.

Te piramide su podigli veliki majstori, slavni duhovni istraživači. Oblik Budinog kipa je oblik meditacije. On ne predstavlja Budu i nema nikakve veze s njim. Nikada ni na trenutak nemojte da mislite da je to pravi kip. Buda nikada nije tako izgledao! Kip ne predstavlja njegovo fizičko telo, već unutrašnji oblik energije. Kada uđete u apsolutnu tišinu, to je oblik vaše unutrašnje energije, vaše unutrašnje aure. Tako počinje da protiče vaš unutrašnji elektricitet. To je vidljivo na Kirlianovoj bolje nego na običnoj fotografiji.

Zapamtite, na običnoj fotografiji vaš lik je uhvaćen na fotografsku ploču kamere. Na Kirlianovoj fotografiji nije uhvaćen vaš lik nego elektricitet koji protiče kroz vaš lik. Budin kip je Kirlianov lik, a ne običan lik kojeg je uhvatila kamera. On jednostavno predstavlja najskrovitiji oblik energije – kada sve utihne, kada um nestane. To je simbol neuma!

Ako mislite da kip predstavlja Budu, a vi odete i stavite nekoliko cvetova ispred njega, poklonite se i zaboravite sve, vi se nalazite u stanju idolatrije. Ali, ako odete tamo, sednete i osetite energiju, jedan oblik energije, i stvorite taj oblik energije u sebi, u svom biću, to nije idolatrija nego čista nauka. Onda ovaj kip deluje samo kao karta – da vas podseti kakvi bi trebalo da budete.

Ponekad govorim mnogo stvari protiv idolatrije – ja ih kažem – ali, ne znači da su svi koji poštuju slike idolopoklonici, ne. Devedeset devet posto ljudi su idolopoklonici, ali i onaj jedan procenat je dovoljan da dokaže istinu. Kaže se da se može dokazati lažnost izjave da su sve vrane crne, ako pronađete samo jednu belu vrana me-

đu njima. Samo jedna bela vrana će biti dovoljan dokaz. Neće biti potrebno pronaći dve bele vrane da bi se opovrgula činjenica da su sve vrane crne. Jedna vrana će biti dovoljna.

Taj jedan posto je dovoljan da se dokaže da ima nešto više u slici od slike. To može da bude prikaz svesti, može da bude simbol. Ako niste samo poštovalac nego i istraživač, tražitelj, iznenadićete se koliko mnogo ključeva ima Budin kip – milione ključeva. Istraživanje je divno, to je velika avantura.

Oblik hrama, oblik crkve, oblik džamije ima nešto s unutrašnjim radom. Ali, tada ste jednostavno naučnik.

Pitate me: „Ako kažete da čovek ne može Boga da izrazi slikom...” Da, niko ne može da zamisli lik Božji, jer božansko znači potpuno. Kako možete da napravite sliku potpunosti? Ali, ne kažem da ne možete da izradite karte, ne kažem da ne možete da izradite simbole. Jedino što treba neprestano treba imati na umu jeste da je simbol – simbol, a ne istina. Nemojte da se vezujete za simbol kao za istinu, pa neće biti problema. U trenutku kada zaboravite da je simbol – simbol i on postane sama istina, onda... onda ste sve izgubili.

„Zašto onda nosim brojanicu koja je vaš simbol, šta me neodoljivo prisiljava da govorim o vama?” To je svrha toga – da morate da govorite o meni. To je svrha – povrediti ljude, izazvati ljude. I sama vaša prisutnost će stvoriti neprijatnost u ljudima. Oni će morati da razgovaraju s vama, moraće da kritikuju mene, moraće da kažu nešto protiv mene. Izazvaće vas da govorite nešto u moju korist, izazvaće vas da me branite. To će vam pomoći, jer razgovarajući s ljudima o meni, bolje ćete me upoznati. Zapravo, događa se mnogo puta: učite samo onda kada podučavate. Biti učitelj znači biti velik učenic.

Kada neko kaže: „Zašto nosiš tu brojanicu – da li si lud, mahnit?”, vi morate nešto da odgovorite. Morate da pronađete nešto što ćete reći u moju obranu. Morate da tražite u sebi, morate da promišljate, ponovo mislite, kontemplirate. To vam pomaže.

Morate da me se setite.

A ponekad ćete se iznenaditi stvarima koje kažete. Nikada sa-

mi ne biste razmišljali o tome, ali taj čovek vas je izazvao i vi ste odgovorili – i taj odgovor može da vas promeni! Može da promeni i drugu osobu. Radost u vašim očima, pesma na usnama, vi verujete u mene, volite me, pružate svoje iskustvo drugom čoveku. On može da počne da razmišlja da i sâm jednom dođe i vidi šta se to ovde događa.

Ljudi mogu da podnesu jednog čoveka u narandžastom, mogu da podnesu i dvoje, troje, četvoro, petoro, koliko još? Ja ću da stvorim hiljade! I svaka osoba u narandžastom će biti uvreda. I sâm njegovo prisustvo će biti smetnja, sukob. Kako će oni to da podnesu? I koliko dugo?

A vi kažete: „Bojim se da učestvujem u stvaranju tradicije”. Nema potrebe da se bojite – upravo se događa to što treba. Sve tradicije nisu loše. Zavise od mnogo čega. Na primer, hrišćanstvo je tradicija, islam je tradicija, budizam je tradicija i zen je tradicija! Sufizam je tradicija! Nemojte da ih pomešate, oni su sasvim različiti.

Hrišćanstvo je tradicija sledbenika, isto kao i islam i budizam. Ali, zen, sufizam i hasidizam – to nisu tradicije sledbenika već tradicije istraživača. To su tradicije onih koji su zaista gladni istine, koji su žedni. Mnogi pre vas su bili na putu – zar se vi ne biste okoristili njihovim iskustvima? To je prava tradicija.

Mnogi su i istraživali pre vas. Vi ne tragate za istinom prvi put. Zašto morate da počnete od samog početka? Možete da koristite sva pređašnja iskustva! Zato stalno govorim o tim tradicijama – sufizam, hasidizam, tantri, zen, Tao. Zašto? Sve su to tradicije, ali različite.

Tradicija koja nastaje iz poštovanja, tradicija koja postaje samo verovanje, tradicija koja vas jednostavno teši a ne transformiše, jeste pogrešna. Ali, postoje tradicije koje mogu da vas transformišu, koje su velika bujica energije. Ako možete da se uhvatite za ruke s tim strujama, vaše putovanje će postati lako, jednostavno. Vi ćete se kretati sigurnijim terenom.

Da, ovo je stvaranje tradicije. A vi ste srećni jer se retko događa, samo nekim ljudima, da su na početku tradicije, u samom njenom izvoru. Ljudi koji će doći kada ja odem, neće biti toliko srećni. Oni

će zavisiti od stvari iz druge ruke. A ovo sada je stvaranje tradicije na vrlo svestan način. Ja stvaram tu tradiciju.

Na svetu postoje dve vrste ljudi. Oni koji ne žele da stvaraju tradiciju. Na primer, Krišnamurti ne želi da stvara tradiciju. Tradicija je ipak stvorena, ali on je ne želi, zato neće učestvovati u njoj. Naprotiv, on će stvarati sve vrste prepreka na njenom putu. Ali, tradicija će se i sama stvarati, ne možete da je izbegnete. U trenutku dok govorite, tradicija je već na putu. Onog trenutka kada nešto kažete, onog časa kada pogledate nekoga u oči, tradicija je stvorena.

Šta je tradicija? – samo ova izjava: „Ja sam stigao!” ne mora da se izrazi rečima. Ja mogu i da ćutim, mogu da ostanem bez reči, ali moja tišina će se osetiti. To znači stvoriti tradiciju. Tradicija se stvara kada počnem da komuniciram s bilo kim u svetu. Kada postoje dvoje, to je već tradicija, to je stvaranje tradicije. Ako sam sâm, nema tradicije. Ako sam sâm i ne komuniciram, nisam ni sa kim u nekom odnosu, onda neće biti tradicije. Ali, to je nemoguće. Uvek kada se dogodi istina, ona mora da se javi još nekom. To je njena istinska potreba. To se događa i cvetu koji cveta – njegov miris se širi. Širenje mirisa je početak tradicije.

Krišnamurti je rekao da ne voli da stvara tradiciju. Ali, to što je rekao nije bilo ni od kakve koristi. Tradicija će nastati. Buda nikada nije želeo da stvori tradiciju, ali ona je stvorena. Kada učitelj ne želi da stvori tradiciju, jer se boji devedeset devet posto loših stvari – a devedeset devet posto loših stvari zaista mogu da se dogode, a on ih se boji i ne želi da stvori tradiciju – tradicija se ipak stvara. A ona će sadržavati samo onih 99 posto stvari kojih se učitelj boja, jer onaj jedan procenat je mogao da osigura on, ali to nikada nije učinio. Da je Krišnamurti stvorio tradiciju, on bi mogao da stvori ovaj jedan procenat. Samo on je mogao da ga stvori. Tradiciju će stvoriti učenici, oni će se pobrinuti za 99 posto. To se događalo. To je jedan način stvaranja tradicije.

Drugi način je sledeći: učitelj odluči da stvori sopstvenu tradiciju. Ovde ima više mogućnosti da će tradicija ostati bliska bitnom, jer će učitelj nadomestiti jedan posto. Pogledajte kako to izgleda.

Ako vam ne dam brojanicu, i onda će samo neki ljudi imati mo-

ju sliku, ali imaće je onako kako je zamišljaju. Ja je dajem sâm, brojanica je moj dar. Ja sam je posvetio. Ja sam je dodirnuo, ona je moj dar vama. Nisam vam omogućio da je vi stvorite, ja sam je stvorio. Sav moj trud se sastoji u ovome: stvoriti tradiciju što jasnije da niko ne bi mogao da vas zbuni, da ne bi mogli lako da vas zbune.

To je svestan rad. To je svesno stvaranje tradicije. Ima više mogućnosti da više ljudi ima koristi. Ali, ne kažem da ništa neće biti pogrešno. Moram da se izložim opasnosti. Život je uvek opasnost. Vi nešto kažete i opasnost se pojavi. Neko može nešto pogrešno da razume, neko može da interpretira na drugi način. U trenutku kada nešto kažete, opasnost je već tu. Tu opasnost treba prihvatiti, ona je deo cele igre života, to je izazov.

Dakle, Prem Dasana, vi kažete: „Bojim se da učestvujem u stvaranju tradicije”. Nema potrebe da se bojite. Događa se baš ono što mora da se dogodi. Ili učestvujete u tome svesno, ili izađite iz toga. I to će biti tradicija. To će biti jedna od najsvesnije stvorenih tradicija. Ali, ako se previše bojite, ako se bojite onih devedeset devet posto stvari i ne zanimete se za onaj jedan procenat, onda vas molim da iz svega toga izađete. Nema potrebe da se izlažete nepotrebnim nevoljama. Budite bez njih.

Ja želim da izvučem svoje ljude iz toga, jer želim da radim samo s onima koji su zaista sa mnom. Ne želim da gubim vreme i energiju na one koji su ovde ne naročito zainteresovani, koji su ravnodušni, koji su ovde usput, slučajno. Do sada sam inicirao svakog i bilo koga ko je došao, ali uskoro više neće biti tako. Počecu da biram, pomagaću onima koji su pravi učenici, ali ne zato da bi odbacili učenje. Ne želim da se stvara nepotreban jezik. Želim samo one koji su zaista ovde, potpuno ovde. A ti ljudi su ovde.

Ima nekih koji i nisu potpuno ovde. Oni će otpasti. Bolje je da sami nestanu. Inače ću morati sam da stvorim prilike da otpadnu, mada uvek stvaram prilike na takav način da onaj koji odustane oseći da je on sâm odustao.

Dovoljno za danas?

BELI OBLAK

PRICHA DELA OSHA

Osho: PUT DO SRCA – Predavanja o sufizmu

Sufi je čovek srca, čovek ljubavi, duhovno biće koje se ne opterećuje time odakle dolazi svemir, koje se ne opterećuje time ko ga je stvorio, koji se ne opterećuje time kuda nas sve to vodi – zapravo i ne postavlja pitanja.

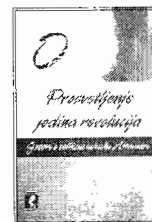
Umesto toga: on počinje živeti i voleti svet.... *Obim: 200 str.*

Osho: MUDROST PESKA – Sufi priče

Sufiji su ljudi pustinje, gde čovek jedino može da zaroni duboko u sebe i uputi krik ka Bogu. Otuda su oni majstori srca i ekstaze, jer gde su čula i um usmereni na pustinju oko sebe, srce se budi u svojoj unutrašnjoj raskoši i bujnosti.

Osho nam pripoveda tu nežnu i surovu priču peska, koja će vam udahnuti još jedan dašak ljubavi prema tim misticima, znanim i neznanim, svecima i savršenima, nomadima srca.

Jer, ne zaboravite, Bog sluša samo jezik srca... *Obim: 200 str.*

Osho: PROSVETLJENJE – JEDINA REVOLUCIJA

Govori o velikom mistiku Aštavakri

Ova knjiga je konačni izazov, konačni zov ka unutrašnjoj spoznaji i oslobođenju, prosvetljenju ovoga trenutka. Osho nas upoznaje sa Aštavakrom, govori nam o susretu dvanaestogodišnjeg deformisanog dečaka i kralja Danake, susretu koji vodi do pitanja kako naći nevezanost, mudrost i slobodu.

Danaka je bio spreman, tako da se transformacija dogodila još dok je učitelj govorio. U trenutku se probudio slušalac sa toliko razumevanja i hrabrosti.

Mi smo izazvani. Možemo li i mi primiti božansko kroz te reči? Možemo li i mi dopustiti tim kazivanjima da uđu u naša srca, kao strele, da bi nas probudile i preobrazile?

Osho s nama deli svoju mudrost, pričajući priče, šale, pesme, odgovarajući na pitanja učenika. On svoje uvide isprepliće sa Aštavakrinom Gitom kako bi nas namamio. U jednom trenutku to je mirnoća čistog svedočenja, slobode i nevezivanja, u sledećem je žar čežnje za božanskim, vatra koja pleni srca...

Slušajući Aštavakrine reči... ponovo ćeš osetiti da ti nisi ova zemlja, već da si postao deo neba... jer ove reči jesu nebo... Ove reči dolaze iz domovine, dolaze iz izvora sa kojega smo svi potekli i na koji se svi moramo vratiti...

Iz sadržaja: Upravo ovde, upravo sada, Skidanje vela, Meditacija – jedini lek, Unutarnje nebo, Dar postojanja, Izvan uzroka i posledice... Obim: 300 str.